Coperta redacţiei de Andrei Olsufiev Ilustraţia reprezintă o reproducere după o stampă din cartea „Opera şi viaţa lui François Villon” de Pierre Champion Bucureşti, 1972

François Carco romanul lui François Villon traducere de Gheorghe Popescu-Telega editura Eminescu

Prima parte

CAPITOLUL I

După o nosfârşită zi de octombrie, ceţoasă şi polsoirorâtă, un vânt jilav porni să sufle spresoară, asupra Parisului. Era vântul din apus. Ca la o polruncă, sfârlezele de fier de pe acoperişuri începură Isă se învârtească toate în aceeaşi direcţie, Sena să-l se întunece şi să rostogolească, pe sub poduri, va-Jluri tulburi şi înspumate. Era încă lumină.

Lângă Chatelet, îngrămădiţi în faţa porţii grele f butucănoase, câţiva gură-cască priveau o ceată de oşteni călări, care veneau de pe Podul Cel Mic. Potcoavele cailor făceau caldarâmul să răsune. Curioşii şi-i arătau pe sergenţii pe care-i recunoşteau, îi urmăreau cu ochii şi-n scurt timp, spectacolul acesta atrăgând şi alţi trecători, mica piaţă străjuită la dreapta de cele trei turnuri înalte ale temniţei şi la stânga de portalul Zalhanalei Mari, se umplu de o mulţime care-şi vorbea în şoaptă şi care se întreba ce fel de răufăcători erau duşi astfel.

— Puşlamale, zise un târgoveţ din primele rânjduri. Bună pradă!

— Puşlamale şi trişori, adăugă vecinul său.

— Da, reluă satisfăcut primul târgoveţ. Priviţi-i! Iată cum sfârşesc cei ce apucă pe drumuri rele.

Şi arătă cu degetul, în mijlocul escortei, opt sau zece tâlhari, dintre care unul se numea probabil Jaquet Legrant, căci fu strigat din mulţime, ele două sau de trei ori, de oameni care nu aveau curajul să se arate.

— Ce-au făcut? întrebă un al treilea târgoveţ. O voce strigă:

— Scoica! Scoica! Ţine-ţi muia, Jaquet!

Dar fără îndoială că Jaquet nu auzi, pentru că nu întoarse capul, ci trecu, la fel ca şi ceilalţi, cu mâinile legate la spate.

În clipa aceasta izbucni un râs zglobiu şi cineva grăi cu vioiciune:

v

— E mai bine să fii aici, decât acolo!

— Sigur! Cred şi eu! exclamă târgoveţul.

— Privitul e de-ai uns! i se răspunse. Dacă ar fi să se întâmple

aşa ceva, Dumnezeu să mă ferească, simt că mi s-ar muia picioarele…

Cel care vorbise astfel era un tinerel firav, oacheş şi sprinten, de aproape şaptesprezece ani, care se numea François de Montcorbier. Locuia în strada Sfântul Iacov, la unchiul său Guillaume Villon, capelanul bisericii Sfântul Benedict-Cel-Rău-înturnat. Capelanul îl crescuse în casa lui, zisă de la Poarta Roşie, într-o chilioară cu o masă, o policioară, un lighean, câteva scăunele şi nişte cărţi groase. Patul, acoperit cu scoarţe, era îngust şi tare, iar odihna pe care o gustai pe el nu era tocmai plăcută, dar capelanul voia ca băiatul să trăiască astfel, pe motivul că un tânăr nu trebuie să trândăvească prea mult. Strada, cu întâmplările ea, era de ajuns pentru Frarreois, care, culcat pe acest pat, uneori îmbrăcat, se gândea numai la distracţiile care-laşteptau afară şi-n loc să înveţe, mai toată ziua căsca. Asta şi pentru faptul că François de Montcorbier teimţea că trăieşte mai cu plăcere atunci când se întâlnea cu prietenii săi-Când se făcea seară, toată Eumea trecea liniştită, printre dughene şi pe Podul Schimbului, pe lângă ferestrele în dosul cărora, no-Jtarii şi slujbaşii înnegreau hârtia la lumina opai-jţului, până noaptea târziu.

Când. clopotele sunau de vecernie, bărbaţi, ne-Iveşte, fete, negustori se salutau, se opreau să i schimbe câteva cuvinte, copiii care se duceau după vin, treceau cu ulcelele, cântând.

Prin case, gospodinele pregăteau mâncarea. În aer pluteau mirosuri de slănină şi de varză şi când earaulele se răspândeau prin mahalale vestind ronjdul al doilea, oamenii se despărţeau şi se îndrep-I tău agale spre casele lor.

Doar cei mai în vârstă, pentru că tinerii care pândeau slujnicele, nu se prea grăbeau să se despartă de ele. Mare parte dintre ei se cunoşteau, alcătuiau cete vesele care se ţineau după fete, râzând, vorbind tare şi punând plăcerea mai presus de orice. I Printre aceşti zvăpăiaţi, Régnier de Montigny, care se trăgea dintr-o familie nobilă din Bourges, era un tânăr distins. îmbrăcămintea, din postav scump şi croită la modă, îi dădea o înfăţişare plăcută. Cu boneta de catifea pe cap, încălţat cu pantofi eleganţi, hoinărea toată ziua şi toată noaptea, liber şi fără nicio grijă. Prietenii îl invidiau; până şi cei mai înstăriţi, căci Montigny, care nu prea avea parale, nici nu se sinchisea de aşa ceva.

Nu o dată François de Montcorbier îl auzise pe Montigny explicând cum se pot aranja lucrurile şi învăţăcelul cel atât de sărac,

care era François, în straiele lui ponosite, era bucuros că un asemenea ins de seamă îi căuta prietenia.

Cei doi tineri se întâlneau seară de seară pe uliţa ovreiască şi-n timp ce se plimbau, un al treilea tovarăş, venind către ei, îi saluta:

— Noroc! Vă căutam!

Acesta se numea Colin de Cayeux. Era fiul unui lăcătuş din mahalaua Sfântul Benedict. Scund, puternic, cu murii butucănoase, avea un fel al lui de a se uita la femei, care le făcea să-i evite privirea. Însă Colin, ştia mai bine ca oricine, câte parale fac fetele şi precupeţele din Paris şi când François voia câteodată să vorbească despre ele, Colin îi poruncea:

— Taci! Nici nu ţi-a picat caşul de la gură! Hei f ia să te pricepi la hârjoană, trebuie timp şi obişnuinţă…

— Asta-i tot?

— Mai trebuie să ştii să desparţi răul de bine, răspundea Colin cu vocea lui aspră.

— Şi care-i binele? întreba François. Colin se uita la el şi afirma: – Biştarii.

— Biştarii?

— Da, pui laba pe ei, puştiule!

— Şi răul?

Colin înălţa din umeri şi scuipând mormăia ceva în duşmănie.

Uneori, Colin vorbea într-un grai ciudat, pe care lpărea că-l folosea şi Montigny, fapt care-l uimea *ti* François.

De exemplu, ţinea minte că, pentru ei, justiţia se numea „roata”. În graiul acesta, a înşela justiţia însemna a „albi roata”. Şi când Colin se jura că niciodată nu va îndura să fie „albit”, François îl aproba cu tărie, căci nici el nu simţea nicio poftă să fie înşelat. De pe acum, în ideile lui, pe care nu le scotea din cărţi „tânărul François admitea cu uşurinţă că trebuie să iei ceea ce n-ai, îi lipsea însă experienţa şi-l oprea frica. Cu tot aerul său dezgheţat, era fricos din fire, nesigur pe forţele lui. Totul îl înspăimânta; mai ales femeile. Dacă vre Ujia răspundea prea făţiş privirilor lui insistente, se roşea. Apoi se necăjea că se tulbura astfel.

— Ştii că-mi placi? îl batjocorea Colin. Trebuie să mai aştepţi.

— Să aştept? Păi văd că numai asta fac! riposta François supărat.

În primul rând vedea că locuind la unchiul său., nu era liber să iasă noaptea, cum ar fi dorit şi oricât de îngăduitor putea fi capelanul

Guillaume, în privinţa asta nu glumea. Ca să-ia masa în oraş François trebuia să aibă încuviinţarea lui şi să se întoarcă acasă la ora nouă, căci la ora aceasta capelanul încuia uşa şi după aceea venea el însuşi să deschidă. Aşa stând lucrurile cum ar fi putut să-i înşele vigilenţa? Mai bine renunţa. În al doilea rând, în fiecare dimineaţă, înainte de a porni spre strada Fouarre, unde urma cursurile cu ceilalţi învăţăcei, trebuia să repete lecţiile în faţa unchiului său.

— Aşa că eu nu am nicio bucurie, se plângea François când Montigny îl întreba cum îl dăscăleşte capelanul Guillaume ca să înveţe pe dinafară *Doc-trinalul* şi gramatica lui Donat.

— Dar vei fi magistru…

— Puţin îmi pasă.

Îndată Colin începea să spună că François nu ştia ce vorbeşte, date fiind avantajele de orice fel, care sunt legate de titlurile universitare. El, care nu ştia cine ştie ce, era cleric.

— Şi la ce bun?

— 6 să afli într-o zi, afirma Colin arătându-şi capul tuns în creştet. Ce face clericul cel mai ticălos? Cere ajutorul episcopului de care ţine şi atunci când alţii mor de moarte năprasnică, el trăieşte adesea nestingherit… Asta merită un pic de osteneală…

Şi vorbea, dădea exemple…

— Are dreptate Colin, îşi dădea cu părerea Montigny.

Însă François se gândea numai la plăceri.

În seara aceea, imediat ce-l văzu, Régnier propuse lui François să mănânce împreună şi apoi să se întâlnească cu Colin într-un anume loc ştiut.

— Vom merge să cerem voie unchiului tău, zise Régnier.

Şi începu să râdă.

— Ce-am făcut de-ţi baţi astfel joc de mine? întrebă timid François.

— Lasă, răspunse Régnier pe un ton misterios… Jur că acolo unde ne vom întâlni astă-seară, îţi vei începe…

— Ce? zise François. Ce voi începe?

— Nu-ţi spun, răspunse tovarăşul său.

Şi apucându-l de braţ, îl duse spre podul Sfânint lihail, o luă la stânga şi ajunse la Poarta Roşie fură a-i fi dat altă explicaţie.

(Régnier ştia să se prezinte şi, prin vorba lui plăsută, să obţină

totdeauna câştig de cauză. Înrudirea ui cu Étienne de Montigny, care locuia tot în paohia bisericii Sfântul Beneditt, i-a fost de mare ajutor în ochii capelanului.

Bună ziua, magistre Guillaume, începu el curtenitor.

În timp ce-şi scotea boneta, ploconindu-se, Régnier îi înşiră minciuna ticluită cu măiestrie, că deoarece primise de la una din surorile lui friptură Ide vânat şi o plăcintă, voia să le mănânce cu Franlcois, dacă el, capelanul, nu se opunea.

Vom fi singuri. Vă făgăduiesc, zise el.

I-Vezi că mâine François nu va avea deloc poftă de învăţătură, zise numaidecât capelanul Guillaume, pe care această propunere îl lua prin surprindere.

— Ba da! zise François. Pe chipul capelanului apăru un zâmbet.

— Auzi colo! exclamă el! Cum se mai teme că n-am să-i dau voie!

— Şi eu mă tem. Mă veţi refuza? reluă Montigny surâzând şi trăgându-l pe François de mânecă, pentru a-l determina să stea liniştit.

<\poi încetând să mai zâmbească şi privindu-l cu

(inovaţie prefăcută pe capelan, aşteptă ca acesta a o hotărâre, fără să mai adauge vreun cuvânt.

Îi

— Uite ce, dacă-i dau voie lui François să incargăj îl vei întovărăşi la întoarcere? zise atunci cape—” lanul mişcat de purtarea frumoasă şi de discreţia lui Montigny.

— Da. Pe la ora unsprezece. Ca să avem timp să mâncăm în tihnă, zise Régnier.

— Deh!

— De ce vă temeţi? Să nu avem vreo întâlnire neplăcută? întrebă Montigny cu voce calmă.

— Chiar aşa. Se întâmplă destul de des, răspunsej capelanul.

— Ba nu, uliţele sunt sigure când îţi vezi de drum! fără să cauţi gâlceavă nimănui, zise Montigny. Să-i nu vă fie teamă… Chiar dacă ne vom întoarce ce val mai târziu, nu ni se va întâmpla nimic rău.

Zicând acestea, Régnier îl salută politicos pe capelan care, luându-l deoparte pe François, îi dădu cheia de la poartă, odată cu sfaturile de cuviinţă.

Cina a fost din cele mai modeste şi nu-l costă nimic pe Montigny care ceru să i se treacă cheltuiala în cont, dar vinurile care o întovărăşiră erau alesei cu grijă. François dădu pe gât o mulţime de

ulcelei în timp ce Montigny, care-l îndemna mereu, se prefăcea că-l admiră.

— Când eram de vârsta ta nu puteam goli atâtea; ulcele!

— Dacă e bun!

— Ştiu, răspundea Montigny.

Când ieşiră, la Notre Dame se sunase de multl stingerea, însă celelalte biserici din Paris, eareşii puneau clopotele în mişcare cu o oră mai târziu, too mai îşi începeau dangătul.

— Drace! exclamă Montigny.

Montigny îl conduse pe François într-o a doua Srciumă, unde cheltuiala fu iarăşi trecută la răboj. legnier nu se calicea deloc", comandă numai vinuri dese, ceea ce pe François îl uimea. Ce vin! Niciodată nu băuse altul mai bun. Asta îl fermeca, îl făcea limbut, vesel şi zgomotos. Dar cârciumarul xebuia să tragă obloanele şi când ajunseră în stradă iopotul de la Sorbona începu să sune într-o dungă.

— Ah! Asta-mi place! murmură François. Ding! Dang! Sună cât poţi de tare! Nu-i pentru mine aoaptea pe care-o chemi. Aud şi nu aud!

— Pe aici, zise Régnier.

Uneori viatul ducea zgomotele atât de departe încât nu te-ai fi crezut în josul străzii Sfântul Ia-cov, unde bătea acest clopot; firmele, scârţâind din balamalele lor de fier, se loveau una de alta. Vântul le zgâlţâia cu putere, gemea şi se tânguia şi cu toate că François ştia bine că la cele din urmă sunete ale clopotelor toate luminile trebuiau să fie stinse, îi trecu deodată prin gând că numai datorită vântului, violenţei lui, le vedea pretutindeni atingându-se una după alta.

Într-adevăr, luminile mureau prin case şi din pricina asta noaptea părea mai neagră, mai compactă.

— Ia-o la stânga şi dă-mi mâna, zise din nou Montigny.

— Unde eşti? întrebă François.

Apucă mâna prietenului său mai în vârstă şi strângând-o cu teamă înainta prin întunericul dens care nu-i plăcea şi-l făcea să se întoarcă la cel mai mic zgomot.

— Ce este? Ţi-e frică? întrebă Montigny.

— Nu, zise François.

— Minţi! Simt cum îţi tremură mâna…

— Auzi? şopti pe neaşteptate François, lipindu-se de tovarăşul său.

Montigny ciuli urechea şi deodată izbucniră nişte înjurături

furioase, ieşite din gura vreunui beţiv care se încurcase printre tarabe.

— Doamne Sfinte! Ce mai ghiers! exclamă Montigny. Vreau să-l cunosc pe cel care ştie să rostească astfel de vorbe! Hei! Mă auzi?

Şi-n acelaşi timp începu să caute, pe dibuite, prin întuneric, pentru că întâmplarea îl înveselea.

— Cine te-a pus să te vâri în asemenea încurcătură? Hei prietene, ajută-mă dacă vrei să te ajut. Nu ştiu cine eşti…

— Sunt Jehan Lupul, zise atunci omul care încerca anevoie să se ridice în picioare, şi care, bălăbănind un felinar ce nu se vedea, dar se auzea cum se ciocneşte de tarabe, repeta într-una: „Jehan… Lupul! Poate că m-am luat după vând…”

— Şi vântul l-a trântit! zise François.

— Da. Cine bea când bate vântul tare… cade! răspunse beţivul care continua să rămână nevăzut, dar a cărei prezenţă se ghicea după duhoarea puternică de vin.

— Da’ unde te duci? întrebă Montigny.

— Mă duc în strada Ha-a-a-rpei, mărturisi Jehan lovind cu felinarul în toate părţile.

— Atunci vino încoace, porunci Montigny. Şi noi tot acolo mergem.

François era tare mirat. Acest Jehan Lupul, pe care-l cunoştea destul de bine, pentru că era ede-car şi măsura sarea, şi avea grijă să nu se arunce murdării pe maluri, să fie beat în aşa hal? Nu se putea dumiri. Ce descoperiri ciudate se pot face noaptea! De exemplu… Jehan Lupul! De-acum

şi hoinărind pe malurile Senei. Montigny se opri.

— Mişcă-te! îi striga el beţivului. Şi fiindcă acesta nu răspundea:

Ce faci? Hai?… întrebă Montigny.

dărâmul.

ci Hai?

p” cParc-l făcaa lichidul ce stropea cal

CAPITOLUL II

Surprizele de acelaşi fel se ţinură lanţ, toată noaptea, căci după ce se despărţiră de Jehan Lupul, ca să ajungă în strada Macon, cei doi prieteni se ciocniră cu alţi indivizi ciudaţi, cu care Montigny stătea de vorbă. Se mişcau fără să poată fi văzuţi, apoi îi târa vântul şi atunci Montigny recita versuri pe care François le auzea pentru prima oară:

„Prieteni *sunt, ce vântu-i poartă*”, declama el mergând.

— Da, dar nu totdeauna aceiaşi şi nici acelaşi vânt… observă François. Versurile astea îmi plac…

Şi strângând mâna prietenului său, întrebă:

— Nu mai ştii şi altele?

Montigny nu răspunse şi François, care repeta într-una aceste versuri ciudate ca să nu le uite, se simţi cuprins de o neaşteptată tristeţe, amestecată cu dorinţa de a le înţelege, când deodată, ajunşi în dreptul unei uşi, aceasta se deschise şi Colin se ivi.

— Colin!

— Întâi intră. Ce ai?

— Régnier… explică François. Montigny, împingându-l pe François, pătrunse în odăiţa strâmtă în care Colin şi trei femei, ce păreau că-i aşteaptă, îi. primiră cu veselie.

— Guillemette., vino şi mă sărută, zise Régnier! Guillemette se ridică.

— Ah! Ştiu că nu-ţi pierzi vremea! zise ea agăţându-se de gâtul lui Régnier.

— Şi eu pe care clin voi trei îl voi avea? întrebă una din cele două femei care, apropiindu-se de François îi şi cuprinse mijlocul.

Toţi izbucniră în râs, apoi Colin umplând paha-rele, grăi:

— E al tău, Marion, dar bagă de seamă să nu-l sperii. Ar fi în stare să te laşe şi să fugă…

— Ce ştii tu? Eu să fug? replică François, care simţind că se înroşeşte, aruncă asupra lui Colin o privire furioasă.

— Hai! Nu te supăra!

— M-ai văzut vreodată fugind?

— Bine! aprobă Montigny, ce cauţi aia ai să găseşti. Hai mai bine să bem… François, vorba ta o de aur, ca şi a lui Colin, dar ia vezi tu ce vrea Marion…

— Ah! Eu nu vreau decât să-mi câştig plăcerea, zise ea cu glas mângâietor.

Şi-n acelaşi timp, atrăgându-l pe Frâneois lângă ea, îi dădu o sărutare care-i scuti de răspuns.

Marion era o fată oacheşă, puţin trupeşă, cu sânii rotunzi şi tari şi foarte pricepută la mângâieri, pentru cei care veneau să i le ceară. Cine voia s-o aibă, o avea. Lacomă de câştig, se dădea fără mofturi, în odăiţa ei, lângă foc, fără să se gândească la altceva, în timp ce-şi făcea meseria, decât la felul cum să-i jupoaie mai bine pe bărbaţi. Toată ziua

îi pân

„Dea de la fereastră, şi-i atrăgea făcându-le ochi dulci, însă noaptea era numai a ei şi atunci ciudata fiinţă devenea altă femeie, bună şi dezinteresată.

Colin şi Montigny puteau oricând mărturisi asta. Şi unul şi altul o cunoşteau de multă vreme şi de aceea se înţeleseseră în privinţa alegerii ei, pentru tânărul lor prieten.

— În sănătatea ta, François! făcu ştrengăreşte

Montigny.

Petrecerea începu. Perechile îmbrăţişate stăteau pe laviţe în jurul mesei; fetele râdeau şi goleau paharele ori de câte ori vreunul dădea semnalul. Le goleau dintr-o singură înghiţitură, apoi, cu tot felul de giugiuleli, se cuibăreau la piepturile celor trei băieţi, care în acest timp mâncau vivtos.

Marion, aşezată pe genunchii lui François, îl ţinea îmbrăţişat. El se lăsa sărutat, dar nu putea s-o sărute decât atunci când îi îngăduia ea, căci cu acest tinerel plăcerea ei consta tocmai în tulburarea pe care i-o provocau mângâierile sale.

În zadar încerca François să-i prindă buzele într-ale lui, ea şi le ţinea strânse clipe întregi, care! lui i se păreau nesfârşite „apoi îl săruta pătimaşi până ce-i lua răsuflarea. François îşi pierduse capul. Mâinile, pe care uneori Marion i le apuca în joacă, pentru a-l împiedica să ajungă acolo unde* se îndreptau, din instinct, îi ardeau, îi era cald. Tremura ca şi cum ar fi fost bolnav de friguri şi când tovarăşa lui îl ruga să mănânce şi-l silea să ia vreo înghiţitură, profita de faptul că mâinile ei erau ocupate, ca s-o pipăie în voie.

— Astâmpără-te! zicea ea. Mai pe urmă… Aşteaptă puţin…

— Pentru ce?

— Numai puţin…

— Uită-te la ceilalţi, răspundea François. Nu mi-e foame, Marion.

— Ba da!

Atunci François se ridică în picioare şi arătându-i pe tovarăşii săi şi pe cele două femei care se îmbrăţişau, unii la masa încărcată cu mâncăruri şi cu pahare cu vin, ceilalţi pe o laviţă, o împinse încet pe Marion spre fundul camerei. Marion nu se; mai împotrivi… Din contră, lipindu-se de el „şopti, schimbată cu totul:

— Haide! Vino! Poate că ai dreptate. Joaca e. mai plăcută în pat.

Noaptea era mai puţin întunecoasă când Montâgny, Colin şi

tânărul lor discipol se despărţiră de cele trei femei şi strecurându-se pe lângă ziduri ajunseră la Poarta Roşie. Din când în când, câte o lumină bolnăvicioasă plutea pe străzi, clar dispărea repede din cauza vântului care gonea norii, smulgea bucăţi de ardezie de pe acoperişuri şi făcea firmele să se ciocnească cu zgomot.

— Unde-i uşa? întrebă Colin încet.

— Vino încoace, şopti François ducându-l la broasca uşii. Uite cheia.

Montigny îi făcu semn să tacă, îl trase de mânecă pentru a-i face loc lui Colin, apoi privi aplecat peste umărul acestuia.

— Nu are nevoie de cheie? întrebă mirat François.

Colin îl trimise la dracu'.

— Nu-i nevoie, zise Montigny, apoi adresându-se lui Colin care vâra un şperaeiu în broasca uşii: „Umblă cu băgare de seamă, îi recomandă el în şoaptă. Dacă ai fi prins forţând uşa casei preacinstitului capelan Guillaume, cine ar crede că ai făcut-o numai ca să nu-l scoli din somn?"

Colin se întoarse cu faţa spre ei.

— Vreau să vezi şi tu, zise el.

— Dar văd!

— Hai! Apropie-te şi învaţă, zise Colin după ce împinsese puţin uşa şi-o deschisese fără zgomot

— Ah!

— François! zise Colin care părea foarte mulţumit şi ţinea uşa de teamă să n-o zgâlţâie vântul… Vino încoace!

— Ce-i asta? Cine a descuiat uşa? întrebă François.

Montigny arătă şperaclul din mâna lui Colin şi cercetând strada, cu privirea făcu un gest de nerăbdare.

— Aşa, acum ştiţi secretul, vorbi rar Colin. La revedere François. Du-te la culcare. Dar – puse un deget pe buze – ai înţeles?

— …Da.

— Atunci trebuie să juri că niciodată nu vei vorbi despre asta.

— Jur! zise François.

— În faţa lui Dumnezeu?

— Vino o dată! protestă Montigny.

După un scurt salut, se despărţiră, iar François, după ce-i privi cum se furişau cu paşi de lup şi cum coteau după colţul străzii Mathurins, se strecură şi el în casa bunului său unchiu', încuie uşa şi se

urcă în camera lui ca să se culce.

Era sfârşit. Amintirea femeii îl hărţuia *şi*, cu toate că era rupt de oboseală, în loc să se dezbrace căzu într-o visare moieşitoare şi prostească. Deşi nu era prea cald, ca să stea aşa, între cei patru pereţi, François nu băgă ele seamă frigul decât atunci când, la biserica vecină, începu să sune clopotul de utrenie, risipindu-şi chemarea în zorile care se iveau. Alte clopote îi răspunseră, dârdâind de frig şi amorţite pe jumătate, cu dangăte egale, încăpăţânate, repetate, cu tot vântul care bătea.

— Aaah! căscă François.

Întristat, îşi scoase hainele, se vârî în aşternut şi cu ochii mari, deschişi, privea cum se luminau ochiurile de sus ale ferestrei. Se făcea ziuă. Pe nesimţite, în cameră pătrundea o lumină palidă şi mohorâtă. François nici nu observa. Se gândea la Marion, o căuta lângă el şi-n acelaşi timp şi-l amintea pe Colin în momentul în care descuia uşa de jos, cu şperaclul, pe care cu siguranţă că-l găsise în atelierul tatălui său, lăcătuşul. Da, da! Sigur S Dar ce motiv îl îndemnase să se folosească de el?

François nu găsea niciunul. Nu mai înţelegea nimic, gândul i se întorcea la Marion şi pe nesimţite alunecă într-un somn greu, imaginile se confundară una cu alta, nu mai aveau niciun sens pentru el.

În cursul dimineţii, străduindu-se să nu se dea de gol în faţa capelanului Guillaume1, care-l observa întrebându-l cum îşi petrecuse noaptea, nu prea dădu dovadă de sârguinţu. În timpul lecţiei de gramatică moţăi, iar la masă se aşeză fără poftă de mâncare. Figura-i obosită, de care toţi se mirau, 11 trăda. Era palid. Ochii îi luceau ca în friguri şi când nu-şi mai putea stăpâni înfiorarea, dacă. simţea că este observat, dădea din umeri şi mormăia

21

cuvinte neînţelese. Mult mai aveau de gând să-l plictisească? Nu cerea nimănui nimic El, care de obicei se purta aşa de frumos cu capelanul Guil-lavme, acuma nu-i răspundea, întorcea capul în altă parte şi la urmă nemaiştiind cum să-şi ascundă sentimentele, necăjit, îşi lăsa privirea în jos.

Ibărbierul Flastrier, care era puţin rudă cu el şi care, în timpul zilei, venise să-l viziteze pe capelanul Guilliume, nu putu scoate niciun cuvânt de la el. Din care cauză bietul om era tare necăjit. Atunci capelanul Guilliume îl trimise pe François să înveţe în camera lui şi de

îndată ce tânărul plecă, zise:

— Este greşeala mea. L-am lăsat să iasă aseară în oraş…

— După ora nouă?

— După ora nouă.

— Hei! Nu sunt eu în drept. să te judec!

— Ba da, mărturisi capelanul Guilliume. Tu, ca şi oricare altul. N-am fost în toate minţile.

În ce-l privea, François era şi el ţâre nemulţumit şi-şi reproşa amarnic că lăsase atât de prosteşte să i se ghicească starea sufletească. Deschise o carte şi, cu frunte în paline, se strădui să înţeleagă ce citea. Dar literele îi jucau pe dinaintea ochilor, se încălecau şi-n locul lor se ivea imaginea plăcută a frumoasei Marion, pe care bietul băiat nu putea s-o alunge. Unde era în ceasul acesta? Ce făcea? La drept vorbind nu-şi putea da seama, pentru că ce ştia despre ea şi despre starea ci sociala îi era scârbă să-şi mărturisească. Dar la ce bun să nege ceea ce era evident? O femeie mai puţin neruşinată, s-ar fi dat oare aşa, ele faţă cu alte persoane, de la prima întâlnire? Ar fi fost caraghios să te

Ldeşti serios la una ca asta. Caraghios de-a bi-lea… Şi dovada…

François! zise o voce de bărbat în spatele lui. lira capelanul Guilliume.

Învăţai? întrebă el.

— Da. Ca să mă pedepsesc, răspunse François să clipească.

Bietul meu copil! zise capelanul. Să te pedepsi? Nu mă gândeam la aşa ceva…

— S-ar cuveni să fiu pedepsit, protestă François care, văzând că unchiul său era înduioşat – voia să-i

capete iertarea. Pentru ce? Ştii destul de bine. jâape-lanul Guilliume clătină din cap.

Ascultă François, zise el apoi. Dacă e cineva) vat, apoi acela nu eşti tu, ci eu. Mă înţelegi? Te înţeleg, unchiule.

— Bine.

— Şi… ce hotărăşti? Astăzi e joi, întrebă el c-un aer de falsă sinceritate.

François îşi ridică privirea şi după aceea, apropiindu-se de unchiul său, pe care-l simţea dezarmat, îi luă repede mâna şi i-o sărută.

— Ah! Pungăşiile! exclamă atunci capelanul. Vezi! N-ar fi trebuit să vin să te văd. Cui i-ar fi dat prin gând aşa ceva? Te vei pierde băieţele, tot încercând mereu să mă convingi… Eşti prea deştept…

— Totuşi, unchiule, joia…

— Bine, du-te, şopti bunul om. Ştiu. E ziua în learc te aşteaptă mama ta şi nu. vreau s-o necăjesc. [Dar cel puţin făgăduieşte-mi că te vei duce repede. JDu-te! Salut-o din partea mea. Şi odată cu această

23

lui salutare du-i şi o bucată din pateul din care n-ai vrut să mănânci la oră nz, ţi-o va pregăti Huguette…

— Mulţumesc! exclamă François. Unchiule, ăţi făgăduiesc să şi alerg dacă va trebui. – Oh! Nu-ţi cer chiar atât, zise râzând capelanul Guillaume punând mâna lui mare pe capul nepotului şi strângându-l la piept, numai să iei „drumul cel mai drept şi să te înapoiezi la ora cinei.

— Da, da, răspunse iute François, în timp/ce-şi închidea cu bucurie terfoloagele şi-şi înşfăca boneta jerpelită.

Coborî treptele câte patru deodată, luă de la bucătărie pateul pregătit de Huguette pentru mama lui şi dintr-un salt se pomeni afară.

Ploua. Mergând grăbit pe lângă zidurile caselor, François ajunse la poduri, trecu apa, apoi luând-o la dreapta, prin îmbulzeala de pe străzile unde caii alunecau pe caldarâmul ud, ajunse în piaţa Greve şi-şi continuă drumul fără să se oprească. Din prăvălii ajungeau până la el mirosuri de peşte sărat, de lemne aduse pentru iarnă, de pânzeturi”, de piele şi de vin. Mirosurile acestea îi produceau o bună dispoziţie, sporită de strigătele negustorilor care le pofteau pe femei să le vândă marfa. La geamuri se vedeau tot felul de mărfuri, atârnate pe sfori, amestecate unele cu altele, din belşug. Ce uşor s-ar fi putut lua i gândea François. Dar de ce să ia când în casa capelanului Guillaume nu lipsea nimic? îşi văzu de drum uitându-se ştrengăreşte la trecători şi la cei care duceau poveri, ciocnindu-se, din zăpăceală, cu unii, sau ferindu-se de alţii, ca să facă loc, ţinând în mână bucata de pateu. Numai de dragul măicuţei sale se însărcinase s-o ducă şi o ţinea cu atâta grijă… Altminteri ce însemnătate avea pentru el o bucată de pateu?

Pentru biata femeie însemna o masă minunată, pentru care l-ar fi binecuvântat pe capelanul de la Sfântul Benedict, aşa de bun cu ea şi cu copilul ei.

— Sărmana! şopti François.

Îşi iubea cu duioşie mama, care locuia acolo, departe, la Cordelieri, o bătrânică ce mulţumea, într-una Domnului, cu tot puţinul pe care-l avea, pentru că-i scăpase fiul şi-l dăduse în pază bună. Biata femeie, nu trăia decât pentru el; îl admira, îşi făcea o sărbătoare din

clipele în care-l vedea şi când, din neînsemnatele ei câştiguri” de muncitoare, agonisea câţiva bănuţi, toţi erau pentru François, iar Frari-coiş, cât se poate de mulţumit, nu-i refuza niciodată.

În fiecare joi, îl aştepta în pragul casei, împletind cu andrelele ca să nu stea degeaba şi când îl vedea venind, de departe, se agita în fel şi chip cuprinsă de veselie, în timp ce François o lua la fugă ca să se arunce mai degrabă în braţele ei.

— Vai! Dumnezeul meu! exclamă ea. Micul meu François, dragul meu copil! Ce cuminte: eşti!

François o săruta şi-i spunea cu o mândrie copilărească:

— Ştii, măicuţă, învăţ să vorbesc latineşte, am ajuns învăţat.

— Învăţat! Doamne Iisuse!

Bătrâna îi atingea hainele, cu teamă, „mirată şi recunoscătoare, îşi împreună mumie, adresa Fe-cioare-i o rugă fierbinte şi. apoi emoţionată suspina:

— Dacă te-ar vedea tatăl tău!

Însă tatăl lui murise muncind şi sărăcia dăduse târcoale multă vreme casei lor, ca lupii din iarna anului 1438 când se năpusteau pe străzile Parisului asupra oamenilor fără apărare şi sfâşiau copilaşii. Ah! Ce vii erau aceste amintiri în mintea bietei femei! – Plângeai, povestea ea adesea ţinându-l pe François în braţe, ca şi cum s-ar fi temut ca vremurile acelea să nu se reîntoarcă. Ţipai! Ţi-era. foame… Şi eu n-aveam ce să-ţi dau…

— Dar capelanul Guillaume m-a luat la el, mi-a dat învăţătură, m-a hrănit, răspundea François.

— Blagoslovit om!

La vederea pateului izbucni:

— Nu-l primesc! Ce să fac cu el? Pateu! Nu! Nu! Nu ştiu cum se mănâncă…

— Ah! răspunse François. Ia-l. Ţi l-am adus din partea unchiului.

— Îl vei duce înapoi.

— Se va simţi jignit, răspunse François. Şi eu voi fi făcut drumul de două ori, în zadar.

— Ah! Ştrengarule!

— Ştiu eu ce mi-a spus unchiul, afirmă el punând bucata de pateu pe masă. El ţi-a trimis-o, cu dragă inimă, şi dumneata trebuie s-o primeşti tot aşa.

Dar în timp ce vorbea astfel, simţea privirea mamei sale aţintită

asupra lui şi asta îl stingherea. Biata femeie clătină din cap.

— Ce ai? întrebă François.

— Apropie-te, zise ea. Eşti palid.

— Găseşti?

— Da, răspunse nevinovata femeie.

— Ei! zise cu nepăsare François. Te necăjeşti degeaba. Nu sunt bolnav. Dimpotrivă. Poate mi-a fost frig pe drum când am venit, dar ia priveşte…

Şi ca să alunge neliniştea pe care-o vedea pe chi-pul mamei sale, îşi frecă obrajii până se înroşiră şi izbucnind într-un râs forţat, zise:

— Uite, mai zici şi-acum că am obrajii gălbejiţi? grăi el repede, dar fără să îndrăznească să-şi oprească privirea în ochii bietei femfei, e & re-i luă câuinâle şâl strânse la pieptul ei.

CAPITOLUL III

Se întoarse acasă, pe înserat, cu privirile în pământ, săltând în palmă cei câţiva gologani pe care-i primise de la mama lui, la plecare, şi pentru prima oară nu mai găsi nicio plăcere în hoinăreală. Era trist. îl durea că fusese nevoit să ascundă ceva bunei sale mame şi din cauza asta se simţea ruşinat, oarecum plictisit. În acest timp, în jurul său, pe drum, bărbaţii şi femeile care se întâlneau, treceau unu] înaintea altuia, îşi aruncau ocheade şi chiar el însuşi, cu tot nesfârşitul regret care-i stăpânea sufletul, se uita la slujnice şi la fete cu o privire caldă şi cuminte. Le urmărea cu ochii, fără să se gândească la ceva rău şi în mod mecanic, încurajat de felul plăcut în care-i erau primite privirile, îşi reeâstigti veselia. Era vina lui că totdeauna simţea nevoia să se uite după fete? Asta era în firea lui, în pornirea pe care o avusese totdeauna, de a iubi, în dorinţa de a fi iubit, mângâiat şi alintat. Copilăria lui trecuse prea repede: se vedea băieţaş, crescut de un preot, care, orice ar fi făcut, nu-i putuse înlocui mama. Asta era cauza tuturor relelor şi tot aceeaşi cauză îl făcea să-şi iubească atât de mult mania.

Era în el ceva nespus de gingaş, din care pricină suferise îndelung, în odăiţa de la Sfântul Benedict, în posomorâtele după-amiezi de iarnă, când, cu nasul lipit de geam, se uita la copiii care se jucau pe lângă zidurile caselor. Doamne! Ce lungi, pustii, monotone şi de nesuferit i se păruseră acele zile! Le număra mereu până joia, când buna femeie venea să-l vadă, îl lua cu ea, îl săruta şi-i spunea poveşti. Şi le amintea bine. Minunate poveşti. Şi imediat regăsea în mintea lui, printre celelalte amintiri, culoarea cerului, a caselor, vara

cu miresmele care se înălţau din grădină.

— Ia te uită! constata el frământând aceste gânduri absurde. Cum trec zilele… De ce?

Nimeni nu-i putea răspunde la această întrebare şi nici el nu se oprea prea mult asupra ei. Pe neaşteptate, în mijlocul tristeţii, datorită unei alte laturi a firii lui, devenea iar vesel. Nu mai era acelaşi care fusese cu câteva clipe mai înainte, își bătea joc de proasta dispoziţie care-l stăpânise şi se trata de nebun.

Poate că şi era. Dacă nu nebun, cel puţin capricios, nestatornic şi în stare, după ce se gândise la zilele care trec în zadar una după alta, să se întrebe; – Unde se duc? Şi cine le ia? Hm! Nici asta nu ştia. Ca şi pe acei „prieteni ce vântu-i poartă", fără îndoială că tot vântul gonea zilele una după alta, pentru ca apoi soarele să strălucească din nou, cerul să fie iar albastru şi fetele întâlnite pe străzi să zâmbească. Oare trebuiau certate? François avea pentru aceste fete o înclinare atât de puternică, încât numai gândindu-se la ele se simţea consolat. Explice cine o vrea astfel de sentimente. François nici nu se sinchisea. Iar astăzi, mai puţin ca oricând. Azi era bărbat în toată firea. Cunoştea joaca şi departe de a simţi pentru Marion o umilire ipocrită, ştiind că putea a îi a oricui, se simţea oarecum mândru că era o femeie de moravuri proaste.

Cu toate acestea, dezgustat de biata lui aventură, nu mai părăsi odăiţa de la Sfântul Benedict. Gândindu-se mai bine, Marion i se părea prea ordinară şi josnică. O dispreţuia şi se jura să n-o mai revadă niciodată, până într-o dimineaţă când, întâlnindu-l pe Montigny, vorbiră despre ea ca şi cum niciunul din aceste gânduri nu i-ar fi trecut prin minte.

— Biata fată! zise Montigny. Este neliniştită, întreabă mereu de tine.

Puţin mai târziu intră şi Colin, în camera lui şi se jură – pe Cristos – că o asemenea femeie trebuia să rămână în mâinile lor.

— Pentru care motiv? întrebă François cu naivitate.

— Pentru gologani. Înţelegi?

Colin începu să râdă în timp ce François își lăsă privirea în pământ.

— Cum? făcu Colin. Nu îndrăzneşti?

— Nu ştiu… Cum? În ce chip? şopti François, pe care această conversaţie îl punea în mare încurcătură.

— Alţii îl cunosc, mormăi băiatul de lăcătuş. Au scos de la

Marion mai multe parale, decât câte planuri şi proiecte ai scos tu din dovleacul tău necopt. Asta e ceva!

Apoi clătină din cap. François zise cu tristeţe:

— Trebuie timp să te deprinzi.

Mai întâi trebuie să vrei, ripostă Colin cu ho-j? e. Tu poţi alege.

Aş vrea eu…

Priveşte-te! zise neînduplecat Colin, arătându-i Jiele-i jerpelite ca şi încălţămintea. Şi-n pungă i? Nimic. Vânt…

E adevărat, trebui să recunoască François.

Ei bine! Eşti un prost ţ Crezi tu că Montigny îi aşa de bine înţolit, dacă n-ar fi Guiâlemette? şor să iei de la femei: dau cu uşurinţă. Plăta lor e să dea ce iau de la târgoveţi. Nu face pe Neghiobul.

— Şi tu?

— Eu sunt acela care l-a dădăcit pe Montigny, l-a făcut ceea ce este, zise Colin încrucişându-şi braţele, cu satisfacţie.

Apoi începu să umble prin cameră atât de degajat, incât François se simţi convins.

otuşi îl dezgusta să urmeze sfaturile acestui ciudascăl. Era peste puterile lui să ceară bani de îarion. Nu se putea hotărî. Era prea curând.
i Prea curând? reluă Colin. Sigur. E mai uşor aei la cârciumă, pe socoteala prietenilor. Cu atât rău pentru ei dacă riscă, nu-i aşa? Ei plătesc. Umbli de colo până colo, vorbeşti… Cum? Vreau să spun că nu-ţi masori cuvintele şi mă

(î fără să mă asculţi, încercă François o lămu – vrednică de milă. Pot eu să-mi schimb situaţia-o singură zi? Ar trebui să ies noaptea.

Fie.

— Şi cu ce mijloace? Capelanul Guillaume mă: aici, veghează…

Colin se amblânzi.

— Chiar aici voiam să ajungi, răspunse el. François înţelese că argumentul lui nu făcea prea multe parale şi că, dac a-i îngăduia l'in Colin să-l ajute, se sfârşea cu liniştea lui.

Pentru un moment se sperie, apoi hotărându-se brusc, bolborosi:

— Am să fac aşa cum zici tu.

Imediat Colin se apropie, scoase din buzunar un cocoloş de ceară din acelea cu care. Se ia tiparul broaştelor de uşi, pentru a se face chei. Nimic mai uşor. Coborând, se vor opri puţin în faţa uşii, vor sta de vorbă şi-n acest timp Colin va opera la repezeală. A doua zi îi va da o

cheie, numai a lui.

— Ne-am înţeles? întrebă Colin.

François îl apucă pe Colin de braţ şi ducându-l spre scară, îl întovărăşi până la uşă, unde, tot ce hotărâseră, fu executat grabnic.

— Pe diseară. Vii? zise atunci Colin.

— La Marion, răspunse Frâneois şi se întoarse în camera lui, îşi aranja cărţile şi aşteptă să se apropie ora când ar fi putut să iasă fără să atragă atenţia unchiului său.

Dar ce emoţionat şi neliniştit era! Şi ce idei, caraghioase îi treceau prin minte, în timp ce străbătea grăbit străzile! O lua când pe una, când pe alta, privind mereu înapoi de teamă să nu fie urmărit. Colin îl înspăimânta. De pe acum, datorită lui, se veşea amestecat în tot felul de aventuri, pentru care, oricât de hotărât axfi fost, nu era deloc pregătit. Ce aventuri? N-ar fi putut să le definească. Natural că numai femeia aceasta le va provoca. François se temea să-şi mai pună întrebări. Un fel de fascinaţie îl atrăgea spre Marion, spre Colin şi Montigny, spre prietenele lor, de pe urma cărora trăiau. Era posibil? îi venea să-şi plângă de milă. Cu cât se apropia de odăiţa amantei sale de unde aceasta îi pândea pe trecători, cu atât mai mult îşi reproşa slăbiciunea. Îi era ruşine. Îi era frig şi cald în acelaşi m^2. v şi de îndată ce se găsi în cămăruţa unde Marion i se aruncă în braţe, prima lui grijă fu să încuie repede uşa şi să tragă oblonul de la fereastră.

— De ce te temi? îl certă Marion. François o privi, zâmbi şi grăi repede:

— Colin şi Montigny mi-au spus că m-ai chemat, fete adevărat?

Marion îl sărută pe gură. Dacă era adevărat! Nu vedea? Ce întrebare! revenindu-şi, Marion îl îndepărtă uşurel pe François, care-o strângea în braţe s-o înăbuşe1, şi-l întrebă:

— Colin ţi-a spus?

— Da, răspunse tânărul.

Apoi reluă:

— Chiar acum trebuie să mă întâlnesc aici, cu el. Va veni şi Regular. Ştiai?

— Nu, zise Marion.

— Atunci uite, te-am prevenit, răspunse el fâstî-Icit.

Şi fără să se mai intereseze de altceva, suspinând, (acoperi cu sărutări chipul amantei sale.

— Sunt nenorocit departe de tine, Marion… Viaţa Imea nu mai e

viaţă, sunt nebun şi trist mereu, mă lehinuiesc…

— Dar nu trebuie!

— Pot oare?

Romanul lui, Frant Ois villoa

— Şi acum te chinuieşti? întrebă duios Marion, cu o voce pe care nu i-o cunoştea, Vreau să ştiu…

— Ah! Acum… zise François cu patimă.

— Deloc?

— Marion!

Atrăgându-l spre pat îl mângâia şi-l mustra, îl săruta şi-i reproşa că nu are încredere, în timp ce el, împietrit, o asculta fără să înţeleagă, când deodată Montigny bătu la uşă, iar Colin le strigă să deschidă.

— Ce i-a apucat? Arde? A luat foc? protestă Marion.

Odată intraţi, cei doi răspunseră:

— Focul dragostei trebuie să-l căutaţi la voi…

— Pentru că pe mine nu mă mistuie acelaşi foc. reluă Régnier care părea foarte înfierbântat.

— Ai băut?

— Da, am băut venin, afirmă *el*. Guillemette m-a înşelat şi am. ehcifănit-o.

Colin explică liniştit:

— Régnier a prins-o cu unul care-i lua gologanii, în loc să i-i dea.

— Nu zău! exclamă François.

— Aşa că Régnier l-a aruncat afară pe bietul ins, gol puşcă, iar ţoalele i le-a azvârlit în apă, continuă Colin. Pe Guillemette a bătut-o.

— Aşa-i trebuie, găsi de cuviinţă Marion.

— A clielfănit-o zdravăn. – Da, zise Régnier.

(Trmă *o* clipă de tăcere, în care toţi patru se observau, apoi izbucniră în hohote de râs. Mai ales Co-lî-a râdea să se prăpădească. Se ţinea cu mâinile de fcartă şi ghiontindu-l uşor pe Franceis, îl sili să râdfi

1 el de această întâmplare şi s-o înţeleagă cum treuia.

— Acum vezi ce ai de făcut dacă într-o bună zi Marion te-ar lucra… Bătaia numaidecât…

— Dar nici vorbă nu-i să mă port atât de urât, ripostă Marion, pe care întâmplarea aceasta o făcea să râdă din tot sufletul. Ce zici, Colin? Tot aşa crezi şi tu?

François, ţinând-o de mână pe Marion, declară *i*

— Dacă, din întâmplare, s-ar ivi ocazia, ştiu care-i leacul.

— Ah! François! Mă vei bate? murmură Marion încântată.

— Sigur că da.

— Nu-i aşa că-i dau învăţătură bună? zise Colin, care-şi freca mâinile de mulţumire, mândru de elevul lui. îl învăţ, îl instruiesc... Toate au un început. Restul...

Şi făcu cu ochiul.

— Nu-i nevoie de tine! o scrută Marion.

Şi întorcându-se către François, îl strânse cu drag la piept, apoi întinzându-i buzele, gemu cuprinsă de dorinţă:

— Arată-le că spun adevărul. Vor fi martori amândoi.

— Ajunge, zise atunci Colin care puse mâna lui grea pe umărul lui François. Ne ducem la „Mărul”, să bem un pahar de vin şi pe urmă ţi-l trimitem înapoi.

— Da, să bem, întări Montigny, François se împotrivi.

— Mişcă! zise Colin.

3*

Marion & frigă:

— Cel puţin întoarce-te cât mai repede, François... Şi pentru că Colin întrebă fără ruşine, în faţa ei, dacă François avea cu ce să plătească, Marion se duse la ascunzătoarea unde-şi ţinea banii, scoase un scud de aur şi i-l întinse lui François râzând.

— Ţine! Ia-l! /i se ea.

Dar pentru că François se dădu în lături. Colin băga banul în buzunar.

CAPITOLUL IV

Mai mult nici nu trebuia. Colin, care luase moneda, o păstră ca să plătească cheltuiala, iar pe François îl batjocori aşa de rău, încât acesta se hotărî să-şi uimească profesorul şi să-l dezarmeze. Cheia dată de Colin îi întări hotărârea. O întrebuinţa chiar în seara următoare şi vesel, alergă la Marion, care, pentru că nu-l aştepta, îl primi tocmai în momentul în care se pregătea de placare. François era în culmea fericirii. Nu observă de loc: că amanta lui îi ascundea ceva, nici că de mai multe ori pândise să vadă dacă nu dă cineva târcoale locuinţei, şi că asculta cu urechea lipită de uşă, fără să scoată un cuvânt.

Atunci şi François trebuia să tacă. îl făcea să se oprească, pe neaşteptate, din vorbă, în timp ce cu palmele acoperea flacăra opaiţului stând nemişcată şi fără să dea vreo explicaţie.

— Nu-i nimeni, spunea tânărul. Ce asculţi?

Apoi, pe jumătate liniştită îi zâmbea, dar François care se gândea numai la bani, o zorea. Nu ştia cum să se facă înţeles, îi era ruşine şi nu avea. curajul să vorbească deschis despre aşa ceva.

— Marion… începea el.

Dar imediat se oprea. Însă amintirea chipului batjocoritor al lui Colin, care-l obseda, îl făcea ca, e clipă mai târziu, să revină la planul său.

— Ce vrei? întrebă Marion.

Fie că era obişnuită cu asemenea cereri stângace, fie că François, fără să-şi dea seama, procedase destul de bine, Marion ghici despre ce era vorba.

— E adevărat, nu eşti bogat* zise. ea.

— Da, De ce să te mint? replică François.

— Văd eu, răspunse Marion.

Şi lipindu-se de pieptul tânărului care o pricep umilit, grăi înduioşată:

— Bietul băiat! Cere ceea ce alţii pretind.

— Cine?

— Colin… şi Régnier.

— Nu le este ruşine? întrebă François care se simţea mai puţin stânjenit. Colin mi-a dat această idee. El nu se jenează deloc…

— Ştiu, zise Marion. g Era gata să înceapă să vorbească despre Colini când, tresărind la strigătele unui beţiv, frica o făcu să se ridice dintr-o săritură.

— Unde te duci? întrebă François.

Marion se opri, apoi arătând lada în care-şi ţinos banii câştigaţi, izbucni într-un râs care-l făcu pe François să înlemnească.

— Nu-i nicio grabă, zise el.

— Ba da, fiindcă pentru tine e mai bine să mă părăseşti acum. E târziu.

— Cum? Aşa de curând?

Marion se întoarse spre el şi foarte iute, ca şi cum s-ar fi temut să nu fie prinsă strecurând în mâna firavului învăţăcel doi scuzi de aur, aproape noi – 1

sărută, îl forţă să se dea jos din pat şi-l ajută să se îmbrace fără ca el să se împotrivească şi fără să înţeleagă bine de ce era şi vesel şi trist în acelaşi timp. Plecarea aceasta absurdă îl miră, dar nu se

împotrivi. Banii pe care-i strângea în palmă îl împiedicau să se împotrivească înfricoșatei Marion care se grăbea. Ce avea? De ce îl alunga în felul acesta, mai înainte de a-i fi mulțumit? Era supărată? Nicidecum. François își dădea seama că nu e. Pe măsură ce-l ajuta să se îmbrace, ciudata femeie părea și mai neliniștită, arunca spre ușă priviri atât de speriate, că la urmă, ca s-o liniștească, îi zise: – Bine. Voi pleca.

— Umblă ca grijă. Ești gata? șopti ea.

Marion crăpă ușa, cu mare fereală și când François voi s-o prindă în brațe pentru o ultimă sărutare, grăi în pripă:

— Nu. Și ia seama să nu ap ui cuiva de unde vii.

Nu ți-ar merge bine. Pleacă repede.

— Pe mâine? Marion clătină din cap.

— O să-ți trimit eu vorbă când să vii, șopti ea și împingându-l afară din cameră, puse zăvorul la ușă imediat co-o închise în urma lui.

— Pe legea mea, mare deștept trebuie să fie ăl de le-o înțelege pe Femei, constată François.

Era noapte neagră, care abia îți îngăduia să distingi forma acoperișurilor și a firmelor. Nicio lumină nicăieri. Noroiul de pe caldarâm se lipea de încălțăminte. François era nevoit să înainteze orbește, nu era obișnuit cu o asemenea întunecime. Nimic nu se mișca în jurul lui, nimic nu-i dădea impresia că în casele de pe cele două laturi ale străzii, oamenii dormeau adânc, și orăiau, sau se răsuceau în culcușurile lor. Liniștea era desavâitșită, păpga că formează un desiș prin care se strecura și liniștea aceasta îl impresiona.

— Drace! înjură el oprindu-se.

Pipăind banii din pungă și pentru că nu era prea departe de odăița în care M'arion poate că regreta că l-a dat afară pe o astfel de noapte, se simți ispitit să se înapoieze, când o voce aspră îi strigă:

— Hei! Mă!

Frâneois se feri să-i răspundă.

— O să pun eu mâna pe tine, reluă glasul, cu furie. Și o să-ți rup oasele. Unde ești?

Un pietroi, aruncat din fugă, se rostogoli pe pământ, cu zgomot și Frâneois ghici că în urma lui alerga un individ de temut, judecând după puterea aruncăturii. Așa că, iuțind pașii, o luă la goană fără să se mai ocupe de altceva și ajunse în curând, tot alergând, pe drumul cel mai scurt, la încrucișarea străzii Harpei cu strada Păpușei, unde socotindu-se scăpat de ticălosul care-l urmărise, respiră cu putere.

A doua zi fu trezit de strigătul unui negustor: „Haine vechi!” Ploua. Alţi negustori ambulanţi treceau cu ochii aţintiţi la ferestre, anunţând prin strigăte ascuţite, preţurile cu care-şi ofereau marfa. Treceau, când un bătrân pe care Frâneois îl recunoscu după glasul lui rebegit: „Scrumbii, scrumbii…”, când o ţaţă trupeşă, cu voce bărbătească şi care după fiecare cincisprezece paşi, împingându-şi căruciorul, striga: „Brânză bună!”, arătând în acelaşi timp, pe straturi de paie, brânza de Brie, pe care o tăia în bucăţi mai mari sau mai mici, după dorinţa cumpărătorului.

40

Frâneois simţi că-i era foame. Coborî la bucată-le, laie o bucată de şuncă, rupse un coltuc de pline fără să ţină seamă de Huguette, care-l certa pentru szordinea făcută, se urcă în camera lui, se închise 20I0 şi începu să mănânce. Era foarte bine disjăus. E’câte strigătele, acestea, ale străzii, îl înveseleau. Jhi toată ploaia care bă, ţea în geamuri şi amorţeala provocată de vizita la „Marion, simţea că mintea îi era limpede şi că are o. mare poftă de viaţă, de muncă. Era atât de fericit că luă de pe policioara’ o carte groasă, o deschise şi citi câteva paragrafe lungii al căror sens i se păru foarte clar. De obicei nu-şi prea dădea silinţa. Nu înţelegea deloc cum poate cineva să-şi umple capul cu asemenea formule, pe care el abia le memora şi pe care, din lene, le încurca. Deşi greoi, textul *Doctrinalului* i se părea limpede; închizând o clipă ochii, îl reciti cu uşurinţă, felicitân-u-se pentru un astfel de succes.

— Cine m-a schimbat? se întrebă el cu mirare. [iată că pot învăţa. Unchiul va fi mulţumit.

Dar el era şi mai mulţumit, era surprins că poate Îi atât de silitor şi. Înţelegător. Într-adevăr, unui aâiat care a hoinărit toată noaptea sintaxa nu-i poate feri nicio plăcere şi cu toate astea nu obosea de loc. Trecea de la un capitol la altul, oprindu-se la pxemple ca să poată reţine mai bine regula, mergea mai departe, reîncepea dacă citea greşit, îşi încerca memoria, apoi ridicându-se de pe scaun, se plimba prin cameră frecându-şi, cu bucurie, mâinile. Încălzit de învăţătură şi găsind în ea plăceri pe bare nu le-ar fi bănuit, Frâneois se hrănea cu texte 3 in *Doctrinal*, când unchiul său, mirat că nu-l zăreşte csborând la masă, se urcă în camera lui să vadă că face.

— Ia te uită! exclamă capelanul. Ai uitat cât e ceasul?

François stătea năucit.

— A trecut de prânz, zise unchiul său, care, apropiindu-se de cartea deschisă şi neputând să-şi creadă ochilor, întoarse câteva pagini ca să se convingă că printre ele nu se ascundea ceva mai distractiv. Cum? Erai la sintaxă?

— Da, răspunse François.

Obrajii aprinşi, ochii scânteietori. şi însufleţirea răspândită pe trăsăturile feţei, îl mişcară pe bietul om. Privindu-l cu atenţie şi dându-şi seama că era cuprins de o mândrie copilărească, el clătină din cap şi zise:

— Copilul meu, toate la vremea lor. Acum haide ia masă. Huguette are să ţipe dacă o faci să aştepte. Auzi-o!

— O aud, zise vesel François.

Într-adevăr şi unui surd i-ar fi spart urechile vocea piţigăiată care umplea casa de strigăte.

— Capelane Guillaume, n-ai de gând să cobori? O să se răcească mâncarea. Celălalt, care nu-i bun de nimica, a mâncat.

— Când? întrebă capelanul.

— De dimineaţă, răspunse François izbucnind în râs. Însă numai de dragul cărţii… dar acum, mi-e foame…

În tot timpul zilei, François fu atât de sârguincios, că bunul său unchi, ştiindu-l excesiv în tot ce făcea, se feri să-i domolească sârguinţa prin vreo observaţie.

Ce băiat şi acest Fr-anşsis! Gând leneş ca un în»tan, când vioi, neastâmpărat, năvalnic.

În zadar încerca el să-i afle firea, nu reuşea niciodată, îl descuraja mereu. Cum să-l călăuzească? Bietul om era tare necăjit din cauza asta, căci de îndată ce încerca ceva, băiatul, care mai înainte fusese atât de cuminte şi dornic de învăţătură, recădea în nepăsare, părea că nu mai înţelege nimic. Totuşi era foarte inteligent. Ah! Dacă ar fi vrut! Dar nu! Sforţarea de care era capabil nu se repeta decât la intervale foarte rare pentru ca să-i fie folositoare şi capelanul, în sinea lui, departe de a se bucura că băiatul urcă în camera sa, sărind câte patru trepte deodată de cum isprăvea masa, se gândea cu tristeţe că trebuia să se aştepte la orice de la un astfel de temperament.

Ce-i rezerva viitorul? Ca orice om înţelept şi cu judecata sănătoasă, se temea de viitorul nepotului său. Fără îndoială că puţina lui avere, pe care o agonisise cu greu, la moartea lui avea s-o moştenească l'Yancois.

Era firesc. Dar de acum şi până atunci câte necazuri, câte dezamăgiri nu-şi pregătea acest copil! Câţi ani risipiţi degeaba! Şi sănătatea se duce odată cu ei dacă nu bagi de seamă. Sănătatea? Dorinţa de a (ace bine… Sărmanul François!

— Ah! Dar Dumnezeu îl va ajuta, zise deodată capelanul, revenindu-şi din gând urile care-l preocupaseră. Nici nu mă îndoiesc de asta. Dumnezeu ştie tac cinstit şi bun.

Şi ridicându-se în picioare, îi strigă Huguettei să-i aducă mantia şi părăsi camera în care focul se stingea, pentru ca să se ducă la treburile lui, în timp ce

François, cufundat în cărţi nici nu ridică nasul din, ele la scârţâitul uşii.

Era prin noiembrie, într-una din acele zile posomorâte, care pe la ceasurile trei nu mai au putere şi când lumina abia se mai zăreşte. De pe acoperişurile caselor vecine plăcile de ardezie răsfrângeau lumina pâcloaşă ce venea dintr-un cer plin de apă, de un cenuşiu închis ce părea că îneacă totul. Grinzile de la faţadele oaselor păreau un fel de vine, în jurul cărora se întindea umezeala. Pe lespezile ude paşii răsunau înăbuşit, iar scârţâitul roţilor, când vreo căruţă trecea la vale pe strada Sfântul Iacov, nu avea niciun ecou.

— Se i-ace seară! gândi François.

Ţinând cartea în mână, se apropie de fereastră şi privi afară. Se înserase de-a binelea. Ici şi colo, prin dughene, licăreau lumini. În contrast cu casele, străzile şi pereţii uzi, cerul se limpezi pentru puţin timp, apoi se întunecă din ce în ce mai mult, în vreme ce geamurile dughenelor începură să arunce dâre înguste şi oblice de lumină gălbuie.

François se reculese. Se întinse ca fiarele care în timpul zilei dormitează, atente la visul lor lăuntric şi care, adulmecând noaptea ca pe un stăpân, se trezesc dintr-odată.

— Bine! Bine! Mă duc să-l caut pe Colin şi să-i arăt că învăţătura lui a dat roade. Măcar atât. Ce-o să mai râdă! Ha [Ha! Banii sunt ai mei. Eu i-am câştigat.

Punând deci *Doctrinalul* la locul lui, îşi înhaţă boneta şi plecă în grabă, cu cei doi scuzi de aur daţi de Marion, în buzunarul stâng, iar în celălalt, cheia făurită de prietenul său.

Nu simţea niciun scrupul, ci dimpotrivă, un fel de seninătate care-l făcea să găsească foarte firesc ca o femeie de moravuri uşoare

să-i dea bani.

— Aşa-i obiceiul, reflecta el pe drum, prins cu totul de gândul că avea să-l întâlnească pe Colin şi să-i aducă ia cunoştinţă isprava săvârşită.

— Marion luat de la un târgoveţ şi eu îi am de la ea. Trec a, de la unul la altul, din mână în mână, până ce întorc tot la acelaşi târgoveţ, pentru ca Marion fc-i ia din nou… Ah! Frumos cerc! E minunat! 1 Ajunse, în curând, în faţa porţii unei căsuţe sără-îcâqasc, cu o curticică în faţă, uncie îşi avea atelie-il tatăl lui Colin.

— Colin este acasă? întrebă el.

Un om, îndoit de şale, cu chipul întunecat şi trist, a spuse:

— Colin? Să-l ia dracu' 1

— De ce?

— D-aia.

— Credeam că-l voi găsi aici, zise François.

Omul, care ridicase capul, ca să răspundă, îşi reluă lucrul, în tăcere. Se aplecă asupra menghinei şi o strânse mai tare. Acesta era tatăl lui Colin de Cayeux. François îi zise:

— Astă-seară se va întoarce… Nu-i aşa? E trimis încleva?

Dar cum aceste întrebări păreau că nu-l interează deloc pe cel căruia i le adresa, înălţând din [umeri, François trecu Sena şi răzbi în uliţa ovreiască, înde îl aştepta, ca de obicei, Montigny.

— Hei! François! François se întoarse.

— Bună seara, Montigny.

— Bună seara.

— Colin? se informă Francoas care ardea de nerăbdare să-i povestească acestuia neasemuita lui ispravă. Montigny făcu un gest nelămurit.

— Totuşi trebuie să-l văd, zise Francoas.

Şi privindu-l ţintă în ochi, pe Montigny, pentru prima dată constată că acesta era neliniştit.

— Ce-i? vorbi el fără să ridice tonul. Ce s-a întâmplat? Nu ai încredere în mine?

— Ba da, mormăi Montigny. Şi pentru că François insista, răspunse cu neplăcere:

— Să nu mai vorbim de asta. Haide să bem.

— La „Mărul”?

— Alege, zise Montigny.

François scoase atunci din buzunar unul din c. p\ doi bani de aur şi-l arătă lui Montigny, cu mândrie.

— Priveşte! exclamă el, e rândul meu să plătesc.

— Un scud?

— Nu numai unul, îi răspunse François cu însufleţire, ci doi.

— Cum aşa?

— Îţi voi explica.

Şi ducându-l pe Montigny la cârciuma pomenită, de îndată ce se aşezară la masă, în sala din fundul tavernei, strigă: „Hei! Ulcele!”, cu o voce atât de sigură că însuşi patronul alergă să-i servească, întrebând ce fel de vin doreau.

— Ambrozie, răspunse François.

Montigny tăcea. Părea îngândurat, privea întristat la toate, nu dădea povestirii lui François decât o foarte mică atenţie.

François îl zgâlţâi.

— Eşti îngrijorat din cauza lui Colin, nu-i aşa? întrebă el.

În acest moment tânărul Turgâs, care era cam de aceeaşi vârstă cu François şi pretindea că-şi ajută părintele şi slujnicele, se apropie de ei. Era burtos, greoi, cu pielea veştedă. Montigny îl primi cu răceală.

— Aduce vinul? întrebă el supărat.

— Îndată, răspunse celălalt cu nepăsare. Şi bătu din palme ca să grăbească serviciul, în timp ce François şi Régnier, iritaţi de prezenta acestui ins, care încerca să-şi dea importanţă, deşi în fond nu făcea nimic, stăteau tăcuţi şi se uitau la ceilalţi clienţi.

La ora aceasta, mesele erau ocupate de o mulţime de băutori şi jucători de zaruri. Aceştia erau obişnuiţii localului. Ceilalţi vorbeau tare, plini de însufleţire, încheiau afaceri aşa cum se obişnuieşte în asemenea cârciumi, unde cei şmecherj nu se uită la cheltuială, ci imediat ce văd paharele goale cer să li se aducă băutură. Negustorii discutau aprins, băteau cu ulcelele în masă, încercau să se înşele unul pe altul, la cumpărături de lână sau de grâu. Slujbaşii tribunalului, în haine soioase, răsfoiau dosare, se agitau întruna, îşi dădeau aere de oameni cu vază. Jucătorii aruncau zarurile şi-n jurul lor, pe scaune sau în picioare, chibiţii, haimanale şi beţivi, calculau şansele… François recunoscu pe Jehan Lupul, beat mort. Bolborosea un cântec, rezemat de un perete.

Lângă el, Jehan Rosay, chiorul care, ca să mai poată bea, îşi vâra degetele pe gât să verse, discuta cu Taillelaminu asupra unui plan

complicat, judecând după lămuririle pe care i le dădea… Acest

Taillelamine îşi arăta, cu neruşinare, ciorapii uzi de urină şi, pungaş binecunoscut, în timp ce tovarăşul sau scuipa mereu, fără rost, stătea c-un ochi la zaruri, iar cu celălalt la banii care se rostogoleau pe pământ. Casin Cholet, căruia îi plăceau scandalurile, bea de unul singur, într-un colţ, dintr-o carafă uriaşă, îşi sugea mustăţile şi se scobea în dinţi. În sfârșit, micul Guy Tabary, bucălat şi roşcovan, umbla de la o masă la alta, ca să i se dea de băut.

— Aici, François! se tângui el, plăcut impresionat de vederea nectarului care umplea paharul lui François. Mi-e sete.

Înşfacă o ulcică din mina unei fete şi, întinzând braţul, cât era de lung, ceru:

— Toarnă!

François se execută şi Tabary, dând pe gât, dintr-o singură înghiţitură, conţinutul ulcelei, se depărta satisfăcut.

Tânărul Turgis dispăruse şi el.

— Régnier, zise încet François, îţi jur că voi păstra secretul, dar nu mă lăsa. În nesiguranţă. Vreau să ştiu unde-i Colin. A părăsit Parisul?

— Da, răspunse Montigny. Ieri seară. L-am condus pe drumul Senei.

— Şi când trebuie să se întoarcă?

— Depinde.

— De, ce depinde?

— El singur ştie, făcu Montigny, izbucnind într-un râs forţat, în timp ce, pe sub masă, cu piciorul, făcu semn prietenului său, ca să-i atragă atenţia că cei doi inşi, de la masa alăturată, se apropiaseră cam prea mult, ca să audă mai bine.

CAPITOLUL V

Această primă absenţă a lui Colin n-a durat prea mult, însă datorită ei, pentru câteva săptămâni, Frâneois scăpă de sub influenţa acestui tânăr stricat. Nici aceea a lui Régnier nu era mai pricopsită, dar că se exercita cu oarecare nepăsare, căci în fond, puţin îi păsa lui dacă François ajungea rău, sau nu. Pe el, care se ticăloșise de tot, nu-l mai interesa nimic. Se împăcase cu viaţa lui destrăbălată, găsea plăcere în ea şi uneori că nd această viaţă îi lăsa un pic de iiigaz, nu simţea niciun regret că ajunsese atât de jos.

— Hei! îşi spunea în glumă, dacă şi, se întâmplă să

r/. i, cel puţin să nu-ţi spargi capul. François îl admira. Mai mult decât pe Colin, care i-a lipsit de delicateţe şi jignea mereu cu grosolănia lui, pe când Régnier îţi câştiga uşor simpatia. Obâr-şia lui îi dădea un aer de nobleţe, de îndrăzneală, de obrăznicie şi chiar.cu femeile avea un fel de a fi, care le subjuga pe toate. Aşa că Râgnier profita de pe urma lor, realizând o prosperitate satisfăcătoare. Se ştia că tatăl său, Jean de Montigny, pitarul regelui, ales de obştea Parisului, fusese jefuit de hurgunzi şi din cauza asta, la moartea lui nu lăsase nimic, sau atât de puţin, încât era mai bine să nu se vorbească despre aşa ceva. Acest fapt mărea prestigiul lui Régnier, care de altfel nu ascundea nimănui că surorile sale îşi împărţiseră modesta moştenire rămasă de pe urma „nobilului om” fără să se sinchisească de el.

— A trebuit să mă veselesc şi eu pentru ele, povestea el cu nepăsare, apoi să dispar din ochii lor, ca să nu le dau prea mult de cheltuială.

— Şi n-ai regretat niciodată?

Aşa ceva nu era în firea lui. Nici regret, nici invidie. La ce i-ar fi folosit? La douăzeci şi doi de ani să se frământe pentru asemenea fleacuri? în locul surorilor, îl scoteau din încurcătură fetiţele din Paris şi, când una, când alta, îl ajutau cu plăcere să-şi satisfacă numeroasele sale nevoi. De la întâmplarea cu Guillemette, pe care o bătuse zdravăn, Régnier de Montigny se căpătuise mult mai bine. Avea acum ca prietenă pe o oarecare Jeanneton, la care locuia şi când cineva se mira că poate trăi pe socoteala acestei fete, fluiera şi nu răspundea nimic.

— Rămâne de ştiut, zicea atunci François celor care puneau întrebări plictisitoare, cine are dreptate, el sau voi?

Dar Régnier îl potolea.

— Ţine-ţi gura, piciule, îi spunea el liniştit.

Apoi îl ducea prin strâmta uliţă ovreiască la cârciuma „Poama de pin”, sau alteori, când aici răbojul era prea încărcat, la o altă cârciumă, de pe strada Feves, care se numea „Beuca Perrettei”. Taverna aceasta era un fel de pivniţă, cu pereţii goi şi fără duşumea, unde, în loc de mese, se bea direct pe butoaie, cidru cald, rachiu şi un vin renumit, de Ar bois; clientela însă era adesea aşa de pestriţă, că nu rareori se iscau încăierări şi straja chemată în grabă, sosea în fugă. Atunci fiecare o ştergea cum putea, printre fierăriile afumate care se înşirau în lot lungul străzii şi, cu paşi mari, în salturi, se îndreptau spre altă cârciumă, unde creditul încă nu murise.

— Nu-ţi fie teamă, îl îmbărbăta Régnier care vedea bine că, în asemenea momente, François tremura din tot trupul. Mai bine gustă vinişorul acesta. Are mireasmă de struguri şi de piatră, măi băiete.

— Ai dreptate, răspundea François.

Şi în timp ce golea paharul, ca să-şi ascundă frica re-l stăpânise, se gândea la unchiul. său şi se tulbura la ideea că dacă ar fi fost prins, acesta ar fi aflat cum îşi petrece nopţile.

În acelaşi timp, amintirea acelei Marion, de la rare aştepta veşti, îl umplea de o nelinişte surdă.

Nu-şi dădea seama dacă o iubeşte şi nici nu îndrăznea să se destăinuie cuiva. Însă amintirea acestei fiinţe îi făcea sângele să clocotească şi-i părea rău că Montigny, în loc să-l facă să golească mereu ulcele cu vin şi-apoi s-o tulească, nu-l ducea în strada Macon, la Marion, ca să petreacă în voie.

Dar Montigny, care acum trăia cu o femeie dintr-una din acele case ocupate, până noaptea târziu, de negustori bogaţi, n-avea nicio poftă să se lase văzut în tovărăşia altei femei, căci Jeanneton ar fi aflat imediat. Era credincios acestei Jeanneton, cel puţin în aparenţă, ca să nu-i lipsească nimic şi cum din fragedă tinereţe nu se mai lăsa călăuzit de simţuri. ci numai de foloase, nu înţelegea deloc de ce? adesea François îl privea oarecum necăjit.

— Uite că i-e somn, spunea el bine dispus. Şi zgâlţâindu-şi prietenul îl striga cu glas tare şi vesel: Hei François! Dormi?

— Nu, răspundea celălalt.

— Ba da! Trezeşte-te!

Şi sculându-se, îi propunea:

— Haide! Merg şi eu cu tine. E timpul să plecăm. François mergea în urma lui Régnier cu capul plecat, încercând să prelungească drumul, cu speranţa că ar putea-o întâlni pe Marion, dar niciodată aceasta nu se ivi în calea lor, aşa că François nu mai ştia ce să creadă.

În toate zilele, sculat devreme, ca să nu se trădeze faţă de unchiul său, François nu se gândea decât la această femeie şi când se ducea în strada Fouarre, la cursurile pe care le ţinea Jean de Conflans, profesorul său, ca şi al atâtor altora care studiau logica, pe Aristot, gramatica şi sintaxa, nu făcea altceva decât să viseze cai verzi pe pereţi şi să nu înveţe nimic. Era pe la sfârşitul lui noiembrie şi nu-i mai rămâneau decât patru luni până la primele examene. François nici nu se sinchisea. La întrebările profesorului, răspundea alene, clin bancă,

uno – ori bine, deseori rău, confundând şi puţinele noţiuni pe care le căpătase de la unchiul său, rămânoa nepăsător la mustrări ca şi la orice laudă. Nu mai putea suferi sala neaerisită din strada Fouarre. Mirosul acru de murdărie, de paie împrăştiate pe podea, de mucegai și sudoare, îl sufoca, şi de scârbă încerca să-şi aducă aminte de un alt miros, plăcut, pe care nu-l uitase, al fetei pe care o iubea. Căci o iubea.

— N-o iubea decât pe ea. O dorea cu patimă şi afară de ea nimic pe lume nu-l mai interesa.

Tocmai în vremea' asta, Colin, care se întorsese la Paris, întâlnindu-l pe François constată că avea o înfăţişare proastă.

— Ce ai? întrebă el. Ești bolnav? François povesti tot ce i se întâmplase.

— Bine! Am să intervin eu, încheie Colin, pornind spre odăiţa din strada Macon, întovărăşit de François. Stai pe aproape şi dacă te strigă, aleargă.

După mai puţin de un sfert de ceas Colin se întoarse singur şi, înfuriat pe François, îi zise:

— Ai lăsat pe altul să-ţi ia locul, nătăfleaţă!

— Ce spui?

— Da. Da. Altul, mormăi Colin. Chiar aşa e. Şi înjurând de Cristos, scuipă eu atâta dispreţ, încât bietul François, plouat, îl urmă fără să deschidă gura, până-n momentul în care-l găsiră pe Régnier.

— Poţi să crezi că... începu Colin, arătându-l cu degetul, lui Montigny, ca să-l umilească.

Însă François se burzului; se săturase să-l tot asculte pe Colin cum îl beştelea, tratându-l ca pe un mucos. Şi pentru ce? Pentru Marion... Nostimă treabă! Ce însemna o asemenea femeie? Nimic, mai puţin decât nimic. El nici nu se sinchisea. Marion, odată pierdută, o putea înlocui uşor. Oricând voia. Nu era prea complicat.

— Hm! îl luă în râs Colin, dacă o să procedezi tot ca şi cu Marion, mă îndoiesc c-ai să reuşeşti.

— Bine. O să vedem noi, răspunse scurt François. Régnier îl potoli. Să se certe la prima întâlnire?

Cum puteau face una ca asta? Sigur că Colin avea ceva mai bun de făcut, decât să-l certe pe François pentru o femeie! Pentru care motiv se înfuriase aşa?

I li

— Şi mai întâi, zise François, de la Marion am scos doi galbeni...

întreabă…

— Numai atât? îi reproşa Colin.

Şi întinzându-i o mână bătătorită şi neagră:

— Bate laba! zise el, în timp ce privirea lui aspră se înfigea în ochii lui François, obligându-l să răspundă gestului său.

Odată pacea făcută, Colin şi Régnier începură să vorbească despre alte lucruri, în jargonul pe care-l întrebuinţau când voiau să nu fie înţeleşi de alţii. Ascultându-i, François, care prindea numai crâmpeie din conversaţia lor, al cărui sens îi scăpa, sfârşi prin a-i întreba:

— Ce jargon e ăsta?

La puţin timp după întrebarea asta, cei doi prieteni îl părăsiră, aşa că el se întoarse acasă, necăjit, fără să ştie bine dacă suferea din cauza trădării iubitei, sau din cauza scenei care avusese loc între el şi Colin. Scena aceasta îi devenise un fel de obsesie nesuferită, îl irita, îi lua orice iniţiativă, caca se hotărâse să facă în aşa fel ca să merite lauda, nu batjocura, omului acestuia care niciodată nu-şi alegea cuvintele.

„Asta-i bună! reflectă François. Sunt eu de vină că s-a supărat?”

Era ceva nedrept şi într-adevăr prostesc. Pe lângă asta, după ce-l lăsase ca pe-un caraghios, plecase cu Régnier fără ca măcar să-i spună bună seara. Aşa trebuia să se poarte? François se simţi umilit! Nu dormi toată noaptea şi-n zilele care urmară nu avu poftă de nimic. Ce viaţă! o săptămână întreagă se scurse astfel, oră cu oră, în nelinişte şi descurajare. François nu mai ieşea din cameră, decât ca să se ducă în strada Fouarre, la cursurile Universităţii, dar atât de plictisit, atât de netrebnic, încât unchiul său se alarmă. Frâneois însă nu voia să-i aducă la cunoştinţă răul. de care suferea. Refuza să-i răspundă, îl ocolea, n-avea poftă de mâncare, până când într-o dimineaţă, zicându-şi că poate nu datorită lui Colin, era aşa de amărât, se porni pe plâns, din pricina iubitei, pentru ca după aceea să-şi vină în fire.

„Sigur! gândea el, cu obrajii încă scăldaţi în la I cri mile de care îi era ruşine. Sunt nebun…” Şi chiar în aceeaşi seară, la cârciumă, se apropie de Colin şi, cu toată sinceritatea îi zise:

— Colin, ştiu că nu fac multe parale, dar faptul

Ii-a mi-ai spus-o „verde, în faţă mi-a fost de mare folos.

Şi Colin îi răspunse:

— Faci mai multe parale decât gândeşti, piciule.

— Da, dacă mă ajuţi.

Colin zâmbi, apoi făcându-i loc, lângă el, mulţumit i! răspuns, îi zise cu vocea lui aspră:

— Te voi ajuta. Ţi-o făgăduiesc. Şi strigă: „Hei! Vin pentru prietenul meu, François de Montcorbier.

I e sete”. În aceeaşi clipă privirile tuturor se îndreptară spre ei.

Datorită acestei primiri, François recapătă gust *le* viaţă, începu să-şi petreacă nopţile în tovărăşia băiatului de lăcătuş, învăţă să-l cunoască bine, pentru că împreună cu el şi eu Régnier, colinda toate ii-ciumile unde beau fără să plătească o para. Pentru) ani de cheltuială, Colin juca zaruri şi-n orice ta-/iână s-ar fi găsit, la „Scroafa care fuge” sau la illa, cine juca cu el pierdea şi plătea consumaţia. Vancois nu mai ştia ce să creadă: dar 6 dată, când

55

miza de pe masa se ridică la suma de patrusprezece scuzi de aur, nu putu să-şi reţină un strigăt de uimire, din care cauză Colin îi arse una la ţurloaie, care-l făcu să nu mai insiste. Zarurile erau trucate.

— Ah! Minunat, zise el puţin mai târziu, ca să arate că înţelesese. Ai alte perechi de zaruri la fel şi când trebuie, le schimbi…

— Şi apoi culeg biştarii, zise simplu Colin.

În timpul acestor hoinăreli, uneori Colin se întâlnea cu indivizi suspecţi, cu care stătea de vorbă în ascuns, despre isprăvi la care François nu lua parte. Toţi erau nişte vagabonzi, hoţi, golani cu chipurile scofâlcite şi cu hainele jerpelite. Colin le vorbea în limba aceea pe care o întrebuinţa, discutând. cu Régnier, şi toţi îi răspundeau în aceeaşi limbă încâlcită şi grosolană, care pentru François nu avea niciun înţeles.

— Vrăjeşti jergul? îl auzi ei într-o seară pe Colin întrebându-l pe un oarecare ce le ieşise-n cale şi care-l strigase pe Colin, Colin de l’Escailler.

— De l’Escailler? întrebă François pe Régnier. Ce-i cu acest nume?

— E numele care i s-a dat de către scoicari, răspunse Régnier.

— În ce limbă?

— Injerg.

— Ah! murmură François. Şi ce l-a întrebat Colin?

— L-a întrebat, zise Régnier, dacă vorbeşte jergul, dacă-l vrăjeşte… E tot aia. Ai înţeles?

— Încep să-nţeleg, răspunse François. Dar ciulind urechile la

vorbele pe care Colin le schimba cu necunoscutul, mărturisi: Vorbesc prea repede şi-mi scapă cuvintele…

Régnier clătină din cap…

— Ai destul timp să te iniţiezi, zise el, întinzân-u-se. Colin îţi vrea binele. Are să te-nveţe el. Îi să vezi. E o limbă uşor de înţeles, dacă cineva e-nvaţă şi care-i ajută pe oameni să nu se înşele de-oc…

— În ce privinţă?

— În privinţa peţitorului, zise Régnier pe şoptite.

Şi-şi întovărăşi cuvintele cu un gest care semnifica funia şi cu strâmbătura celui căruia i se trece această funie, în jurul gâtului, înainte de a fi spânzurat; toate acestea îl făcură pe François să ghicească, să înţeleagă că „peţitorul", în limba aceasta ciudată, trebuia să fie călăul – *K* un fior îi scutură trupul.

Începând din această zi, orice-ar fi făcut pentru a se stăpâni, François, care se străduia să înveţe limba secretă a lui Colin şi a lui Montigny, nu se putea împiedica să nu se înfioare, ori de Gete ori cuvântul „peţitor" revenea în discuţie. Călăid. îl inspira o sârbă neobişnuită şi îl uimea insistenţa cu care se pomenea mereu de el. Ce treburi învârteau prietenii săi, de-i făceau să se ocupe mereu de el? Nici jocurile, de noroc, nici codoşlâcul nu justificau folosirea atât de deasă a acestui cuvânt. Sigur că nu. Pungaşii şi peştii nu se pedepsesc cu spânzurătoarea. François nu-şi dădea seama de ce (n-ai totdeauna călăul era amestecat în combinaţiile lor şi din cauza asta era stăpânit de o frică neînţeleasă. Probabil că aici se ascundea un secret, în privinţa căruia cei doi prieteni nu voiau să-l iniţieze, de teamă să nu-i trădeze, fiind prea tânăr. Dar ce secret? Călătoriile lui Colin, de care el nu vorbise niciodată, întâlnirile acelea ciudate, noaptea.

cu oameni cu înfăţişare îndoielnică şi cu purtări mai mult decât suspecte, îi dădeau de gândit. Îşi spunea că numai zarurile nu l-ar fi putut îndemna pe Colin să se împrietenească cu asemenea ticăloşi. Nici femeile. Toţi aceştia erau nişte vagabonzi, poate şi mai rău, bandiţi dintr-aceia care fuseseră arestaţi în primăvară şi supuşi la tortură, pentru a-şi mărturisi crimele. François nici nu se mai îndoia. Şi cum toată lumea aflase că furaseră copii, scoseseră ochii unora, iar altora „le tăiaseră picioarele, făcându-i să îndure multe rele", François, care deşi ştia că o astfel de acuzaţie i-ar fi atras moartea ruşinoasă, prin spânzurătoare, nici nu se sinchisea că era întâlnit în tovărăşia semenilor acestora.

— Ascultă Colin, zise el într-o seară, nu te-ai gândit la primejdia care te pândeşte?

— Da, răspunse Colin fără să se arate mişcat.

Şi ce-i cu asta?

— Asta-i nebunie! exclamă François.

Colin făcu cu ochiul şi-apoi, ca un om de treabă, explică:

— Nu poţi avea nimic, fără risc, flăcăiaşule. Totul se plăteşte. Totul e numai joc şi uneori acest joc face să-ţi pui pielea în primejdie.

— Oh! Vorbeşte mai încet!

— Da, pielea, repetă cu îndrăzneală Colin. Crezi că ţin la ea?

Şi-l lăsă pe François cu sufletul chinuit de îndoiala provocată de teama de a nu-i displace şi de frica de a nu plăti scump prietenia cu el, dacă nu-l părăsea.

Dintre toţi aceştia, o huidumă de om, prost îmbrăcat, totdeauna murdar şi mai împuţit ca un ţap, îi inspira lui François un atât de puternic dezgust, încât numai simplul fapt că-l întâlnea alăturea de Colin şi Montigny îl năucea. Acest om întrebuința o limbă îngrozitoare, pe care cuvintele împrumutate din dialectele provinciale, sau ale ţărilor din Nord o făceau adesea cu neputinţă de tradus. Totdeauna îşi întovărăşea vorbele cu anumite gesturi, care le dădeau un sens ce-l prostea. Între timp, află că acest individ dezgustător, care răspundea la porecla de Picior Alb, ca o aluzie la obârşia lui străină, sau la murdăria-i respingătoare, era un bandit de temut. Ura căpitanul unei bande de tâlhari care opera în pădurile şi câmpiile din preajma Orleans-ului. Când vorbea, accentul cu care scâlcia cuvintele, avea o asprime neobişnuită. îl înjura pe Dumnezeu într-o mulţime de dialecte englezeşti şi germane, nu râdea niciodată, dar când era bine dispus făcea să se audă un fel de scrâşnet care amintea pe acela al uriaşelor porţi de fier ale închisorilor, când se învârteau în balamale. Spânatec, fără sprâncene, cu fire rare de păr roşcat sub boneta îmblănită, taciturn, mândru de mâinile-i butucănoase, Picior Alb fusese soldat. Asta se vedea imediat, căci toate gesturile lui, felul său de a umbla, de a se comporta cu lumea, purtau pecetea vechiului său meşteşug.

Uneori, când se întrecea cu băutura, începea să urle, cu o voce de sten tor:

— Drepţi! înainte! înainte!

Sau intona cântece obscene, pe care le scanda m şi; lui marchidanilor de pe drumuri.

Alteori, se fălea cu un inel de aur masiv, pe care-l purta la mâna stângă și pe care erau săpate armele i numele aceluia de la care-l jefuise.

Inelul acesta îi amintea de lucruri pe care nu le acredinţa nimănui, pentru că instinctul de conservare

Îi îl făcea să tacă la timp. În zadar îi întrebai după aceea, te asculta, dar nu-ţi răspundea, recădea în mutismul său obișnuit.

— Ai dreptate, îl aproba Colin, care, de când îl cunoscuse, îl lua de model. Adesea, cine trăncănește prea mult se curăţă.

Şi închina paharul în cinstea acestui personaj ciudat, care, câteodată, scotea la iveală, din căptușeala hainei de piele, o monedă germană, bătută numai pe-o parte și pe care o ascunsese acolo pentru vremuri grele; François, care nu-l putea suferi și nu avea nici motivele lui Colin ca să-l respecte prea mult, era necăjit de faptul că totdeauna Picior Alb era de faţă la întâlnirile lor. S-ar fi lipsit bucuros de prezenţa unui astfel de om. Grosolănia, îndrăzneala și cruzimea care i se citeau în ochi, ca și mirosul rău pe care-l răspândep, nu erau făcute să-l atragă, însă nu știa cum să-l convingă pe Colin că o apuca pe căi greșite, luându-se după fostul soldat și mereu întârzia clipa unei lămuriri. Nici Montigny nu avea mai multă simpatie pentru Picior Alb, dar se străduia să-l suporte cum putea mai bine și, fără să meargă până acolo încât să-și dezaprobe, făţiș, prietenul, aștepta momentul prielnic pentru a-și spune părerea.

Zilele treceau una după alta și, după lapoviţă. Începu zăpada care, pe măsură ce cădea, se topea urn-plând străzile cu un noroi îngheţat. Frigul era atât de puternic, chiar și în taverne, lângă foc, încât și cei mai rezistenţi își încălzeau picioarele direct la vatră; învăluiţi de fum, scuipau, tușeau, și nu aveau poftă de nimic. Numai Picior Alb părea că nu simte nimic, îi înghesuia pe Colin, prin colţuri, îi tot ex

plică ceva, apoi după ce-l observa atent, în timp ce acesta-i răspundea, relua lămuririle cu și mai multă însufleţire. Nici François, nici Montigny nu cunoșteau secretul. De la locul lor, se mulţumeau să interpreteze sensul cuvintelor după atitudinea celor doi oameni. După ochii strălucitori, care aruncau priviri furișe, se părea că Colin era pe cale să fie convins. Fără îndoială că el și Picior Alb alcătuiau un plan, pe care nu înţelegeau să-l divulge. Apoi Picior Alb dispăru.

— Călătorie sprâncenată! îi ură François.

— Dumnezeu să-l apere! glumi și Montigny pe socoteala lui.

— E un om în toată puterea cuvântului, zise Colin... A făcut dovada...

— După. felul cum îi jefuieşte pe oameni, dincolo de zidurile oraşului, treaba e uşoară...

— Poate!

Montigny dădu din umeri.

— Ştiu, reluă el înţepat, că-ţi plac cei care te sfătuiesc de rău...

— Şi ce-i dacă-mi place să fiu rău sfătuit? François încercă să intervină.

— Nu te-amesteca, zise Colin cu glasul său aspru. Cu Régnier discut, nu cu tine.

Dar pentru că la cearta pe care i-o căuta prosteşte Colin, Montigny îi răspunse cu o tăcere dispreţuitoare:

— Eşti martor, grăi Colin întorcându-se şi zâmbindu-i lui François, că-n loc să răspundă, tace. fi vezi? îi e frică! mai târziu, după ce va trece timpul, va regreta.

— Ce timp? întrebă François.

— De-acum. şi până mă voi întoarce...

N 61

— Ah.

— Du-te! izbucni atunci Régnier, care asculta totul deşi se prefăcea că nu e atent. Eram sigur! Du-tei Te vei căi mai mult ca mine! Picior Alb porunceşte şi tu te supui. Singur ţi-ai făcut-o!

— Eşti supărat?”.

— Deloc, zise Régnier. Numai baga de seamă sa y? scuââ%e de îl luă de braţ pe François şi ieşi fără să salute pe nimeni, nici chiar pe Colin, în timp ce François, năucit, îl întreba:

— S-ajungă sus? Ce vrei să spui cu asta. Explică-mi! Vreo nenorocire?

...Da; o mare nenorocire, răspunse Regmer pe şoptite.

CAPITOLUL

Din decembrie până în primăvară, Colin îşi petrecu timpul dincolo de zidurile oraşului, pe drumuri, învăţând de la Picior Alb, care-şi ducea oamenii să-i jefuiască pe drumeţi. împărţind aceeaşi viaţă rătăcitoare, cu baltagul sub braţ, în curând ajunse ca şi el, „tot un tâlhar. Viaţa aceasta îi convenea. Adesea, mergea o întreagă parte din noapte peste câmpuri, pentru ca în zori, ascuns în vreun hăţiş, să pândească momentul când femeile, bătrânii şi copiii rămâneau singuri

acasă, ca să-i poată ataca. Tovarăşii săi, dintre care cea mai mare parte erau foşti soldaţi, ţărani, vagabonzi, îl învăţau meseria. Uneori venea câte o poruncă de la Picior Alb să înceteze orice treabă şi să profite de răgaz, odihnineâu-se şi chefuind; alteori, dimpotrivă, sosea pe neaşteptate un locotenent de-al lui şi-i ducea în graba mare, către vreun sat, care trebuia să fie jefuit cu ajutorul altei bande.

Erau zile grele, în cursul cărora Colin făcea isprăvi uimitoare, dar se ocupa mai mult de felul cum se execută atacul, decât de loviturile pe care le clădea oamenilor fără apărare. Era stăpâhit de o idee, despre care nu scotea nicio vorbă, pentru că socotea că nu era încă momentul s-o pună în practică. Picior Alb, care nu bănuia nimic, dar care era foarte mulţumit de sârguinţa pe care-o arăta, îi explica uneori felul în care stăpânea ţinutul. De la Qricans la Chartres şi de la Vendôme până la malul Loarei, el singur poruncea. Dincolo de aceste hotare, alţi tâlhari de teapa lui aveau bandele lor care jefuiau satele, fără nicio milă, ducând o viaţă veselă, de chefuri şi de huzur. Între aceşti şefi de bandă nu exista niciun fel de legătură, afară de cazul când urmărind victimele, pe meleagurile vecinului, îşi dădeau ajutor, pentru ca apoi să împartă prada. Erau liberi şi independenţi. Se cotorosiseră de controlul marelui Cocsre, căruia, odinioară, îi plăteau anual o clajdie care varia de la cinci soli, la cinci scuzi de aur. De acest mare Cocsre, şef suprem al tâlharilor şi care locuia la Paris, îşi băteau 30 c ca de o momâie, căreia i-a trecut vremea şi nu mai sperie pe nimeni. Cu ce drept voia el să ridice această dajdie? Picior Alb, care era lacom de câştig, se jura că mai curând s-ar fi lăsat jupuit, decât să plătească o para chioară marelui Cocsre, iar prietenii săi, căpitanii ţinuturilor învecinate, se jurau ca şi el, să-l facă să dea faliment.

— Să vină aici să-şi ia partea, propunea unul.

O să i-o dau…

— Cu lovituri de suliţă! completa altul.

Un oarecare Olim Cernay, care făcea pe nobilul şi care purta o pălărie cu panaş, în bătaie de joc la adresa bogătanilor pe care-i; jef uia, declara:

— Oameni buni, dacă vine, lăsaţi-l pe mâna mea. Atunci Colin simţea că ideea lui căpătă fiinţă, căci el înţelegea, fără s-o spună, că, dacă acest mare Cocsre, în loc să stea la Paris şi-ar fi vizitat supuşii

I i-ar fi condus la ceva de seamă, niciunul nu l-ar mai fi renegat.

— Unde ţi-e gândul? îl întreba Picior Alb când vedea că

prietenul său era dus pe gânduri. Regreţi. viaţa de altă dată?

— Baţi câmpii, răspundea Colin. Lasă! Ai să vezi tu…

— Ce să văd?

— Nimic până acum, dar va veni o zi când totul se va putea.

Apoi, îmbrăţişând cu privirea câmpurile şi pădurile care se întindeau până-n zare, clipea clin ochii săi mici şi adăuga:

— Sunt sigur de asta.

Nu-şi pierdea vremea în zadar, ci se informa de obiceiurile şi starea de spirit a conducătorilor acestor tâlhari. Mai destoinic decât Picior Alb, se împrietenea repede cu cei mai îndrăzneţi, măgulindu-i, trăia alăturea de ei, le punea tot felul de întrebări şi când Io putea vorbi cu încredere, îi făcea să înţeleagă că de nu se vor ajuta mai mult ca până atunci, până la urma riscau să fie bătuţi şi împrăştiaţi.

— Haida, de! replicau ei. De cine?

Ideea aceasta li se părea atât de caraghioasă, că începeau să râdă şi să-i dea de băut lui Colin, ca să-i mai înveselească gândurile.

Însă Colin aşi urmărea ideea cu şi mai multă ardoare, povestindu-le că, venind de la Paris, aflase că se iscălise, sau avea să se iscălească, o ordonanţă pentru organizarea unei miliţii permanente şi atunci se va sta de vorbă altfel.

— Dar cine o va conduce? îl întrebau fără să pună temei pe vorbele lui. Trebuie să fie careva care

5 – Romanul lui îi ancois Villon.

se pricepe în meseria asta şi care să ne combată unul după altul. A fost găsit?

— Răbdare! răspundea Colin.

Olim Cernay, căruia aceste conversaţii îi provocau o furie prostească, îi răspundea:

— Eşti nebun! S-ar putea să se găsească un astfel de om, dar că va fi în stare să ne scoată de unde Bântem… Mai lesne îl vom goni noi de aici, prietene!

Apoi, fără nicio legătură, trecând de la mânie la o ciudată neîncredere, îl privea pe Colin drept în ochi şi nu-l mai întrerupea.

Colin se hotărî să se întoarcă la Paris numai după ce. În felul acesta, se făcuse înţeles de fiecare şi le zdruncinase încrederea pe care o aveau în ei. Dădu baltagul lui Picior Alb şi porni la drum, cu popasuri multe, stând de vorbă cu marchidanii care-şi duceau torba în spate, alteori cu tă lharii cărora le vorbea în limba lor, când aceştia îi strigau

să se oprească. Timpul foarte frumos îi dădea încredere în proiectul său, făcea ca drumul să i se pară plăcut. Merii erau în floare; lăstarii erau înmuguriţi şi pe câmpurile jilave, în care toată iarna se infiltrase apa, toporaşii alcătuiau desene în culori scânteietoare şi variate. Natura întreagă se înnoise. Mireasma câmpurilor, din care începea să răsară grâul, se îmbina cu> aceea a pădurilor şi izvoarelor, păsărelele gângureau pe ramuri, zburau de colo până colo cu firişoare de paie în cioc. Până aproape de Paris, pe care-l zări de departe, Colin merse cu pasul unui om preocupat de un singur gând. Dar de îndată ce văzu profilându-se în aer înaltele ziduri de apărare, începu să se grăbească, îşi simţi inima băţând de bucurie. Pe stânga, printre plopi, şerpuiau apele Senei, strălucind în soare. De-a lungul malurilor, femeile spălau rufe, pe care apoi le întindeau pe iarbă să se usuce. Colin era încântat. După cursul apei printre insule, recunoştea palatul Luvru şi Micul Palat Bourbon, cu turnurile sale groase şi acoperişurile ţuguiate, iar pe dreapta, zidurile crenelate ale cartierului studenţesc, depăşite doar de turlele bisericilor.

— Voi afla noutăţi după aceste cinci luni de zile, îşi spuse el intrând pe poarta Saint-Germain, a cărei boltă umedă era tare răcoroasă.

Şi gândindu-se la Régnier, dorea ca el să fie cel dintâi căruia să i le spună.

Când Colin îşi reluă viaţa de altă dată, François era de acum bacalaureat; faptul acesta îl bucură pe Colin, căci îl iubea şi-i dorea binele, însă în felul său. Dar ce importanţă are să fii bacalaureat când sângele îţi clocoteşte în vine!

— Să lăsăm asta, zise el. Nu-i vreme de fleacuri. Am ceva mai bun de făcut: trebuie să-i conving şi să mi-i apropii. Niciunul nici altul nu e prost. Drace! Mă vor urma…

Norocul îi zâmbea. În adevăr, în sâmbăta aceea, a optsprezecea zi din aprilie, când Colin îşi lua angajamentul să-i convingă pe Régnier şi pe François, „*au fost judecaţi şi condamnaţi la spânzurătoave, de către curtea Parlamentului*[1]*, doi manglitori sau cerşetori şi o hoaţă şi în acest scop s-au ridicat spânzurători dincolo de porţile Sfântului Iacov şi Sfântului Denis*”. Pretutindeni nu se mai vorbea decât de apropiata execuţie, pentru care femeile se pregăteau îndeosebi, deoarece nu văzuseră până atunci pe niciuna din ele pierind în felul acesta.

1 Parlamentul Parisului era instanţă de judecată, nu îndeplinea

funcţiile pe care. Io îndeplineşte ari.

5*

Se discuta, din punct de vedere ai dreptului, dacă o femeie – în loc să fie spânzurată – nu trebuia să fie îngropată de vie aşa cum cerea tradiţia. Bărbaţii, în cea mai mare parte şi mai ales cei tineri, se pronunţau împotriva sentinţei, dar-li se răspundea că condamnata fiind ţigancă trebuia să fie judecată după legile neamului ei. Ea însăşi alesese funia. Nu mai era deci nimic de zis împotrivă. Să-ţi fie milă că o hoaţă îşi clădea sufletul în chinuri ar fi fefst

O greşeală…

— Bine, aprecie Colin. Asta depinde…

Şi se prefăcea că este indignat, pentru ca François, care mai mult decât oricare altul se plângea de această sentinţă ruşinoasă, în dimineaţa execuţiei să se lase în voia firii sale.

Această dimineaţă veni. Încă din zori, pe câmpul de lângă Moara de Vânt, sau drumul Sfântul Denis, o mulţime nesfârşită înconjura spânzurătoarea, ai cărei stâlpi siniştri, ce se înălţau peste capetele oamenilor, erau priviţi ca şi cum atunci ar fi fost. văzuţi pentru întâia oară. În mijlocul mulţimii, Colin, Régnier şi François vorbeau pe șoptite. Colin îi aţâţa. Le spunea că femeia aceasta nu ceruse deloc să fie spânzurată, aşa cum se vorbea, că nu era vinovată, că în sfârşit, cântărind totul, ar fi avut mare poftă să nu asiste la acest spectacol îngrozitor. Dacă era de faţă, o făcea cu speranţa ascunsă că execuţia nu va avea loc.

— Da, răspunse François. Dacă vrea Dumnezeu…; – Dumnezeu nu are ce face aici, mormăi Colin.

1: François, galben ca turta de ceară, reluă: – îi urăsc.

— Le este frică, zise Colin tot pe şoptite, să nu se întâmple ceva neplăcut. Frică de o femeie. E caraghios.

François se înfiora. Simţea o atât de mare mija pentru nenorocita pe care călăul avea să pună în curând mâna, în cât sângele îi bătea, în artere, să! le spargă. I se părea că e strâns de gât. Se înăbuşea.

Régnier îi zise:

— Sprijină-te de braţul meu, François.

Dar François nu-l mai auzi. Ce vedea în jurul său, mulţimea, cerul posomorât şi în dreapta, înălţimile de la Montmartre, îl readuceau la realitate şi această realitate era aşa de chinuitoare că-l făcea să-i fie scârbă că se găsea acolo, ca şi ceilalţi, neştiind nici el de ce

anume era dornic. Peste câmpia presărată cu arbori mici, plutea o lumină gălbuie, o lumină nereală, aşa cum se vedea în vis, nemişcată, care cădea pe echipamentul oştenilor de lângă eşafod, fără a-i da însă strălucire. Îţi dădea o senzaţie ciudată, ale cărei efecte François le simţea şi pe măsură ce în sinea lui se mira, această senzaţie de vis creştea, îl copleşea de-a binelea.

— Ah! zise atunci cineva. Clopotele! François se cutremură.

— Clopotele! repeta el.

Aceste cuvinte provocarfi o destindere, dar în acelaşi timp şi o nelinişte aşa de ascuţită, că întreaga mulţime se înfiora. Şi bărbaţi şi femei aşteptau, cu faţa întoarsă spre zidurile Parisului, cu privirile aţintite la bolta porţii Sfântului Denâs.

— Iată-i, zise Colin bătându-l pe umăr pe François.

Pe sub bolta porţii Sfântului Denis ieşea un cortegiu de călăreţi, înconjurat pe de „lături şi precedat de o atât de mare mulţime de oameni, încât curioşii care se aflau pe câmpie.se înghesuiră unul într-altul, cuprinşi de o ciudată tulburare. Pe drumul pe care urma să-l străbată escorta şi unde arcaşii împingeau lumea în lături, se vedea apropiindu-se încet, în legănatul cailor, o ceată de călăreţi îmbrăcaţi în veş – minte viu colorate. Îi recunoşteau. Erau, în mare parte, oameni ai Parlamentului şi sergenţi, care, cu chipuri aspre şi ţepeni în şeile lor, alcătuiau cinci rânduri de oameni în spatele judecătorului regal, îmbrăcat în haine stacojii şi al cărui cal era de asemenea acoperit cu un valtrap roşu, lung până la copite.

Înaintea acestei trupe frumos aliniate, care uneori se oprea, pentru ca apoi să-şi reia mersul cu aceeaşi mişcare compactă, se ivi, înconjurată de soldaţi, o căruţă în care se afla femeia ce urma să fie spânzurată şi unul din cei doi condamnaţi. Numita femeie, *„despletită şi îmbrăcată cu* o *rochie lungă*, *peste care era încinsă cu* o *funie ce-i lega şi picioarele pe deasupra genunchilor”*, se ţinea cu mâna de marginea căruţei, privind, palidă şi încordată, în direcţia spmzurătorii.

François o văzu trecând la douăzeci şi cinci de paşi de el, în mijlocul unor oameni înarmaţi şi împlătoşaţi, hurducată de făgaşurile drumului. Părul negru o făcea să pară şi mai lividă, iar ochii, larg deschişi, fără urmă de frică în ei, priveau spânzurătoarea cu o tărie atât de stranie, încât femeile îşi făceau cruce.

— Vai! Dumnezeule! gemeau ele.

François era gata să se năpustească, dar Colin caiti-l

supraveghea, îl ţinu de mânecă.

— Stai! şopti el. Nu poţi împiedica nimic. Fii I prudent. Nu-i acum momentul. Ascultă! Ce vrei să ifaci?

— Dă-mi drumul.

— Nu, zise Colin. François începu să strige:

— Dă-mi drumul! Dă-mi drumul o dată!!

— Opreşte-te! îl mustră Régnier.

În acelaşi timp, îl ajută pe Colin să-l ţină pe loc pe François, care de nevoie trebui să se astâmpere şi să rumână între cei doi prieteni. Cum ar fi putut scăpa, ţinut de ei, strâns înghesuit de miile de spectatori care se ridicau în vârful picioarelor? François începu să gâfâie. Buimac, ca vin om beat, sau ca unul trezit brusc din somn, se uita la eşafodul pe care, într-o clipă, avea să se urce călăul şi ajutorul său pentru a-şi face datoria şi din cauza asta îndura o suferinţă îngrozitoare. Apoi fu cuprins de o tremurătură carp creştea şi care-l zgâlţâia atât de tare, încât Colin şi Régnier, după ce schimbară o privire între ei, fură nevoiţi să-l strângă şi mai tare. François nici nu băgă de seamă. Câemea şi tremura întruna, tânguindu-se cu o voce din care nu se mai înţelegea nimic.

— Ce spune? întrebă Colin.

Régnier clătină din cap şi François, pe care lunga aşteptare îl făcea să se sfârşească, începu să clănţăne din dinţi în vreme ce trupul i se făcu rece ca gheaţa.

În sfârşit, călăul se arătă, ajutându-i pe condamnaţi, care acum puteau fi văzuţi de toată lumea, Să urce treptele. Din mulţime se ridică un murmur înăbuşit, după care urmă o tăcere de moarte, în timpul căreia un aprod începu să citească actul de îi acuzare. Lângă nefericita femeie, se afla numai unul din cei doi tâlhari, dar acesta nu părea deloc emoţionat; celălalt tâlhar trebuia să fie spânzurat în acelaşi timp, la poarta Sfântul Iacov. Călăul îl împinse sub frânghie şi printr-un rafinament de cruzime, oare-l făcu pe François să se înverzească de spaimă, fu executat cel dintâi. Rămânea femeia care nu se putea mişca din cauza legăturilor. Călăul se apropie de ea, o luă în braţe şi o aşeză şi pe ea sub funie. Acum o puteau vedea toţi cât era de frumoasă şi de delicată; din cauza asta, unii bărbaţi îşi întoarseră privirile, pe când alţii, dimpotrivă, se înălţau şi mai mult în vârful picioarelor ca s-o vadă mai bine. François închise ochii, îi redeschise, se simţi cuprins de groază şi privind, cu o stranie fixitate, cum ţiganca întindea gâtul ca să i

se pună laţul, începu să şoptească repede;

— Trup de femeie… trup de femeie…

— Ce? bombăni Colin supărat. Taci o dată! Chiar el însuşi, care era atât de călit, rămase ca împietrit în clipa în care, pe eșafod, călăul împinse, în gol, victima, al cărei trup se zgârci şi apoi se destinse.

— Haide, să mergem, zise Montigny, după o mare sforţare. Să plecăm… François!

— Trebuie să ne întoarcem, reluă Régnier. Mulţimea se duse în tăcere.

Sergenţii călări, care escortaseră pe domnii Parlamentului, îşi croiau drum, cu brutalitate, prin mulţime. Câte un cal necheza, sforăia, voia să iasă din rând, dar omul care-l călărea îi strângea gura *iz* cu zăbala şi-l făcea să-şi reia mersul, dând din cap şi sforăind.

— Vezi, atâţia oşteni! zise Colin. Ei şi-au câştigat simbria…

— Da, continuă Régnier, şi-au câştigat-o neein-stindu-se.

— Dar în bună pace, zise iar Colin.

Şi pentru că François mergea alături de ei, fără să-şi descleşteze dinţii, nu mai adăugară niciun cuvânt; intrară astfel în Paris, pe strada Sfântul-Denis, unde oamenii care stătuseră acasă îi priveau pe cei care veneau.

În dreptul Halelor, Colin apucă la stânga şi apoi o luară toţi trei, posomorâţi, pe strada cea mare, Sfântul Martin, până la malul apei… Aici, Colin, care-şi avea planul său, le propuse să meargă să bea şi să mănânce ca să se refacă; François şi Régnier primiră. De altfel François s-ar fi dus oriunde, chiar la capătul pământului. Era sub influenţa unei atât de puternice emoţii, încât nu numai că nu avea noţiunea locului unde era dus, dar se credea încă lângă spânzurătoare, în mijlocul mulţimii, privind năuc la trupul care se legăna, atârnat de frânghie. Nu distingea decât unul singur, atât de frumos şi de delicat, încât i se încrâncena carnea pe el. Unul singur. Acela al femeii care avea să rămână expus astfel, mai multe zile, răcindu-se şi înţepenind, mai înainte de a se muia de-a binelea, pe măsură ce seva vieţii se scurgea din el. Era hidos trupul acela de femeie, care nu-şi încetase convulsiunile şi care făcea să se întindă funia sub greutatea lui. Era hidos şi revoltător în acelaşi timp, dar François nu simţea. numai dezgust. îl stăpânea un fel de dragoste pentru acest trup torturat, şi după cum funia se răsucea şi se desrăsucea, cu zbârnâitul pe care-l auzeai dacă-ţi apropiai urechea, i se năzări că acel trup trăia încă,

pregătindu-se pentru o muncă ascunsă, care avea să-l umple pe dinăuntru c-un bâzâit ce abia se putea distinge. Era sigur de asta ca şi de duhoarea împuţită pe care vântul o aducea, vara, dinspre Montfaucon şi-o amesteca cu celelalte, care veneau din pământ şi din copaci. În adâncul sufletului său asta îl tulbura, pentru că imaginea ţigăncii lua locul duhorii şi-l făcea să fie deznădăjduit că nu mai era în viaţă.

Fără să-şi dea seama unde se afla, hohotele de râs ale unor fete ce-şi băteau joc de el, îl treziră din aceste gânduri.

— Ce Făt-Frumos! zise una. Visează…

— Aş vrea să ştiu la cine? întrebă alta.

— Nu, ripostă François.

Dar descoperindu-i pe Colin şi pe Regmer printre aceste femei, se îmblânzi şi privi în jurul său.

— Iată-ţi paharul, zise Colin.

— Ah!… Bine…

— Nu ţi-e sete?

— Ba da, bolborosi François care în momentul când ducea paharul la gură, se aplecă spre Montigny şi-l întrebă unde se află.

— În tractirul durduliei Margot, răspunse Régnier.

— Zău!?

— Şi uite-o pe Jeanneton, urmă el, trăgând de gluga care acoperea capul fetei de lângă el.

François zâmbi şi murmură:

— Régnier mi-a vorbit deseori de dumneavoastră.

— Şi de mine? întrebă o femeie trupeşă, ai cărei sâni, rotunzi ca două globuri, ieşeau mai mult de jumătate din corsajul rochiei de catifea. Régnier nu ţi-a spus nimic?

— Oh! N-ar fi putut să-mi spună nimic care să fie mai plăcut şi mai încântător decât ceea ce văd, zise François.

— Avizi colo! miorlăi ea măgulită. E slab şi urât, dar vorba-i e dulce ca mierea.

— Hei! Cred că-i dracu’ gol! glumi Colin.

— Da, da… Dracu’ gol!… Ha! Ha! izbucni toată ceata. Cât e de drăguţ! Şi oacheş! Ce viclean şi şmecher!

— Linişte, ţipă femeia căreia François îi răspunsese atât de dibaci şi care poruncea în toată casa, făcând să i se supună toţi. Drac sau nu, pKţin îmi pasă. Apoi, apropiindu-se, adăugă mângâind părul

tânărului:

— Eu sunt Margot.

— Bravo! zise atunci Colin. François, dacă ştii să te învârteşti, locul e bun…

— Calci?

— Informează-te singur, îl zeficmisi Colin, care nu prevăzuse că patroana s-ar fi putut îndrăgosti de băiat.

François nu se simţea în largul lui. Se întoarse spre Margot şi se lăsă mângâiat, fără să îndrăznească să-i vorbească, pentru că Margot, care râdea mereu, mângâindu-l, era foarte pricepută cu bărbaţii şi nu se sinchisea de nimic.

— Fă-mi loc, zise ea. Vreau să stau lângă tine.

François îi făcu loc. *i* însă Colin, care-i adusese pe François şi pe J Hegnier în acest local, numai cu scopul de a le vorbi i

de planul lui, începu a povesti cum se purtaseră!

75] uk

În clipa morţii, femeia şi bărbatul care fuseseră executaţi.

Fetele încetară să mai râdă. François îl întrebă:

— De ce ne chinui, Colin?

— Pentru că, răspunse Colin, dacă ai un pic de cinste, să ştii ce ai de făcut.

După ce Anton veni să spună fetelor că erau chemate în altă parte şi le făcu să părăsească odaia, precedate de Margot, Colin, vorbind în şoaptă, descrise atât de viu şi de puternic scena din dimineaţa aceea, încât pe François îl prinseră frigurile.

— Trebuie, spunea Colin, ca bărbaţii să aibă curajul de a se uni împotriva unor astfel de cruzimi. De unde m-am întors – şi-l numi pe Picior Alb – vă aduc angajamentul mai multor căpitani hotărâţi să nu mai tolereze ca aceştia să se poarte aşa cum s-au purtat.

— Dar cum v-aş putea fi eu de folos? întrebă

Frâneois.

Régnier zise:

— Treaba asta cere multe parale.

— Într-adevăr, răspunse Colin.

— Şi de unde să le iei? întrebă cu teamă François, căruia această conversaţie i se părea nesăbuită.

Ai tu?

— Voi avea, afirmă Colin, dacă mă susţineţi şi mă lăsaţi să vă

explic cum se poate face. Ca să pornească asupra Parisului, fiecare căpitan poate aduce mai mult de două sute de oameni. Şi dacă-i vom vizita şi pe alţii, vom mai ridica încă pe-atât…

— La Dijon? întrebă Régnier.

— Da, răspunse Colin. Şi în Paris de asemenea, căci vom avea nevoie chiar în oraşul nostru de tovarăşi care să-şi unească puterile cu ale noastre. Când

Ie vorba de bani, scoacarii vor bate monedă, numai

să-şi dea osteneala.

— Puneţi mâna, le grăi atunci Colin, pe potirele şi artofoarele de aur, care sunt aşa de uşor de şterpelit noaptea, din biserici, sau monezile de aur de tot felul, din sipete. Ne vor ajunge să acoperim cheltuielile. Vasele vor fi topite şi transformate în monezi, apoi vor fi ascunse până în ziua în care le vom găsi întrebuinţarea, pentru a putea strânge cât mai mulţi tovarăşi. Între timp, eu mă voi duce la oamenii mei şi-i voi îndemna să se pregătească să dea împreună lovitura cea mare. Ani vorbit cum trebuie?

— Hm! răspunse François. Da şi nu.

— Tu, Régnier? întrebă Colin bătând cu pumnul în masă.

Régnier îl privi şi zise:

— Bine. Te voi urina.

V

PARTEA A DOUA

CAPITOLUL VII

„Colin şi-a pierdut minţile, gândi François, după ce cântărise totul, pro şi contra şi înţelesese că apucând pe această cale risca să-şi lase oasele. Însemna. să încerci imposibilul. Cu cine vrea el să se măsoare? Eu nu mă amestec. Şi Régnier, când va adulmeca funia, se va retrage”.

Dar în acelaşi timp se gândea şi la Margot, ţaţa de la Notrodame şi avea mare poftă s-o revadă fără ştirea celor doi prieteni. Femeia aceasta îl impresionase puternic. Era înaltă şi voinică, încă tânără şi cu forme atât de îmbietoare, că-i lăsa gura apă. >*Nu* cumva ieri voise să-şi bată joc de el? François nu ştia ce să creadă. Se privea mereu în oglindă, oftând că se găsea atât de puţin demn de această femeie frumoasă şi bine făcută, reproşându-şi în acelaşi timp că se gândea prea mult la ea. Până atunci, niciodată nu-l dezgustaseră mai mult obrajii lui neofâlciţi, gura-i mare şi dizgraţioasă. Era pirpiriu, ti rit, prost îmbrăcat şi pe

deasupra timid şi fără parale. Să forţezi broasca acelor sipete mari! Hai-da de! Colin îi turna gogoşi. Cum credea el: că e de ajuns doar să vrei să fii bogat? Unde se aflau aceste sipete? Şi cum să le deschizi? auzi vorbă! Pentru ce mai înşela Colin la zaruri, dacă ar fi ştiut de unde să ia bani cu pumnii? François n-ar fi şovăit deloc. Căci fără bani n-ai nici vin, nici femei. Mai ales pe Margot. Ispita ajunse atât de puternică, încât îl făcu să se hotărască. Intră, în plină zi în tractirul unde Margot îl întâmpină zâmbind:

— În sfârşit ai venit! exclamă ea.

— Da, răspunse François foarte satisfăcut de această primire. Nu. l-ai văzut cumva pe Montigny?

— E prea devreme.

— Atunci…

— Unde te duci? întrebă Margot, văzându-l că vrea să se întoarcă spre uşă. De-abia ai venit şi pleci?

— Vezi că… se bâlbâi François, arătându-i-l, în fundul sălii, pe bărbatul ei, care-i supraveghea pe furiş.

— Ce? făcu Margot. N-ai nicio grijă. Şi cum

François şovăia s-o creadă:

— Antoane! Du-te şi adu-ne vin, porunci ea.

Anton puse mâna la repezeală pe o bărdacă, înşfacă un felinar, luă cheia de la pivniţă şi coborî în fugă. Era obişnuit cu toanele nevesti-sii şi ca să nu pară caraghios se arăta încântat că ea avea aceleaşi gusturi ca şi el. Această atitudine îi îngăduia să fie binevăzut de amanţii ei, pentru ca mai târziu, când Margot se despărţea de ei, el să le trântească mojicii şi să-i dea afară dacă încercau să revină. Burduhănos, laş, linguşitor, omul acesta ţinea numai la tihna lui. Vinul şi femeile îl preocupau mai puţin.

— Zarurile şi cărţile le las pe seama şmecherilor, zicea el. 80

Mai şmecher ca el nu era nimeni, dar pentru bunul mers ai afacerilor făcea pe prostul, aducea vin, pâine, brânză, apoi se aşeza deoparte, socotea banii încasaţi, după care se ducea să se culce. Jeanneton, care-l aştepta pe Régnier, stătea singură într-un colţ, la masa ei. llegnier sosea târziu; Colin avea ca amantă pe o anume Colette, chiar din acelaşi tractir, cu care se purta foarte urât. De faţă cu François, pe care era supărat pentru că nu-l putuse câştiga de partea lui, se purta şi mai rău cu ea. O certa mereu, nopţi în şir nu. dădea pe la ea, o înşela, o bătea şi la urmă când trebuia să se despartă ele François,

se prefăcea că era supărat din cauza Colettei.

François însă nu se înşela. Îşi dădea seama că Colin îi invidia pentru motivul că el era mult mai bine tratat. O prostie. Colin gelos şi invidios? Faptul acesta îl amuza şi, în pat, în timp ce se giurgiulea cu Margot, se fudulea, fără ruşine, că ocupa cea mai bună cameră; se simţea bine dispus. În felul acesta îşi lua revanşa asupra lui Colin şi fără să vrea îl supunea la o grea încercare, pentru că Régnier era martor, ca şi fetele care-l admirau…

„Da şi nu”, îi răspunsese el băiatului de lăcătuş, când acesta îşi dezvăluise planul său absurd. Evenimentele păreau să-i dea dreptate lui François. Când da, când nu. Aşa era viaţa. Întâmplare. Ce poţi să ştii? Totuşi François îi era recunoscător lui Colin că-l Introdusese în tractir şi-l înarmase, ca să poată ieşi noaptea, cu o cheie falsă, pe care fără îndoială că nu i-o modelase cu această intenţie.

De când o cunoscuse pe Margot, cheia aceasta devenise foarte preţioasă pentru el, deoarece, la miezul nopţii îi îngăduia să fugă din odaia lui, fără

8.1

să-l trezească pe capelanul Guillaume. François făcea treaba asta în felul lui, aparte. Dacă pleca noaptea şi se întorcea tocmai în zori, nu se mai dezbrăca, ci se apuca să-şi studieze lecţiile pe care le învăţa foarte repede. Nu mai era acelaşi. Legătura cu Margot îl transformase, îi dădea iniţiativă, veselie, spirit şi încredere. Îi biciuia sângele. Făcea din el un tânăr cu totul nou şi când capelanul Guillaume îşi mărturisea uimirea pentru transformarea lui, într-un timp atât de scurt, el îi răspundea c-un râs tare spunea multe.

Mama lui, la care se ducea în fiecare joi, îi repeta zadarnic că n-arată bine. François nu se mai sinchisea de asta.

— E din cauza limbii latine, afirma el cu neruşinare, îngălbeneşti dacă înveţi la lumina opaiţului.

— Auzi acolo! răspundea biata bătrână. Ce slab eşti…

— O să fiu şi mai gras, zicea François. Haide, nu fi îngrijată. Ca să-ţi fac pe plac, când voi lua titlul de magistru, mă voi îngraşă. Îţi făgăduiesc.

— Vai! Doamne! Voi trăi eu oare până atunci?

— Sigur. Doi ani trec repede.

— Doi ani! exclamă buna femeie. Şi-n aceşti doi ani va trebui să înveţi mereu, să-ţi încarci într-una mintea?

— Fără îndoială!

Atunci, din cauza vârstei, bătrâna se înduioșa și făcea pe fruntea ştrengarului de băiat semnul crucii, ca să-l apere de rele, îl săruta și-l punea să-i făgăduiască de mai multe ori că va avea grijă de sănătatea lui.

— Mă voi duce să mă rog Fecioarei, suspina ea cu naivitate. Pentru tine. Ca să te ajute la învăţătură.

Şi cum François nu mai ştia ce să răspundă, mama lui, care înţelegea poate cât de mult avea el nevoie de rugăciunile ei, recita în gând un *Ave* adresat Fecioarei și atrăgându-l spre ea îi împreună cu stângăcie mâinile, aşa cum îl învăţa odinioară, când copilaşul care era François, o urma la biserică, să admire vitraliile.

Vizitele acestea la mama lui îi lăsau o amintire duioasă, care nu-l împiedica totuşi să se ducă la tractirul dolofanei Margot chiar în aceeaşi seară, ca să petreacă în lege. Vorbele bătrânei sale mame nu aveau nicio înrâurire asupra lui. Își aducea aminte de ele când se întâmpla, fără să le dea prea multă atenţie. Parcă el nu vedea cum se împleteau în jurul său nevinovăţia cu ticăloşenia? Trecea pe lângă zidul bisericii Notredame şi la doi paşi, în spatele ei, era tractirul lui Margot, frecventat de tot soiul de oameni. Făcea rău că se ducea și el? Portalul catedraleicu istoricele-i uşi, cu galeria regilor, nu-l abăteau deloc din drum. Dimpotrivăâl făceau să se grăbească și dacă se întâmpla uneori să adreseze o umilă plecăciune Aceleia pe care o rugase atât de mult în copilărie, să-l apere, o clipă mai târziu nici nu se mai gândea la aşa ceva.

Nici mama sa, nici capelanul, unchiul lui, nu puteau face nimic cu dojana împotriva înclinării sale spre plăcere şi nici nu-l puteau ajuta cu sfatul, pentru că de îndată ce începeau să-i vorbească, băiatul devenea ursuz. Capelanul Guillaume nu se mai îndoia că nepotul său îl înşela. Își dădea seama de acest fapt după oboseala lui şi după cearcănele de la ochi. Dar neputând să-și închipuie în ce anume consta înşelăciunea, îl lua uneori cu el în oraş, la unii prieteni, cărora li-l prezenta, nu ca pe un copil, pur ci aşa cum îi dădea dreptul proaspăta diplomă de bacalaureat.

Din aceste vizite François trăgea foloase. Oricât de plictisitoare şi de nesfârşit de lungi i s-ar fi părut aceste seri, avea cel puţin ocazia să mănânce bine şi să lege prietenii, de care ar fi putut avea nevoie într-o bună zi. Într-adevăr la masa lui Jacques Séguin superiorul

mănăstirii Saint-Martin-des-Champs, în afară de prezidenta Scepeaulx şi două doamne numite Davie şi Regnaulde, care înveseleau societatea cu glume pipărate, se întâlneau bărbaţi de seamă, cum erau Jacques Charmolue, Germain Eapinc, Guillaume de Bosco, Jean Tillart procurorul camerei criminale, Raoul Crochetel, Pierre Malaisca, chirurgul regelui, Jenilhac, trezorierul de la Sainte-Chapelle şi destul de deseori chiar Joan Turquan, locotenentul lui Robert d'Estouteville. Atât doamnele, cât şi bărbaţii vorbeau pe şleau faţă de nepotul capelanului Guillaume şi nici nu se îndoiau că el dădea atenţie vorbelor lor, numai ca să fie binevăzut de ei. Ah! Dacă ar fi ştiut cum râdea François de ei pe ascuns şi cum îi. imita pe toţi când îi povestea lui Margot cum îşi petrecea serile, s-ar fi supravegheat mai mult! Pe Jean Tillart, care era foarte grav, clar care la sfârşitul mesei devenea de o veselie caraghioasă, François îl imita în chip desăvârşit şi ca atitudine şi ca voce. Vorbea pe nas ca şi procurorul, privea cruciş spre pieptul bătrânei pre/. idente, ale cărei ticuri le prinsese minunat de bine şi pe care o prezenta ca pe o cotoroanţă simandicoasă; alteori, înşirând cu seriozitate prefăcută palavrele pompoase, cu care Pierre Malaisee îşi presăra trăncăneala, privea aşa de comic pe sub gene, încât, nemaiputându-se abţine, izbucnea într-un hohot de râs zgomotos, iar amantei sale îi smulgea strigăte mici şi ascuţite.

— Destul! îi striga ea pe jumătate sufocată de râs. François, eşti prea nebun!

— Şi Jean Turquan? întreba Anton, căruia-i plăceau aceste imitaţii. Şi acum cântă „*Marionette*” ca şi cum ar cânta la mort?

— Da, da, răspundea François. Apoi se scula repede şi începea, dând ochii peste cap:

„E drăguţă şi grăsuţă. Marionette!”!

— *Sufjicit*! Chiar când cântă mă îngrozeşte.

— Ah! Ah! Ah!

— Ţi-e frică? se mira Anton.

— Miroase a foc, a spânzurătoare şi a caznă! Nu mint. Şi ce om! Mare (îşi umfla burta), bogat (scotea dinbuzunar o para şi o cântarea în palmă ca pe un galben), stricat (îl mângâia pe Anton), şi politicos! Un om şi jumătate! Ah! Păcătosul!

Dar în timp ce imita cu gesturi şi cu strâmbături pe locotenentul criminal al lui Robert d'Estouteville, François se mustra aspru că-şi

bătea joc de el în felul acela, pentru că se temea ca mai târziu, ghinionul să nu răstoarne rolurile şi să-l facă să joace în faţa lui Jean Turquan în persoană, vreo farsă mai puţin veselă.

„Mi-e frică!” îşi spunea ei.

Şi apoi trecea la alt comesean, cu altă năzdrăvănie.

Cu astfel de caraghioslâcuri o încânta pe Margot.

— Aici nici nu i-ai mai recunoaşte. Sunt blă nzi ca mieluşeii, timizi şi prefăcuţi. Iar la plată, socotesc până la o para. – Socot că-i jupoi 1

85

— Auzi acolo! răspundea mieros Anton. Nu-ţi fie teamă. Sunt şi eu aici.

— Cu atât mai bine! aproba François.

Cu toate acestea nu era rău. Nici bun, nici rău. Un adevărat ştrengar din popor, totdeauna gata să glumească pe seama proştilor care-i dădeau ocazie, cu defectele lor. Nici Margot nu scăpa când era bine dispus şi în zadar se supăra ea, căci François o descria aşa de bine că până la urmă râdea şi ea, spunând:

— Mai zi… Nu-mi găseşti şi alte cusururi?

— Ba da, răspundea François.

Într-o seară, când Colin, şi Régnier şedeau lângă amantele lor, începu să declame această baladă: „Dacă-mi iubesc frumoasa şi-o slujesc Mă socotiţi că-s nătărău şi ticălos? Ea are nuri pe gust ales, ce ispitesc. De dragul ei jungheru-ncing şi-s bătăios. Când muşteriii se-mbulzesc dau fuga jos şi fără multă zarvă, din beci, le aduc vin, Cu pâine, brânză, poame eu îi îmbi-i din plin. „De bine să vă fie, le zic când dau pitacu şi când v-apucă pofta, mai daţi câte puţin Prin ăst tractir unde ne facem vacu”.

— Hait! făcu Anton, năucit de-a binelea. Ce-i asta? înţeleg…

— Urmează, zise Montigny serios.

„Doar cu Margot cea grasă e haiul cel mai mare

Când seara, la culcare, nu vine cu parale.

Nu pot s-o văz şi-o duşmănesc cu-nverşunare.

Veşmântu-i smulg, o las fără de ţoale

Jur să le pan zălog, o bag în boli.

Ka-şi pune mâna-n şold şi parcă-i dracu’, Răcneşte, blestemă, şi pe Cristos se jură că nu le dă – atunci înhaţ câomagu, O altoiesc cu sete, i-ard una peste gură, în ăst tractir unde ne facem vacu”.

— De mine-i vorba, zise din nou Anton, pe care această descriere îl înemta. Ce zici Margot? I-ai povestit ceva?

— Taci! răspunse ea. Tu sau altul, ascultă fără să-l întrorupi. Pe urmă vom vedea.

— Ce?

— Continuă! zise ea. Apoi?

— Da! Continuă! exclamă şi Anton, schimbat deodată de răspunsul pe care-l primise.

— Ascultaţi! grăi François.

Adresându-se amantei şi imitând-o, în timp ce Anton râdea mânzeşte, François ajuns la ultima strofă a baladei, cu o voce ironică, declamă dus de ritm:

„Vânt, ploaie, ger, mi-e traiu-asigurat.
Iar de-s stricat, de târfă sunt urmat.
Leiţi suntem şi soarta ne-a legat.
La şoarec rău, o mâţă rea e leacu.
Ocara ne e dragă, ocară ne-a fost dat.
Ne lepădăm de cinste şi ea ne-a lepădat în ăst tractir unde ne facem vacu".

O clipă toţi încremeniră. Anton se uita la Margot; Colin, Colette, Régnier şi Jeanneton se stăpâneau să spună ce gândesc, pentru că toţi se recunoşteau în aceste versuri, dar nu ştiau cum să-şi manifeste mirarea.

— Eşti poet? întrebă Régnier.

— Oh! răspunse François. Am încercat doar să descriu acest loc cum am putut mai bine.

— Şi-ai reuşit, zise Anton. Mi-e tot una, dar ar fi trebuit să-mi faci un portret mai frumos. Să alergi după vin, asta depinde de muşteriu. E o deosebire.

— Mda! răspunse François. Am reţinut ce-i mai principal. Şi tu, Margot?

Dar Margot îi întoarse spatele, iar Colin, care nu arătase ce simţea, se ridica vesel şi, ca şi cum ar fi vorbit cu el însuşi, declară:

— Lac-aşa! Voi îl alintaţi şi el vă mulţumeşte.

— Auzi ce spune Colin? i se adresă Margot, care era supărată. Are dreptate. Să mă faci curvă!

François o luă în braţe.

— Nu! se apără ea. Nu şi iar nu.

— Margot! Margot!

— Sunt supărată!

Şi în timp ce Anton şi Colin, într-un colţ, vorbeau pe şoptite despre această întâmplare, Margot se îndreptă ţanţoşă spre culcuş.

François, care era tare încurcat, nu îndrăznea să se ducă după ea, dar nici să plece, de teamă să nu-şi piardă tot prestigiul, dacă ar fi cedat locul. Întristat, se apropie de Régnier.

— Am făcut ceva rău? Mă condamni şi tu?

— Eşti prea tânăr, zise Régnier.

— Poate.

— Şi Margot, ca orice femeie, ar fi preferat s-o descrii în culori mai frumoase.

— Cum aşa?

— Comparând-o cu o doamnă din lumea mare, zise Régnier.

I

— Nu zău!

— Sigur, răspunse Régnier. Femeilor nu le place sale spui adevărul. Lor le trebuie linguşeli.

— Asta n-o pricep, răspunse François serios. Ce fel de linguşeli? Complimente caraghioase şi învechite?

— Chiar aşa, afirmă Régnier.

Şi pentru că dezamăgirea lui François îl mişca, adăugă în şoaptă:

— Versurile tale sunt minunate. Au miez, relief, sunt pline de viaţă. Continuă fără să te mai gândeşti la Margot. Tu eşti poet, ţi-o spun fără glumă. Ai încredere în tine şi într-o zi vei fi sărbătorit.

— Crezi?

— Da. Toată lumea va cunoaşte numele tău. Poeziile tale vor fi învăţate pe dinafară, doamnele şi tinerii se vor întâlni cu aceste cuvinte: „Îl cunoaşteţi pe François de Montcorbier?”

— Îţi baţi joc de mine?

François de Montcorbier! repetă cu glas tare Régnier.

Atunci François, trăgându-l de mânecă, ruşinat că trebuia să mărturisească că se gândise la asta, îi explică:

— Montcorbier nu mai e numele meu.

— Pentru ce?

— L-am schimbat, zise el. François de Jtyfonteor-bier nu sună prea frumos la ureche. Nu poate fi ţinut minte uşor, dar dacă iei prima literă a fiecărui vers din ultima strofă:

„Vânt, ploaie, ger…”

III găseşti pe cel pe care mi l-am ales. I – Şi care e?

François recită refrenul baladei astfel că Mon-tigny înţelese.

— Tu ce crezi? întrebă studentul.

— Ah! făcu Régnier. Villon! Ai drepâate piciule, E mult mai bun şi se memorează uşor. Dar ce-o să spună unchiul tău? I-ai luat numele… 4 – Ei şi! răspunse François. N-are să afle”.

I CAPITOLUL VIri

În adevăr, ascunzându-se de unchiul său, François scrise şi alte poezii, pe care le recita numai lui Anton şi lui Régnier, pentru că de când cu balada, Margot se arăta tot duşmănoasă. Erau versuri foarte neruşinate, pline de umor, în care studentul se lega de aceia pe care-i întâlnea pe străzi şi în cârciumi şi care, prin caraghioslâcul lor, îi trezeau ironia. Mon-tigny era încântat. Anton însă, era prea şmecher ca să nu înţeleagă că supărarea durduliei Margot n-avea să dureze prea multă vreme şi că n-avea decât de câştigat de pe urma faptului că nu-l alunga pe François.

— Răbdare! îi spunea el cu o nuanţă de şiretenie. Las-o să se întoarcă ea la tine.

— Dar se va întoarce?

— Moare de dorinţă, afirma burtosul. O cunosc

Ieu bine. Numai teama de dispreţul tău o împiedică să revină la tine, aşa că ai grijă să nu strici totul, grăbindu-l e.

— Da, sfatul tău e bun.

Nu mult după aceea, în adevăr Margot veni să se aşeze la masa lui François şi fără să facă vreo aluzie la cearta dintre ei, îi strigă lui Anton să le aducă de băut.

— Nectar, nu? zise atunci Anton care ştia din care butoi să scoată vinul împăcărilor. Îndată.

— Mai repede! îi porunci Margot., François o privea cu coada ochiului.

— Ai ceva contra mea? întrebă ea umilită.

— Nu, răspunse François.

— Atunci apropie-te! Apropie-te o dată! şopti ea atrăgându-l. Vai! Ce băiat rău! Sărută-mă!

François se execută, însă fără prea mult chef şi apoi pentru că Margot îl strângea cu putere în braţe şi-i dădea zece sărutări pentru una, o îndepărtă puţin şi-i zise, sus. pinând prefăcut:

— Cum să te mai cred, Margot? Când mă goneşti… cându-mă chemi… Ce joc e ăsta?

— Jocul dragostei…

— Adevărat?

— Da, răspunse Margot pe care tertipurile prietenului său o îmboldeau să-l recucerească. Nu mă respinge. E rău ce faci!

— Hm! Hm! mormăi el. Tu m-ai învăţat.

— François!

— Ce François?

Margot îl îmbrăţişa cu dragoste şi rezemându-şi capul de umărul lui, suspină, extaziată:

— Ce vrei să-ţi dau, ca să fim ca altă dată?

— Vom mai vorbi noi, zise deodată François.

Şi în timp ce Anton cobora în pivniţă ca să aducă un ulcior mare cu vin, brânză şi pâine, el începu s-o giurgiulească pe Margot.

Chiar în aceeaşi seară în care François se împăcase cu Margot, un om veni să-i dea de ştire Colettei că prietenul ei Colin fusese arestat în cârciuma

„Mărul” şi închis la Châtelet. Colet, te izbucni în ţipete şi lacrimi, iar Jeanneton, neliniştită în privinţa lui Régnier, ceru explicaţii:

— A fost o încăierare, răspunse nelămurit omul care fusese însărcinat de Colin să aducă ştirea. Nişte sergenţi, deghizaţi în negustori, îşi încercau norocul cu el la zaruri, pentru plata consumaţiei şi Colin a avut încredere în ei. E cumsecade.

— Lăsaţi-mă! Lăsaţi-mă! se zbătea Colette, pe care ceilalţi încercau s-o liniştească. Ce spune de sergenţi?

— L-au prins înşelând, afirma omul. Şi imediat s-au năpustit asupra lui, pentru ca numai cu mare greutate să-l poată ţine şi să-l lege. Colin i-a bătut întâi el pe ei, apoi ei pe el.

Şi adăugă pentru ca Colette să înţeleagă scopul demersului său:

— Asta o să ceară cheltuială.

— Da, zise Colette.

Şi întrebă: –!

— Cât?

— Până ce va fi transportat de la Châtelet în altă temniţă, pentru că el, fiind cleric, cere să fie judecat de episcop şi bine face, va trebui să aibă. cu ce plăti dormitul şi hrana… Douăzeci de pistoli… E prea mult?

— Mă voi duce să-i duc, zise Colette.

— Chiar mâine.

— Şi tu ce bei? întrebă ea ştergându-şi ochii. François era în culmea uimirii.

— Douăzeci de pistoli! socoti el.

— Asta-i preţul, răspunse Jeanneton. Înainte de I Rugnier am avut un alt amant şi m-a costat aceeaşi sumă când am vrut să-l ajut, cât a fost la gros. – 93

În acest timp omul mânca zdravăn, iar Colette îi vorbea. şi-i umplea mereu paharul, pe măsură ce el îl golea. Era târziu. Anton căsca. Margot tocmai. voia să se ducă la culcare, când sosi Régnier.

— Vii, François? zise încetişor Margot. «.

— Da, răspunse el cu părere de rău, căci ar fi dorit ca Régnier să-i confirme ştirea. Aşteaptă puţin.

Dar Régnier nu era la curent cu această întâmplare şi François se apropie de Margot, spunând:

— Dacă aş cădea cum a căzut Colin, m-ai ajuta?

— Oh! mai întrebi? răspunse Margot.

— Atunci fă aşa ca şi cum aş fi căzut. E mai bine. Cel puţin voi profita.

— Cum aşa?

— Dându-mi cei douăzeci de pistoli, răspunse

François cu răceală.

Şi niciodată nu simţi o plăcere mai mare, ca a doua zi când băgă banii în buzunar.

Suma aceasta era aproape o avere pentru el; o ascunse sub cerceveaua de la fereastra camerei sale şi apoi mulţumit, că are de unde să ia banii de care avea nevoie pentru băutură şi distracţii, neglija tractirul dolofanei Margot, în folosul altei cârciumi, „Borta Perettei”, unde cheltuia fără nicio socoteală. Plăcut loc! îndată ce se ivea François, toată lumea se înveselea.

— Iată-l! exclamau toţi…

Rognier făcea la fel ca şi ceilalţi. Un Régnier năucit de dărnicia lui François şi care bănuind de unde avea banii ca să-l linguşească:

— Bine faci, aproba el când François pe jumătate beat, striga să se aducă băutură. Hai! Mişcă-te, femeie! Grăbeşte-te! François-Villon plăteşte. Are cu ce!

François adăuga:

— Toţi vor rămâne în cârciumă. La dracu’!

— Ha! Ha! Trăiască Villon! urlau în cor cei că-frora le dădea de băut. Are gologani şi ştie cum să-i întrebuinţeze.

Uneori, provocat de Régnier, care destăinuise tuturor că prietenul său era poet, François îşi recita versurile şi toţi îl aplaudau. Le recita cu o însufleţire neobişnuită, cu umor şi cu o intensitate care-i uimea pe toţi şi în curând balada durduliei Margot ajunse atât de cunoscută, că nu se mai putea duce nicăieri fără să nu fie rugat s-o recite, spre bucuria tuturor. Într-adevăr mare bucurie! Băiatul acesta slab şi oacheş, cu hainele lui ponosite, avea un atât de puternic dar de a însufleţi versurile, încât fără să vrei erai cuprins de emoţie, te simţeai dominat, subjugat. Toţi îl simpatizau. Toţi râdeau, se lăsau cuceriţi de versurile lui şi când ajungea la acea mărturisire cinică şi atât de puternic evocatoare a sfârşitului:

„Vânt, ploaie, KC-i, mi-o Iruiu-asi. yurat, Iar de-s curvar, de Urlă sunt urmat... se.1 părea că şi auzi de-a binelea cum biciuia ploaia afară, ca să te facă să preţuieşti şi mai straşnic viaţa plăcută a prietenilor aşezaţi pe lângă foc.

În acelaşi timp îl admirau şi pentru faptul că, deşi tânăr, François se arăta lipsit de orice prejudecată. Era, şi încă de-a binelea! El era cel pe care-l descriau propriile-i versuri şi toată lumea înţelegea cum câştigase banii pe care-i zvârlea acum cu amândouă mâinile. Un călugăr bătrân, care se ţinea după muieri şi căruia i se spunea fratele Baude, îi confirma spusele jurând pe crucea pe care o purta la gât şi oricât era de deocheat, în cârciuma asta i se dădea ascultare. De îndată ce François îşi termina balada, îi striga cât îl ţinea gura că bine făcea, pentru că asemenea învăţătură nu se găsea în cărţi.

— Tu eşti dascălul meu! îi spunea el lui François. Mă faci să mă întorc la deviza care-mi place. Hei! Vin! Poezia în primul rând! *Salve*!

Şi cu o voce spartă, care psalmodia din obişnuinţă, începea să cânte, ca să nu rămână în pagubă faţă de François, acest cântec al cărui autor era, atât al versurilor cât şi al muzicii deşănţate şi care începea cu aceste cuvinte:

„Trage-mă de brădnar...”

În timp ce lumea izbucnea în hohote de râs.

Fratele ăsta, Baude, nu-l mai părăsi pe François, şi-l târî printr-o mulţime de alte cârciumi pe care nu le cunoştea. Pe măsură ce vara ajungea în toiul ei, nopţile erau mai calde, mai luminoase, soarele răsărea mai devreme, dar fratele Baude nu avea nicio grijă. Se îmbăta

ca şi cum aceste nopţi ar fi trebuit să dureze o veşnicie, apoi năpustindu-se, cu gura mare, pe sub balcoanele doamnelor unde muzicanţii îşi acordau instrumentele, îi lua la goană, ca să cânte de unul singur serenada lui porcoasă, care le făcea pe doamne să se înfurie. François de-abia mai avea timp s-o tulească, pentru că la cea mai mică insistenţă li se goleau ţucalele în cap, iar straja sosea în goană.

— Iute! Iute! striga François. Ia-ţi picioarele la spinare!

Şi părăsindu-şi tovarăşul, o lua la fugă pe străduţele întortocheate ca să ajungă mai repede la teurul durduliei Margot, care cobora să-i deschidă, cât studentul se arăta mai necredincios, cu am jai multă dragoste îi arăta ea. Nu-l întreba nicio-ită de unde venea, nici dacă o înşelase, ci dimpotrivă, grăbită. să-l servească, îl ajuta să urce scara, să se dezbrace şi să se urce în pat. François era încântat. Avea în femeia aceasta o ibovnică pe care n-o crezuse în stare să se poată preta cu atâta uşurinţă la toate capriciile lui. În zadar îi spunea tot felul de minciuni în fiecare noapte, înainte de a se culca, Margot răbda totul şi când o striga din stradă, în tovărăşia călugărului, puteai să fii sigur că în seara aceea aveau să se culce toţi trei, chiar dacă dimineaţa, în clipa când François îi părăsea, rămânea singură cu fialele J3 aude.

Fratele Baude nu avea de ce să se plângă şi nici Margot, dar treburile nu mai mergeau ca înainte, în tractir, pentru că de îndată ce apărea „călugărul posac”, după cum îl numeau clienţii, toţi părăseau localul. Anton refuza să-l servească. Călugărul acesta era dracul gol, căci în fiecare dimineaţă se aşeza la masă şi fără ruşine golea o mulţime de ulcele. Cu toată rasa lui vărgată, a ordinului Cartfieliţilor din care făcea parte, n-avea deloc înfăţişarea unuia din tagma acestora şi nici felul lor mieros şi ipocrit de a vorbi, care cel puţin salva aparenţele, înjura de Dumnezeu întruna, se ducea singur în pivniţă să-şi aducă vin şi când îi venea poftă se lega de Margot, şi clacă nu s-ar fi apropiat Anton, i-ar fi ridicat pe loc fustele.

— Hei! Prietene, şterge-o, grăia atunci călugărul! îmi strici cheful.

7 – Romanul lui Franoois Villon

I

Mar goi izbucnea în râs, apoi îl trimitea la plimbare, i’ Ugându-l să nu-l îndemne pe François să bea prea mult când se vor întâlni.

— François se-ndeamnă uşor la băutură. Şi pe urină eu cu ce mă

aleg?

— Vedem noi, îi răspundea el. Mai sunt şi eu pe aici.

— Nu-i tot aia! Haide! Pleacă 1; – Până diseară?

— Până vei crăpa, mormăia Anton, care, tuşind, după e: e scuipa, adăuga în bătaie de joc:

— Na… asta-i pentru tine.

Nenorocirea lui François era că fratele Bande, care-l numea dascălul său, avea o astfel de influenţă asupra lui, încât se lăsa cărat prin tot felul de cârciumi, unde femei de moravuri uşoare chefuiau cu dleci de toată mâna. De cum deschideai uşa acestor taverne, te înăbuşea atmosfera grea care domnea înăuntru, te asurzeau ţipetele şi cântecele urlate în cor, de toţi. Cântecele acestea aveau o maro influenţă asupra lui François, îl aţâţau. Dădea şi el drumul glasului „iar fratele Baude care, în asemenea ocazii, nu trândăvea, ţipa ca un disperai: L”, Viu să bem ţii din suflet să elnlăm;

Aleluia! Aleluia!”

Era melodia obişnuită a beţivilor, melodie care se desfăşura fără sfârşit, într-un ritm în doi timpi, greoi şi tărăgănat, până când toţi obişnuiţii localului, în picioare, cu paharele ridicate, urlau cât îi ţinea gura:

„Slavă celui ce vin bun va bea. Şi de chefuri s-o ţinea…”

— Aleluia! zbiera fratele Baude.

În acest timp, lui François din suma pe care i-o dăduse Margot, nu-i mai rămăseseră decât. şase scuzi, care dispărură şi ei ca prin farmec. În zadar îşi tot scotoci poetul ascunzătoarea. Nu mai găsi niciun gologan şi din pricina asta fu foarte dezamăgit.

— Cum! îşi zicea el. Sau şi dus?

— Da, îi răspunse Régnier, banii de la femei, cum – i iei, aşa se duc.

— Unde?

— Unde se duce tinereţea şi plăcerea, răspundea fratele Baude. În neant.

— Bine! O să vedem ce-i de făcut, zise atunci François.

În aceeaşi seară, străduindu-se s-o înduplece pe Margot, care, mulţumită că-l vedea fără niciun ban, socotea că acum o să-l ţină pe lângă ea, o înştiinţa de starea în care se afla.

Însă Margot se prefăcea a nu-l înţelege.

— Totuşi am nevoie de bani, insistă François neînduplecat. Îmi

dai oii nu?”

— Nu mai am, răspunse Margot.

— Minţi!

Dar Margot se încăpăţâna.

— Să-ţi dau banii mei ea să te duci cu ei la altele? Mulţumesc.

— Va să zică ai!

— Am… Am… repeta ea. E un fel de a vorbi. Uneori, când exasperat de aceste răspunsuri prosteşti François începea s-o lovească, ea gemea:

99

— Zău că nu mai ara. Nu… Nu… Nu mai am… Mi-ai luat tot… Ajunge, François… Ajunge…”

Fratele Baude, care asista la aceste scene, ferindu-se să intervină, îi dete ideea:

— Dacă Margot refuză, las-o, îl lămuri el cu o demnitate caraghioasă. Să vedem de unde putem obţine ce-avem nevoie. Vino, am să te duc eu într-un loc…

— Unde vă duceţi? întrebă Margot.

Porniră de-a lungul străzilor, poposind vreme îndelungată în faţa prăvăliilor unde negustorii de peşte, fructe, brânză, luându-i drept oameni cumsecade, începeau să-şi laude marfa.

— Cât? întreba fratele Baude.

După ce i se spunea preţul, trecea mai departe, târându-l pe François după el, care, fără să înţeleagă ceva, se uita chiorâş la toate bunătăţile.

— Frumos peşte, grăia serios fratele Bande, către pescăresele de pe Podul cel Mic. Proaspăt?

Pescăresele răspundeau:

— Aproape viu.

— Dar puii mei ce cusur au? se auzea o voce ascuţită.

— Da, da, replica fratele Baude strecurându-se prin mulţimea care se îngrămădea pe îngustul spaţiu rezervat trecătorilor şi ghiontindu-l pe François ca să-l facă să înainteze.

Amândoi făcuseră planul să tragă un chef zdravăn, în cinstea poetului la care trebuiau să fie invitaţi toţi prietenii lui. Un chef pe iarbă verde, aşa cum nu se mai văzuse şi care avea să dureze de seara până dimineaţa, Régnier, care era la curent cu acest plan, găsea că ideea era minunată.

Vai! numai că pentru atâţia invitaţi, care trebuiau I socotiţi îndoit din pricina femeilor, ar fi trebuit ori ca Margot să-şi dezlege larg băierile pungii, ori prin vreo combinaţie ingenioasfe să-şi procure tot ce le trebuia. Aici era greutatea. Iar greutatea părea de neînvins, când fratele Baude, după ce-l plimbase pe J François pe dinaintea tarabelor, îi zise:

— Acum la treabă! Ştii unde sunt peştii cei mai Iman, fructele cele mai bune. Ai să te duci să leţiei.

— Cum aşa?

— Aşteaptă. /

Apoi îl conduse repede la un telal, care făcea parte [din cunoştinţele lui şi care-l. îmbrăcă în haine bogate, [cu făgâduiala că nu le va ţine mai mult de o oră. [După aceea porni, în fugă, la cârciuma „Mărul”, unde [ştia cu se aflau de obicei adunaţi Guy Tabary, jvalee, Guiilaume Charruau, Phillippe Brunei şi alţii [şi le aduse la cunoştinţă că în aceeaşi noapte chiar, Cdincolo de poarta Sfântul Denis, va avea loc o petre-jeere straşnică, însă cu condiţia ca şi ei să-şi dea] osteneala să-i ajute.

François înţelese ce anume aşteptau de la el şi Iizbucni în hohote de *vâs*.

— Mai stai niţel! hotărî fratele Baude, care împâr-Jţea rolurile. Tabary, tu. te vei duce să te postezi flângă Notredame, unde Françoiste; va întâlni prilmiâi. Tu, Valleo, în piaţa Greve. Tu, Guiilaume, în strada Păpuşii şi tu, Philippe, în strada Sticlăriei. IDoscurcaţi-vu. Tot ce vă va da François veţi căra repede dincolo de poarta Sfântul Donis uncie mă ţi găsi pe mine cu două, trei femei, care vor prejăt-i mâncarea. S-a făcut?

— S-a făcut.

— Pe drum, le recomandă el, spuneţi fetiţelor pe care le veţi întâlni, că e loc destul şi pentru ele, pe iarbă, pentru mâncare şi băutură, ca şi pentru rest. Dar numai celor drăguţe! M-aţi înţeles? Şi vesele, nu pupeze bătrâne…

Şi pentru că Frâneois nu mai avea astâmpăr. fra-teie Baude îi zise:

— De tine depinde reuşita. Du-te repede şi întoarce-te cu de toate, din belşug şi de bună calitate. Ştii cum să procedezi?

— Vei vedea după greutate! răspunse studentul.

— Mai bine mai mult decât mai puţin, nu e aşa? adăugă

călugărul. Mai bine să rămână deelt să nu. fie de ajuns…

François se depărta eu iuţeală şi punându-şi de acord mersul şi chipul eu înfăţişarea nobilă pe care i-o dădea îmbrăcămintea, se opri în faţa pescăresc! indicată de fratele l'aude şi puse mâna pe un peşte.

— Şapte parale, zise biata femeie.

— De ce nu douăzeci? Nu e prima dată Cândicumpăr şi pe lângă asta îmi trebuie un paner. Întreg. Şapte parale! îmi vei face o mică reducere la fiecare.

— Pentru că-i iei pe cei mai mari!

— Dacă-i vorba pe ales… zise Frâneois.

Nu se putu împiedica să nu râdă, însă cu bună –, cuviinţă, ca un om bine crescut: pe care ni: – l. jignesc pretenţiile negustorilor, dar în acelaşi timp punea deoparte tot felul de peşti, numărându-i: şaptesprezece… optsprezece…

— Hei. dar mi-i iei pe toţi! exclamă pescăreasa încântată.

— Dacă nu toţi, răspunse Praneois, cel puţin o mare parte. Te supără cumva?

— Ah!; Nicidecum.

— În ce să-i pun? întrebă François arătând; cu degetul peştii pe care-i alesese şi pe care voia să-i ia.

— N – aveţi riici o grijă, răspunse biata femeie plină de veselie, am eu un om pentru astfel de curse. Şi strigă: „Jacquot, ia vino… Ia un paner”.

— Foarte bine! Dar să ia un paner mare, adăugă? raneois. Şi banii îi voi da lui Jacquot.

— E departe? întrebă acesta.

— Lângă Notre-Dâme.

— Bine, răspunse Jacquot. Luaţi-o dumneavoastră înainte şi eu vă voi urma.

Pornind la drum, urmat de cel care ducea coşul eu peşte, François se simţea foarte încurcat pentru că nu ştia cum să se debaraseze de el fără să-i plătească, cu atât mai mult cu cât omul era un zdra-hon cu care era mai bine să nu ai de-a face. Cu toată sarcina pe care o ducea, în tot lungul Străzii Noi, mergea cu acelaşi pas uşor, grăind:

— N-aveţi grijă. Vedeţi-vă de drum!

Guy Tabary, care aştepta cu nasul în vânt, îi văzu venind, dar

François trecu pe lângă el prefăcându-se că nu-l cunoaşte. Se gândea cum să-şi ajungă scopul, când deodată zărind un preot care spovedea o femeie, îl rugă pe Jacquot să stea puţin, iar el apropiinrse de preot îi şopti:

— Părinte, te rog să te grăbeşti, ca să nu scapi ocazia pe care ţi-o. ofer de a aduce pe drumul drept pe un nepot de-al meu care-l mânie pe Dumnezeu cu purtarea lui. Nu e prea rău, ci doar puţin nebun, verbeş-te într-una de parale…

— Bine, zise preotul… îl voi asculta.

François se întoarse la omul care ducea panerul.

— Prietene, îi zise el, acest preot îţi va plăti ce ţi se cuvine. Lasă panerul jos şi nu fi îngrijat. O să isprăvească repede. Stai lângă el! mai aproape! Aşa… Stai acolo.

În timp ce-l ducea pe bietul om lângă preot, îi făcu semn lui Tabary, care înşfăcând coşul, o luă la sănătoasa.

— Cred că-mi va da şi mie câţiva gologani, îi spuse Jacquot foarte mulţumit de frumoasa purtare de care dăduse dovadă François. Coşul a fost doar destul de greu.

— Îţi va da patru gologani, zise François şi porni în partea opusă aceleia pe care o apucase Tabary, trecu Sena pe lângă spital, unde Régnier, care se plimba pe acolo, rămase foarte uimit văzându-l aşa de bine îmbrăcat.

— Repede! Repede! îi strigă François. Întovărăşeşte-mă, am să-ţi povestesc tot…

Régnier, bănuind despre ce era vorba, porni în fugă după François până la cârciuma „Gatârca” unde intrară aroandoi şi se explicară cât te-ai şterge la ochi.

— Ah! exclamă Régnier. Am priceput.

— În sfârşit!

— Şi de ce trebuie să mai faci rost?

— De burtă de vacă.

— Zău că tocmai la aşa ceva mă gândeam şi eu.

— Atunci, zise în grabă François, ascultă. Iată cum vom proceda. În timp ce eu am să mă tocmesc asupra preţului, tu să te apropii repede şi să-ţi arăţi, în gluma, dosul.

— Mare şmecher eşti François, zise Régnier. Să ne grăbim. Însă ai grijă să nu mă bagi în bucluc.

— N-ai nicio grijă. Mă voi preface că sunt furios şi-ţi voi arunca

bucăţile peste fund. Tu le vei aduna şi apoi ne vom descurca noi…

— Ha! Ha! Ha! izbucni Régnier.

Ţinând în mână bucăţi de ficat, măruntaie şi acele vestite hălci de burtă de vacă ce-i plăceau atât de mult, François discuta cu vânzătoarea în privinţa sumei pe care-o cerea, când deodată Régnier; lăsându-şi nădragii în jos, se amestecă în vorbă.

— Ce-i asta? se indignă studentul. Neruşinatule! Şi făcu exact cum spusese, spre deznădejdea negustoresei care refuzând marfa spurcată, numai voi s-o pună în ciuberele ei. François se prefăcu tare mânios. Striga, făcea scandal, dar în acest timp Régnier o luase la fugă, ducând cu el îndeajuns pentru i douăzeci de inşi, iar biata femeie ţipa cât o ţinea gura, privindu-l cum fugea.

Numai că Régnier era acum departe; Villon scăpă luându-şi picioarele la spinare până în strada Păpuşii, Uncâe-l găsi pe Guillaume.

— Aici vom face rost ele pâine, hotărî el. Apropie-te, Guillaume şi când voi ieşi din brutărie cu băiatul care va duce pâinile, bagă de seamă să ne urmăreşti de aproape. – Până unde?

— Bineînţeles, nu prea departe.

François, urmat de băiatul care ducea pâinile aurite într-un coş mare, se îndreptă spre Guillaume, care imediat se luă după ei. Ajunşi în strada Haute

1 Feuille, Villon ajută băiatului să descarce coşul şi-” I

1 zise:

— Grăbeşte-te să aduci şi restul. Mă vei găsi i aici, în casa mea şi atunci îţi voi plăti totul. M-ai înţeles?

BHIP

— Da, domnule.

Dar şi Guillaume înţelesese. Înfăşură toate pâinile în haină şi dispăru.

— Rămâne vinul, îşi zise François. Fără vin li se vor usca beregăţile şi Baude mă va trimite să caut vin! Vin! Doamne Sfinte! De unde să-l iau? E păzit şi pe lângă asta îmi mai trebuie şi. un ulcior.

Se îndreptă, dus pe gânduri, spre strada Sticlăriei, ca să se sfătuiască cu Philippe, dar pe drum se gândi că ave nevoie de două ulcioare în loc de unul, căci primul urma să-l umple cu apă chioară, ca să-şi poată îndeplini planul. Făcu rost de ulcioare de la o cârciumă, turnă apă într-unul, aşa cum îşi făcuse planul, apoi, ţinându-l ascuns sub haină şi întinzându-l pe cel gol, îl rugă pe prietenul Turgis, de la

cârciuma „Mărul”, să-i dea vin alb. Aşa se şi făcu, însă Villon exclamă:

— Cum? Vin de Bagneux? Poate că n-ai înţeles. Eu ţi-am cerut vin roşu de Beaume.

— Ai cerut vin alb!

— Ba nu, îl contrazise François.

Şi schimbă cu dibăcie ulciorul cu vin alb, cu cel care era plin cu apă, pentru ca apoi să i-l strecoare lui Philippe şi să-l sfătuiască s-o şteargă cât mai repede. Niţel mai târziu, plecă şi el în căutarea altei cârciumi, unde făcu la fel ca şi la cea dintâi, până ce, făcând rost de vin pentru toţi, trebui să se gândească la friptură.

François sosi ca o săgeată în piaţa Greve, unde-l aştepta Vallée şi mulţumit că reuşise să-i înşele pe toţi, îşi târî prietenul spre prăvălia unui negustor de fripturi şi începu să discute cu el ca şi cum ar fi vrut să cumpere. Atunci Valée, adresându-se negustorului şi arătându-l pe François, îi strigă:

— Ce vrea pungaşul ăsta?

— E treaba mea şi a dumnealui, răspunse Villon.

— Dacă-i. aşa, afirmă Vallée, arată banii mai îtâi.

— Banii?

— Lăsaţi, zise negustorul, cucerit de înfăţişarea Jli îmbrăcămintea lui François. Nu vă sinchisiţi de ticălosul acesta. O să-i dau eu lui!

În timp ce se certau astfel, Vallée îl lovi pe François peste faţă; negustorul voind să pună mâna pe Vallée, François profită de ocazie şi înşfăcând câţiva claponi bine rumeniţi, o luă la goană pe stradă, junele se întâlni cu Vallée. Amândoi, fugind cât îi ţineau picioarele, îşi împărţiră prada şi se îndreptară pn grabă spre poarta Sfântul Denis.

CAPITOLUL IX

Cinci sau şase luni mai târziu Villon, pe care aceste-nâzbâtii îl făcuseră vestit, se ducea la Margot, dud pe drum, fu înconjurat deodată de o ceată de dieci care-l forţară să rămână cu ei.

— Dar, zise François, nu mă smuciţi aşa.

— Înainte! înainte! îi strigă Tabary.

Se părea că şi el este tot atât de îndârjit ca şi ceilalţi, care, beţi fiind, dansau ţinându-se de mijloc, făcând o larmă asurzitoare.

— Vom trece apa, zise Tabary, şi pe urmă, dincolo…

— Nu, răspunse Villon. Dacă nu încetaţi gălăgia, vom fi arestaţi pe drum. Mă înţelegeţi? Guy Tabary, îţi ordon să-i faci să tacă. Dacă nu,

nu contaţi pe mine.

— Da! Are dreptate... Are dreptate... Tăcere! poruncîră cei care erau mai puţin beţi. Ne vorbeşte François Villon. Tăcere! Ascultaţi!

— Voiţi, zise François, să vă duc la Hale? Cunosc acolo cârciumi unde vom fi bine primiţi.

— Da... Da... La Hale! Haida, François! Condu-ne...

Dar François îi opri cu un gest.

— Dacă urlaţi aşa de tare, declară el, nu facem nimic. Ceraulele se vor amesteca, vă vor alunga şi atunci. adio petrecere! Ţineţi-vă botul până la pod şi nu mergeţi decât câte trei sau patru. Altfel veţi fi obligaţi să vă întoarceţi. Ştiţi şi voi asta. Trebuie să trecem fără larmă pe lângă Châtelet. Hei, Tabary, ce te tot frămânţi aşa? Am spus eiâte trei sau patru, Sunteţi surzi? Dacă vreţi, dacă nu...

— Bine, hai cu mine, zise Tabary. Voi încerca să fiu liniştit...

— Fie, acceptă François. Mai întâi noi doi şi apoi ceilalţi, care o vor lua în direcţia „Scroafei care toarce". Haide! Mişcă, Tabary. Te-ai ghiftuit?

— Până-n gâţ, răspunse Tabary.

Se agăţă, cu greutate, de Villon, care-l făcu să ti cucă apa fără să-şi dea seama. Restul cetei îi urma, aşa cum se stabilise şi în curând pe toate străzile nu se mai auzeau decât râsete, ţipete ciudate, căci mergând spre „Scroafa cate toarce", unora dintre kec; ti tineri li se năzări că ar trebui să dea de veste bturora că vin ei. O parte din ei imitau zbieretele zilelor când erau înjunghiate. Alţii elnlau cât îi jţir. ea gura:

„VENUT; orice bun vecin Sa c'iulăni acestui vin, SALUTARI NOSTROS. Şi *c*'v-o fi vinul de soi N-o să îH1 rău de noi..."

Îngroziţi de strigate, oamenii ieşeau pe la ferestre şi protestau. Dar diedi îi huiduiau, izbeau în obioanele descinse, urlau, făcând astfel un scandal infernal.

— Fără milă! Ucideţi şi jefuiţi! Prieteni... sfâr-tecaţi-i pe toţi! La moarte!...

François îi aţâţa.

— Smulgeţi firma asta, îi îndemna el...

Şi firma, smulsă din balamale de către cei mai hotărâţi din ceată, urcându-se unul pe umerii celuilalt, se prăbuşea la pământ cu zgomot.

— Pe aici! îi călăuzea François fără să le dea răgaz. Sfărâmaţi şi rupeţi totul. Şi veţi avea ce bea!

— Vin de Beaume! bolborosea Tabary mergând pe două cărări.

— Da! Da! De Beaume!

— Să bem până vom crăpa.

— Toţi!

— Sigur că toţi!

Fluierau, loveau uşile cârciumilor, le zgâlţâiau şi alţii care dăduseră peste nişte ciomege, spărgeau geamurile caselor, buşeau toate firmele.

— Bine, zise François. Acum, la stânga. Ajungem îndată.

În strada în care se găsea cârciuma „Scroafa", strigătele şi cântecele devenim mai puternice, dar fie că zgomotul făcut de ei îl neliniştise pe cârciumar, fie că în adevăr era prea târziu, François şi prietenii săi găsiră obloanele trase şi când bătură la uşă nu le răspunse nimeni.

— Măi crâşmare, mă! N-auzi? Deschide! Ne e sete!

Se grămădiră în faţa uşii şi-l strigară încă o dată.

— Măi crâşmare! Trezeşte-te! îţi vom plăti. François bătu politicos la uşă şi întrebă:

— Nu cumva te-ai culcat?

— Oh! Am. aşteptat destul, mormăi Tabary, vom deschide noi…

Şi punând mâna pe o piatră destul de mare, o zvârli în obloane.

— Acum auzi? strigă el. De voie, ori de nevoie…

— Sus! strigă atunci unul din cei care aveau ciomege. Să-l ia moartea! Trebuie; să bem!

Villon voi să intervină. Prea târziu. Tovarăşii săi puseră mâna pe pavele şi începură să le arunce, cu putere, în obloane, în timp ce ameninţau şi înjurau de mama focului. Obloanele erau însă solid înţepenite şi închise, aşa că sforţările. studenţilor nu avură niciun rezultat.

— Mă duc să aduc caraulele, strigă cineva dintre casă vecină.

Îl huiduiră. Apoi asediul cârciumei fu reluat, fără ca i-ia poată mişca din loc puternicul drug ele fier care era înţepenit pe dinăuntru cu piroane şi care nu voia să cedeze.

— Toţi o dată! propuse Tabary. Să împingem toţi o dată.

Blestemând ca toţi dracii, înjurând, certându-se, împingeau din toate puterile. Drugul de fier rezista. Aşa de bine, că unii din ei plietisindu-se, priveau la ceilalţi care nu ajungeau să facă nicio ispravă.

— Lăsaţi-vă păgubaşi! ziseră ei.

— Nu!

— Ba da!

— By Good I înjură François, vă pierdeţi vremea degeaba. Nu veţi putea clinti oblonul. Mai bine smulgeţi firma. Haide! Cine-i mai sprinten?

— E prea sus, i se răspunse.

În adevăr, deasupra capetelor lor, o mare placă de fier, tăiată în chip de scroafă, agăţată de un braţ de fier, părea că-i sfidează.

— Hei, la mine, strigă deodată Tabary.

— Unde, cum?

— Ajutaţi-mă.

— Aşa! Bine! La o parte! La o parte! Faceţi loc s-o apropie.

— Ce?

— O scară, anunţă cu mândrie Tabary, care fiind prea beat nu putea s-o ducă. Era aici, sub streaşină.

Toată ceata se învălmăşi. Toţi voiau să ajungă] a scară, aşa că François trebui să intervină. Porunci ca cei mai voinici s-o apuce cu amândouă mâinile pentru că era prea scurtă, apoi îi alese pe cel care trebuia să-smulgă firma şi îmboldindu-l să se urce fără teamă, îl întrebă:

— Ai pus mâna pe ea?

— Atenţie! Gata! Feriţi-vă. În lături! E grea. Fereşte!

În acest moment, venind spre ei, înarmaţi cu ghioage şi suliţi, se iviră caraulele, alergând din toate puterile. François strigă:

— Dă-te jos. Suntem prinşi.

— Prinşi de-a binelea.

— Cărăbăniţi-vă!

— Şi scara! Ah! Dumnezeule! Scara... Scara se prăbuşi, iar tânărul care nu avusese prezenţa de spirit să sară, se zdrobi de pământ e-un zgomot înfundat.

— Fugiţi! urlă Franc, ois.

Întregul cartier fu cuprins de o asemenea panică, încât toţi aceşti viteji, ce fugeau acum care încotro vedeau cu ochii, nu se mai întrebau dacul cel de alături îşi frânsese gâtul, fapt pe care-l. aflară abia a doua zi, de la oameni care nu asistaseră la toată tevatura, dar care o povesteau cu o mulţime de amănunte. Villon se prefăcu că nu ştie nimic. Stătu ascuns, mai multe zile în camera lui şi când'd capelanul

Guillaume îi vorbea de băieţii ăia prea gălăgioşi şi-l sfătuia să nu se ia după ei, îl asculta c-un aer nevinovat şi-i dădea dreptate.

În vremea asta nu se mai vorbea decât de răutăţile diecilor, care, fără teamă că vor fi prinşi, furau ţ firmele din tot Parisul, sau le doborau la pământ., văe părea că au împotriva lor un dispreţ inexplicabil, căci. fie aici, fie dincolo, dimineaţa erau găsite la pământ, smulse din balamale, sau dispărute cu desăvârşire. Paza de noapte nu putea face nimic. În mahalaua Inocenţilor fusese furată firma „Cei Trei Regi din Coulogne”, la podul Sfântul Denis „Piticul care potcoveşte găsea”, în strada Sfântul Martin „Omul cu două capete”, din piaţa Greve „Bărdaca”, şi „Taurul” de lângă Sfântul Bon. Pentru ce le furau? Cu ce scop? Faptul era foarte caraghios şi oamenii cumsecade, indignaţi de asemenea fapte scandaloase, nu-şi ascundeau deloc gândurile. Hai! Cum! Astfel de fapte să fie oare lăsate nepedepsite? Totuşi, la căderea nopţii, aceşti oameni care în timpul zilei îşi manifestau mai aprins indignarea, se baricadau în casele lor de îndată ce izbucnea scandalul între dieci şi caraulele de noapte. Uneori caraulele erau acelea care mâncau bătaie, alteori diecii care erau duşi la Châtelet, de unde apoi li se dădea drumul, la cererea rectorului şi ciomăgelile reîncepeau.

În afară de firme, negustorii se plângeau că li se furaseră, unuia treizeci de găini dintr-odată, altuia butoaie cu vin, arme, ba chiar şi un mic tun, haine scumpe, încălţăminte, untură, oale şi străchini. Şi plângerilo se înmulţeau. În fiecare dimineaţă veneau din toate colţurile Parisului, se îngrămădeau pe masa lui Robert d Es touteville, care, cu toate că întărise paza, nu izbutea să împiedice aceste furturi. În zadar înmulţise rondurile de noapte, căci trecu şi iarna şi primăvara, fără să se poată constata vreo îmbunătăţire oarecare, ba în curând începu să circule zvonul că o tânără femeie de la Vanves fusese răpită de dieci şi eu aceştia o ţineau ascunsă.

Oricât de necrezut părea această răpire, totuşi fusese săvârşită şi François ştia ceva în această privinţă, împreună cu Guy Taba: ry, fratele Baucle şi Régnier, hotărâse să-i năucească pe parizieni cu o seamă de fapte extravagante. Într-o cârciumă oarecare, anume „Sfântul Ştefan”, de pe dealul Sfânta Genevieva, unde se grămădeau obiectele furate, era ţinută prizonieră şi tânăra femeie din Vanves. Fratele Baude o păzea, îi aducea mâncare şi băutură, şi o numea „regina universităţii”. Femeia aceasta *cm o* biată ţărancă şi i se spusese că hanul în care locuia avea să fie proprietatea ei, dacă primea să stea în pivniţă, unde

în timpul nopţii François şi prietenii lui o vizitau în ascuns.

Ca să-i uimească pe oameni, la începutul iernii, François îşi puse în gând să facă ceva ele pomină: pentru aceasta îi adună pe toţi învăţăceii şi le povesti că având într-un loc ascuns, foarte multe haine, pălării, junghere şi butoaie pline cu vin, trebuia să caute în Paris şi să pună mâna pe un obiect ciudat, neobişnuit, în jurul căruia să petreacă îmbrăcaţi ca nobilii. Le făgădui că atunci vor goli toate butoaiele şi că o femeie de o neasemuită frumuseţe va prezida petrecerea, ce se va desfăşura în sunete de flaute şi cimpoaie, la care unii dintre ei cântau:

— Dar ce anume să luăm? întrebă un oarecare Farcy, care, fiind mic de statură, se foia de colo până colo, pentru a fi luat în seamă. N-ai decât să spui, eu te voi ajuta.

— Şi noi, grăiră ceilalţi.

— Cu condiţia să avem ce bea, reluă Farey.

— Oh! N-avea nicio grijă! răspunse François. Îi conduse pe malul drept al Senei, în grupuri mici, până în strada Martelet Saint Jean, unde, în faţa unei case, le arătă o piatră de o formă ciudată, care semăna cu o băşică.

— Ha! Ha! Ăsta-i Pârţul Dracului, izbucni Farcy, râzând zgomotos.

François îi zise:

— Ai înnebunit? Dacă ne aude cineva şi dă alarma, am făcut-o boacănă… Aţi înţeles?

Şi întrebă în şoaptă:

— Unde sunt răngile?

— Iată-le, răspunse Tabary.

— Bine. Adu-le. Voi, ceilalţi, puneţi mâna pe ele. Încet… Strecuraţi răngile în partea asta. Gata? Foarte bine. Acum ridicaţi… în acest timp Régnier şi Tabary vor căuta un cărut, din acelea cu două roate, pentru cărat greutăţi.

Piatra fiind legată cu lanţuri de zid, le-a trebuit aproape o oră ca s-o desfacă din lanţuri, apoi s-o mişte din loc.

Abia atunci sosiră Régnier şi Tabary, aducând căruţul după care îi trimisese François.

Încărcară piatra, cu foarte multă greutate, pentru că era foarte grea, apoi, fiecare străduindu-se cum putea mai bine, porniră în linişte prin mahalaua Greve, podul Notredame, podul de la Spital, piaţa Maubert, strada Saint Jean de Beauvais. Pentru că pe strada aceasta

trebuiau să urce la deal, înainte de a merge mai departe, se odihniră puţin;

S*

François îi încuraja pe dieci care trăgeau din greu şi înjurau.

— Înainte! încă o dată!

— Ajunge!

— Aici, striga iar François. Toţi o dată.

O lu', ară la stânga, pe strada Clos-Bruneau, apoi pe strada Sfântul Ilariu, însă aici se opriră de-a bine-lea şi François, satisfăcut, nu le ceru să urce mai sus, pentru că în locul acela piatra stătea foarte bine.

A doua zi avu loc petrecerea şi diecii, în loc să se ducă la cursuri, se grămădiră în jurul acelei pietre pe care o încoronară cu frunze şi flori. François Villon dăduse anumite ordine. În şir câte unul, cu muzicanţii în frunte, străbătură dealul Sfânta Genevieva şi întorcându-se pe strada Sfântul Ilariu luară cu ei pe toţi aceia pe care-i întâlniră, aşa că nu se mai putea circula. Strada era astupată la ambele capete. La ferestre şi pe acoperişuri, o mulţime de curioşi se mirau de asemenea zarvă şi o mai şi măreau cu strigătele lor.

Toată ziua nu făcură altceva decât nebunii, să râdă, să danseze şi să cânte, dar la căderea nopţii, cu acelaşi căruţ furat în ajun ele Régnier şi Tabary, aduseră butoaiele cu vin şi le aşezară în faţa pietrei, aşa ca fiecare să-şi poată umple ulcica, după poftă. Apoi sosi şi „regina universităţii”, pe care fratele Baude, deghizat în herald şi beat ca un porc, o întovărăşea printre dieci. Beată cum era şi ea, smulgea florile cu care era încoronată, le săruta şi apoi le zvârlea credincioşilor ei supuşi, în timp ce François, urcat pe piatră, în sunete de trompetă, le făcea primirea.

— Ura! izbucniră diecii şi toţi acei gură-cască îngrămădiţi acolo. Slavă lui Dumnezeu şi reginei.

— Apropiaţi-vă! strigă François. La picioarele mele. Aranjâţi-vă şi ascultaţi.: buum!

Răsună imediat o detunătură neaşteptată, care sperie femeile, mărind la culme zgomotul şi învălmăşeala; micul tun ascuns sub o grămadă de ramuri, scuipase foc, fără ca nimeni să se aştepte. Ca la un semnal petrecerea se transformă într-o orgie nebună. Înhăţând fetele, cumetrele şi precupeţele venite să vadă Pârţul Dracului, diecii le sileau să ţopiăo cu ei, le sărutau şi nici ele nu se dădeau în lături. Câţiva

profesori de la universitate, amestecaţi în mulţime, viind, nevrând, trebuiră să bea şi să joace şi ei. Nu li se mai dădea drumul. O întreagă nebunie! Flautele şi cimpoaiele nu mai conteneau. După un dans, altul; după o ulcică de vin, alta şi iar alta... Farcy, care era beat mort, \rărsa într-un colţ şi cei care se aflau în apropierea lui, îl auzeau zicând, ca un cunoscător:

— Vinişorul ăsta de Saint-Aulnys e minunat! Îmi pare rău că nu-l pot ţine. Hâc! Hâc! Chiar când iese

„Are gust bun!

Pretutindeni, la lumina torţelor, nu mai vedeai decât perechi înlănţuite, înveselindu-se din toată inima, ţopăind, împerechindu-se.

Din locul său, François îi îndemna mereu, poate beat şi el, dar nu atât beat de vin, cât de mulţumire, pentru că petrecerea era opera lui şi aceasta îi provoca o bucurie deşuchiată. Cu toate că nu se putea înţelege nicio boabă din discursurile lui, el improviza mereu, fără să mai sfârşească. Fie în proză, fie în versuri, adresându-se când fratelui Bău de care se închina într-una şi-i trimitea sărutări cu degetele, când prietenului său Régnier, care tăia pungile de la brâul zăpăciţilor, când celorlalţi doi, Tabary şi

W”.

Farcy, sau reginei universităţii, care, mânjită ţoală cu drojdie de vin, cânta cât o ţinea gura, cântece porcoase. Ce-ar fi putut dori mai mult! Era aclamat!

— Trăiască François Villon! Femeile întrebau, privindu-l:

— Cine e V

Iar el care le ghicea întrebările, îşi întrerupea frumoasele-i discursuri şi le răspundea:

— Un ştrengar, fetiţelor! Sincer şi vesel! Informaţi-vă...

Şi aşa s-au tot petrecut lucrurile până-n zori, pe strada Sfântul-Ilariu, spre marele necaz al localnicilor care nu puteau dormi şi spre bucuria diecilor, care, fără nicio grijă, se împrăştiau cântând, pe străzi, în fruntea alaiului, François o conduse pe regina universităţii, apoi pentru că frigul începuse să înţepe, se întoarse acasă, la Poarta Roşie, pe drumul cel mai scurt, căindu-se că întâraiase peste ora la care capelanul obişnuia să se scoale.

Era pentru prima oară – gândea François... – când avea să fie prins şi într-adevăr nici nu cotise bine colţul străzii Sfântul Iacov pentru a intra pe strada Mathurins, că unchiul Guillaume se şi ivi la una

din ferestre.

— De unde vii? întrebă el sever. Răspunde? De unde vii?

Coborî înaintea lui François și înșfăcându-l de braț îl – /gâlțâi așa de tare, încât François îi răspunse:

— Dacă te porți așa cu mine, zău că voi pleca.

— Unde?

— Treaba mea, răspunse François. N-ai grijă, nu duc lipsă de locuință.

Se dădu înapoi și arătă strada.

„— Țfi – ff-% – Așa e! exclamă unchiul său. Cam tot așa giiideam și eu. Mi s-au adus la cunoștință năzbâtiile dumitale…

— Care năzbâtii?

— Piatra aceea pe care ați furat-o din fața casei prea nobilei domnișoare de Bruyeres. În zadar faci pe miratul. Se știe că faci parte dintre acei zurbagii care smulg firmele în timpul nopții și săvârșesc o mulțime de nebunii. Ai fost denunțat lui Robert yi Estouteville. Da, Tu, căruia i se spune François jvillon… Nenorocitule! Vezi că sunt bine informat. peri, în timpul petrecerii voastre, am fost prevenit că domnișoara de Bruyeros va înainta o plângere.

— E nebună!

— Ah! Taci o dată!

— O bătrână nebună, reluă François. Și dacă-i Svorba pe-așa, o să mă duc eu să-i arăt cine sunt. Ca să acuzi, trebuie să ai probe.

— François!

— Nu, nu. Am dreptul să mă apăr.

— Și Robert d'Estouteville, întrebă capelanul Guil-laume, cum a aflat că tu făceai parte dintre cei care au spart obloanele cârciumei „Scroafa”? Poți să-mi explici?

— Nu discut despre asta, zise François.

Dădu din umeri și continuă în grabă, cim aer

morocănos:

— Sunt obosit. Lasu-mă, unchiule Guillaume. Mă vei întreba altă dată. Vreau să dorm.

Ridicând privirea spre cer, capelanul Guâllaume nu mai zise nimic.

— Să dorm! repetă pe înfundate Francoas. Gândește-te. De-o zi și-o noapte niciunul dintre noi nu s-a odihnit o clipă.

— Și ați băut ca niște porci!

— Cum! ripostă François… Porci? Ce porci?

— N-ai decât să te uiţi la tine, gemu capelanul Guillaume. Tu, pe care te credeam cinstit şi binecrescut, oare tu să fii acest băiat nenorocit care stă aici, în faţa mea, ticăloşit, abătut şi atât de mizerabil?… Ah! Mi-e ruşine, sunt deznădăjduit! Nu, nu se poate!

— Ba da.

— Cum? îndrăzneşti? Mărturiseşti? Dumnezeule Atotputernic! Nu! Nu! N-ai înţeles… Te-am întrebat doar cu gândul ca să tăgăduieşti, să protestezi! Mă înţelegi? François!…

— Oh! făcu François neînduplecat. Pentru ce să tăgăduiesc? Sunt aşa cum m-ai descris. Şi n-ai de ce să fii îngrijat, unchiule. Când ai pornit pe un drum, nu mai e nimic de făcut. Ceasul pocăinţei tot vine… între noi fie zis… se mai întâmplă… uneori în bine… alteori în rău.

— Ce spui?

François avu puterea să se oprească, şi dându-l la o parte pe unchiul său, care-l privea cu spaimă, urcă scara cu paşi greoi, apoi, o dată ajuns în camera lui, trânti uşa cu atâta putere, că unul din ochiurile ferestrei căzu şi se sparse.

„Copilul ăsta un monstru! u îşi spuse bietul om consternat. E pierdut. Au făcut din el un ticălos. Ah! Cum să-l scap?”

A doua zi, tremurând şi abătut, se duse în vizită la Robert d’Estouteville, în bogata-i locuinţă din strada Jouy şi-i aduse la cunoştinţă necazul şi temerile lui.

Robert d’Estouteville, care-l cunoştea pe capelanul Guillaume, îl lăsă să vorbească în voie, ascultându-l şi luând note. Apoi îi spuse că numai de hatârul lui o să aranjeze lucrurile, cu condiţia ca François să-şi ia angajamentul că se va cuminţi.

— Adu-l la mine, zise el aspra. îl voi dojeni şi se va îndrepta.

Însă François refuză să se ducă, sub pretextul că, dacă voia să-i vorbească, n-avea decât să-l cheme el, în persoană. Să dea ascultare acestei invitaţii, de bunăvoie. fără nicio garanţie că apoi va fi pus în libertate… „Hei! Hei! Nu sunt chiar atât de dobitoc!…” Aşa că François nici nu voi să audă. Puţin îi păsa de dojenile acestui om de seamă. N-avea ce să facă cu ele. Ce sens aveau asemenea mustrări pentru nişte fleacuri?

— Dar nu-ţi vrea răul, îi explică unchiul său; rede-mă. E un om bun şi cumsecade.

— Da, da, spuse François.

— Îţi este binevoitor, crede-mă...

— Un motiv în plus ca să nu-i stric bunăvoinţa, răspunse François. S-ar putea să-l supăr cu cine ştie ce vorbă şi atunci, din bun şi de treabă cum e, îl voi face mânios.

— Ah! Ce înrăit eşti!

— Nu, deloc, unchiule, sunt aşa cum sunt. N-ai Inamic de câştigat voind să pari mai bun decât eşti. Îşi va politeţea să nu sufere, ai să mă scuzi faţă de lacest nobil domn spunându-i că am fost bolnav şi I că mă voi duce la el altă dată.

— Când?

— Niciodată.

Pentru' că povestea pietrei luase proporţiile unui scandal, François nu mai ştia ce să creadă. Domnişoara de Bruycres făcea tapaj mare pentru paguba care i se adusese, îl sâcâia mereu pe Robert d'Estoute

I

viile cu jalbele ei, cerea ca afacerea să fie judecată de Parlament. Régnier, Guy Tabary şi fratele Baude, văzând că lucrurile merg din ce în ce mai prost, îl sfătuiră pe Frâneois să acţioneze, pentru că momentul venise. Numele lor, ale tuturor, erau pomenite în jalbele bătrânei domnişoare şi ceva şi mai grav, în dosar se aflau o mulţime de rapoarte întocmite de sergenţii care luaseră informaţii din toate părţile şi care cunoşteau bine cazul.

— Cu ajutorul unchiului tău, trebuie să-l potolim pe Robert d'Estouteville. Altfel ne ducem pe copcă.

— Şi fără întârziere, adăugă fratele Baude.

— Bine, lăsaţi totul pe seama mea, răspunse François.

— Cum aşa?

— Am eu planurile mele.

În aceeaşi seară, închis în camera lui, compuse o baladă în cinstea soţiei lui Robert d'Estouteville şi-i scrise primele versuri în acrostih, cu numele ei, ca să fie încântată citindu-le. Ambroise de Lore era îndrăgostită de poezie. În casa ei dădea petreceri mari, la care lua parte toată lumea bună de atunci, fiind primită cu cea mai graţioasă politeţe.

Cu balada în mină, îngrijit, dar modest îmbrăcat, Fran Qois se prezentă la uşa bogatei locuinţe şi spunând că era aşteptat, fu condus prin mai multe1 camere mari şi luxos mobilate, unde Robert

d'Estouteville, care stătea de vorbă cu doamnele, la început nu înţelese despre ce era vorba.

— Mi se pare că ar fi trebuit să vii azi dimineaţă, se adresă el lui Villon cu asprime.

— Vai! Poate că n-am înţeles eu bine! răspunse Francoia prefăcându-se încurcat.

— Poate! După cum te cunosc, te pricepi ce să faci ca să scapi de mustrări. Aşteaptă, n-ai ce pierde… *O* să vină şi asta, piciule – Îţi vei primi toată porţia, n-ai grijă…

Şi, prezentându-l pe François doamnelor, li se adresă zâmbind:

— Aflaţi că acest diac e cel mai mare zurbagiu din Paris. El este acela care a furat piatra de la uşa domnişoarei de Bruyeres. Vedeţi? Nu tăgăduieşte…

Zăpăcit, François răspunse:

— Dacă aş fi ştiut că voi fi nevoit să mă ruşinez în faţa unei societăţi atât de strălucite, n-aş fi făcut-o.

— Da, reluă d'Estouteville. Dacă ai fi ştiut! Eşti iscusit. Şi ce-i cu sulul acela de hârtie? E vreo jalbă?

— Nu îndrăznesc… bâlbâi François.

— Dă-o-ncoace, zise celălalt, aruncând o privire pe bucata de hârtie. Ce-i asta? Versuri? Eşti poet?

Cu sprâncenele încruntate, citi balada lui Villon, apoi mirat că era aşa de bine compusă se uită drept în ochii studentului şi zise:

— Unchiul tău nu mi-a şoptit niciun cuvânt despre aşa ceva.

— Nu ştie, răspunse încet François.

— Ca şi restul!

François dădu din cap afirmativ, apoi văzând că lobert d'Estouteville întindea soţiei sale hârtia, ca să citească balada:

— Doamnă, mi-am încercat inspiraţia cu ajutorul îobilului vostru nume, zise el înclinându-se.

…

— Sunt foarte drăguţe versurile acestea, exclamă surprinsă Ambroise de Lore. Şi-mi fac cinste.

— Tot atât cât şi mie, declară Robert d'Estoute-llev Drăcia dracului! Minunată afacere! Ştrengarul acesta în timpul zilei serrfe poezii, iar noaptea sparge obloanele cârciumarilor, aleargă după fete, fură, jefuieşte… Păcat de unchiul lui. Poet şi desfrânat! Ce ziceţi dumneavoastră de asta?

— Mă voi cuminţi, făgădui François care înţelegea, din cuvintele lui Robert d'Estouteville, că nu-l iertase. Vă făgăduiesc din tot sufletul. Am făcut destule nebunii. Sunt de ajuns de pedepsit.

— Adevărat? Făgăduieşti?

— Da, zise François.

— Bine, vino mâine dimineaţă aici ca să stăm de vorbă, zise Robert d'Estouteville îmblânzindu-se, dar fără să lase să se observe.

CAPITOLUL X

Dojana lui Robert d'Estouteville a fost foarte aspră, dar datorită ei François reuşi să fie primit de Ambroise de Lore la reuniunile ei şi să lege prietenie cu tineri bogaţi, de la care căpătă apucături mai frumoase. Cunoştinţa spiritualului Jean Raguier i-a fost de foarte mult folos. Tot la Ambroise de Lore l-a cunoscut şi pe strălucitul om de lume care era Jean Chappelain, sergent în garda temniţei, ca şi pe alţi câţiva slujbaşi de la închisoarea Châtelet, printre care pe Garnier, Jean Mauteint, Nicolas Rosnel, care se bucurau de favoarea lui Robert d'Estouteville şi trăgeau foloase de pe urma lui. Toţi aceştia erau oameni cu vază, care ştiau să vorbească doamnelor pe un ton deosebit de plăcut, fapt care-l făcea şi pe François să vorbească tot astfel ceasuri întregi, ca să le încânte pe prietenele doamnei de Lore, căci printre acestea, una care se numea Marta, îl cucerise din prima clipă.

Cu toate că era de o tinereţe şi de o frumuseţe strălucitoare, succesele nu o făceau nici mândră, nici îndrăzneaţă.

François nu-i făcea curte, dar pentru că tot timpul o sorbea din ochi, Marta observă prezenţa lui şi fu încântată că nu se purta cu ea, aşa cum era obişnuită din partea celorlalţi. Totuşi stângăcia lui o agasa; o făcea să râdă. Va să zică acesta era tânărul stricat! Marta cunoştea şi pe alţii, mai veseli, mai seducători, cum era Pernet de la Barre de exemplu, care, deoarece la Châtelet avea în grijă supravegherea fetelor, nu se sfia să-şi povestească aventurile şi să se fălească cu ele. Pernet avea haz, era spiritual, în timp ce François, cu îmbrăcămintea lui ponosită, părea extrem de nepriceput şi de stângaci.

— De îndată ce te vede se emoţionează, îi spunea Pernet Martei, arătându-l pe François. Îşi pierde cumpătul şi nu mai ştie ce spune.

— Nu-i de crezuit. Până-ntr-atât?

— Te asigur.

— Atunci, adu-l încoace. Nu vreau ca din cauza mea să fie atât de plouat.

Lui François i se păru că visează. Marta se purtă aşa de frumos cu el, că un moment rămase mut de admiraţie, pentru ca apoi să se dezgheţe şi să răspundă în felul său vioi şi pitoresc pentru o asemenea societate. Pernet îl aţâţa la vorbă. Marta îi zâmbi şi în curând, între ei trei, se stabili un fel de prietenie secretă, de care se simţeau încântaţi.

— Nu e prost deloc şi nici vulgar, îl aprecie tânăra fată.

Şi când vorbea despre el cu Pernet, acesta, care cunoştea foarte bine viaţa acestui cirac, spunea:

— Oho! Te va uimi.

De două sau de trei ori, Marta şi François se întâlniră pe străzile Parisului şi se salutară cu plăcere. François se înroşea, se tulbura, dar tânăra fată se prefăcea că nu bagă de seamă. Uneori Pernet de la Barre o însoţea pe Marta la plimbare şi atunci

François mergea cu ci-Se duceau până la cimitirul Inocenţilor, unde ascultau predica, sau priveau înfiorătoarele picturi de sub arcade. Locul nu era totuşi prea macabru. Librarii şi europearii îşi întindeau marfa pe morminte. Vânzătorii de gogoşi, prăjituri şi bomboane te strigau din toate părţile şi cu toate că pământul dintre marile bolniţe în care putrezeau morţii, pământ gras acoperit de o iarbă bogată, amintea tuturor soarta ce-i aşteaptă, întâlneau aici mult mai puţini oameni îndureraţi, decât fanţi cu damele lor, sau muieruşte, care, sub pretextul că vindeau albituri trecătorilor, îi atrăgeau în odăiţele lor pentru cu totul alt fel de negustorie.

— Priviţi! exclamă François oprindu-se în faţa dansului macabru ce-şi desfăşura Linga-i frescă de personagii mâncate de viermi şi pe jumătate putrezite. E bine să ştii ce-ai să ajungi, pentru ca mai înainte să petreci şi să te distrezi.

Descria apoi grămada groaznică de oase sf urî mate, care se găsea deasupra capetelor lor, în osuarele mănăstirii şi pe care groparii le scoteau din morminte, pentru a face loc altor morţi. Aceste descrieri erau înfiorătoare şi Villon, pe măsură ce se înfierbânta, făcea un tablou atât de cumplit despre grămezile de oseminte, că Pernet de la Barre îi zicea:

— Ce necaz vrei să ascunzi?

— Eu?

— Ah! Nu! grăia Marta imediat. Ce necaz? apoi se uita la François, care citea în această privire o duioşie puţin tristă şi batjocoritoare, neliniştită, încurcată. Ali! Ce fericit se simţea şi *ăi* de

recunoscător îi era acestei ființe delicate, Marta înțelegea. Deslușea foarte bine că era sincer și că tot ce spunea se adresa ei. Dar ce putea spera de la

127

Marta? François – își dădea seama că Pemet de la Barre îi plăcea fetei și încă de multă vreme, pentru ca să se mai poată schimba ceva. Avea siguranța că între Marta și Perneț de la Barre exista o legătură pe care nu o mărturiseau niciunul, nici celălalt. Această siguranță îl descuraja, îi inspira acele gânduri absurde cărora le dădea glas dinaintea frescei de la cimitirul Inocenților și care-l făceau să fie atât de prost dispus. Dar vai! Se putea el opri să n-o iubească pe Marta? în odăița lui, unde acum lucra noaptea la lumina opaițului, se simțea învăluit de farmecul delicat al făpturii ei. Trăia numai cu gândul la ea, o căuta, o chema, îi scria poeme pe care apoi le rupea și tot amânând hotărârea care-i stătea pe suflet, se usca pe picioare și slăbea văzând cu ochii.

În vremea asta, făcu cunoștință la Marta cu una din cele mai ciudate femei, anume Oaterina de Vausselles și care, mai mult cochetă decât frumoasă, dar bine făcută și îmbrăcată cu grijă, îl irită foarte mult pe François, din cauza prieteniei suspecte pe care i-o arăta Martei. La început i se păru nesuferită și nu-i adresa niciun cuvânt, în curând însă observă că-i făcea avansuri, și că trebuia să se ferească de ea, deoarece i se părea că-l interesa prea mult persoana ei, deși nu-i plăcea. Marta, care observase tot jocul acesta, îl întrebă

pe François:

— Pentru ce-o respingi? E o prietenă foarte bună.

— Pentru, că, răspunse Frâneois, croit cum sunt eu, își va bate joc ele-mine.

— Nicidecum.

Și. dacă „gândurile mele, replică poetul privind-o frept în ochi, nu s-ar îndrepta spre ea, ce-ai răspunde?

— Aș răspunde că greșești.

Poate că Marta, punând astfel de întrebări, Se ucuse complicea Caterinei de Vausselles, căci aceasta, exact în clipa când discutau cei doi, se apro3 ia de ei, îl lua deoparte pe François și uneori, seara, îl ruga chiar s-o întovărășească.

— Nu locuiesc prea departe, zicea ea, dar nu pot să alerg noaptea, pe străzile Parisului, singură, fără să risc să nu mă compromit.

Vii cu mine?

François o însoţea în tăcere.

— Vorbeşte, îi cerea tânăra femeie. O iubeşti pe
I Marta?

— Eu?

— Sigur. De ce te fereşti?: Apoi râdea şi adăuga:

— Marta nu este liberă.

— Liberă să iubească? j-Nu. Să iasă, ca noi. – E adevărat, observă poetul. Văd că nu, depinzi de nimeni. – Absolut de nimeni. Mărturiseşte că aş putea fi chiar invidiată.

— Sigur.

— Şi totuşi, reluă Caterina, la ce-mi serveşte li-[jgrtatea? La nimic. Cum mă culc. aşa mă scol, N-am jjhi o plăcere.

Deoarece această mărturisire îl puse pe François Br-o situaţie dificilă, tânăra femeie constată: – Văd că nu prea eşti vorbăreţ. Apoi, pe neaşteptate, îşi lua rămas-bun şi se despărţea de el.

Romanul lui François Villott într-o seară, când îl părăsise tot aşa, cam la repezeală, François se întoarse din drum şi, cu ochii ţintă la fereastra camerei pe care o credea ocupată de Caterina, stătu la pândă, în stradă. Geamul era încă luminat, dar în curând lumina se stinse şi, după o clipă, prin uşa întredeschisă se strecură o formă femeiască pe care Villon o recunoscu.

— Încotro? strigă el apropiindu-se de Caterina şi punând mâna pe ea. Unde te duci?

— Unde-mi place, i se răspunse.

— Adică unde?!

— Urmăreşte-mă şi ai să afli.

— De ce să te urmăresc? N-am poftă.

— Atunci lasă-mă să plec, zise Caterina.

Deşi François o ţinea strâns, fata socotind că nu va insista, încercă să se desprindă din braţele sale, dar el o strânse şi mai tare, şoptindu-i printre dinţi:

— N-ai să pleci. Cu atât mai rău pentru tine. Jur că n-ai să pleci. Nu încerca să scapi. Ai să rămâi cu mine.

— Dacă vrei… zise Caterina. Fă cum îţi place… Cu toate că… să mă opreşti astfel… Mă rog şi cu ce scop?

François o strânse mai mult la pieptul său şi-i şopti:

— Ca să mă culc cu tine.

— Cum? întrebă Caterina cu impertinenţă. Te-ai hotărât în sfârşit?

François răspunse ruşinat:

— Pe tine te iubesc, nu pe Marta. Ascultă Caterina, la început te-am dispreţuit pentru fasoanele tale, dar acum nu mai ştiu ce se întâmplă. Cu cine voiai să te întâlneşti?

— Cu… amantul meu.

— Cine e?

Caterina clătină din cap.

— În toate nopţile ţi-ai bătut joc de mine în felul acesta? întrebă François.

— Să-mi bat joc! protestă tânăra femeie. Nu fi prost, şi dă-mi drumul! porunci ea după o scurtă tăcere. Mă doare…

François şovăi o clipă, apoi desfăcând braţele, fără să vrea şopti:

— Fie. Acum poţi să pleci sau să rămâi. Eşti liberă. Da, zise Caterina dându-se imediat înapoi. Ştiam mă vei asculta. Păcat… Dar poate că e mai aşa… Pentru ce?

— Pentru că rămânând împreună cu siguranţă că ni ş-ar fi întâmplat ceva neplăcut.

Spunând aceste cuvinte, Caterina o luă la fugă şi dispăru mai înainte ca François să-şi revină din surpriză şi să-i închidă calea.

— Hai! zise François. Cu asta învăţ mai mult decât cu altele câte parale fac femeile. Când ai pus mâna pe ele e o nebunie să le asculţi vorbele.

Era furios că fusese păcălit şi se jură s-o întâlnească pentru a-i dovedi că ştiuse să tragă foloase din lecţia pe care i-o dăduse. Dar Caterina se feri să-i iasă în cale. În zadar o aşteptă François mai multe nopţi la rând, în faţa uşii, plimbându-se încoace şi încolo, cu sufletul chinuit de durere. Privea şi la dreapta şi la stânga, ciulea urechile la cel mai mic zgomot, ridica ochii spre fereastra ei şi în zori pleca acasă îngheţat, fără să fi descoperit ceva care să-l lămurească. Frigul înţepător de noiembrie îl pătrundea până la oase, îl îngheţa, iar ploaia rece care cădea în tot timpul orelor de pândă îl uda până la piele. Într-una din seri, în care se plictisea pe stră

130

Huţa pe unde vântul şuiera ascuţit, fu scos din gândurile lui de un ropot de paşi. Erau diecii. Alergau agitând armele şi ciomegele cu

care loveau în obloanele prăvăliilor, urlând din toate puterile.

— Unde vă duceţi? îi întrebă François. Diecii răspunseră:

— Ni s-a luat. piatra Pârţul Dracului şi ne ducem s-o luăm înapoi.

— Cine v-a luat-o?

— Bezon de la Châtelet…

— Oho! făcu François. Dacă vă puneţi cu acest om, riscaţi să vă înhaţe.

— Suntem înarmaţi, răspunse un foarte tânăr diac.

— Şi piatra se află la Palatul de Justiţie, zise un altul, aşa că o putem lua cu uşurinţă.

— Credeţi?

— Sigur.

— Atunci, noroc bun, le spuse François şi-n loc să-i întovărăşească, îşi reluă hoinăreala prostească pe străzi.

Marta, căreia îi cleştăinuise dragostea pentru Cate-rina, se distra pe seama lui. La început se prefăcu că-l compătimeşte, însă apoi, ca orice femeie, îl făcu să creadă că mai înainte de a-i aparţine Caterina voia să-l încerce.

Be-acum François nu mai făcea altceva decât să rătăcească prin Paris, în căutarea Caterinei, fie la cimitirul Inocenţilor, fie pe colinele de la Notre – Dame, unde de obicei se ducea toată lumea să privească arcașii care făceau exerciţii de tragere la ţintă. Se uita melancolic, la oameni, şi se întrebă nedumerit pentru ce Caterina nu ieşea la plimbare.

Totuşi era plăcut să te plimbi în zilele acelea răcoroase de început de primăvară, pe care soarele le încropea plăcut. Soarele făcea să strălucească plăcile de ardezie ale acoperişurilor, cerul era de un albastru violet, ca florile de merişor, iar în aer se înălţau aburi care seara se îngroşau, se transformau în nori, Câteodată, Marta şi Pernet, găsindu-l pe François singur, stând pe o piatră în spatele mănăstirii, se apropiau şi schimbau câteva cuvinte cu el. Alteori, fetişcanele care-l cunoşteau, îi zâmbeau, îl chemau, râdeau de mohoreala lui, clar el le lăsa să râdă, cu ghidul aiurea, preocupat.

Chiar Anton, care acum atras de soarele de primăvară se ducea, după cumpărături până pe străzile acelea pline de oameni care nu aveau nimic de făcut şi care alergau după distracţii, străzi de unde se vedea scânteind apa Senei, malurile-i înverzite şi casele ale căror

faţade colorate clădeau în piaţa Greve, nu mai avea asupra lui influenţa de altă dată. Dacă se oprea şi-l întreba politicos cum o duce cu sănătatea, François nu scotea niciun cuvânt, sau dădea din cap, prefăcându-se că urmăreşte mişcările arcaşilor care trăgeau la ţintă într-un stâlp, în vârful căruia era legat un buchet de flori.

— Ţi-ai pierdut mintea, îi spunea Anton, care nu înţelegea cum poate cineva să umble aşa, hai-hui. Hai cu mine. Am adus vin de Anjou…

— Margot ce mai face? întreba el., M-ar trimite la plimbare.

— Ba nicidecum. Te iubeşte şi acum; se gândeşte mereu la tine. Ultima oară când ai trecut prin faţa tractirului, cu nobilul Pernet de la Bârfe şi cu doamna aceea care vă întovărăşea, Margot ar fi vrut să-ţi facă semne. Jur că e adevărat. A trebuit s-o împiedic…

— De ce să-mi facă semne?

— E geloasă, zise Anton, luând o înfăţişare de circumstanţă, şi mototolindu-şi între degete marginile şorţului. Ştiu eu. În toate zilele acelea n-a făcut altceva decât să bombănească. Vezi? îţi spun adevărul… Haide! Vino! în loc să dârdâi de frig pe lângă nătărăii şi puturoşii ăştia de arcaşi, pentru care plătim dajdie, mai bine vino cu mine. Vei fi primit ca nimeni altul. Hai! Te-ai hotărât?

— Nu încă, răspunse François.

În acelaşi timp se ridică brusc în picioare, pentru că zărise înaintând, prin mulţime, femeia al cărui nume i-l spuse lui Anton.

— Cum? Pentru asta îţi pierzi vremea aici? zise Anton.

— Da, răspunse François, cu un ton acru. Cară-te acum.

— Nu-i deloc frumoasă.

— E mai mult decât frumoasă, răspunse François.

— Poate.

— Ce ştii tu!

— Ştiu, zise domol Anton, că te poţi înşela în privinţa unei femei împopoţonate în felul ăsta. Ţi-ai pierdut mintea? Ori nu mai ai ochi să vezi? Are nasul cârn şi nişte picioare!… E uscată ca o scândură… Eh, François! Gândeşte-te… Vino cu mine!

François îl dădu la o parte.

— Hai cu mine, repetă Anton.

— Nu, nu merg.

— Nu vrei?

— Şterge-o, zise poetul repezindu-se înaintea Caterinci de

Vausselles.

Însă Caterina nu era singură şi felul în care răspunse la salutul poetului, până şi ei i se păru atât de rece şi de rezervat, încât o făcu să zâmbească şi să-l întrebe:

— Mai eşti şi-acum supărat pe mine?

— Deloc, răspunse François.

— Totuşi mi se pare că da, răspunse ea neglijent. Pentru că nu te-am mai văzut de-atâta vreme, am crezut că-ntr-adevăr eşti supărat.

François o contempla. Era îmbrăcată cu o rochie lungă, cu mâneci foarte strâmte, tivite cu o şuviţă din aceeaşi blană care-i garnisea corsajul, făcând să-i iasă şi mai mult în evidenţă farmecul delicat al gâtului.

— Supărat! Aş fi putut să fiu, reluă François tulburat.

Luându-i mina şi strângând-o într-a ei, Cate

rina grăi:

— Nu-ţi dau voie să mă judeci aşa de aspru!

Apoi, ca să-şi motiveze gestul, îl trase pe Villon spre prietenii ei şi-l prezentă.

— Ne cunoaştem, zise unul din ei, care era un obişnuit al petrecerilor de la Ambroise de Lore şi. care, ca şi cea mai mare parte a tinerilor eleganţi şi de familie bună ce puteau fi întâlniţi acolo, făcea parte din garda lui liobert d'Estoutevillo. Domnul scrie versuri.

Un altul adăugă politicos:

— Foarte frumoase versuri!

François trebui să se ploconească.

— Da, zise un al treilea ins bărbos, o anumită baladă a durduliei Margot a făcut faima autorului ei. Personajul era preot; apoi adăugă adresându-se Caterinci: „Dar este o baladă scârboasă şi cinică".

În timp ce vorbea se uita la mâna poetului, pe care tânăra femeie o ţinea încă într-ale ei şi expresia chipului său se crispa, deveni aproape aspră şi plină de ură.

— Ah, credeţi?

— În mod sigur, răspunse el. Pentru a o cânta pe dolofana Margot, care are în apropiere un tractir, domnul – şi-l arătă pe François – n-a neglijat nimic.

François zâmbi.

— Domnule, sfârşeşte cu râsul, ori plec, i se adresă Sermoise cu mânie.

— Sermoise! îl mustră Caterina.

— E greşeala dumitale că i-ai dat nas, ca să-şi tetă joc de mine. Şi asta te mai şi distrează. Ştiu ce-mi rămâne de făcut. Adio…

— Ba nu, zău! zise François. Pleci?

— O să ne mai vedem noi, mormăi Sermoise şi întorcându-i spatele, plecă furios.

Plecarea acestuia îi înveseli grozav pe prietenii Caterinei şi François, care era cauza, nu-şi mai încăpea în piele.

— Are un caracter urât, zise el făcând aluzie la Sermoise. Să te superi aşa de rău pentru un fleac! E un nătărău!

Mândru de succesul său, socotea acum că are drepturi asupra Caterinei, când aceasta luând braţul unuia dintre tinerii care o însoţeau, şopti:

— Robert, du-mă te rog lângă jucătorii aceia. Vreau să-i privesc mai de-aproape, pe urmă ne vom plimba de-a lungul apei.

François îi urmă. Nu avea ochi decât pentru felul natural şi elegant în care Caterina se sprijinea de braţul acestui rival. Făcea aşa ca să-l necăjească? Villon o dispreţul, îi părea rău că o iubeşte, dar mai ales fiindcă îndura să-l trateze cu atâta neobrăzare. Suferea. Îi venea s-o ia şi el la fugă, fără să mai salute pe nimeni, să se ducă departe de femeia asta care simţea o plăcere răutăcioasă să-i arate că nu însemna nimic pentru ea, râdea de toate nimicurile pe care i le spunea Robert, se fandosea şi chicotea mereu. Ce urâtă şi nesuferită îi deveni plimbarea! Deodată se opri din mers, stătu o clipă pe gânduri, apoi se întoarse din drum, cu capul plecat. În jurul lui perechile se plimbau şi se zbenguiau pe iarbă. Fetele zâmbeau crailor, îi pândeau, îşi încercau norocul. În aerul limpede se auzea zgomotul sec al mingii lovită de jucători şi uneori chiar zbârnâitul săgeţilor pe care le trăgeau arcaşii. Perechi de porumbei gângureau pe pajişte, şi-şi luau zborul, în fâlfâit de aripi. Apa fluviului scânteia în soare. Vânzătorii de bomboane şi de prăjituri ademeneau clienţii cu strigătele lor, soarele care apunea învăluia mulţimea, înaltele turnuri pătrate ale bisericii Notredame, faţadele şi acoperişurile caselor într-o lumină arămie, care împurpura seara. „Anton avea dreptate, gândi înancois zâmbind dureros. Sunt pedepsit că nu l-am ascultat. Dar puteam să mă aştept la atâta perfidie?”

Ajuns aproape de biserică, François nu se putu abţine să nu se mai întoarcă o dată, şi căutând-o cu privirea pe Caterina, în mulţime, o

zări stând între cei doi tineri. Imediat privirea i se întunecă. O luă la stânga, făcu vreo câţiva paşi şi se pomeni în faţa tractirului durduliei Margot.

— În sfârşit, zise Anton care stătea afară, pe pragul uşii, te-ai întors…

— Da, răspunse François.

— Intră! zise Anton.

Apoi o strigă pe Margot şi ea se apropie de François, şi-l luă de braţ.

— Ce vrei? o întrebă François.

— Nimic, răspunse Margot. Ia loc. Stai jos. Ne mai recunoşti?

François clătină din cap afirmativ şi şopti:

— E greşeala mea. N-ar fi trebuit să te părăsesc. Dând cu ochii de Colette şi de Jeanneton, care beau singure la o masă, le salută discret şi tot pe şoptite o întrebă pe Margot ce făcea Colin.

— Oh! E departe de Paris, răspunse ea – Şi Régnier?

— Régnier mai vine şi acum.

— Bun! grăi François. Cel puţin el ştie ce vrea, în timp ce eu…

Aroma vinului care se înălţa din pivniţa unde coborâse Anton îl însufleţi. Se uită la Margot, căscă, îşi trecu mâna peste frunte, suspină şi deodată, ca şi cum s-ar fi trezit dintr-un vis urât, bolborosi:

— Mă simt mai bine aici. Mi se pare că renasc. Toate sunt la locul lor şi tu, Margot, eşti lângă mine, ca odinioară…

Încerca un sentiment ciudat şi încet, încet decorul sălii, prezenţa fetelor ca şi a lui Anton, a fostei lui amante, îi treziră mii de amintiri pe care le credea pierdute. O emoţie neaşteptată îi aduse lacrimi în ochi. Se stăpâni însă şi pentru că tocmai atunci Anton punea pe masă ulcica plină cu vestitul său vin de Anjou, François îl pofti:

— Vrei să bei cu noi, Antoane?

Anton nu se lăsă prea mult rugat şi mulţumind politicos tânărului care-l poftea, apropie paharul, ciocni şi plescăi din limbă.

— Ai dreptate, declară François după ce gustase vinul. Minunat vin! Te consolează de femei.

Margot clătină din, cap şi zise:

— Depinde de ce femei.

— E adevărat, aprobă François. Sunt femei şi femei.

Şi, ca să glumească, zărind o creatură scârnavă, cu chipul veştejit, zbârcit, care de câteva clipe stătea în picioare lângă uşă, fără să

îndrăznească să înainteze, îi făcu semn să se apropie și zise:

— O să ne răspundă ea.

— Ştie mai multe decât noi, zise Margot.

— Cine e?

— O cunoşti destul de bine. E Magdalena, aceea care a fost armurăreasă. Cel puţin aşa pretinde.

Bătrâna se apropie, cu teamă, de masă. François începu să râdă.

— Cât valorează cea mai bună dintre femei? întrebă el.

— Tot atâta cât și un bărbat.

— Şi altfel?

— Nu mai face nicio para când timpula adus-o în halul meu. Priveşte! Te cuprinde mila… Nu râde, micuţule, căci dacă azi vorbesc aşa, mă plâng tuturor că sunt săracă, slabă şi neputincioasă, a fost o vreme când eram şi eu frumoasă şi toţi mă iubeau. Ce-a mai rămas acum…

— Aşa e, tare puţin, glumi François.

— Nici atât, zise bătrâna gemând. La drept vorbind… nimic… mai nimic!

— Ah 1 Tu eşti vesel şi eu care odinioară te-aş fi cucerit cum îi cucercam pe toţi, dieci, negustori, soldaţi, călugări, şi pe mulţi alţii ce mai pot face? Am avut şi eu un bărbat ca tine, însă a murit după ce împlinise abia treizeci de ani. Auzi tu? Mă batjocorea. Mă bătea. Ha! Ha! Toţi bărbaţii sunt la fel.

— Câteodată! mormăi Anton. Hei! Cotoroanţe» ai început să baţi câmpii.

— Las-o în pace! zise François.

Nenorocita schimonosi un zâmbet, apoi, în timp ce Anton se scula ca să întâmpine un client către care se grăbeau şi fetele, şopti repede:

— Dă-mi ceva, drăguţule… Dă-mi până nu se întoarce burtosul… Ca să am ce mânca.

Supărată, Margot zise:

— Să mănânce? Crezi?… Ca să se îmbete… asta vrea. Cu gologanii tăi.

Şi o goni pe biata bătrână, după ce, în ascuns, François îi strecurase, pe sub masă, puţinii bani pe care-i avea.

CAPITOLUL XI

Timp de mai multe săptămâni, ca s-o uite pe Caterina, de care se

simţea îndrăgostit, François îşi reluă vechile obiceiuri în tractirul durduliei Margot şi toţi păreau încântaţi, dar el nu mai avea însufleţirea de altă dată. Venea seara şi se aşeza la masă, stătea cu bărbia rezemată în palme şi se vedea bine că nu are poftă de nimic. Până şi Marta i se părea lipsită de farmec. De aceea nici nu se mai ducea pe la el. La sindrofiile ele la Ambroise de Lorc renunţă cu necaz, pentru că numai la gândul de a apărea în hainele lui ponosite, printre atâţia tineri bogaţi, îl cuprindea dezgustul şi nici nu-i mai venea să se privească. Mâhnit, stătea toată ziua închis în casă şi uneori, sătul de viaţa tristă pe care o ducea, încerca să găsească alinare în învăţătură, dar cărţile nu-i mai erau de niciun ajutor. După ce buchisea toată ziua în cărţi, trebuia să se ducă la Margot să se ticăloşească şi mai mult, să-şi simtă decăderea. Cu cât se ducea mai des la ea, cu atât îşi simţea mai mult ticăloşirea. Însă ce-ar fi putut face fără această femeie, ca să nu se mai gândească la Caterina? N-avea putinţa alegerii şi când, în tractirul durduliei Margot, observa acel du-te-vino al fetelor, era nevoit să se socotească fericit că-l primeau acolo.

Odată cu venirea frumoaselor nopţi de primăvară, ferestrele rămâneau descinse în dosul obloanelor, şi zgomotele străzii pătrundeau în casă atât de lămurit, ca şi cum te-ai fi crezut afară. Din când în când auzeai straja de noapte, făcându-şi rondul, câte un beţiv care trecea clătinându-se, sau tineri care făceau serenade. Într-o seară din acestea; pe la miezul nopţii, Régnier sosi în goană, bătu la oblon şi ceru să i se deschidă îndată. Trebuia să fi fost cu mai mulţi tovarăşi, căci se auzea cum râd, cum bat în obloane din ce în ce mai tare şi cum îl strigă pe

Anton. Jeanneton se ridică şi răspunse din dosul uşii:

— Îndată! îndată!

Însă Anton, în momentul în care se pregătea să vâxe cheia în broasca uşii, se răzgândi şi întrebă:

— Câţi sunteţi?

— Luate-ar dracu'! se răsti Régnier. Grăbeşte-te. O să vezi tu câţi suntem!

— Nu deschid, răspunse Anton. Vreau să ştiu câţi sunteţi.

— Ticăloşiile! zise o voce. N-ai de gând să deschizi?

Chiar în acest moment, în stradă, între Régnier şi sergenţii din straja de noapte, izbucni o ceartă aprinsă. Se auzea zăngănit de arme, lovituri şi gemete înăbuşite. Urmară apoi înjurături, zgomotul căderii

unui trup şi alte lovituri precipitate, în timp ce Jeanneton, ca o nebună repeta:

— Jupâne Anton! Jupâne Anton! Pentru numele lui Dumnezeu! Ai milă de mine! Ai milă! Dă-i drumul înăuntru! N-auzi? E Régnier! Te roagă!

François asculta cu urechea la pândă. Jeanneton îi spuse:

— De ce nu mă ajuţi, domnule François?

— Hei! răspunse el ca un netrebnic. Mai întâi să se termine bătaia.

— O să-l omoare!

— N-avea nicio grijă.

— Ah! exclamă ea. Ce laşitate! îţi păzeşti pielea! O să-i spun eu lui Régnier! Da, o să-i spun ce fel de om eşti! O să-ţi mulţumească el!

Dar scandalul se terminase brusc şi în faţa uşii nu mai rămăsese decât amantul lui Jeanneton, care zguduia obloanele din nou, striga la Anton, prevenindu-i c-avea să-l snopească în bătaie dacă nu-i deschidea imediat. Se părea că furia îl înăbuşea, înjura şi urla mereu, fără încetare.

— Cum! izbucni el aproape nebun de furie când îl văzu pe François că-i deschide. Erai aici şi n-ai sărit să ne dai ajutor?

— I-a fost frică, explică Jeanneton.

— Lasă-mă! făcu Régnier respingând-o. Mai pe urmă!

Şi scuturându-şi mâna însângerată, mai înainte de a şi-o şterge pe haine, adăugă:

— Frică! Hai! Văd eu ce nădejde se poate pune în tine!

— Régnier!

— Cară-te! răspunse brutal Régnier. Ajunge! Am să te învăţ eu… Am…

Régnier avea la umăr o rană adâncă din care curgea sânge. Jeanneton îl făcu să stea liniştit şi să se lase oblojit. x

— Nu-i nimic, zise Régnier.

— Unde s-au dus prietenii tăi? întrebă mieros Anton.

Margot, care se afla în stradă unde cerceta stricăciunile făcute, strigă cu o voce limpede:

— Veniţi încoa! mai repede!

— Ce este? întrebă François. Margot strigă din nou.

— Antoane! Adu apă! Trebuie spălate treptele, >Margot! grăi François. Pot să te ajut şi eu?

— Vezi-ţi de treabă, răspunse Margot.

— De ce?

— Să nu leşini la vederea sângelui.

Şi trecu pe dinaintea lui François, care fâstâcât, se aplecă, ridică un jungher ce rămăsese pe jos şi neştiind ce să facă cu el, îşi atrase clin partea lui Régnier următoarea glumă:

— Atenţie, vă rog! Musiu Villon vrea să ne spintece pe toţi.

— De nu s-ar răni! adăugă Jeanneton.

François se înroşi, aruncă jungherul, se uită cu ură la Régnier, dar fiindcă toţi râdeau, plecă fără să mai scoată niciun cuvânt.

A doua zi se aflã că Régnier, fiind descoperit în tractirul durduliei Margot, fusese dus la Châtelet şi că tractirul fusese închis din ordinul lui Robert d'Estouteville. Un oarecare Jehan Rosay, care împreună cu Régnier, se bătuse cu straja de noapte, fusese şi el arestat şi se căuta un al treilea ins, al cărui nume era tăinuit. Temându-se să nu fie vorba' de el, François nu mai ieşi din casă. Îi era frică să nu fie amestecat în acest scandal şi cu toate că se felicita că nu luase parte în niciun fel, socotea că venise vremea să-şi schimbe felul de viaţă. Frica ce-l chinuia făcu să-i treacă pofta de Caterina, şi-i aduse gânduri mai sănătoase.

— Mai întâi, îşi zicea el, să ne scăpăm pielea şi pe urmă vom mai vedea.

Studiind în chilioara lui până la masa de seară, nu mai îndrăznea să se plimbe decât prin faţa bî™ serie Sfântul Benedict, din strada Sfântul Iacov. Se pe; rta cu băgare de seamă, stătea liniştit. Trecură zile îndelungate, după care veni vara, apoi toamna cu vremea examenelor şi François, care, de teama unui denunţ, învăţase cu stăruinţă, se prezentă la examenul de magistru şi reuşi. Capelanul Guillaume dădu în cinstea lui un ospăţ bogat, i se adresă cu noul său titlu şi el. fericit, se simţea alt om, mai ales că între timp Margot deschisese din nou tractirul şi nu se mai vorbea ele supărătoarea afacere, care pentru Régnier de Montigny se încheiase de curând cu o sentinţă de surghiun.

— Bine-ai făcut, îi spuse într-o dimineaţă Anton prietenului său François. Dacă te amesteci în buclucuri, o păţeşti; asta-i regulă. Încărcat cu coşuri şi cu tot felul de târguieli, Anton, care cumpăra peşte de la pescăresele de pe Podul Cel Mic, pentru că la el acasă Vinerea se postea, adăugă:

— Ce-am câştigat că l-am primit pe Régnier? A trebuit să ne

răscumpărăm licenţa. Dacă nu te socoteşti bine şi te iei după prima pornire, o scrânteşti.

— Cum merg treburile?

— Bine. Vreau să zic că nu ne putem plânge, continuă – Anton cu gravitate, Margot a schimbat totul. Ai să vezi, dacă vii. Sunt multe prefaceri, Avem cinci fete, toate drăguţe şi binecrescute, Când vii?

145

— În curând, răspunse François.

— Te vom sărbători, făgădui Anton. Măcar atât să facem. Magistrul François Villon! Nu oricine, poate ajunge magistru. Trebuie să ai cap solid, băiete!

— Şi picioare!

— Picioare? De ce?

— Aşa! Ca să te scape din încurcături, zise François.

Şi râzând, îl lăsă pe Anton zăpăcit, că nu se făcuse deloc mai serios.

Cu toate acestea era adevărat că picioarele îi făcuseră bune servicii. Îşi aducea bine aminte şi se mai bizuia pe ele, deşi acum le întrebuinţa doar pentru scurte plimbări prin Paris. îl duceau câteodată la Cordelieri, la bătrâna lui mamă, la cimitirul Inocenţilor, sau în vecinătatea bisericii Sfântul Benedict şi când nu mai avea unde să se ducă se plimba agale, pe străzi, gustând farmecul vieţii. AL* teori se încumeta, cu prudenţă, pe dealul Sfânta Genevieva şi cobora pe strada Sfântul Ilariu, unde piatra numită Pârţul Dracului îşi reluase locul. Vederea ei îl înveseli şi pentru că diecii care o păzeau porunceau trecătorilor s-o salute, se descoperi şi el. Într-o zi, unul din aceştia îl recunoscu. Era Farcy, beţivul care-şi luase rolul în serios şi care-i oprea, ameninţând cu bătaia, pe toţi aceia care treceau şi nu salutau.

Adresându-se lui François, Farcy zise:

— O păzim şi ziua şi noaptea. Suntem câţiva, hotărâţi să nu lăsăm pe nimeni să ne-o mai ia.

— Sunteţi nebuni.

— Nebuni? Cum aşa? Mai bine întreabă dacă în mahalaua noastră şi-a îngăduit cineva să discute poruncile noastre.

Un târgoveţ burtos urca strada şi ajungând în dreptul lor, Farcy îi strigă să-şi scoată pălăria, iar târgoveţul’s” execută.

— Oho! Te pricepi de minune! zise François.

— Trebuie! reluă Farcy. Altfel nu facem nimic. Au mai venit o

dată sergenţii. Ne-au luat piatra, dar noi am pus din nou mâna pe ea şi de atunci nu mai îndrăznesc să vină.

— Zău?

— Dacă-ţi spun cu! afirmă Farcy.

Şi ducându-l pe François, într-o stradă alăturată, îi arătă o a doua piatră, aproape de aceeaşi mărime în ea şi aceea care se afla în paza lui.

— Priveşte! zise el cu mândrie. Baba de la care am luat piatra a pus s-o înlocuiască cu asta, dar nici asta nu a rămas multă vreme la locul ei.

— Foarte bine.

— Asta-i „Băşica”, îl lămuri Farcy, mângâind în bătaie de joc marele bloc de piatră, fixat în zid cu o şină de fier, cu lanţuri grele şi încununate pe deasupra cu frunze. Băşica şi Pârţul Dracului! Minunat! Nu?

François zâmbi.

— Firme, reluă Farcy, avem destule pretutindeni, prin pivniţele unde le-am îngrămădit în vederea zilei în care le vom cununa. În ziua aceea, François, va trebui să vii să petreci cu noi şi-ţi făgăduiesc că vei lua parte la un chef îndrăcit. Ţi-o jur! Vom petrece minunat!

— Când?

147

mk... < „*Şi*!: i

— După ce vom fi luat „Papagalul”, „Cerbul” şi „Ursul”, zise Farcy, pentru că dacă nu vor fi reprezentate cele mai vestite cârciumi, petrecerea n-ar avea haz.

În acest moment un tinerel se apropie de François şi după ce-l salută îi spuse că voia să-i vorbească.

— Eram gata să mă duc la dumneata acasă, pentru a-ţi aduce o scrisoare.

— Ce scrisoare? Ia dă-o-ncoa!

— Iat-o.

— Cine eşti tu?

— Noel Jolis, răspunse tânărul.

François deschise scrisoarea şi după ce o citi îl cuprinse o mare tulburare.

— Chiar Caterina te-a rugat să-mi aduci acest bilet?

— Da. Ea.

— O cunoşti?

— Locuiesc într-o casă alături de a ei şi o văd ori de câte ori pleacă. Ieri dimineaţă, când am fere-L cut pe lângă ea, mi-a făcut semn… *

François reciti pe îndelete biletul Caterinci, se uită lung la Noel Jolis, apoi, stăpânindu-se, grăi:

— Bine. Spune-i că voi veni.

Şi dând mâna cu Farcy, se depărta uitând să mai salute piatra, înaintea căreia, un biet om, târât de mai mulţi dieci, îngenunchea şi cânta cât îl ţinea gura.

François se întoarse acasă, îşi curăţă hainele, se spălă, se pieptănă şi nebun de bucurie nu mai ştia ce să facă pentru ca să treacă vremea mai repede.

Mai avea mult de aşteptat până la ora când trebuia s-o întâlnească pe Caterina şi ceasurile i se l>

S-JS

Ipăreau atât de lungi, că nemaiputând sta locului, lieşi din casă ai porni în fugă spre strada Sfântului IIJ ariu, ca să-l în pe Noel Jolis şi să-l poftească la băutură.

— Ţi-a >; thit despre mine? – întrebă el ţinându-3 Ide braţ pe acest plăcut tovarăş. Hai, povesteşte! Ce-i cu ea? Ce mai face?

Luară loc ia o masă, în cârciuma „Mărul”, şi fle-Icărind ca doi prieteni vechi, cu zâmbetul pe buze, îşi povestiră o mulţime de nimicuri referitoare la ICaterina „vorbe c. are-l făcură pe François să piardă lorice îndoială, orice teamă. Până atunci-nu mai simţise niciodată asemenea mulţumire, nici bucurie care să se poată compara cu cea care-l stăpânea acum. ICaterina îi dăduse întâlnire chiar la ea acasă! Era Imai mult decât nădăjduise. Era ceva de neînchipuit! JNoel Jolis încerca să-l mai domolească, spunându-i jea din partea femeilor te poţi aştepta la orice şi „că cel mai înţelept lucru era să le accepţi aşa cum sunt.

— Aşa şi sunt hotărât să fac, zise François. M-am chinuit destul la început, pentru ca apoi ea să fie cea care să-mi facă ochi ciulei. E destul de caraghios, zău aşa!

— E firesc.

— Hm! Poate.

În scara aceea inincă eu o poftă neobişnuită, apoi aşteptă cu înfrigurare ca clopotul de la Sorbona să sune stingerea, ca să se

furişeze din odăiţa lui şi şa alerge la locul întâlnirii.

Caterina îi pândea sosirea pe pragul porţii. Când îl zări, întredeschise poarta, îi făcu semn să tacă şi con. ducându-l spre camera ei, fără să priceapă despre ce era vorba, îi spuse:

— Ştii cine e acolo?

— Undeacolo?

— În camera mea, zise Caiterina dându-se la o parte. Priveşte!

— Marta! exclamă François surprins.

Marta începu să râdă. Schimbă repede cu Cate-rina o privire de înţelegere complice, apoi cu o nuanţă de reproş în glas, grăi:

— Aşadar trebuia să vin aici ca să te întâlnesc!

— Chiar aşa! afirmă Caterina.

François era uluit. Ca să-şi ascundă necazul, zise:

— Sunt fericit că buna noastră prietenă ne-a dat această ocazie!

— Nu e aşa că fără ea eu n-aş mai fi existat pentru dumneata? întrebă Marta.

— Nu. Eşti singura mea prietenă, răspunse François

— Şi eu? se fandosi Caterina.

François o privi fără să-i răspundă, apoi întorcându-şi privirea de la ea, oftând, se aşeză lângă Marta, care se sculă imediat.

— Nu te deranja, magistre François. Acum, după ce te-am văzut, p] ce mulţumită.

Îi zâmbi, o sărută pe Caterina şi pentru că François, insinuant, îi propunea s-o întovărăşească, îi zise:

— Să te răpesc Caterinci? Nu mi-ar ierta-o niciodată!

După aceste cuvinte Marta plecă şi-i lăsă singuri, în cameră, privindu-se pe furiş, fără a îndrăzni să-şi vorbească.

— Îţi sunt îndatorată că ai venit şi că nu mai eşti supărat pe mine, zise Caterina. François mi se clinti. Caterina reluă: „Eram sigură că vei veni.

De aceea ţi-am scris biletul pe care ţi l-a dus Noel Jolis. Apropie-te! Eşti mut?”

— Încetează cu jocul acesta! mormăi François.

— Care joc?

— Să L. a tot hărţuieşti aşa cum faci. Te previn, încetează, pentru că altfel...

— Altfel ce?

Întristat, François o respinse, apoi luându-şi boneta de pe scaun,

şopti grăbit:

— Adio Caterina!

Era hotărât să termine cât mai iute. Deşi Caterina îl împiedica să plece, el se şi găsea lângă uşa pe care o şi deschisese, când în poarta de la intrare începură să răsune bătăi pripite...

— Auzi? zise Caterina. Acum nu mai poţi să pleci.

— Cine e?

— Bate întruna, răspunse Caterina.

Frâneois nu mai insistă. Se uită în jur ca să vadă dacă avea pe unde să fugă, dar tânăra femeie îl împinse spre fundul sălii, unde întunericul era complet şi unde-l făcu să se ghemuiască, în timp ce ea. se grăbea să coboare pentru a-l primi pe furiosul musafir, care, din stradă, începuse să strige.

— Bine, acceptă François, du-fe şi deschide-i. Grăbeşte-te.

Din locul unde era ascuns auzi uşa de la intrare scârţâind, apoi o voce bărbătească care o bruftuia pe Caterina, şi pe aceasta scuzându-se că adormise. I se păru că recunoaşte vocea aceea, aspră şi în momentul în care bărbatul, ajuns la capătul de sus al scării, pe sală, întrebă dacă nu cumva era cineva ascuns în casă, François se ghemui cât putu mai bine în ascunzătoarea lui.

r

151

— Vrei să vezi? propuse Caterina noului venit.

Urmă o clipă de tăcere, după care cearta celor doi se auzi şi mai puternică, fapt care – l făcu pe François să îngheţe de frică, pentru că de data aceasta îşi dete seama că acela care venise „era Sermoise.

„Dacă mă vede, gândea poetul în ascunzătoarea lui, o să-mi plătească afrontul pe care l-a suferit şi pe care, fără îndoială că nu l-a uitat. Oh! Ce înfuriat este şi cum mai înjură! Şi proasta de Caterina în loc să-l potolească, îl provoacă! Se strică treaba...”

Aştepta încordat, gata s-o ia la fugă, dar pentru că uşa cameiii, prin dreptul căreia trebuia să treacă, nu era închisă de tot, şovăi şi rămase în ascunzătoare privind dâra de lumină care venea din ca-jmera în care se găsea Sermoise. Se părea că omul se mai îmblânzise. Vorbea în şoaptă şi-n timp ce-o mângâia pe Caterina, Îi spunea cuvinte de dragoste, şi o săruta, o împingea pe nesimţite, spre pat, iar aceasta râdea uşurel, un râs nesuferit.

O clipă poetul crezu că o făcea dinadins, ca să-i facă rău şi fu cât

pe-aci să se năpustească asupra lor, dar din fericire prudenţa îl ţinu pe loc şi chiar în acelaşi moment Sermoise trânti uşa, aşa că François se simţi eliberat. Atunci, cu paşi de lup, ieşi din ascunzătoare, o luă pe sala întunecoasă ascultând, atent, vorbele lui Sermoise şi ale Caterinei, ajunse la scara ce dădea în stradă, o coborî încet şi fugi ca un hoţ.

Ce întâmplare! A doua zi amintirea ei îl făcu să se simtă cumplit de netrebnic şi să regrete că nu ştiuse să profite de ocazie, ca să-şi cotonogească rivalul. şi să-i arate cine era el. Din păcate, fugind, i

Îi arătase, îndeajuns. Din cauza aceasta se dispreţuia şi mai mult. Orâce-ar fi făcut de-aeurn înainte, n-ar mai fi putut-o împiedica pe Caterina să-i judece cât se poate de prost şi mai ales să nu se bucure că v şi bătuse joc de el a doua oară. Pentru că în adevăr îşi bătuse joc de el. Simţea el bine asta. Toate o dovedeau: prezenţa Martei, sosirea lui Sermoise, strădania Caterinci de a-l reţine. Fusese o păcăleală. În genul ei şi poate că era dezamăgită / v în se sfârşise aşa cum dorise.

— Bun! Acum e. rândul meu! hotărî François.

Dezgustat de femei, se întreba mereu cum ar putea să se răzbune pe Caterina, care-i rănise atât de rău orgoliul, Izidt o lună întreagă nu mai simţise dorinţa s-o revadă.

Era pe la începutul lui decembrie, se apropia vremea sărbătorilor, când într-o dimineaţă, hoinărind prin mahalaua Sfântul îaoov, François observă o vânzoleală neobişnuită. Diecii alergau în toate părţile, se strigau, se adunau în cete pentru ca apoi, înarmaţi cu ciomege să se îndrepte în grabă spre şcoli., unde părea că şi începuse păruiala. Era chiar în ziua de şase decembrie, ziua Sfântului Nicolae. Din toate părţile răsunau chiote. Villon opri im l diac, îi spuse cine era şi-i ceru să-i explice ce se întâmpla.

Diacul răspunse:

— Rafaeit d'Estoutoville, în fruntea sergenţilor, a înhăţat Băşica şi Pârţul Dracului.

— Şi-acum unde sunt?

— Adineauri se găseau în dreptul casei profe-l torului Vaudelar şi încărcau prima piatră s-o ducă leu ei, dar în acelaşi timp am sosit şi noi şi am ba-l jicadat strada.

153

— Haidern repede! zise François.

Urcară, în fugă, uliţa care ducea în strada Sfântul Ilariu, unde hărmălaia era în toi şi căruţele fuseseră răsturnate ca să-i împiedice pe

sergenţi să treacă. De asemenea, pavelele caldarâmului fuseseră scoase. În cadrul porţilor stăteau grămădiţi curioşii care aşteptau să vadă ce se va întâmpla.

— Pe-aici! strigă deodată un diac. Iute! Grăbiţi-vă! Sunt în strada Sfântul Ştefan, la profesorul Andry Bresquier!

Într-un galop furios, huiduindu-l pe d'Estoute-ville şi pe oamenii lui, diecii părăsiră locul pe care-l ocupau şi se năpustiră, prin strada Şcolilor, în strada Sfântul Ştefan, unde imediat se luară la harţă cu oştenii care-i loveau fără milă.

În mijlocul străzii, pe cal, Robert d'Estouteville pe care Frâneois îl recunoscu, îşi îndemna oamenii cu gura. Iritat de învălmăşeala caraghioasă, striga:

— Alungaţi-i şi dacă vreunul se împotriveşte, ucideţi-l.

Din fericire, neavând alte arme în afară de ciomege, diecii nu se împotriviră.

Respinşi către strada cea mare a Sfântului Iacov, îl înjurau într-una pe Robeit d'Estouteville, în timp ce arcaşii acestuia, spărgând uşa casei magistrului Andry Bresquier, puneau mâna pe vreo douăzeci de tineri şi încărcau într-o căruţă, tot felul de firme, butuci, cârlige, cuţite de măcelărie şi vestitul tun mititel, de care diecii erau atât de mândri.

O parte din arcaşi, care desfundaseră mai multe butoaie cu vin, aruncau în stradă tot ce le cădea în mână aşa că Robert d'Estquteville fu nevoit să le potolească zelul.

La porunca lui jaful încetă, apoi aşezându-se în fruntea trupei sale. cu braţul drept întins, le făcu Hemn să înainteze şi astfel se îndreptară spre cir-duma „La icoana Sfântului Nicolae", unde descoperiră şi ridicară o altă sumedenie de firme.

Vociferând mereu, diecii se ţineau după el şi scandalul pe care-l făceau astfel alarma pe bieţii târgoveţi. *Ş'îi* jenţii fură nevoiţi să intervină a doua «ară, pentru că la vederea reginei universităţii, care fusese scoasă din casă, diecii urlau de credeai că sunt înjunghiaţi, deşi proasta aceea nu se împotrivea domnilor de la Châtelet. Cocoţată peste firmele cu care era încărcată căruţa, râdea fără să înţeleagă peva, ba părea chiar încântată.

Un diac care se apropiase de căruţă şi ţinea moriş ca regina să fie dată jos, strigă:

— Cu ce drept o arestaţi? E a noastră…

— Na! zise un sergent, pocnindu-l în cap.

Diacul acesta era un oarecare Boisincourt; căzu pământ! şi timp de câteva minute sergenţii îl lo-yira cu sălbăticie.

— Boisincourt! Boisincourt! urlară diecii. Daţi-i drumul.

Dar d'Estouteville, dând pinteni calului, îl răsuci fen loc în mijlocul celor mai îndrăzneţi şi-i împrăştie cât te-ai şterge la ochi, liberând astfel strada.

— Ăsta-i un om și jumătate! gândi François. Privind cum arcașii îl urmau, târând cu ei căruţa care cele două pietre, Bășica și Pârţul Dracului stăteau ponosite, se abţinu să intervină, sau să-şi lanâfeste în vreun fel sentimentele. J. Îi era totuna dacă pietrele erau luate din mă-Ihalaua şcolilor şi erau duse, cu mare alai, la Châtelet.

155

Râdea de toate astea, când deodată îl văzu pe fratele Bande, dus în ghionturi de sergenţi. Acesta, recunoscându-l pe François, începu să strige:

— Ajutor! François! Ajutor!

François întoarse capul, o luă pe altă stradă şi fără să se mai ocupe de călugăr sau de altcineva, se întoarse acasă uncie povesti unchiului său toate întâmplările la care fusese martor.

Se vorbea pretutindeni că în cursul acestei încăierări, un soldat îmbrăcat ca un diac; fapt care constituia o insultă adusă diecilor şi o bătaie d. e joc la adresa Universităţii, fusese plimbat pe străzi, în timp ce alţi soldaţi îl loveau şi dintr-o parte şi din alta, zicându-i:

— Conaşule, unde-ţi sunt tovarășii?

Unchiul său era indignat de cele întâmplate. El, care de obicei era foarte calm şi totdeauna foarte prudent, nu se mai recunoştea când îi răspunse lui François care încercase să-l liniştească:

— Nu! Nu! Să ne insulte chiar la noi acasă şi să ne batjocorească pentru că sunt mai tari! Asta nu se poate admite! Lucrurile nu vor rămâne aici! Ţi-o jur! Trebuie prevenit rectorul.

— Dar mai mult ca sigur că a şi fost prevenit, zise râzând François.

— Bine! Aşteaptă! Vei vedea…

În adevăr, câteva zile mai târziu, capelanul Guil-laume fu chemat la Sorbona unde se ţinea un con* siliu extraordinar. Seara, la întoarcere, îl informă pe nepotul său că rectorul hotărâse să meargă în persoană la R.obert d'Estouteville pentru a cere eliberarea diecilor

arestaţi şi că treaba asta o să facă vâlvă mare.

„— Se poate, dar e de râs, răspunse François. Să pui în mişcare atâţia oameni mari, pentru piatra Ria blestemată pe care chiar eu am luat-e odini-ară... Cine s-ar fi gândit la una ca asta!

Ai dreptate, zise unchiul său cu răceală. Şi pentru de-dea după chipul lui Fi-anc, ois că acesta I lua în serios intervenţia rectorului, dădu din ieri şi nu mai scoase nici e vorbă.

*

15 f.

CAPITOLUL XII

Totuşi, în Paris, circulau de pretutindeni, o mulţime de zvonuri referitoare la această întâmplare şi oricine ştia destule, afară de François, care, hoinărind pe străzi, nu se gândea decât la Caterina şi nu mai ştia ce hotărâre să ia. Când o întâlnea şi ea îi răspundea zâmbind, la salutul lui, se întorcea acasă gânditor şi morocănos. Ar fi vrut s-o înfrunte, s-o umilească, dar nu reuşea deloc. Dacă treceau mai multe zile fără s-o vadă, devenea melancolic, cădea într-o adâncă deznădejde, sau şi mai rău, se plimba noaptea pe sub ferestrele ei şi-i spiona pe trecători, până când distingea silueta lui Sermoise.

Astea nu-l împiedicau pe François să bage de seamă că în şcoli domnea o vie agitaţie şi că se pregătea o lovitură neobişnuită. Ea se produse spre primăvară, când, după numeroase negocieri zadarnice, rectorul se plictisi să tot aştepte pe d'Estou-teville. să-i elibereze pe diecii aruncaţi în celulele închisorii Châtelet şi hotărî să treacă la fapte.

În dimineaţa zilei de 9 mai 1453, se alcătui un cortegiu care porni spre strada Jouy, la Robert d'Estouteville.

— Magiştrii, diecii şi profesorii defilară în cea mai desăvârşită" ordine, în rânduri de câte pt, fără ciomege, şi fără cuţite. Juraseră eu toţii fă în timpul acestei manifestaţii solemne, să nu răspundă la nicio provocare şi să-şi păstreze calmi. La început totul se petrecu în ordine. Robert d fstouteville primi cum se cuvine pe rector, aprobă \ şterea, dădu ordin unui oarecare Nicolas Ja-i elibereze pe nevinovaţi şi să ia cauţiune pentru leu vinovaţi, apoi întovărăşindu-l pe rector până. la lisă, anunţă el singur, cu voce tare, că se făcuse aace. Mai mult de opt sute de dieci rânduiţi în stradă

Îl aclamară şi după aceea, în frunte cu rectorul, cor-egiul se puse în mişcare ca să ajungă pe malul tâng, luând-o pe strada Sfântul Anton, unde din ne-i aorocire, pentru că era ora prânzului, diecii se în

Ixucişară cu locotenentul Henri Le Fevre urmat de n-ai mulţi sergenţi.

Ce-i asta? întrebară sergenţii văzând o asc-finenea mulţime.

Henri Le Fevre le ordonă să-l lase pe rector să treacă, apoi în momentul în care coloana ocolea colţul casei „Ursul”, scoţând sabia, strigă: „Pentru rege! Jeideţi!”

Îndată sergenţii se năpustiră asupra manifestanţilor şi lovindu-i cu spangile şi săbiile, îi urmăriră cu foirie, iar când alţi sergenţi, venind din partea pusă şi inc hizând strada cu lanţuri, îi atacară şi i, măcelul ajunse la culme. Diecii, care nu aveau arme, fugeau. Încercau să se refugieze prin case prin grădini, dar erau urmăriţi oriunde. Târgo-ţii încuiau uşile şi trăgeau obloanele în grabă, ti goneau şi bieţii tineri erau nevoiţi să alerge de olo până colo, implorând îndurare, sau se grămădeau, jurul profesorilor cerând ajutor.

159

— Ucide! Ucide! Sunt destui! răspundeau sergenţii la rugăminţile lor.

Unul dintre ei, cu sabia ridicată asupra rectorului îl ameninţa că-l va duce în faţa ispravnicului.

— Ar fi a doua oară în aceeaşi zi, pentru că abia m-am despărţit de el, răspunse rectorul

— Ce? Ce tot îndrugă?

— E o puşlama.

— Hai! Duceţi-mă o dată! insistă rectorul.

Un arcaş, îndreptând vârful săgeţii spre pieptul rectorului, zise:

— O să-l fac eu să stea liniştit!

Şi era gata să tragă, când un grup de tineri dădu năvală peste el, îl trântiră la pământ şi încurajaţi de această ispravă îl dezarmară şi-l înghiontiră zdravăn.

— Loveşte! Loveşte! se încurajau ei într-vin glas. Dar unul dintre dieci lovit în ceafa de măciuca unui sergent, se prăbuşi grămadă şi odată cu el alţi tovarăşi de-ai săi, tot atât de greu răniţi, se rostogoliră la pământ, pentru ca apoi să se ridice plini de sânge. Peste tot nu-i vedeai decât pe aceşti tineri nefericiţi, loviţi crunt, cum se t’arau pe la toate porţile caselor rugându-se să li. Se deschidă. Şi de pretutindeni erau alungaţi, căci negustorii, de teamă să nu plătească ei oalele sparte, nu voiau să-i primească.

Un altul, al cărui chip era ciopârţit îngrozitor gemea şi. cerea ajutor, dar sergenţii îşi băteau joc de el. De câte ori studentul se

apropia de ei îl înţepau cu suliţele şi nenorocitul se tânguia de-ţi era mai mare mila.

Sătui de atâta măcel soldaţii părăsiră în sfârşit câmpul de bătaie şi de-abia atunci. victimele putură fi ridicate. Au fost duşi la felceri ca să-i oblojească, apoi au fost transportaţi la colegii. Doliul pusese stăpârure pe celălalt mal al Senei. Toată lumea se ducea după informaţii. Rectorul în persoană îi vizita pe răniţi şi le cerea să spună nume, care erau notate pentru a se putea încheia un raport ce urma să fie înaintat lui Robert d'Estouteville; până seara târziu circulară tot felul de zvonuri, care cufundară şcolile într-o adâncă consternare.

În vremea asta François nu făcea altceva decât să se plimbe, întrebându-se ce rost putea să aibă o asemenea tevatură şi în sinea lui îşi bătea joc de tot. Şi dacă îl sâcâia ceva, era atitudinea rectorului, care înveninase totul fără niciun rezultat.

„Asta-i! Când cauţi pe dracu' îl găseşti!" îşi spunea el.

Într-o zi, când tocmai grăbea pasul spre strada Sfântul Iacov, către casa Caterânei, cineva îl trase de haină întrebându-l:

— Tu eşti, François?

— La dracu'! exclamă François... Colin! M-ai speriat.

— Ştiu totul, continuă liniştii Colin. M-am întâlnit cu Regnâer, dincolo de zidurile Parisului. Mi-a spus toată povestea. Vino-ţi în fire. Unde te duci?

— Undeva, răspunse stânjenit François.

Colin îl srgâlţâi.

— Hei! N-auzi? Răspunde când îţi vorbesc! mormăi Colin.

— Dă-mi drumul!

— Nici nu mă gândesc!

U – Romanul lui Franjois Villoa

— Ce ţi-am făcut de te porţi aşa? întrebă poetul. Fără să ţină seamă de cuvintele lui, Colin îl buşea mereu cu capul de ziduri şi-i spunea:

— Licheaua dracului, am fost înştiinţat de vizitele tale la Ambrosie de Lore ca şi de mahării cu care ai făcut cunoştinţă! Mă înţelegi?

— Explică-te...

— Vreau să spun, că de voi da de vreo belea, te voi face răspunzător, şopti Colin.

— Oh!

— Chiar aşa cum îţi spun! zise Colin. Te-am prevenit. Oriunde te-ai afla, dacă s-o întâmpla să nu-ţi ţii gura, uită-te la mine: ai să dai de dracu'!

— Ce tot îndrugi? protestă François. Pe mine să mă tratezi de… Pe mine…

— Acum, şterge-o! zise Colin. Cară-te! Ştii cam ce înseamnă ceea ce-ţi spun!

Apoi săltând din umeri, se apropie, după i îţi va paşi, de un ins misterios, ce aştepta să termine discuţia şi în oare Villon îl recunoscu pe Pkior Alb.

Ceea ce-l necăjea mai mult pe François, privitor la această întâlnire, sfârşind chiar prin a-l descuraja, era faptul că Colin îl crezuse pe cuvânt pe Montigny în vremele lui nu-i ceruse niciun fel de lămurire.

François i-ar fi dat-o imediat, dar pentru că în vremea aceea avea alte griji, în aurind nici nu se mai gândi la aşa ceva. Totuşi, ce putea să însemne prezenţa lui Colin la Paris? Şi pentru ce toată supărarea, neliniştea, ameninţările şi nevoia de a-l avertiza să bage de seamă?

„Eh! făcu VIUon, se aranjează ele lucrurile". Şi-şi reluă, de unul singur, plimbările, noaptea pe sub ferestrele Caterinci, neîndoindu-se că tot văzându-l bătând e; regularitate strada, în lung şi-n lat, Cate-rina va Lfârşi prin a se plictisi. Într-adevăr, curiozitatea ei pentru François o părăsise. Ea făcu loc unei mânii care, încetul cu încetul o determină să fie nedreaptă faţă de poet şi-o îndemnă să nu-l mai. menajeze deloc.

Acum, când îl întâlnea, Caterina întorcea capul, sau răspundea, cu răceală, la salutul lui. Dacă se ţinea după ea, se întorcea din drum. Dacă încerca să-i vorbească, nu-l asculta. În sfârşit, dacă ochii lui o rugau cu umilinţă să aibă milă de el şi de durerea lui, izbucnea într-un, râs răutăcios care-l făcea să se îngălbenească de-ai fi crezut că e gata să leşine.

Neavând decât pe Marta căreia să-i încredinţeze suferinţele, Villon i se plângea de Caterina,» că n-avea inimă de loc şi că-l făcea să sufere. Marta îi răspundea:

— Doar tu ai vrut să-ncerci jocul ăsta!

— Acum nu mai vreau, spunea François. Am ajuns la capătul puterilor.

— Aşa? Mă uimeşti!

Uneori, pentru că-şi dădea seama că este sincer şi că suferea îngrozitor, se înduioşa şi-l săruta.

Iarna trecu fără să aducă ceva nou, dar cu toate acestea se răspândi zvonul caraghios că François ar fi fost amantul Caterinei. În zadar încerca el să nege, să ia de martor pe Marta, pentru că tot i se atribuiau foloase pe care nu le avusese. Ce nu se spunea? François se mulţumea să dea din umeri

11*

] a toate şi dacă cineva insista, felicitându-l pentru pretinsul noroc ce dăduse peste el, nu scotea niciun cuvânt şi pleca repede acasă.

Se refugia aici ca o fiară rănită, fără să vorbească cu nimeni, ruşinat şi chinuit. Cei trei mici elevi pe care-i avea erau foarte necăjiţi din *cauza* asta. Fără să-şi dea seama ce face, cobora în stradă şi neştiind încotro să apuce, se pomenea mereu sub ferestrele Caterinei, până în seara în care-l zări Sermoise.

— Ce ai? îl întrebă François pe preotul care-l acostase şi care-l înjura cu grosolănie. Ce zbieri aşa?

— Aşa vreau!

— Atunci am să te fac eu să taci! zise François.

— Şi cum, mă rog?

— Uite-aşa! zise poetul năpustindu-se cu furie asupra lui Sermoise şi trântindu-l la pământ. Na! Satură-te!

Şi tot vorbind astfel! puse mina în beregată, îl pocni eu capul de caldarâm, îl înghionti fără milă, în timp ce Sermoise, nebun de furie, încerca să-l muşte şi să scoată jungherul. Villon băgă ele seamă ce anume voia să facă. Îi dădu încă o lovitură ţeapănă şi se ridică repede.

— Ce faceţi aici? grăi Caterina atrasă de zgomotul luptei.

Arătându-l pe Sermoise, François zise:

— Uite-l, vezi? Vrea să scoată jungherul!… Stai tu! zise Sermoise înfuriat.

Şi repezindu-se asupra poetului, era gata să-i lovească dacă nu s-ar fi vârât între ei Caterina.

— Dă-te la o parte! strigă Sermoise.

— Nu! Vă interzic…

I

Tm – Asta-i prea de tot! Dă-te la o parte, îţi zic.

j Dar Frap-ois o şi zbughise, şi ajuns acasă dormi până a doi \ zi un somn fără vise, care-l refăcu complet. De multă vreme nu se mai

simţise aşa de bine la sculare. Se ridică din pat, căscă, privi pe fereastră cum soarele făcea să strălucească acoperişurile, apoi, cu mult înainte de ora ceaiului, coborî în grădină ca să dea bună dimineaţa unchiului său, aflat acolo.

— Bună dimineaţa! Ce s-a întâmplat? zise capelanul Guillaume.

— Nimic. Am venit să mă plimb.

— Te simţi mai bine dispus? îl întrebă el luându-l, cu bifndeţe, după sine. Arăţi bine.

— Pentru că e timp frumos, răspunse François încet, aspirinei mireasma pământului şi parfumul trandafirilor. Îmi place.

Oftă, ridică privirea spre cer şi neîndrăznind să-i vorbească despre întâmplarea din ajun, zâmbi. Se rindea la Caterina pe care şi-o evoca odată cu ermoise şi sufletul i se umplea de o mare multulmiră, când îşi amintea că-l bătuse pe omul acela pe care era gelos. Ce-şi închipuise el, ieri seară, când îl insultase pe stradă? Las să ştie ce păţeşti dacă vorbeşti urât. Idiotul! S-o fi învăţat minte să-şi Vadă de treabă, ca să nu mai fie cotonogit? Fran (jois nu dorea decât să-i mai ofere vreo câteva ocazii din astea, dar pe măsură ce-şi amintea de cele înttmplate, se gândi că Sermoise era înarmat şi ca poate ar fi fost mai bine să nu se mai întâlnească cu el, fără să-şi fi luat unele măsuri de prevedere. Chiar în aceeaşi zi îşi cumpără un jungher şi-l unse sub haină, hotărât să-l întrebuinţeze dacă

165

va fi cazul. Acum nu mai era preocupat de Caterina, ci de Sermoise şi, oricât de curios s-ar părea, poetul era încântat, căci simţea o destindere pe care nu o prevăzuse.

De-acum încolo, abţinându-se să se mai plimbe pe sub ferestrele Caterinci, se mărgini să rătăcească prin împrejurimi, sau să coboare pe malul Senei, de unde, mai înainte de căderea nopţii se întorcea sub ceasul bisericii şi se aşeza pe banca de piatră de unde îi plăcea să privească trecătorii. O vecină, care în fiecare seară lua loc pe bancă lângă el, îi vorbea ba de una, ba de alta. Era tânără. Frâneois o mângâia pe furiş şi încet, încet, mirându-se de înclinarea pe care o avea pentru această fată, îi plăcea s-o vadă cum se tulbură de îndată ce se apropia de ea.

După multe zile, lungi şi nesfârşit de călduroase, o uşoară adiere de vânt începuse să răcorească strada Sfântul Iacov. Luna mai se sfârşise, iunie dogorea sălbatic, nopţile erau aşa de sufocante că bieţii

oameni întârziau, până târziu, pe la porţile caselor, neputându-se hotărî să se ducă la culcare.

Joia Verde a fost neobişnuit de călduroasă. În timpul procesiunii, când, după obicei, trupul Domnului fusese purtat prin mahalaua Sfântul Benedict, sub un baldachin încoronat de trandafiri şi împodobit cu panglici din fir de aur, lui François, care păşea în urma cortegiului slujitorilor bisericeşti, ca şi al purtătorilor baldachinului, i se păru că se înăbuşe. Mirosul greu de frunze, de flori şi de tămâie, amestecat cu pulbere, i se păru că-i astupă gura; covoarele care împodobeau balcoanele şi ferestrele atârnau nemişcate, nicio adiere de vânt nu le deranja cutele. Nimic nu se mişca. Flăcările bulgărilor de tămâie, aprinşi în cădelniţe, se înălţau drept în sus şi străluceau cu putere.

Până seara, care în loc să aducă un pic de răcoreai», păru că măreşte zăpuşeala de peste zi, răspândind un miros lânced de plante zdrobite şi de tămâie, François nu mai dori altceva decât să vină clipa când avea să se odihnească pe banca de piatră, unde trebuia să se întâlnească cu vecina lui. Când se apropie de ea, respiră adânc şi zise:

— Nu vrei să rămâi cu mine toată noaptea, Isabeau?

— Oh! Fiţi serios!

— N-am nici cea mai mică dorinţă!

— Dar eu sunt fată cuminte, răspunse Isabeau vâmbind.

François o strânse la piept şi-n şoaptă îi spunea că toate florile pe care lumea le aruncase şi le călcase în picioare, pe tot drumul parcurs de procesiune, împrăştiau o mireasmă care te îmbia la dragoste.

— Aşa e! recunoscu dulce Isabeau. Dar vor veni. să mă cheme.

— Nu-i nimic, ai să te duci şi-ai să te-ntorci, răspunse el.

Era preocupat cu totul de Isabeau şi tocmai îi trecuse braţul peste mijloc, când deodată, Sermoise, pe care nu-l văzuse venind, se propti în faţa lui, zicând:

— Mă lepăd de Dumnezeu, magistre François! Dat1 am pus mâna pe tine!

Isabeau se sculă dintr-o săritură.

— Bună scara! zise cu răceală François.

Să ridică în picioare şi privindu-l pe Scrmoise drept în ochi, întrebă:

— Ce vrei de la mine? îţi port eu oare vreo pică? Sermoise rânji şi pentru că se vedea bine că-şi căuta jungherul, Villon îl apucă de braţ

și șopti:

— Stai jos și să discutăm.

— Nu-i cazul să mai vorbim, ci să te lămuresc, răspunse Sermoise dându-se înapoi galben ele mânie.

— Zău, într-adevăr?

Drept orice răspuns, Sermoise, cu jungherul ridicat, se năpusti asupra poetului și-i dădu. o. lovitură atât de puternică peste gură, încât buza de jos îi fu aproape smulsă iar sângele îi țâșni cu putere.

Isabeau fugea în timp ce François, urmărit de Sermoise se dădu câțiva pași înapoi și scoase și el jungherul. Se aplecă și puse mina pe o pavea, apoi pentru că Sermoise se apropiase. iar de el, înjurând, îi înfipse fierul în burtă, unde-i și rămase înțepenit, în timp ce Sermoise se clătina.

— Eh! făcu François, tu ai vrut-o!

Cu toate că era plin de sânge, Sermoise se năpusti din nou asupra poetului, care, de data aceasta îl lovi cu paveaua pe care o ținuse în mână și-l doborî fără milă.

— Săriți! Puneți mina pe ucigaș! strigă un om. François se întoarse și zise:

— Nu e vina mea!

— L-a ucis! grăi o cumătră.

— Eu?

— Repede! grăi același om, arătându-l pe Sermoise. Să-l ducem undeva să-l îngrijească, dacă mai e timp. Cine mă ajută? Așa… Binișor…

François, care-și ștergea buza de sânge și nu mai știa ce să facă, se uita cum câțiva trecători îl ridicau pe Sermoft și-l duceau la biserica Sfântul Benedicl. Era complet zăpăcit și privindu-i pe oamenii care se îngrămădeau în jurul lui, repeta într-una:

— Nu e vina mea! Vedeți? M-a rănit! Eu n-am făcut decât să mă apăr!

— Cară-te! Și cât mai iute! îl sfătui careva clin mulțime.

— Ah, da?

— Sigur, hai!

— Și pentru ce?

— Auzi vorbă! zise celălalt.

Socotindu-se bine, François porni cu pași înceți pe strada Mathurins. Ceva mai încolo însă o luă la fugă, îndreptându-se către un felcer.

Rana îl ardea; buza spintecată adânc lăsa să i se vadă dinţii şi gingia care se umflase şi se învineţise. Bărbierul îl obloji, apoi pentru ca să-şi poată întocmi raportul, îl întrebă cine era, şi pentru ce fusese rănit.

— Mă numesc François Moulon, răspunse poetul.

— Bine! Bine! zise bărbierul. Semnează!

— Oh, ce rău îmi e…

— Aici, îi arătă el, după ce notase că semnatarul avusese buza de jos spintecată de un oarecare Sermoise. Haide!…

— Lasă-mă să citesc, zise François.

Şi pentru că bărbierul se dusese să închidă uşa, ca măsură de prevedere, poetul puse mâna pe pană, dar în loc să iscălească acolo unde i se spusese, trase o cruce mare, scuzându-se că nu ştie să scrie.

F

Ipartea a treia

ICAPITOLUL XIII

Încet şi chinuitor, zile după zile, se scurseră din seara aceea de Joia Verde când Villon fusese arestat pentru omucidere şi până în dimineaţa aceasta de Jâarnă în care se întorcea la Paris, după şapte luni le viaţă rătăcitoare pe drumuri, prin păduri, prin jtârguri şi prin marea singurătate a câmpurilor. Era zdrenţe. Mai slab şi mai negru ca un ţigan, cu jochii duşi în fundul capului, cu gura însemnată de cicatrice urâtă, în hanţele care atârnau pe el, avea înfăţişare neliniştitoare, iar în privire ceva fals îşi întunecat care te înspăimânta.

Ah! Câtă ură adunase în suflet împotriva temni-perilor, paznicilor judecătorilor şi călăului care-l betlulseră fără milă şi-l supuseră la cazne! Le dorea îoartea! îşi aducea aminte, cu groază, de suferinţele p care le îndurase din partea lor, la Châtelet, după uciderea lui Sermoise, ca şi de neliniştea şi de sfâşie-toarcă agonie atunci când făcuse apel la Parlament şi aşteptase, mai mult mort decât viu, ca Robert d'Estouteville să împiedice să fie spânzurat şi să obţină, ca o garanţie pentru el, o sentinţă de surghiun! François trecuse la un lat de palmă pe lângă spânzurătoare! Ştia bine asta! Şi acum i se încrâncenă carnea pe el, dar în loc să se îndrepte, se înrăise şi mai mult, nu mai voia să renunţe la viaţa pe care o ducea.

Colin, pe care-l văzuse în momentul în care părăsea Parisul şi cu care se împăcase, se purtase cu el ca un prinţ. La Bourg-la-Reine, îl îndrumase la un oarecare felcer Perrot Girard, care, în urma

recomandării lui, îl îngrijise şi-i dăduse adăpost, iar la plată se mulţumise să-i răspundă că fiind totul pe socoteala lui Colin, el nu datora nimic. îl cam pusese în încurcătură acest om cumsecade, dar pentru că primea o mulţime de indivizi îndoielnici, care, în toate nopţile veneau de la Paris, în neorânduială, François nu mai insistă şi găsi foarte firesc ca într-o seară, sosind pe neaşteptate, Picior Alb să-l caute şi să-i transmită porunca lui Colin de a se duce pe drumul Orleans-ului, până la o răscruce, unde se despărţiră. Ajunşi aici, Picior Alb, care până atunci nu-şi des ele stas e gura, îi spuse că, apucând-o pe drumeagul care-o lua la dreapta, va ajunge la o mănăstire unde-i erau asigurate mâncarea şi dormitul, ca şi restul. Era vorba de mănăstirea din Pourras. Aici François, nu numai că fu găzduit, dar ceva mai mult stareţa petrecu împreună cu el, şi-l ţinu o lună întreagă ca să se drăgostească amândoi. După ce trecu această lună, se întoarse singur la Bourg-la-Reine, unde aflase că Colin venea uneori pe neaşteptate. Acolo François se întâlni cu Colin şi-l rugă” să intervină pe lângă Marta, pentru ca ea să facă tot ce s-o putea ca să anuleze ordinul de surghiun; în mai multe rânduri, Colin „care părea mereu preocupat, îi afirmă că tânăra fată se străduia în acest sens

<U că era pe cale să obţină ordinul de încetare a surghiunului. Trebuia însă să mai aştepte şi François, care nu avea niciun gologan, era nevoit să împrumute de La Colin „sau de la Perrot Girard, care-l amestecară în afacerile lor.

„Pot eu să aleg?” îşi spunea poetul întorcându-se în zori, obosit şi cu gândul la tovarăşul său. Acesta îl mina pe drumuri, şi-l posta la unele răscruci, ca să stea la pândă. La Eueil, François îşi dădu seama că toţi vagabonzii conduşi de Colin erau nemulţumiţi. Prin locurile lor de adăpost, toţi aceşti tâlhar-i 11 huiduiau ori de câte ori apărea, şi-l zoreau să treacă la fapte. Colin stătea de vorbă cu căpitanii lor ceasuri întregi, pentru ca după aceea să pornească de-a dreptul peste ogoare, înjurând ca un spurcat. Când pe jos, când călare pe cai puşi la dispoziţie de Perrot Girard, cei doi prieteni colindau tot ţinutul, dar oriunde ajungeau se iscau certuri aprinse. Lucru iile ajunseseră până acolo că într-o bună dimineaţă se pomeniră cu Picior Alb la Bourg-la-Reine, ca să-i spună hotărât, lui Colin, că n-are să-l mai unui; ze\ Era atât de înfuriat că se pierduse prea multă vreme degeaba, încât, convinse şi pe alţi doi indivizi. respingători, care luau parte la discuţie şi care voiau cu orice preţ ca bandele lor, aflate în apropierea Parisului,

să pornească la atac.

— Despre ce este: vorba? întrebă cu teamă Frâneois.

Colin nici. nu catadicsi să-i răspundă. Fără odihnă, ziua şi noaptea ei. era la treabă „acolo unde era graba mai mare, ca să-i împiedice de la aventura pe care o ştia pierdută. Ştirile care-i veneau de iaDâjon îl înfuriau groaznic. Sfărâma totul în preajma lui, apoi pornea la drum, urmat de François care-l întovărăşea până la Paris, se întorcea în aceeaşi zi şi nu mai avea astâmpăr. Câteodată, întâlnea pe câmpuri cete de tâlhari, le vorbea în graiul lor şi îi forţa să se întoarcă din drum, sau îi conducea să jefuiască vreun cătun sărăcăcios. În felul acesta reuşea să îndepărteze de Paris bandele acelea îngrozitoare şi să le mâne către Orléans sau Chartres, unde, spunea el, n-aveau decât să apară ca să atace satele şi târgurile, să dea foc. gospodăriilor şi să se instaleze ea la ei acasă. François era năucit. Acum înţelegea graiul scoicarilor, îl vorbea aproape curgător, făcea progrese serioase.

— Ai început să te obişnuieşti cu viaţa asta, îi spunea uneori tovarăşul său.

— Da, dar mă apasă.

— N-avea grijă, mai târziu ai să-ţi revii, riposta celălalt.

Puţin după aceea, prin forţa lucrurilor, Villon luă parte la mai multe atacuri la drumul mare; la diferite furturi cu arma în mână şi alte mărunte afaceri ele soiul ăsta, de pe urma cărora trăgea foloase, îi lipsea însă Parisul. Zile întregi stătea cocoţat pe o înălţime de unde putea să contemple în voie clopotniţele şi meterezurile oraşului de dorul căruia tânjea. Razele palidului soare de octombrie cădeau pe acoperişurile de ardezie, făcându-le să strălucească, şi François se gândea că numai acolo, sub acoperişurile pe care le zărea, viaţa poate avea farmec, strălucire, poate să-ţi dea o bucurie desăvârşită; asemenea gânduri îl cufundau într-o adâncă melancolie, îi reaminteau de Max-ta, care i se părea că nu se prea grăbea. Totuşi, în dimineaţa aceea de iarnă, în care reintra în Paris, întâi la ea se duse, ca să-i mulţumească. La început Marta nu-l recunoscu. François era aţă t de schimbat că o făcu să se înfioare şi să-l roage s-o ierte că îi vorbea astfel. – Nu-i nimic! zise François cu o prefăcută nepăsare. E drept că am suferit mult, dar mulţumită ţie, iată-mă din nou aici.

— Robert d'Estouteville m-a ajutat mult, îl informă Marta. Să ştii că în fond e un om cumsecade.

— Ştiu. Tot el m-a scăpat de la moarte.

— Sărmane François!

— Depinde!

— Ah! Prefer să te aud vorbind astfel! zise Marta.

— Ce mai face Pemet de la Barre?

— Bine.

Se priviră câteva’ clipe în tăcere, fără ca vreunul din ei să aibă curajul să pomenească de o a treia persoană, de Caterina. Dar în momentul în care François îşi luă rămas-bun de la Marta, aceasta îi şopti:

— A ajuns o nenorocită!

— Aş voi să fie şi mai rău, răspunse François.

— Nu mai este primită nicăieri, reluă Marta, pentru că săvârşeşte cele mai urâte nesăbuinţe. O mai fi ştiind numărul amanţilor pe care i-a schimbat de la S’ermoise încoace?

François se îngălbeni uşor, vocea îi deveni sălbatică şi batjocoritoare: – Aşa de jos a căzut? J – Da, şi ce-i mai rău e că ia parale. Ah! Dacă l-ar fi fost cearta aceea nefericită…

— Sermoise m-a provocat.

— Sigur că da, răspunse Marta. Atunci François, privind-o, grăi:

— Nu-mi pare rău de nimic.

Şi pentru că Marta, tulburată de accentul cu care pronunţase aceste cuvinte, rămăsese cu ochii aţintiţi asupra lui, începu să recite versurile următoare, în care-şi striga durerea:

„Falsă frumuseţe, ce scump toam mai plătit.
Rece, vicleană mângâiere.
Amor cumplit, ca fierul mai greu de mistuit…”

m-Oh! îi reproşa blând Marta. Dar François continuă:

„Mai bine mi-ur fi fost dac-aş fi căutat
Aiurea ajutor…”

— Unde aiurea? întrebă Marta ca o zăpăcită. François voia să continue recitarea versurilor.

— Nu. Spune-mi unde? insistă, ea. De ce nu-mi răspunzi?

— La tine, zise Villon. Deşi asta nu se poate. Marta tăcu.

— Iartă-mă, continuă el cu amărăciune. Mi-am pierdut mintea.

— Şi eu sunt îndurerată că te aud grăind aşa, şopti Marta după o tăcere îndelungată, stând nemişcată în faţa lui.

Apoi, clătinând din cap, se depărta, gânditoare, şi se duse să se aşeze într-un colţ al camerei, în timp ce el pleca”.

În stradă, mergând cu paşi mari, îşi reproşa, mărturisirea pe care nu putuse să şi-o înăbuşe. Se socotea un nătărău, pentru că încălţămintea înnoroiată, hainele zdrenţuite, toate contribuiau, să-i dea o înfăţişare ce inspira milă, aşa că ajunse la concluzia că aiesese rău ziua aceea pentru o declaraţie» *dv* dragoste.

Era iritat de prostia de care dăduse dovadă *şi* din cauza asta era supărat şi pe Marta. Nu putea ca înţelege că cedase emoţiei provocată de revedere? Faptul acesta îl consterna, îl obliga să-şi spună că tânăra femeie nu avea pentru el niciun sentiment adevărat, că era la fel cu toate celelalte, sensibilă numai în aparenţă şi cu totul nedemnă de iubirea cuiva. Nici Caterina nu ar fi arătat mai multă răceală decât ea. Cel puţin aşa credea el, sau încerca ftă creadă. Deşi Caterina nu fusese niciodată bună cu el, pe măsură, ce gândul i se îndrepta spre ea, poetul îi atribuia sentimentele pe care nu le găsise la Marta şi din cauza aceasta era adânc dezamăgit.

În clipa aceasta, ajuns în dreptul cârciumei „La Catârca”, îl zări pe Régnier de Montigny şi tulburat, se opri.

— Régnier! strigă el cu glasul înecat de lacrimi. Mai eşti supărat?

Régnier deschise braţele, în care François se aruncă, şi-l ţinu strâns la piept, ca pe cel mai bun prieten.

— Am aflat de la Colin ce s-a întâmplat cu tine, zise în sfârşit Régnier.

— Da, trebuia s-o afli, răspunse François.

— Sigur că da, mormăi Régnier. Suntem mulţi în aceeaşi situaţie, dar nu putem face nimic.

— Eu nu mă plâng, grăi François. Fără Colin, aş. Ci fost pierdut. Datorită lui am ajuns om.

— Şi cu, tot datorită lui am fost nevoit să mă duc la Dijon să fac ucenicie, bolborosi Régnier, al câinii chip se întunecase.

— Îţi pare rău?

— Treburile merg prost, răspunse el. Acolo stăteam în gazdă la Jacquot de la Mer, printre scoicari şi totul a mere bine în timpul cât am stat la el. Hei! François! Jacquot ăsta este dat dracului! Pentru că-i stăpânul unei cârciumi, „sticleţii” nu-l bănuiesc că-şi câştigă gologanii şi în alt fel. Şi câştigă, nu glumă! Din toate părţile, cine vrea să vândă cai furaţi de la Salins, pânzeturi, argintărie, mă rog, orice, lui i se adresează.

— Şi cai?

— Sigur că da. Frăţiorul ăsta ştie să se descurce. Are cumpărători pretutindeni, ce crezi, şi niciodată n-a avut niciun necaz… Tu-i aduci marfa: te găzduieşte până când o mărită, apoi îţi dă paraua şi-ţi face vânt.

— Asta e cineva, zise François.

— Pe deasupra, continuă Régnier să explice cu însufleţire ducându-l spre poduri, are oamenii lui în mai multe oraşe, chiar şi la Paris, cărora te poţi adresa, după ce-i spui cine eşti. Cristophe Turgis, Leclerc, Jacquet Legrant… Ai mai auzit „vreodată numele astea?

— Niciodată.

— E mai bine. Şi cu toate astea, reluă Régnier, Jacquet Legrant mi-a plătit bine un potir şi două tăviţe de argint, de care voiam să scap. Mi-a făcut un mare serviciu.

— Atunci de ce nu eşti mulţumit?

— Asta-i altceva, mormăi Régnier.

— Ce? Régnier şovăi o clipă, clătină din cap, se uită ponciş la François şi apoi întinzându-i mâna, şopti:

— Adio! Colin poate că te va pune la curent. Eu nu pot să vorbesc. Ştii unde să-l găseşti?

— Mi-a dat adresa.

— Vino într-una din serile astea.

După aceste cuvinte îl părăsi pe François, îndreptându-se spre celălalt mal al Senei în timp ce l-rancois urcă, gânditor, spre strada Sfântul Bene-Această întâlnire îl îmbărbătase atât de mult, că vizita la Marta nu i se mai păru decât o poveste îndepărtată, îl făcu să împingă uşa casei bunului său unchi şi să intre strigând:

— Bună ziua! Eu sunt! Huguette care punea masa, exclamă:

— Magistrul François!

— Chiar eu. Unchiul unde este?

— Trebuie să vină la masă, răspunse femeia. Da ce negru şi zdrenţăros eşti! Iisuse Cristoase! Ur-i; i-te repede să te schimbi!

— Îndată!

Se apropie de foc să se încălzească, şi în picioare, întinzându-şi tălpile spre jeratic, se uită stânjenit în jurul său, la dalele lucitoare ale camerei pe care se aştepta să n-o mai recunoască.

— Dă-mi să beau. Mi-e sete!

Huguette îl servi şi se uită la el cum, după ce golise paharul, se

şterse la gură cu mâneca hainei, se întinse, urcă încet treptele care duceau la etaj şi când ţi văzu dispărând, gemu:

— Vai! Dumnezeule!

În odaia de sus paşii răsunau înăbuşit. Pentru un moment Huguette se simţi cuprinsă de frică, deoarece nu se aştepta la sosirea lui şi nu mai ştia ce să

I

creadă. Stătea cu urechea la pâncăă. Auzindu-l sfbrăind, frica prostească de care fusese cuprinsă, i se mări.

— Ce s-a întâmplat? o întrebă capelanul Guâl-laume, surprinzând-o lângă cămin, adâncită în gândmi.

Cu preţul unei mari sforţări, ea grăi: – A venit magistrul François.

— François?

— Da. A băut, apoi s-a urcat în camera lui… şi acum doarme.

— R Bietul băiat! exclamă capelanul. Repede! Ma: pune un tac am. Mă duc să-l scol.

— După părerea mea, zise femeia, aţi face mai bine să-l lăsaţi în pace. E atât de obosit că-ţi face şi milă! Credeţi-mă! Doar ce l-am văzut astfel în faţa mea şi încă sunt tulburată!

— Şi ce-a spus V – Nimic.

— Cum nimic?

— A întrebat de dumneata, aşa, într-o doară, iară să insiste, fără să se intereseze de ceva.

— Şi asta-i tot?

— Da, mormăi Huguctte.

François dormi până la căderea nopţii un somn greu şi când se deşteptă capelanul era la căpătâiul lui.

— Ah! Unchiule! zise el stingherit.

Dar capelanul Guillaume, îmbrăţişuidu-l, răspunse:

— Stai liniştit dragul meu… Dragul meu… Nu vorbi… Huguctte îţi va aduce mâncarea. Nu. Nu. Stai în pat. Odihneşte-te. Eşti mulţumit că te regăseşti în camera ta? Aşteaptă… Am să-ţi fac chiar eu focul. Nu te mişca. Îţi interzic să te scoli din pat.

*JOC**

I

— Pentru ce?

— Eşti aşa de slab! oftă capelanul care-şi simochii umezindu-se.

— Aşa e.
— Rana de la gură te mai doare?
— Deloc.
Se aşeză mai bine pe pat şi mai mişcat decât lăsa
să se vadă, şopti încetişor:
— Nici tu, unchiule, nu mai eşti ca altă dată.
— Ce tot spui?
— Văd eu bine…
— Haide! Lasă… >e Măicuţa ce face?
— Am să mă duc s-o vestesc, răspunse repede capelanul, încântat că poate schimba vorba, pentru că văzându-te, ar putea suferi un atac care s-o dea gata, A îmbătrânit, dar se ţine bine, are destul curaj.
— Îţi mulţumesc, zise Villon.
Închise pleoapele, apoi când flăcările începură să pâlpâie în vatră le ridică, privi lung la unchiul său. şi se porni pe plâns.
— Fii cuminte, François! îl dojeni capelanul. Dragul meu copil!
François nu-şi mai putea opri lacrimile, care se (prelingeau pe chipul său ofilit fără să şi le şteargă. Îşi plângea toate necazurile şi toate umilirile, se lăsa pradă durerii mai răuca o femeie. Nici el nu ştia cum îl cuprinsese o asemenea caraghioasă înduioşare. N-o căutase. Dar după atâtea necazuri îndurate fără să se plângă, lacrimile acestea îl linişteau, îi făceau bine; ca să nu se simtă jenat, capelanul. Guillaume părăsi camera.
Pe urmă are să se simtă mai bine, gândea minunatul om.
După un sfert de ceas, când de-abia coborâse treptele şi tocmai o striga pe Huguette, se pomeni cu François îmbrăcat:
— Huguette să nu se mai deranjeze. Voi mânca aici, jos.
Capelanul Guillaume nu insistă. Se uită la François cum se aşază la masă şi aşteaptă, în tăcere, ca să termine şi să se scoale, pentru ca să-l întrebe:
— Unde te duci pe vremea asta? Nu vrei să stai cu mine?
— Trebuie să plec, răspunse neînduplecat François.
Afară sufla un vânt îngheţat, dar François nu se sinchisi. Trecu Sena, merse în susul străzii Sfântul Denis, apucă la dreapta şi după câţiva paşi bătu la o uşă, îi strigă pe Colin şi pe Régnier care-l aşteptau şi porniră împreună.
— Unde mergem? întrebă Régnier.

Strada Michel-le-Comte, cu cele cinci sau şase taverne rău famate şi cu tractirurile ei, îi ispitea.

— Aici! zise François.

Trecu pragul scund şi umed al unei taverne, pătrunse împreună cu cei doi prieteni în sala în care fetele îi întâmpinară cu grabă, se aşezară la o masă şi cerură vin. Una din fete izbucni:

— Să mor de nu mă cunoaşte!

— Cine-i asta?

— Dar e Marion! zise Colin.

— Da, e Marion! trebui să recunoască şi l rău-cois. Să mă ia dracu' dacă ştiam că eşti aici.

— Au trecut doi ani, completă ea aşezându-se lângă el. Ai slăbit.

— Tu?

— Pipăie, zise veselă Marion. Niţel cam graşii, dar solidă.

— Şi tot aşa de vârtos bei?

— Tot.

— Ai dreptate, o aprobă el şi umplu paharele, în timp ce Colin şi Régnier, mângâindu-şi tovarăşele, ii-opuncau să petreacă seara acolo.

Timp de mai multe săptămâni Villon trăi fără să ke; lipsească de nimic. Noaptea dormea în strada Michel-le-Comte, iar ziua se ducea şi juca barbut la cârciuma „Mărul". Veselia îi reveni. Pentru că norocul era de partea lui şi câştiga mereu, îşi făcuse o mulţime de prieteni pretutindeni; adesea, când trecea pe stradă şi se uita după precupeţe, acestea râdeau de el că nu era prea arătos, dar în spatele lui şopteau:

— Bagă de seamă cumătră, François Villon a pus ochii pe tine.

— Ba pe tine, nu pe mine!

Şi el, care uneori auzea cuvintele lor, se întorcea şi le spunea ştrengăreşte:

— Ba pe amândouă!

Niciodată până atunci, pofta de femei nu-l stăpânise atât de puternic. Marion ştia ceva în această privinţă. Ca şi altele. Brune, blonde, roşcate, le aştepta seara prin pivniţe şi le mulţumea fără ruşine şi fără să se simtă obosit. Fără să iubească pe vreuna, toate îi aţâţau pofta şi când Marion se mira că, deşi o înşela, era în stare să se poarte strălucit şi cu ea, îşi bătea joc de uimirea ei şi o poseda din nou.

Cu toate aceste succese, ideea că iubita sa Cate-rina se vindea, îl obseda. Se putea una ca asta? Nu-i venea să creadă şi se întreba dacă Marta nu minţise, apoi alungind aceste gânduri îşi spunea: – Eu am.

plătit şi încă foarte scump.

11 obosea gândul că era atât de stricată şi obsesia i asta II contraria. Gândul acesta îl trezea câteodată, noaptea, în pat, lângă Marion. Totuşi n-o mai iubeai pe Caterina, Nu mai putea s-o sufere. Farmecele ei, I care odinioară îl subjugaseră atât de puternic, le enumera unul ctte unul, cu sirige rece, le aprecia I la valoarea lor şi în sinea lui îşi bătea joc de ele. Cum! El, François Viilor», putuse să se lase seduşi de o asemenea frumuseţe cu nasul cârn, uscată să pretenţioasă! Aiurea! Se sfârşise povestea! îşi făcuse ucenicia şi nu mai era dispus să reîncoapă. Nu. [Nu. Ba dimpotrivă, dacă clin întâmplaro ar întâlni-o pe Caterina, ar face-o să-şi dea ea singură seama I de realitate. Avea să vadă că murise iubirea aceea I caraghioasă, pe care i-o inspirase, o batjocorise şi ol respinsese. Trebuia să-l întâlnească şi până la urmă să constate că rolurile se schimbaseră. Însă François nu putuse să prevadă perfidia acestei femei. Câteva luni mai târziu o întâlni la cimitirul Inocenţilor şi rămasei năuc când constată că nu era deloc tulburată. O înl thrărăşca Noel Jolis. Acesta îl salută pe François, I care răspunse, „fără ca totuşi Caterina să fi părut că-ll observă. Jignit, se opri în loc, urmărind perechea clinj ochi şi deodată se simţi cuprins de mânie.

— Asta-i prea de tot! şopti el.

Din câteva salturi o ajunse din urmă pe CaterinaJ & depăşi, se întoarse în loc şi pe oprindu-se în căleai ei o privi cum se-apropie:

— De ce te temi? zise el cu răutate, în 1, 1 m² ce ea se dădu câţiva paşi înapoi şi se sprijini de NtJel Jolis.

Caterina îngălbeni. François continuă.

— Mă cunoşti prea puţin 1 – Pleacă! zise Caterina.

Şi pentru că François se apropiase de ea, izbucni într-un, râs de-o obrăznicie fără seamăn, apoi, î. m-pingându-l, grăi, accentuând fiecare cuvânt: s – Sermoise nu-ţi este de ajuns?

— Oh! Au mai fost – şi alţii după Sermoise! – Adevărat?

— Aşa se pare! răspunse el înfuriindu-se. Şaso *i* fac mai mult decât unul. Fără îndoială – şi-n acelaşi timp îl arătă pe Noel Jolis – că domnişorul acesta drăguţ este de prisos, nu-i aşa?

— De ce te amesteci unde nu-ţi fierbe oala? zise tânărul.

— Primo, pentru că aşa-mi place. Secundo, din leauza unor zvonuri care circulă pe socoteala prea-Jnobilei Caterina de Vausselles şi a negoţului…

— Destul! îi tăie vorba Caterina. Asta nu le [priveşte.

— Terţio...

— N-ai de gând să taci? Am să fac să fii bătut.

— De cine?

— Ai să afli! izbucni Caterina, care în acela1}! Itimp chemă un sergent pe care-l zărise în muiy-jmea adunată în jurul lor. Continuă! Unde-ai ajun; * 7

— La asta, grăi fără, socoteală François, cât al şi putut să mă previi încă de pe când trăia Ser

1 KS

I

HBPP

moise. Aş fi găsit banii pe care-i ceri drept plată şi acel popă cumsecade ar fi încă în viaţă.

— Auziţi-l! se adresă Caterina sergentului care se apropiase. Nu mai termină cu insultele. Luaţi-l. [Voi depune plângere.

François rânji.

— Haide! zise sergentul.

— Bine! Te urmez. Ne vom lămuri noi. Noel Jolis găsi ocazia să-şi plaseze cuvântul.

— Vei fi bătut, afirmă el. Vei fi bătut pe pielea goală. E pedeapsa cea mai mică.

— Cum? Bătut?

— Cu nuielele.

François se întoarse furios ca să pună mâna în beregata celui care-i supăra auzul, dar sergentul îl împiedică.

— Mişcă-te!

Şi-n acelaşi timp îl împinse cu violenţă pe François, pentru că-şi pierduse răbdarea şi pentru că observase, în mulţime, o duşmănie abia ascunsă.

În orice altă situaţie, povestea aceasta caraghioasă ar fi făcut vâlvă printre prietenii lui şi i-ar fi micşorat prestigiul, dar Colin şi Régnier nici nu se sinchiseau că fusese bătut la spate, sub ferestrele Caterinci. Aveau alte necazuri mult mai mari.

— La Dijon, începu Colin de îndată ce sosi Régnier, omul ducelui de Burgundia, Regnault Dau-bourg, care făcea parte dintre scoicari, a fost pus la caznă.

— Şi a vorbit?

— A mărturisit totul, zise Régnier.

— Pe urmă Perronnet, la care se juca în timpul iopţii, a destăinuit numele tovarăşilor săi…

Régnier gemu:

— Când se rupe un ochi la plasă…

— Îl însnozi şi ţine, îi luă vorba din gură Colin, n vocea lui aspră.

— Câtă vreme?

— Taci! îi strigă el. Dacă ţi-e frică, poţi să pleci.

— Să plec!

François părea foarte zdruncinat.

— Dar Jacquot de la Mor? întrebă el.

— Jacquot? Nu! Nu încă…

— Deci nu e totul pierdut.

— Cred şi eu! zise Colin. E de ajuns ca noi trei – şi insistă asupra cuvântului trei – să ne ţinem bine. Eşti de acord?

— Da, zise Villon.

Atunci Colin îl făcu să înţeleagă că pentru un moment nu aveau de ce se teme şi că, probabil, procesul scoicarilor nu va izbucni. Jean Ilabustel, procurorul oraşului Dijon, era prea ocupat la el în oraş, pentru ca să poată extinde ancheta şi la Paris. Trecuse un an de când făcea cercetări. Se puteau trage concluzii.

— Asta depinde, îl întrerupse Iiegnier. Poate că vrea să se informeze temeinic.

În adevăr, unul după altul, printr-o blestemată potrivire cu diferite arestări făcute la Saumur, Lan-greş şi Orléans, tăinuitorii despre care Montigny vorbise cu François fuseseră înhăţaţi şi vârâ şi în temniţă. Numai Cristophe Turgis scăpase. Acasă la el s-a găsit un bogat material de falsificator de monede şi anumite documente care au ajutat justiţia să pună mâna pe nişte indivizi pe care Colin îi cunoştea, dar care nu l-au trădat. Personal, Colin nu a avut nimic de suferit, cu toate că, pe baza unor simple denunţuri, oameni care nici nu puteau fi bănuiţi că fac parte din Frăţia Scoicarilor, fuseseră arestaţi şi puşi la cazne. Prostituatele, închise în mare număr în carcerele de la Châtelet, mărturisiseră tot ce ştiau, fără nicio împotrivire. Au fost crezute pe cuvânt, li s-au luat declaraţii şi apoi au fost eliberate cu condiţia ca să informeze Just Kţia despre tot ce vor afla şi niciunul din prietenii lui

François, ca şi el însuşi, nu s-au mai simţit în siguranţă.

Acesta era rezultatul procesului de la Dijon, pe care Rabustel îl

anunţa cu fală; unul fusese spânzurat, alţi trei aruncaţi de vii într-un cazan cu apă clocotită, iar ultimii fuseseră zvârliţi într-un puţ. Nici Jacquot de la Mer nu scăpase de această boartă. A fost dus la spânzurătoare şi dat pe mâna călăului. Când Régnier află ştirea morţii lui, fu cuprins de o spaimă cumplită şi se simte atât de mult ameninţat, încât schimbă imediat gazda

— Păzeşte-te! îi spuse el lui François. Dacă Jacquot de la Mer a plătit, nimic nu se rhai poate salva.

Să părăsească Parisul ar fi fost în zadar. Cristophe Turgis, care se credea în afară de orice pericol, nu fusese prins la Sens? Era îngrozitor! Va fi înhăţat şi el, François, ca şi ceilalţi şi va fi pus la cazne. Trebuia să se aştepte la aşa ceva şi uneori, când Colin încerca să-l contrazică, îi răspundea cuprins de spaimă:

— La ce bun să ne amăgim? Ştiu eu care va fi sJarşitul nostru.

Pe urmă recita în şoaptă aceste versuri pe care chiar ci le scrisese:

„O, fraţilor ce după noi o să trăiţi în contra notistră nu va împietriţi, Căci milă dacă veţi avea de noi Mai repede şi Domnul s-o îndura de voi. Vreo cinci ori şase-n furci ne-au atârnat şi caruou ce cu-atâta sârg „ne-am îmbuibat, De viermi i-acuma roasă, e putredă şi hâdă, Ciolanele ni-s pulberi şi-or deveni ulcioare. De soarta noasti-a nimeni să nu râdă

Rugaţi pe Domnul să ne dea iertare”.

— O să fie destulă vreme şi pentru asta, răspundea Colin. Mi-e scârbă de tine;

— Vezi-ţi de treabă! spunea Régnier.

— Versurile astea nu mă privesc decât pe mine, Régnier, spunea François. Şi vezi că nu m-au dus la Montfaucon…

— Poate!

— Cine ştie!

Cu toate acestea François nu era liniştit deloc. Întunecata siluetă a justiţiei de la Montfaucon unde, aşa cum îşi descrisese el tovarăşii de funie, care se bălăbăneau „când la dreapta, când la stânga, după cum bate vântul”, îi inspira gânduri funebre. Deşi încerca să-l încurajeze pe Régnier, adesea îşi spunea că nu poţi scăpa de două ori de soarta care-ţi este scrisă. Era înfricoşat. Se simţea învăluit de o atmosferă duşmănoasă, mohorâtă, ce nu se putea defini şi-n fiecare zi se străduia’ s-o înlăture, după cum în vis încerci să goneşti vedeniile fără forma şi

chip desluşit, care se mişcă odată cu tine. Era oare o înştiinţare? Nu îndrăznea să se întrebe. Adeseori în timpul nopţii se trezea scăldat în sudori, striga, voia să-i fugă, tremura, clănţănea din dinţi şi când, spre ziuă, adormea din nou, somnul întunecat în care se cufunda îi lăsa o amintire groaznică, puternică şi nelămurită, persistentă, din care cauză era mereu neliniştit.

Totuşi, spre iarnă procesul scoioarilor părea că s-a mai domolit şi în timp ce se făceau cercetările şi instrucţia, nimeni nu mai fu tulburat. Era un dosar uriaş pe care-l complicau şi mai mult indicaţiile primite de la Dijon, în privinţa limbajului, funcţiilor şi crimelor de care trebuia să răspundă fiecare deţinut, în faţa judecătorilor anchetatori. Numai datorită acestor grămezi de hârţoage, registre, iiete, rapoarte în care grefierii erau îngropaţi până petile cap, Régnier de Montigny putu să se creadă sciipul pentru o vreme; deşi numele lui figura pe o fonrU; mare parte din aceste terfeloage, pe care chiar procurorul cu mâna lui scrisese chinul în care pieriseră cei în cauză, el a fost lăsat în pace. Nici n. a-şi dădea seama cât de bine era identificat şi de aceoa începând să nădăjduiască în nu se ştie ce fel de providenţă, fu văzut din nou prin cârciumi, împreunfi cu François şi cu Colin de Cayeux, jucând zaruri ca şi altă dată, înşelând, râzând şi îmbătându-se.

Într-o scară, când venise mai târziu la întâlnire, Colin, cu un aer misterios, îl luă deoparte şi-l întrebă ce avea.

— Să ieşim, îi zise Régnier.

Colin îl chemă pe François şi ajunşi în strada zăriră o stârpitură de om care-i aştepta şi pe care Régnier li-l prezentă. Era un anume Petit Jehan, un foarte dibaci spărgător, cu toată înfăţişarea Lui păcătoasă, haina-i prea largă şi părul de un blond spălăcit care-i încadra figura şi atârna ţeapăn, cu f-irele de paie. Régnier îl cunoscuse odinioară la Dijon, la Jacquot de la Mer.

— Bun! zise Colin.

1 Porniră încet, toţi patru, şi se îndreptară, fără întârziere, către un han, unde Petit Jehan scoase-Io iveală o serie de şperacle de toate felurile, groase, scurte, lungi şi subţiri pe care Régnier, Colin fjt François şi le trecură din mână în mână, ca să la cerceteze.

— Ei bine! întrebă Régnier. Ne învoi în?

I

— Depinde! răspunse Colin. Mai întâi e de ştiut unde dăm

lovitura.

Petit Jehan zâmbi descoperindu-şi dinţii stricaţi şi întrebă:

— E adevărat că în capela Colegiului Navarei se află, plin, scrinul comunităţii?

— Da, zise François, în fundul sacristiei.

— Este de asemenea adevărat, urmă el, că în afară de intrarea din strada Montagne, mai sunt şi alte intrări care se pot folosi?

— După ora zece, confirmă poetul, pe oricare din ele vrei. Dar dacă vreţi să mă ascultaţi pe mine, cel mai bine ar fi să sărim zidurile. În partea dinspre casa lui Robert de Saint-Simon, care se mărgineşte cu Colegiul, aceste ziduri sunt mai puţin înalte.

(Petit Jehan îl bătu pe umeri, zicând:

— Eşti un om şi jumătate!

Sigur că da, zise Colin. Ori cât de meşter spăr-ai fi tu, François te întrece în pricepere.

— Văd şi eu!

— Lasă-l pe el să aranjeze lucrurile. În mai puţin de cinci zile totul va fi gata.

— Fără îndoială, zise încet François, dar numai cu condiţia să-mi daţi pe cineva care să mă ajute – Pe cine?

— Pe Tabary.

— Păpuşoiul ăla borţos?

Régnier luă cuvântul:

— Noi suntem patru. Prin urmare prida se va; împărţi în patru. Ce vom da celui de-al cincilea?

— Un picior în spate! glumi Colin. Régnier zise:

— Dacă primeşte, de ce nu?

gător Apoi revenind la ideea. lui:

— Trebuie să-i stabilim un preţ.

— Hm! Sunt şi eu de părere, zise Colin, că Tabary ne poate ajuta la pregătiri, dar după aceea nu mai e bun de nimic.

— Aşa că partea lui va fi aceea pe care o vom hotărî noi, continuă François. Douăzeci de scuzi?

— Visezi? Cinci!

— N-o să primească.

— Zece scuzi, propuse Régnier. Dar cu condiţia să ne slujească cum trebuie. Voi cum ziceţi?

— Putem făgădui orice.

— Ajung zece?

— Între noi fie vorba, ce riscăm? zise Colin, că treburile merg bine îi vom plăti.

Şi altminteri?

Altminteri vom vedea, încheie băiatul lăcătu-îilui.

În seara convenită mâncară la „Catârca”, în strada Sfântul Iacov şi aşteptară să bată ora zece, fără să bea prea mult şi fără să atragă atenţia asupra lor, apoi pentru că era chiar Ajunul Crăciunului, ieşiră din cârciumă spunând că se duc să se culce, în vederea sărbătorii de a doua zi. În stradă, gerul uscat le biciui obrajii şi pământul îngheţat făcea ca paşii să le răsune zgomotos, fapt care-i necăjea oarecum, dar în curând nici nu se mai gândiră la asta. De pe creasta zidului unde urcase şi de unde conducea operaţiile, Colin dădu drumul unei funii, pe care o fixase cu un piron gros, ajută celor trei complici să coboare unul după altul şi apoi îi ajunse din urmă.

— Romanul lui François Villon

Funia rămase atârnată în curtea colegiului, iar de cealaltă parte, scara de care se serviseră ca să se cocoaţe pe creasta zidului trebuia să rămână aşa cum fusese aşezată şi păzită de Tabary.

— Felinarul? întrebă Colin.

— E la mine „zise Régnier în şoaptă.

— Atunci înainte!

— Pe aici, zise François.

Teama să nu fie văzuţi, străbătând curtea, clădirile ocupate de elevi, îi făcu să meargă pe streaşină unui zid şi să se apropie astfel de uşa la intrare, pe care o deschise Petit Jehan.

În interior, pe sub arcadele grosolane, domnea o lumină slabă. În faţa altarului, Colin puse mina pe felinar şi-l aprinse de la candela care ardea ziua şi noaptea, apoi pătrunse repede în sacristie şi inspecta locul din ochi.

— La stânga, îi indică François.

Acolo, lângă un stâlp, se găsea un scrin mare, legat cu mai multe cercuri de fier. Petit Jehan scoase un cinghel şi, ea să-i fie mai la îndemână, îngenunche şi examina broasca.

— Bagă de seamă! îl povăţui François. Petit Jehan îşi înălţă capul, rânji şi zise:

— Nu-ţi fie frică, băiete!

După aceste cuvinte începu să lucreze Colin, François şi Régnier,

adăpostindeului felinar cu mâinile, îi urmăreau toate mişcările.

— Gata! grăi dibaciul spărgător;

În timp ce flacăra micii atenţie

I Fără nicio sforţare răsuci o dată şperaclul, îi mul răsuci încă o dată şi ridicând capacul în tăcere, pârii nemulţumit.

— Ce este? întrebă Colin aplecându-se. Ah! l) al…

un al doilea scrin…

— Cu trei broaşte, mormăi Petit Jehan. Asin v; i cere timp.

— Cât?

— …Cel puţin până la miezul nopţii.

În acest moment orologiul bătu afară ora zece şi jumătate, făcându-l pe François să se cutremure, deoarece zgomotul mecanismului orologiului îl zguduia până în măduva oaselor.

— Du-te în capelă, îi porunci Colin. Stai la pândă până ce te va schimba Montigny.

— …Şi dacă vine cineva?

— Lasă-l să intre şi ucide-l, zise Colin.: François nu discută porunca. Din moment ce i se comanda, asculta, se supunea. De altfel, la ora aceea era foarte puţin probabil că va fi nevoit să acţioneze, pentru că domnea o tăcere desăvârşită şi nimic nu trăda prezenţa lui Colin şi a tovarăşilor sui în fundul sacristiei. i se părea că nici el nu se găseşte acolo, în dosul uşii. Abia putea distinge băncile, treptele, vitraliile, grilele aurite şi-n lungul şirului de stâlpi diferitele imagini ale unui măreţ drum al crucii.

— Orologiul va bate iar, gândi François. B într-adevăr bătu unsprezece lovituri, pe e-ire Irancois le numără şi care răsunară puternic în urtea colegiului. În sfârşit, se ivi Régnier.

— *Mai* au, mult? întrebă Villon. L-au deschis?

1*5

— Încă nu, răspunse Régnier. Broaştele sunt rezistente.

— Şi Colin?

— S-a apucat şi el de lucru.

Când François se apropie de cei doi oameni, îi găsi ocupaţi, Colin să ţină capacul şi Petit Jehan străduindu-se să deschidă a treia broască, ce-i dăduse de lucru mai mult decât celelalte.

— Vino! Ţine!… zise Colin lui François.

Luând locul lui Petit Jehan, Colin vârî un şperaclu foarte mic, îl scoase şi-l aruncă, încercă un altul şi deodată chipul i se lumină.

— Nu merge? întrebă Petit Jehan.

Colin clipi din ochi, zâmbi, în timp ce François, care simţea că limba broaştei se deplasează, îl înştiinţa pe Jehan.

— Dă-i înainte! se adresă acesta lui Colin, pe care-l treceau toate sudorile. Haide! Curaj!

— S-a sfârşit! exclamă Colin cu vocea lui spartă. 11 îndepărtă pe François, vârî amândouă mâinile în scrin, scoase mai întâi un teanc de hârtii, apoi un sac de pânză groasă.

— Am pus mâna pe el! rosti vesel Colin.

François îl chemă pe Régnier şi toţi trei, ghemuiţi pe lespezile pardoselii, începură să numere, banii. Fiecăruia îi veneau câte o sista douăzeci de scuzi de aur. Era minunat! îşi adunară banii şi hotarâră ca din ei să-l plătească pe Tabary şi să pună, la un loc, o sumă cu care să petreacă a doua zi.

— Dar scrinul? zise François.

Petit Jehan adună hârtiile împrăştiate, le puse la loc, închise scrinul şi apoi toţi patru spălară puţina, pentru ea după câteva minute să se găsească de partea cealaltă a zidului unde-i aştepta Tabary.

— Ce-aţi făcut? întrebă el. Colin îi zise:

I-Dulamele? Unde sunt dulamele? Mişcă-te repede. Şi scara asta de lângă zid, când ai de gând s-o iei?

— Dar… îndată…

— Nătărăule! mormăi Colin.

Grăbindu-se să asculte, Tabary luă scara de lângă zid, o duse în curtea de unde o luase, se întoarse cu dulamele şi întrebă cu teamă:

— N-aţi găsit nimic?

— Asta nu te priveşte, îi răspunse Colin. e Cum aşa? r>

— Uite aşa…

— Dar am dreptul să întreb, protestă Tabary care se temea că nu-şi va primi partea.

Colin trase jungherul.

— Dreptul! Ce drept?

Şi apropiindu-se de Tabary, gata să lovească, îl povăţui răstit, să tacă şi să-i urmeze, dacă ţinea la pielea lui.

— Bine! Bine! zise acesta.

Totuşi, pe drum, Colin îi înmână suma făgăduită şi poftindu-l a doua zi la masă, se despărţi repede de ceilalţi, poruncindu-le, ca măsură de prevedere, să facă la fol şi fiecare să se ducă acasă.

A doua zi eră vreme frumoasă. François luă masa împreună cu unchiul său, iar după-amiază alergă într-un suflet la Cordelieri, under-l aştepta mama lui. Se arătă bine dispus, voios şi fără să dea alte lămuriri vorbi de o lungă călătorie pe care avea de gând s-o facă, timp de două sau trei luni. Bătrâna se împotrivea, dar François numai cu gândul la proiectul său o lăsă să zică ce voia şi chiar în aceeaşi seară aduse la cunoştinţa unchiului său că va părăsi Parisul.

— Asta ebună! îi zise capelanul. Ai făcut vreo prostie?

— Eu?

— Da. Altcum pentru ce-ai pleca?

— Uite-aşa!

— Atunci eşti nebun!

— Ha! Ha! Ha! hohotea François.

Se urcă să se îmbrace cu haine mai groase, plecă de acasă, mâncă cu poftă, apoi îi destăinui, lui Regnier hotar îrea luată.

Colin pleacă şi el, îi răspunse Regn/ier. Nu cumva plecaţi împreună?

— Eu mă duc spre Orléans zise Colin.

— Atunci vom merge împreună.

— Şi tu unde te duci?;

— La Angers, grăi misterios poetul. Am acolo un] alt unchi, stareţ, care are un pic de avere. Colin, mă veţi ajuta dacă va fi nevoie?

— Fie! acceptă Colin.

Pe străzi, prin cârciumi, prin casele în care pâlpâiau lumini, ca şi în bisericile prin ale căror vitralii ţâşneau snopuri de lumină, toată lumea era trează; uneori se auzeau clopotele sunând. Cu puţin înainte de miezul nopţii îşi începură iar dangătul, cu lovituri repezi. Începuse să ningă. Era noapte de Crăciun. Frâneois şi prietenii săi se îndreptară spre „Mărul” cântând, pentru că băuseră zdravăn şi luându-le de mijloc, în glumă, pe fetele care se duceau ia biserică şi care se fereau de ei. Cântecele, muzica bisericească, zumzetul orgilor dădeau cetăţii un aer de sărbătoare şi peste toate aceste zgomote se înălţa dangătul sonor al clopotului cel mare tic la catedrală.

— Adio! Adio! îi răspundea François.

Niciodată nu se simţise mai bine dispus ca atunci. Vorbea cu toţi. oamenii, cu lucrurile, îi saluta, improviza Mnturi de versuri, le relua, le făcea să rimeze şi rând cineva se miră că rămăsese tot aşa d «» glumeţ, răspundea:

— Cum? Oare nu-i destui de firesc ca în ajunul plecării să-mi scriu testamentul?

— Oho! zise Petit Jehan. Testamentul tău... Ai grijă să nu mă uiţi...

— Ascultaţi!

„Leat patru sute einoiy. ocişişase, Io, Vi Hon i' Yanoors, învăţăcel, Considerând, întreg la minte, Dedat la ham, dar nestrunit de fel că oşti dator să joi aminte...”

— Pe urmă? întrebă Colin, deoarece François se oprise pe neaşteptate. „*Că eşti dator să iei aminte...* Apoi reluă, lăsând strofa determinată:

„În zilele ce pomenite sunt.
Pe la Crăciun, când vremea-i. j-ca.
Când lupii se hrănesc cu vânt.
Şi-n casă omul vrea să stea
La vatră, să se-ndoape şi să bea.
(îrozavă poftă m-a cuprins
Să sâarni cătuşa dragostei cea grea
Ce-mi chinuia biet sufletu-mi încins”.

Fetiţ J eten deschise ochii mari.

— Ce tot îndrugi să stai în – casă? zise el. Nu vezi el eşti afară?... Şi rând e vorba de sullciul tău...

JO»

— Cum?

— Ei, la dracu'! mormăi spărgătorul. Mai bine hai să intrăm aici şi să bem.

Râgâind, împinse cu umărul uşa cârciumei „Mărul” şi pătrunzând primul în sală, cum eră niţel cherehe-lit, începu să danseze din buric în faţa unei slujnice şi să ceară vin.

Socotind pe degete, visând, me; ditând toată noaptea François nu se gândi decât la testamentul său. Aceasta nu-l împiedica să bea vârtos şi atunci, întors spre Régnier, recita cinci sau şase versuri, râdea, se cufunda din nou în gânduri, socotea iar pe degete şi se uita la Petit Jehan.

— Mie ce-mi laşi? întrebă acesta la urmă.

— Nimic.

— Şi mie?

— Întâi, recită poetul adresându-se prietenului său Régnier:

„În numele cerescului Părinte, Al Fiului şi-al Duhului cel Sfânt şi al Slăvitei Sale Mume Sfinte, Ce ţine toate pe acest pământ, Din mila Domnului, bunu-mi renume îl las magistrului Guillaume Villon, Că-n cinstea sa şi-ntr-al său nume, Fâlfâie-n vânt al meu pavilion. Aşi jderi, las prea nobilului domn Régnier de Montigny, trei elini…”

„”: – Ce să fac cu ei? întrebă Régnier…

Îngrămădiţi în jurul lor, din curiozitate, obişnuiţii cârciumei se prăpădeau de râs din cauza acestor danii caraghioase şi când unul, când altul, îi cereau lui François să le spună ce le va lăsa.

Sergentul, Jehan Lupul şi tovarăşul său de cior-leală, Casin Cholet, care-l ajuta să fure găini, [Ioan, când făceau de rond, îi strigară:

— Suntem şi noi aici! François! Haide 1 Nouă ce laşi?

— Ah 1 Aşa e 1 Idem, rosti poetul cu glas tare:

„Iar lui Cholet şi lui Le Loup.
Le las la amândoi o raţă
Ce prinsă lângă ziduri fu
Sau poate-n şanţ pe timp de ceaţă…
Şi câte-un şorţ la fiecare
Să cadă pân-la glezne-n cute.
Cărbuni, butuc şi cele necesare.
Ca şi ciubotele-mi făr’ de căpute…”

A urmat un hohot de râs general.

— O raţă 1 Da 1 Da! Trăiască François Villon. Nu pot spune că nu e aşa! Chiar aşa… o raţă…

— Ba nu! grăi Lupul. O raţă nu-i de-ajuns. Până şi-acum eşti cârpănos. Mai bine, ia te uită…

Şi scoţând de sub haină o gâscă jumulită gata, o aruncă pe masă râzând <şi spunând:

— Trecea pe ling* mine şi-am înhăţat-o. Ia-o.

Franoois! Ţi-o dăruiesc…

Gâsca trebuia udată. Patronul însuşi scoase din pivniţă o mulţime de ulcele cu vin şi le oferi cu bucurie. Le goliră cât ai bate din palme. Altele fură umplute şi pe măsură ce François, înconjurat şi sărbătorit de toţi, împărţea nebuneşte, tot felul de bogăţii pe care le însoţea cu glume, zorile gălbui luminau geamurile.

— Hai 1 strigă deodată un muşteriu. S-a sunat schimbarea gărzii la Luvru. Se face ziuă!

I

— Şi preacinstiţii târgoveţi se-ntorc acasă, grăi ol slujnică, pe jumătate adormită.

Pe străzi, printre casele întunecate, cu acoperi-l şurile pline de zăpadă, plutea o ceaţă albăstrie şi rece. Primele clopote îşi împrăştiau chemarea în aer. François se sculă.

— Ia gâsca, zise Colin, Du-te şi te pregăteşte. Voii trece să te iau înainte de prânz.

V-Bine, zise François.

Porni, cu paşi sprinteni „urmat de Petit Jehant care umbla pe două cărări, de Tabary care nu deschisese gura toată seara şi care nu făcea altceva decât să-l observe şi de alţi cinci, şase inşi, de la care îşi l luă rămas-bun, pentru ca imediat să se urce în camera lui, iar acolo, amintindu-şi de daniile făcutei să se aşeze la masă; luă pana şi timp de trei ceasuri] încheiate înnegri pagini după pagini, cu scrisul lui mărunt, rotund şi înghesuit, apoi reciti totul, cui capul în mâini. Poemul însă nu avea sfârşit. N-aveal sub ochi decât vreo treizeci de strofe, în care, din glumă, figurau cele mai ciudate nume, legate de danii caraghioase, când deodată, ca să termine cu o trăsătură comică această înşiruire hazlie, adăuga aceste versuri:

„În seara asta, singur şi cu voie bună Oietând *lăsata* rând cu rând, Scriind merea, aud într-un târziu, De la Sorbona, clopotul zglobiu Ce regulat la ora nouă sună...”

— Aşa! îşi zise el înveselit. Se vor înşela... Şi bine...

:

Apoi zărându-şi cărţile groase şi prăfuite, rându Hc e policioară, continuă să scrie, râzând:

„Aţa făcând, niţel m-am tulburat, Nu că vin mult m-a scos din fire şi mintea mi s-ar fi întunecat, Ci pentru că madama Amintire. Se apucă din nou să-mi dea de ştire, De toate spiţele-i colateralei De-Opinativa falsă, şi mai cu osebire, De-atâtea alte intelectuale...”

Foarte demn, încheie asemenea unui grefier năltiirau:

„L? acut în vremea pomenitei date, De preuvestitul ins „Francoi; Villon”.

] «Copie totul pe curat, până când, jos, sub fereastră, IC olin, care venise să-l caute, începu să-l strige, pă Iţind prin zăpadă:

— Hei! François! François!... Francoas!: ...

CAPITOLUL XV

Régnier îi întovărăşi câteva sute de metri dinco. O de zidurile

Parisului şi când le ură cala tone duna, François îi înmână copia testamentului, ca să-i pună" pe Tabary s-o transcrie în mai multe exemplare, îl îmbrăţişa şi fugi să-l ajungă pe Colin. Bătea un vânt îngheţat care spulbera zăpada în vir-tejuri şi când se oprea nu se mai vedea altceva decât o întindere scânteietoare, sub un cer monout, unde corbii zburau în stoluri fâlfâietoare. În lungul drumului, marchidani, oameni sărmani, cu căciuli mari pe cap, mergeau în cete de câte opt sau zece, unii mânând câte un măgar care le ducea calabalâcui, alţii încovoiaţi sub poveri, alunecau aproape la lic-care pas. Colin mergea fără să scoată o vorbă, be sprijinea într-o bâtă, în timp ce François, vesel, lovea pământul cu ciomagul şi fluiera întruna.

La Bourg-la-Rein-e făcură o cotitură la dreapta, peste câmpuri, pentru a ocoli casa lui Perrot Girard, care, de când cu procesul scoiearilor, ajunsese o capcană-şi reluară drumul numai după ce moţaseră multă vreme prin zăpadă. Spre seară, fără să fi mâncat şi fără să fi schimbat mai mult de douăzeci de vorbe, Colin şi François intrară într-un han, unde dădură gâsca pentru o masă şi pentru un loc în grajd.

— Unde ţi-ai pus banii? îl întrebă Colin pa

François.

François îi arătă chimirul pe care-l purta pe piele sl-n care cususe o sută de scuzi, chiar din noaptea furtului. Ceilalţi se aflau în punga lui; Colin îl aprobă.

— La Orléans, zise Colin, să nu te-apuci să te lauzi că eşti bogat. François zâmbi.

— Bine, zise Colin. Şi mai ales dacă cineva intră în vorbă cu tine, răspunde fără prea multă flecăreală. Nu e nevoie să se ştie unde te duci. Gândeşte-te! Cu toţi palavragiii aceia care mişună prin oraş, o să fii repede încolţit.

— Ce palavragii?

— Ai episcopului, răspunse Colin. Sunt pline străzile şi cârciumile. Episcopul Thibault d'Aussigny este un porc, dacă nu şi mai rău, după câte se spune…

— Am fost informat, zise François.

— Că-i sunt dragi oamenii?

— Chiar aşa!

Colin izbucni într-un hohot de râs.

— În sfârşit, zise tot el, ar fi mai bine să nu te prea ocupi de el, pentru că mai curând sau mai târziu tot va afla şi atunci n-ai să-i mai

scapi din gheare…

După două zile sosiră în oraş, noaptea, şi traseră la un han pe care Colin îl cunoştea şi unde Picior

Alb, care venea uneori aici, îşi avea camera lui pe care o plătea eu trei livre.

— Ce nu poţi cumpăra cu preţul ăsta? zisa

France îs.

— Sticleţii, răspunse Colin. Din, cele trei livre, una e. a lor, aşa că n-ai de ce te teme. Face!

— Şi fetele nu sunt cuprinse în acest preţ?

— Fetele? zise Colin. Nlx cumva ai ţfe gând să-ţi cheltuieşti gologanii? * – Crezi?

— Aşteaptă mai întâi să dăm ochi cu Picior Alb. O să-ţi facă el rost de femei şi pe deasupra, cu ajutorul lui, vei putea găsi marfa de care ai nevoie, la preţ mic, ca să-ţi poţi continua drumul. *By Good*. Fii prudent!

Într-adevăr, Picior Alb se afla în Orléans şi-i întâlniră chiar în acelaşi han, dar îmbrăcat aşa de bogat că François rămase cu gura căscată. Au luat masa toţi trei, au băut, s-au distrat şi spre seară au pornit acolo, unde dorea François. Era o casă cu înfăţişare plăcută şi, liniştită în aparenţă, unde fiecare fată avea odaia ei frumos aranjată şi caldă, ea acelea ale târgoveţelor bogate, când bărbaţii lor nu sunt acasă.

„E foarte plăcut” gândi François. Tovarăşa lui era o femeie blondă, puţin cam grasă şi-n patul ei François petrecu toată noaptea şi întreaga dimineaţă, pentru ca apoi să mănânce şi să plece încântat. Era pentru prima dată când i se întâmpla aşa ceva şi totuşi nu-l costase decât o jumătate de livră, preţul camerei. În stradă, o luă repede la picior, vizită câteva cârciumi, se plimbă şi la căderea serii

«te întâlni cu Colin, care, de astă dată îl duse iulr o magherniţa unde cumpărară mătăsuri, stofe, dantele şi poze, pe care le vârî-JHTM – în. dulăpior *4** IpMftn, ca acelea cu care umblă marchidanii. Afară, Colin îi zise:

— Arătă-te că ştii să vinzi!

— Vei încerca! răspunse François. Voi fi luat. «drept neguţător. Ai dreptate. Ca neguţător pot merge oriunde…

— Ai grijă să te tocmeşti! În privinţa costului mărfii, vorbei*? de vremurile grele… Poartă-te ca un om sărman, dar nu şi cu muşteriii.

— Nu-i nevoie să mă înveţi, reluă poetul. Sărac ura fost destulă vreme!

Şi luându-l pe Colin de braţ, se îndreptă spre han» fira să ştie bine dacă era trist ori vesel, dacă viaţa are-l chinuise atât, nu-i rezerva şi alte dezamăgiri. Ce putea gândi el în clipele acelea? în jurul lor, letiţe, bărbaţi, femei, copii, slujnice, treceau încoace îi încolo ca şi la Paris, seara, în lungul uliţii vreioşti şi poetul îi zise lui Colin: – Nu-ţi pare rău?

— NU.

— Vei rămâne mult timp aici *1*

— Am vorbit cu Picior Alb, răspunse el „trei zile voi pleca cu el.

— Unde?

— Pe drumuri. Nu te nelinişti. Am jucat partida şi am pierdut-o. Cu atât mai rău! Capra paşte acolo unde e legată… Mi-e tot una! Numai să am punga plină… Restul… Şi Colin izbucni în râs Dar tu? întrebă el după o mică tăcere.

În

I

— Poate că de la Angers, voi îi nevoit să icchem.

— Pentru unchiul tău?

— Da, zise François.

În noaptea care urmă ieşi singur în oraş, rătăcind la întâmplare, furişându-se pefiângă ziduri şi întorcând capul după toate femeile care treceau. îl chinuia o dorinţă întunecată, careul împingea din stradă în stradă, în căutarea a ceva ce nu ştia nici el. Poate că era acea desfăşurări: a viciului, în acelaşi decor de nesfârşită ticăloşenie, cu mese şi scaune grosolane, pe care-l îndrăgise atât de mult ţa Paris, pentru că-l ajuta să-şi potolească cele mai Josnice pofte. Poate că regreta Parisul, regret pe care-l manifestase şi mai înainte o încl vorbise cu Colin, căruia puţin îi păsa de asta, dar el, care nu era decât un simplu trecător prin acest oraş, se agăţa – de tot ce-i mai amintea de gusturile sale. Din această cauză inima i se strângea, gura-i era uscată, rătăcea pe străzi murdare, adulmecând un miros bine cunoscut, după care se ducea cu patima tuturor desfrânaţilor. De douăzeci de ori ocoli aceeaşi îngrămădire de case, spunându-şi mereu că dăduse peste ce căuta, pentru ca tot de atâtea ori să se pomenească la aceleaşi răspântii pustii, unde zăpada care se topea şixoia de pe acoperişuri. Până la urmă, nemaiputând răbda, ruşinat, se adresă unui beţiv şi acesta îi arătă, la stânga, în apropiere, nişte pereţi tencuiţi de curând ale căror

terestre aruncau fâșii de lumină.

Dintr-un salt François pătrunse într-o odaie boltită, cu pământ pe jos, unde, printre câțiva bărbați, se aflau trei amante de femei, care nici nu se mișcară la ivirea lui.

— Le fac eu să se trezească! zise patroana. Hei! Berta! Perette! Catault! Ce așteptați? Nu e ora de culcare! Catault… nu vrei să mergi tu?

Catault se apropie de François, se așeză lângă el și neștiind ce să spună, îi luă mâna și-l întrebă dacă avea de gând să rămână toată noaptea.

— Și de băut? întrebă patroana.

Frâneois comandă vin de Anjou, pe care Catault ceru să-l servească în camera ei. Cu toate că nu mai simțea nicio dorință, François se sculă în picioare, se duse după Catault, plăti și deodată, simțindu-se complet străin de tot ce-l înconjura, se opri în fața unui tablou mare, fixat în perete și se uită la el, prostește.

— Asta-i Loreana, zise Catault.

François se îndepărtă de tabloul în care Ioana d'Arc, călare, într-o armură foarte frumoasă, arăta cu spada către Orléans:

— Sunt unii pe aici, reluă Catault, care-și amintesc de ea. Și bărbați și femei. Nu-i prea mult timp de atunci: zece, ori poate șapte ani.

— E adevărat.

— Până și pe patroană poți s-o auzi vorbind de asediul pe care încă nu l-a uitat. Dacă ar fi s-o crezi ce spune, pe vremea aceea era fată mare și englezii au înhățat-o și au dus-o în tabăra lor.

François tăcu. Nu mai asculta ce îndruga muierea care, tot vorbind, vărsa apă într-un lighean. Tocmai voia să plece, când Catault se apropie de el și începu să-l mângâie.

Goli, în neștire, paharul pe care i-l întindea Ca-tault și se lăsă tras de ea în patul pe care se tolănise. *f*

Ce ciudat părea omul ăsta cu îmbufnarea lui! Era supărat pe ea? Da? Nu? N-avea importanță. Era obișnuită cu felul de a se purta al tuturor a, și asta de multă vreme! Dar, cu toate astea François 6 uimea. Nu era la fel ca ceilalți bărbați din parte-a locului. Nu. Așa de oacheș și așa de slab! Poate că venea de la Paris, sau de mai departe, din Flan-dra? Din Spania? Cum? Nu voia să răspundă? Ce om!…

— Încetează! ziso François. Nu spun. nimic.

Atunci Cată uit izbucni într-un r as răgușit, se răsturnă pe spate și cu toate că François începu să dea înapoi, trebui să se supună pentru că muierea era pricepută în meserie și, sub fusta, avea o carne tare și catifelată așa cum îi plăcea lui.

— Acuma poate spui de unde vii, îl luă ea la vale., în timp ce se dădea jos din pat.

Dar François, fără să scoată o vorbă, se îmbrăcă, se pieptănă, apoi se repezi la ușă, o deschise, străbătu camera cea mare a tractirului și ajuns în stradă o luă la sănătoasa.

Părăsi Oiieans-ul a doua zi pe la prânz, după ce se aproviziona din belșug cu imaginea Ioanei d'A're. tăiată în lemn și zugrăvită în culori.

Pe acestea și pe acelea pe care le avea în dulăpior, le agăță cu ace pe haină și le arăta țăranilor, când trecea prin sate.

— Admirați *Judecata din urmă*, unde Iisus ține în dreapta o sabie de flăcări și-n stânga floarea de

<. rin. Am adus-o din Germania. Cum? Vă place mai mult. Sfântul Christoph, regina Bianca, sau Heloisa? Și pe măsură ce arăta personagiile de care era vorba, cu o voce plângătoare declama:

„Unde-i prea înțeleaptă Hellois, Pentru care-a fost scopit, călugărit, Picrro Esbaillart la Saint-Dénis?”

— Aici. O vedem cu ochii noștri, răspundeau bieții oameni, năuciți de felul în care spunea versurile, însă François continua, întrebând pe fiecare dacă știa ce deveniseră:

„Regina Bianca, floare de crin, Care cânta cu voce de sirenă, și Jeana, buna, blânda lorenă De engleji arsă la Rouen”.

și adăuga strigând, cât îl ținea gura:

„Unde-s, unde, Stăpână Fecioară, Unde-s zăpezile de-odinioară?”

Ținând cursul Loarei cu ape ve. rzi, se opri la Bloas, Tours și Saumur, pentru ca să ajungă la Ponts-de-Ce fără să fi vândut altceva decât două, trei bucăți de mătase, deoarece gravurile pe care le oferea, declamându-și balada, nu i le cumpăra nimeni.

— Nu cumva știi dumneata unde-s zăpezile alea? îl întrebau unii.

— Cum să nu! răspundea el. Au intrat în veșnicie.

Oamenii își făceau cruce, iar el, deznădăjduit că nimeni nu înțelegea sensul în care vorbea, se uita la țăranii aceia proști și se simțea atât de singur pe lume, că-i venea să se întoarcă din drum.

I

Cu toate acestea se apropiase de ţintă. Distanţa de la Ponts-de-Ce la Angers o străbătu în două ceasuri; curând, în zare se iviră puternicele turnuri ale castelului şi vârfurile clopotniţelor. Începând chiar de la temelia zidurilor de apărare, toată câmpia era o pânză de apă, pentru că Mâine se revărsase. Grăbind paşii, auzi deodată doi drumeţi care vorbeau în graiul scoicarilor, îi observă cu atenţie câteva minute, apoi întrebuinţând acelaşi grai, îi întrebă dacă locuiau la Angers.

— Mai întâi cine eşti? întrebară ei.

François rosti un nume la nimereală şi spunându-le că şi el făcea parte din Frăţia Scoicarilor, nădăjduia ca ei să-i slujească de călăuză.

Noii tovarăşi l-au dus într-un fel de tavernă, în apropierea masivului şi ameninţătorului turn al regelui René; la ivirea lui, mai mulţi indivizi încetară să mai arunce zarurile şi cerură lămuriri. François îi satisfăcu fără să se dea prea mult de gol, bău şi mâncă cu ei, dar chiar a doua zi schimbă gazda, pentru că în timpul nopţii i se fură dulăpiorul cu marfă, punga şi dulama.

— Am nimerit în cel mai păcătos loc, se gândea el cu tristeţe.

Dar pentru că era încă bogat, socotind că nu mai avea nicio obligaţie faţă de prietenii care-l jefuiseră, se mută în alt han şi se pregăti să-şi viziteze unchiul pentru care venise.

„Angers, căsuţe scunde, turnuri sumeţite Dieci săraci şi târfe-navuţite…

spunea proverbul. François nu se mai îndoia. Rătăcind pe străduţele oraşului, zări câteva tractiruri şi-şi recapătă buna dispoziţie. Puţin mai departe, din vreo două, sau trei case de acest fel –, femeile îl chemau bătând în geamuri.

„Acum ştiu încotro s-o apuc”, se gândea el bucuros. Însă mai târziu. Am destul timp…

Ca să scape de ispită şi-l evo. că pe Colin şi sfaturile lui, îşi cumpără altă dulama şi apoi se îndreptă către mănăstirea unde se afla unchiul său, se prezentă, schimbă câteva cuvinte cu el şi datorită preafrumoaselor lui apucături, reuşi să-i facă o atât de proastă impresie, că nu primi nicio invitaţie. „Ah! Să procedăm în alt fel! se gândi el. Sunt un prost!”

Timp de o lună trăi după pofta inimii, descusând scuzii din chimir, ca să-i zvârle în vânt. Un diac chefliu îl uşura de optsprezece

livre, iar femeile de o sumă de trei ori mai mare. La urmă se mai îndrăgosti şi de o negustoreasă care-l costă aşa de scump, că trebui să fie foarte atent şi să socotească bine banii ce-i mai rămăseseră. Mulţumită lui Dumnezeu, mai avea destui ca să poată duce vreme îndelungată aceeaşi viaţă, aşa că se apucă să scrie versuri, dând Mu liber fanteziei, fără grijă de ziua de mâine. Îi plăcea oraşul, foarte însufleţit din cauza prezenţei regelui René, care venise să se aşeze aici, după pierderea regatului Neapolelui. François nu mai număra nici ceasurile, nici scuzii. Se înhăitase, prin cârciumi, cu alţi dieci care scriau versuri în genul celor compuse de prinţ şi aceştia îl puneau să-şi recite poeziile. În curând faptul acesta deveni public. Ca urmare poetul fu chemat la castel şi acolo, în odăile cu tocurile uşilor sculptate, pline de covoare, instrumente muzicale, orologii, tăvi de aramă, stofe scumpe şi galerii frumoase, se înfăţişă şambelanului regal, care-l duse înaintea stăpânului său.

Ilffiii

Regele era un om voinic, cu faţa mare, rasă. nasul scurt, bărbia puternică şi ochii mici, vioi. Primi pe Villon, îl ascultă recitind şi-i aduse laude. Dar Villon protestă, spunând că versurile lui nu aveau strălucirea versurilor regale, rugându-l să creadă că le ştie pe dinafară. Ca să-şi dovedească afirmaţiile, recită mica şi plăcuta poezioară intitulată *Regnault şi Jehanneton*, în care regele, stăpânit cu totul de iubirea pentru cea de a doua soţie, pe care-o numea „ciobăniţă”, cânta primăvara, iarba verde şi florile, iar pe el însuşi se descria sub înfăţişarea plăcută a unui păstor.

— Nu fi prea isteţ, îi zise într-o zi Jean de Beau-veau, care-i arăta prietenie şi care, datorită înaltei lui funcţii episcopale, îl menţinea la curie. Nu ţi.se va ierta.

— Am fost sincer, răspunse François.

— Atunci să fii mai puţin. „*Alt mijloc nu-i…*” Villon se înroşi. Cum ar fi putut pretinde că-i plăceau cu adevărat pastoralele acelea dulcege, rând, drept răspuns, chiar îi scrisese:

„Lăfăindu-se în perini, sta un popă burdulios în chilia lui, cu scoarţe căptuşită până jos. Lângă dânsul, voluptuoasă, e culcată Sidonia, cu pielea albă şi catifelată… De eu ziuă până-n noapte-i trag cu mied, Se răsfaţă, se iubesc şi se dezmierd. Şi-s despuiaţi, spre a se desmăţa mai bine… Eu, i-am văzut prin gaura unui canat. Aşa aflai că s-alungi dorul de la tine Alt mijloc nu-i, ca traui-mbelşugat…”

Jean de Beauveau cunoştea aceste versuri? Fără îndoială. Se părea că mai ştie şi altceva, pentru că zâmbi şi şopti: – Haide! Haide! Magistre François Villon, cine – poate mult, poate şi puţin.

— Vă voi asculta, răspunse simplu François.

Câteva zile mai târziu, pe când juca barbut într-o cârciumă, se pomeni chemat de un om venit din partea lui Colin.

— Îndată, zise Villon sculându-se şi ieşind cu el.

Ce este?

— Este că afacerea de la Colegiul Navarei a. fost vândută, grăi el în jargonul scoicarilor. – De când?

— De săptămâna trecută. Colin a aflat de la llegnier.

— Şi Régnier?

— Nu ştiu nimic. Colin m-a însărcinat să-ţi spun că se găseşte la Montpipeau, lângă Mcung, continuă omul. Pentru cazul când vei avea nevoie de ol.

— Mulţumesc, şopti François.

Se întoarse nemulţumit, la joc, pierdu, câştigă, pierdu iar şi hotărându-se brusc, pe neaşteptate, o şterse binişor, trecu pe poarta Saint Michel, fără să lase să se bănuiască ceva, până ce ajunse pe câmouri.

j Ştirea îl tulbura. Cum? vorbise cineva? Fusese Jlenunţat furtul? Nu mai ştia ce să creadă. Încerca i înţeleagă, îşi punea tot felul de întrebări. Ta-ary? Nici gând. Şi cu toate acestea, dacă cineva

(vorbise despre furtul de la Colegiul Navarei, acesta în putea fi decât el, afurisitul de Tabary. Ce înîmplare! Acum ce-i de făcut? Unde să se ducă? Montpipeau? La început se gândi să se ducă, dar

zâ5

I

apoi renunţă. Se simţea rătăcit pe câmpurile acelea. La dreapta se întindeau viile, la stânga, ogoare nesfârşite, păduri, un drum... Se îndreptă spre el, ajunse... era doar un drumeag care, după ce ocolea câteva căpiţe de fân, se desfăcea în mai multe poteci, care nu duceau nicăieri. Să se întoarcă? Poate c-ar fi trebuit, dar se lăsase noaptea şi burniţa rece oare cădea îl îngheţase, sfârşind prin a-l descumpăni de tot. Totuşi nu se oprea din mers, îndreptându-se spre dreapta de data aceasta, către viile care se aflau pe un deal, de unde ar fi putut să se orienteze.

Era oare dobitoc de nu se gândise mai înainte? Dobitoc bun să

mănânce fân. Aşa de dobitoc ca să se lase prins ca şi celălalt, ca Tabary, chiar mai rău...

— Încă nu! bodogăni el. Nu aşa de repede. Din moment ce sunt înştiinţat...

Şi pentru că se înnoptase de-a binelea, se opri, pândind să vadă dacă în depărtare nu se aprind lu-tv>î” 4 care sg i arate încotro să pornească.

xvî

François ar fi stat mai mult timp la Saumur, dar umintindu-şi ca aici, cu doi ani mai înainte, fuseseră urestaţi mai mulţi scoicari, îşi luă picioarele la spinare. Merse drept înainte, cumpără de la o fermă iiilnză şi pâine neagră, le înfulecă lacom, bău o (tură de apă, porni iar la drum şi neştiind bine încotro s-o apuce, se aşeză pe marginea şanţului. Un uoare cald strălucea pe cer. Din pământ se înălţau «buri, care dincolo de capătul ogoarelor, tremurau în văzduh. Era cald. În unele locuri, prin iarba umedă, alergau tot felul de gângănii, corbii ţupăiau pe câmp, kuu nemişcaţi, îşi lustruiau penele. „Să mă duc la Colin?” se întreba el. Şovăi o vreme, apoi socoti că era mai bine să joace totul pe o carte şi să se despartă pentru totdeauna de vechii lui prieteni. Unde ajunsese dacă Hi: luase după vorbele lor şi-x ajutase la tâlhăriile lot? Să rătăcească pe drumuri, ca şi azi, să fugă mereu şi să nu găsească linişte nicăieri. îmbrăcămin-lea-i umedă şi înnoroiată îl făcea să se ruşineze. 11 durea tot trupul. Se simţea obosit, zdrobit şi sirx gurătatea în care prevedea, cu tristeţe, că va trebui să trăiască, îi devenise nesuferită şi-l deznădăjduia, O ceată de marchidani care trecea, îl făcu să se hotărască. Căpătă încuviinţarea să meargă cu ei, apoi la popas aflând că se duceau la Mort, le destăinui că şi el mergea tot acolo, dar că fusese jefuii, cu o noapte mai înainte, de toată marfa. Oamenii aceştia îl lăsară să vorbească şi pierzându-şi încrederea, se despărţiră de el. François nu se sinchisi de asta. În zilele care urmară, se luă după grupuri de pelerini, călugări, negustori, care nu-l opreau sii meargă în urma lor, dar care, a doua zi se sculau cu noaptea-n cap şi o porneau la drum înaintea lui. Nu mai inspira încredere nimănui. Înfăţişarea, privirile, tăcerea lui, sau când încerca să intre în vorbă, accentul său de parizian, îi făceau pe toţi să grăbească pasul imediat şi clacă insista îl rugau să şi depărteze. Orice ar fi încercat, ajungea tot la acelaşi rezultat neplăcut. De ce le tot îndruga că *o* „magistru în arte”? Treaba lui... Nu-l contraziceau. Cât despre rest... „Dumnezeu să te apere”... Şi-şi lungeau

paşii.

Până la urmă, toţi ţopârlanii ăştia datorită cărora François voia să i se pară drumul mai scurt şi călătoria mai plăcută, reuşiră să-l plictisească, să-l facă să se închidă în el, să rămână cu gândurile lui. Din cauza asta era atât de abătut, că nemaiştiind ce să facă, se porni să îndruge de unul singur, id jargonul scoicarilor, mici poezioare: j

„Manglitori.

Ce până-n zori, Daţi de daşcă pe fiâtlej

Vin de soi.

Iar apoi.

Noaptea sa puteţi pili, Jumuliţi pe bieţii fraieri, Le tăiaţi punga din baieri.

Pe tăcute

Pe nevrute.

Că-s destui, cât goz, nătângi. Pentru fanţi cu labe lungi”.

— Oleo! izbucni în spatele lui un călugăr, care uuzindu-l bolborosind ultimele versuri ale poeziei, i. l întrebă: „Care-s fanţii cu labe lungi?”

— Vezi-ţi de drum şi nu mă întrerupe, mormăi Villon.

Şi deoarece călugărul boldea ochii la el, reluă, dar ceva mai tare:

„Prin taverne.

De femei, Sunt ram jecmăniţi şi ei”.

— Pe curând! zise călugărul. O să mă înveţi şi pe mine cântecul ăsta!

Villon nu-i dădu atenţie. Nu băgă de seamă nici că celălalt i-o luă înainte, dar seara, în apropiere de Saint Generou îl văzu proţăpit în mijlocul drumului, împreună cu un oştean şi o mulţime de oameni îngrămădiri în faţa porţilor oraşului.

— La di acu! bombăni François. Nu cumva o pen-Iru mine?

Se dădu înapoi, sări sprinten în tufişuri „se ghemui. şi ascultă, apoi pentru că toată lumea venea spre el strigând: porni în fugă peste câmp, cu toată iuţeala. Pentru că grăsimea nu-l împiedica de loc, ocoli Saint Generou pe departe, alergând aplecat, ca să nu fie văzut şi până la căderea nopţii goni ca o fiară hăituită.

Întâmplarea asta prostească de la Mort îl împiedică să admire oraşul şi să rămână mai mult timp acolo. Cu toate acestea oraşul era plin de saltimbanci, panglicari, marchidani şi negustori, care, *tiv* călare, fie pe jos, soseau zgomotoşi la bâlci. François nu mai insistă. Cumpără

din nou poze şi mărunţişuri, ca şi la Orléans şi de aici, pe alte drumuri, continuă să rătăcească, fie ici, fie colo, străbătân (! regiunea în toate direcţiile şi negustorind aşa de bine, că la venirea iernii nu mai avu niciun gologan.

— Cine mi i-o fi luat? se întreba el consternat.

Îi prăpădise el însuşi, pentru că nu ştia să vândă, nu ţinea la preţ, pentru că dantela o dăruia fetiş canelor şi pozele copiilor, pentru că ce-i mai rămânea ducea la cârciumi. Ce putea face? Banii nu stăteau la el. Chiar cusuţi şi tot îi cheltuise. Frumo: rezultat!

Ca să trăiască, a fost nevoit să-şi vândă dulama, care totuşi îi trebuia, pe un preţ de nimic, pentru ca până la urmă, nemaiştiind de ce să se apuce, s;-i se îndrepte spre Blois, în cursul unor zile scurte şi posomorâte, când vântul zdrenţuia norii şi încreţea ap; liniştită a fluviului.

Mai avea doar o singură speranţă: să ajungă la Blois, la ducele Charles d'Oricans şi să-i câştige bunăvoinţa cu ajutorul unor poezii. Numai nădejdea aceasta îi mai dădea putere, pentru că ducelui Charles îi plăcea poezia şi chiar el compunea versuri aşa de minunate, că pe bună dreptate era socotit cel dintâi poet al Franţei. La castelul său, în mijlocul curtenilor cărora le plătea simbrie, omul acesta de şaizeci şi trei de ani, încărunţit şi tare de urechi, îmbrăcat totdeauna cu aceeaşi haină de casă, din catifea îmblănită, trăia liniştit, împărţindu-şi zilele între vânătoare, lectură, joc de şah şi acele plăcute întreceri poetice, la care fiecare trebuia să se sacrifice muzelor şi apoi să primească laude, sau critici, după cum merita.

De ce n-ar fi participat şi François? Doar nu era mai nepriceput ca alţii! Despre purtarea pe care trebuia s-o aibă într-o asemenea adunare nobilă, nici nu mai putea fi vorba, pentru că dăduse dovadă la Angers şi pentru că nu se îndoia că, o dată introdus la curtea ducelui, nu va căpăta ce-i trebuie ca să facă faţă nevoilor celor mai grabnice.

Sosirea lui la Blois tocmai în ziua în care ducele ora cuprins de fericire, pentru că i se născuse o fetiţă, îl încuraja în planul său... Compuse deci un lung poem de circumstanţă, îl trimise la castel, aşteptă răspunsul şi primi trei scuzi, odată cu invitaţia ca a doua zi să se înfăţişeze ducelui, care dorea să-l vadă.

„Îmi pun la încercare norocul", îşi zise François.

Norocul însă îi zâmbea. François fu primit de duce, care-l trată cu foarte multă atenţie, se informă de lucrările lui, de viaţa lui, de

poeziile lui, de motivele care-l aduseseră la Blois şi îi propuse, pentru că tot se găsea în oraş, să locuiască la castel. François se feri să refuze. I se înscrise numele într-un registru, pe marginea căruia, chiar ducele, cu mâna lui, notă suma care trebuia să i se plătească.

— Nu-mi mulţumi şi consideră-te în casa mea, ca la tine acasă, zise el încet poetului. E destul de puţin…

— Dar în acelaşi timp, mai mult decât nădăjduiam, izbucni François.

După ce se înclină până la pământ în faţa protectorului său, acesta îl conduse într-o cameră mare, unde-l aşteptau curtenii şi li-l prezentă aşa cum nu mai făcuse cu nimeni, recomandându-l în aşa fol că toţi îl înconjurară imediat.

— Adevărat că veniţi de la Paris? întrebă unul din ei.

Era Fredet, un omuleţ flecar şi gras, care-şi ascundea perfidia sub vorbe frumoase. – Da, răspunse François.

— Şi, ia spune-mi, cloncăni magistrul Astesan care, cu câteva clipe mai înainte îi scrisese numele în registrul de lefuri. 11 cunoşti pe duce?

— Îi cunosc din versurile pe care le admir, răspunse sincer François. Omul…

— Omul este tot aşaca şi poetul, răspunse cu demnitate Astesan. Apoi reluă:

— Spune-mi…

Dar François care era hărţuit de toţi, nu mai auzi noua întrebare pe care i-o pusese.

— Mă vei ajuta să mă descurc, nu e aşa? crezu el nimerit să-i şoptească lui Fredet, când sună clopotul care anunţa masa. Mă las în scama dumitale.

Fredet îl luă de braţ.

— Veniţi! şopti el. Vă voi da toate lămuririle… pentru că vedeţi – şi continuă mai încet – ne găsim, aici printre monştri…

— Cum?

— Da, printre monştri şi oameni de nimic, zise Fredet. Ducele are mania de a primi, sub acoperişul lui, pe primul poctastru venit, să-l impună tuturor

„I la început să nu mai gândească decât ca el. Veţi vedea! Se plictiseşte repede! Ofensat, François răspunse:

— De ce te plângi? A fost şi rândul dumitale! Fredet îl privi lung.

— Îmi dai voie? zise el lăsându-i braţul. Sunt chemat... Da! Trebuie să mă duc...

— Du-te la dracu'! mormăi François.

Şi pentru că Astesan se apropie de el, se înclină „i el grav. imitându-i gestul prostesc şi pretenţios:

— Spune-mi... începu el.

— Tinere, nu ai dreptate, îl opri Astesan văzând i: a-şi bătea joc de el. Aşteaptă câteva zile şi pe urmă vom vorbi.

Cele câteva zile petrecute la castel i-au fost de ajuns ca să-l năueească de-a binelea pe François, care niciodată până atunci nu mai văzuse atâţia poeţi, pe care să aibă prilejul să-i cunoască.

Toţi erau invidioşi, bănuitori, plini de fiere şi înl, i; înfaţi ca nişte păuni, deşi voiau să pară rafinaţi. Mai ales Fredet, nu avea pereche când era vorba să atragă atenţia ducelui asupra lui, iar când ducele se interesa de alt confrate, ca să-şi ascundă necazul, vorbea cu glas tare, sau părăsea camera cu tot felul de schimonoseli. Totuşi nu era lipsit de talent şi François rămase surprins când îl auzi cum îşi declama versurile, ca şi de forma pe care le-o dădea. Omuleţul acesta dolofan, un Ineurcă-lume, bănuitor şi flecar, avea o delicateţe de spirit care te impresiona, un fel de a se exprima foarte plăcut, avea vioiciune, ritm şi culoare. François nu se putu opri să nu-şi spună părerea. Însă chiar în aceeaşi dimineaţă, datorită lui Fredet, care-i făgăduise să-l trezească şi nu se ţinuse de cuvânt, François lipsise de la slujba religioasă care se oficia în capelă şi ducele băgase de seamă absenţa lui. Fredet nici nu se sinchisi! Uitase. Iar când la rândul său, François trebui să se scoale şi să recite una din baladele lui, Fredet nu arătă niciun fel de plăcere. Cu atât mai rău! Ce-i păsa lui? Era liber să nu-i aprecieze versurile, ba chiar şi mai mult, să i le socotească proaste, vulgare, grosolane.

Chiar aceasta era şi părerea lui Fredet, pe care era gata s-o împărtăşească vecinilor lui; n şoaptă, când ducele se sculă, îl luă de braţ pe Vili m şi ieşiră împreună. Ce ocară! Nu numai Fredet, ci toţi murmurau... Astesan bombănea şi el mereu. Cum? Ce? Nu mai înţelegeau nimic. Asta depăşea orice limită.

— Domnul duce este prea bun, prea politicos, pentru că nu se poate să-i placă aceste versuri, zise Fredet cu acreală în glas.

— Nu e aşa? Nu e aşa? Nu sunteţi de părerea mea? şopti Astesan.

— Nu au rimă, le lipseşte muzicalitatea, continuă Fredet.

— Şi ce expresii!

— Aşa e!

— Ce ton vulgar şi neplăcut!

— Spuneţi-mi, unde găsiţi în balada lui… reluă Astesan şi mai îndârjit.

Tocmai în acest moment François se întorcea. Observă că se vorbea despre el şi prefăcându-se că nu bagă de seamă, se îndreptă spre Fredet. Acesta îi întoarse spatele.

— Oh! Voia dumitale! zise vesel poetul.

Apoi văzând că şi ceilalţi se fereau de el, se aşeză, îi privi un minut în tăcere şi deodată, înveselit de mutrele lor, se sculă şi plecă râzând.

(Dacă nu s-ar fi găsit într-o atât de proastă situaţie) înească, fără îndoială că Villon i-ar fi dat dracu-ul, cu cea mai mare plăcere, pe duce cu castelului cu tot, pe Fredet ca şi pe Astesan, pentru că el au era făcut pe calapodul lor. Însă unde să se ducă? N-avea de ales. Pe vremea aceea de iarnă când cri-tvăţul sufla pe sub uşi, făcea să îngheţe apa fân-Itânilor şi acoperise câmpul c-un strat gros de zăpadă, ar fi fost curată nebunie să părăsească locuinţa caldă

de la Blois.

Aici trăiai fără grija vremurilor grele. Ţi se dădea mâncare, îmbrăcăminte şi simbrie. Nu! François nu mai era prost! Nu mai era tânăr. Încă de pe acum, la douăzeci şi şase de ani, nu mai avea neastâmpărul acela care te împinge să faci cum, te taie capul, chiar dacă trebuie apoi să regreţi. O zână vicleană, vreo stea, sau poate chiar vreo planetă, cu influenţe nefaste, îşi luaseră sarcina să-l înveţe că e mai bine să nu dai vrabia din mână pe cioara din par şi s-o porneşti hai-hui. Experienţa pe care o făcuse îi era de ajuns.

Totuşi, la gândul că Colin bătea drumurile şi că Régnier, de la descoperirea furtului de la colegiul Navarei, era nevoit să se ascundă la Paris, François era cuprins deseori de doruri nelămurite. Oare vechii săi tovarăşi ar fi acceptat robia lui? Chiar ajunşi la ananghie şi fără nicio leţcaie s-ar fi putut ei constrânge să trăiască între un bătrân care avea mania versurilor şi cincisprezece poetaştri caraghioşi şi pretenţioşi? François nu ştia ce să spună. Uneori admitea că un asemenea lucru n-ar fi fost cu putinţă, respingând o astfel de idee caraghioasă, deoarece Colin şi Régnier, cu vremea, ajunseseră în ochii lui modele de curaj de îndrăzneală şi de re

Romanul lui François Villon zistenţă, iar alteori se gândea că, dacă şi ei ar fi avut darul poeziei, poate că l-ar fi imitat.

Gândul acesta, revenea tot mai des, făcând să i se pară că viaţa pe care o ducea la Blois, era atât de lipsită de farmec, încât, în loc să se facă binevăzut de duce, luând parte la concursurile poetice, petrecea zile întregi în bucătărie, la gura vetrei, dând de duşcă stacane pline cu vin. Asta, cel puţin, avea un sens. Când i se spunea că locul lui nu era printre servitori şi că i se va tăia simbria, răspundea că, la drept vorbind, prefera slujitorimea burţii, în locul celei a minţii.

— Ce neruşinare! exclamă Fredet.

În felul acesta au ajuns în primele zile ale lui Martie. După atâtea ploi, soarele părea mai strălucitor, primăvara făcuse să înmugurească toţi copacii din parc. şi să crească o iarbă deasă şi proaspătă.

„Vremea şi-a lepădat mantia De nea, de ploaie şi de vânt şi s-a rabrăcat cu broderia…”

Îşi spuneau, când ducele putea să-i audă, curtenii săi care se prefăceau că se prăpădesc după versurile stăpânului lor, dând ochii peste cap.

— Da, drumurile vor fi mai bune, zise François. Ducele Charles îl întrebă:

— Ce tot vorbeşti de drumuri, prietene Villon? Nu cumva le duci dorul?

— Domnule duce, şi eu am aşteptat multă vreme ca să aflu, răspunse el.

— Şi ce-ai hotărât?

— Să plec, zise încet François.

Ducele se uită la el întristat, iar seara când îl primi în bibliotecă, îl întrebă care erau motivele pentru care se gândea la plecare.

— ÎSfici unul, răspunse Frâneois. Oriunde m-aş afla nu am astâmpăr. Mă duc, vin… Iertaţi-mă.

— Poate din cauza simbriei care nu ţi s-a plătit? întrebă ducele.

François tăcu. Se uită la bătrânul acela care dâr-dâia în fotoliul său, cu picioarele aşezate pe o încălzitoare şi zâmbea. François oftă, apoi făcu un gest nelămurit.

— Te înţeleg, zise cu dragoste ducele Charles.

— Viaţa mea s-a sfârşit…

— Domnule duce!

— Nu. Nu protesta. S-a sfârşit de multă vreme şi tu trebuie să-ţi

urmezi soarta, până unde te-o duce. De altfel e un lucru firesc. Toţi oamenii aceştia din jurul meu, care mă ajută să mă distrez, nu trăiesc. Tu valorezi mai mult decât ei… Totuşi, reluă el cu o nuanţă de tristeţe în glas, fereşte-te de tine însuţi.

— Da, ştiu, şopti François.

— Firea ta aprigă te va duce atât de departe şi vei coborî atât de jos, încât nu vei mai putea să te ridici, continuă ducele. După cum vezi, sunt bine informat…

A doua zi avu loc, în sala de concursuri, o mare serbare în cinstea lui François şi ducele, ca să-i dea ocazia să se evidenţieze, propuse acest vers: „De sete mor lângă fântână”, pe care fiecare să scrie o baladă.

François se aşeză în colţul unei ferestre de unde se zărea, dincolo de copacii şi aleile parcului, ori

15*

zontul albastru, apa Loarei, câmpul înverzit, cerul şi se gândea la versurile acestea care ar fi putut să fie deviza vieţii lui. În tăcerea care domnea se auzeau penele cum scârţâie pe hârtie. Fredet, cu capul încins, repeta bătând măsura cu piciorul: „Eu-mor – de – sete … eu-mor…”

„Cum se mai frământă! se miră François în sinea lui. Poate pentru că nu-i lipseşte nimic, săracul! E gras ca un porc! Şi ca să moară de sete… Nici gând… Doar ştie unde e vinul!”

Astesan, care-şi rodea unghiile, întrebă dacă trebuia să respecte ideea dată, sau printr-o alegorie să facă un tablou al propriilor dorinţe.

— Faceţi cum vreţi, i se răspunse.

Villon se reculese. Printre toţi aceşti versificatori, încerca o impresie ciudată, care-l stânjenea, dar, după puţin timp, începu să scrie şi prima strofă o compuse cu mare uşurinţă. Se gândea la viaţa lui stricată, la nenorocirile lui, la soarta crudă care totdeauna, tocmai în momentul în care se credea scăpat, îi plăcea să-şi bată joc de el şi toate astea îl luminau, îl călăuzeau, îl inspirau. A doua strofă:

„Nesiguranţa mi-o soră foarte bună”.

O puse la punct cu repeziciune, apoi continuă urmărind ideea propusă de duce, până la strofa finală, în care, adresându-se ducelui Charles prinse ocazia să-i ceară din nou simbria, preciza unele versuri, modifică altele şi aşteptă să termine şi ceilalţi, ca să dea poezia.

Abia atunci ducele începu lectura şi fiecare îşi scultă neroziile.

Din toate părţile se auzea nu-Jai: „Ah! Foarte bine! Foarte bine! Este destul; delicat! Fin! Graţios! Ce drăguţ!” Aplaudau şi i mai puteau de plăcere. Voiau ca ducele să reci-ască fiecare baladă. François era năucit. Toată polilogbia aceea îi întorcea sufletul pe dos, îl dezgusta, îl plictisea, i se părea greţoasă şi-l făcea să se teamă că balada lui, lăsată la urmă, nu va avea niciun succes. Balada lui Astesan făcu asistenţa să fie cuprinsă de o atât de mare emoţie, încât bietul François se simţi ruşinat că prostia omenească poate ajunge la asemenea grad, apoi pentru că ducele ce-trea să se facă tăcere ciuli urechea şi rămase înmărmurit.

— Hm! bombăni el. Nu! Nu se poate!

Fredet nu-şi mai încăpea în piele: închisese ochii 1 pe jumătate şi se lăsă legănat de ritmul versurilor sale, pe care le gusta ca pe o băutură dumnezeiască. „Mi-a venit rândul, zise Villon, în timp ce-n jurul său ceilalţi nu mai încetau să-l tămâieze pe burtosul de Fredet. Păzea! Se schimbă roata!”

— Ascultaţi! strigă cineva.

„De sete mor alături de fântână, încins ca focul, dinţii-mi clănţănesc; în ţara mea, mă aflu-n ocină străină: La vatră dârdâi, în friguri mă prăjesc; Gol ca un vierme-n straiul boieresc; Cu lacrimi râd…

Se auzeau şoapte de aprobare; toţi se întorceau să-l privească pe François.

…şi-adăst făr’ de nădejde; Căminu-mi regăsesc cuprins de deznădejde;

lbl HBSIPWIBPa-ţ” l) *: S’e 1 („*”.

Mă veselesc şi n-am nicio plăcere; Puternic sunt Ri n-am nicio putere, De toţi bine primit, gonit de fiecare…

— Versurile acestea sunt minunate, zise ducele răspicat.

Fredet tuşi. Ducele reluă lectura, oprindu-se după fiecare strofă ea să privească în sală şi să-şi dea seama de efectul produs, apoi continuă; mirat că nimeni nu râdea, nu-şi bătea joc, François oftă uşurat.

— Privâţi-l cum se umflă în pene! zise Fredet în şoaptă.

Între timp ducele ajunsese la strofa din urmă, la versul:

„Mai şti 1.1 cu ce? Simbria poate-aş cerc…”

pe care Frâneois îl aştepta cu nelinişte, şi pe bună; dreptate, pentru că Fredet exclamă prefăcându-se: indignat:

— Auzi colo! Asta strică tot ui!

— Nu sunt de aceeaşi părere, răspunse ducele cu răceală. François Villon ţi-o va dovedi.

Şi pronunţând aceste cuvinte, se îndreptă spre poet şi luându-l de nună, adăugă:

— Lasă-l pe Fredet cu necazul lui. E destul de îndreptăţit.

— Vai! Domnule duce nu sunteţi supărat? încercă să protesteze Fredet.

— Deloc.

— Dar simbria…

— C) vei primi, răspunse ducele. Astesan i-o vei plăti îndoit.

CAPITOLUL XVII

Villon nu păstră decât O'Sfegură amintire plăcută despre şederea lui la Blois: aceea a dimineţii de mai, în care părăsea oraşul, vesel şi cu punga plină. Era tare încântat. Nu mai avea să dea socoteală nimănui de poftele, de fantezia, tristeţea şi slăbiciunile lui. Se simţea eliberat de toţi poeţii ea Fredet şi Astesan, ba şi de duce, a cărui meteahna de a face versuri era cât pe-aci să-l dezguste ea era poet şi sminteala lui, pe care o ţinuse în frâu atâta vreme, îl umplea de mulţumire. Nu! Dacă era vorba să aibă un ciolan de ros, ca o javră legată în lanţ, mai bine să nu-l aibă şi să-şi strângă cureaua. Ce importanţă avea asta! Era obişnuit, şi pe deasupra nici scrupulele, nici grăsimea nu-l prea incomodau.

Trecu Loara, urcă în susul ei, pe celălalt mal, o luă la dreapta, se depărta de fluviu şi merse drept înainte, până când, în cea de a patra dimineaţă zări, la orizont, profilate pe cerul lăptos, vârfurile înaltei catedrale din Bourges. Drumul şerpuia printre lanuri de grâu, pe câmpii udate de şănţuleţe cu apă, îşi desfăşura panglica printre lăstare înverzite, nu se mai vedea, pentru ca apoi să urce spre metere

I

zurile oraşului, cu turnuri groase şi să dispară definitiv în ei.

François se opri aici doar cinci zile, cheltui cu băgare de seamă câţiva gologani, câştigă alţii recitându-şi versurile prin cârciumi şi cu sufletul împăcat, îşi văzu de drum. Vara îl găsi la Nevers, vânzând codanelor poze, stofe, mătăsuri, pe care de data asta nu le mai dădu pe degeaba, sau recitându-şi poeziile. Le copia pentru doi gologani bucata, îi învăţa pe oameni să le spună şi apoi, pentru că nu avea o ţintă precisă, plmga din nou la drum. Purta în spate o torbă de mWenidan, pe care o deschidea prin hanuri, arăta marfa şi uneori, când băga de

seamă că nimeni nu era cu ochii pe el, profita de ocazie și șterpelea câte ceva.

După ce trecu vara, pe la culesul viilor, o ţinu de-a lungul Saonei până la Lyon, apoi al Ronului până la Vienne şi mulţumit de câştig se întoarse pe unde venise, o luă la stânga peste dealuri, se rătăci, bătu cale lungă şi la urmă se pomeni iar pe malul Loarei, mai sus de Sully. Ţinutul îi plăcea. Colindă toate bâlciurile în tovărăşia unor presupuşi negustori, a unor panglicari, puşlamale, felceri şi tot felul de indivizi, mai mult sau mai puţin pitoreşti, care-l târau cu ei să-i asculte poeziile.

Toată iarna şi-o petrecu pe drumuri, adeseori obosit şi înfometat, alteori bine dispus şi gata de glumă, dacă băuse destul.

Torba lui nu mai conţinea stofe, mătăsuri sau dantele, ci găinile şi raţele pe care le fura şi le jumulea noaptea, şunci şi chiar blănuri de iepuri.

Ce ciudat marchidan a mai fost şi Villon şi cum se mai ferea seara, prin sate, când oamenii cinstiţi

rugau să le arate marfa! Răspundea tuturor că i vândută toată unui nobil bogat, sau izbucnea în v is când vreunul din muşterii îl lua deoparte şi-l întreba, în ascuns, cât costă găinile şi raţele, pentru cu apoi, în grajd, să se înţeleagă asupra preţului. Viaţa pe care o ducea îi devenise nesuferită, dispreţuia pe haimanalele care la început îl încântaseră iji care acum nu-l mai interesau. Până când avea să umble cu ei din bilei în bâlci, ca să se distreze, dar să se şi compromită? Era o treabă caraghioasă! El, care fugea de Paris de teama temniţei, se expunea aici la primejdii şi mai mari. Era nebun? Un fleac.

O neatenţie, un cuvânt de prisos şi uşile închisorii

1 s-ar fi deschis în grabă. Doamne Sfinte! îl cuprinse frica. În ţinutul acesta unde nu cunoştea pe nimeni căruia să-i poată cere ajutor, se şi simţea sortit călăului şi orice ar fi făcut se vedea târât la spânzurătoare, desculţ şi cu ştreangul ele gât. Gândul acesta îl îngrozi. Își părăsi prietenii, jocurile, obiceiurile lor, se feri de hanuri, rătăci în stânga şi în dreapta şi, în sfârşit, nemaiavând niciun alt bun decât o scrisoare de recomandaţie din partea ducelui Charles d'Orléans către ducele Jean de Bourbon, nu mai avu pic de răgaz până ce nu intră, ca şi cum ar fi fost hăituit, la sfârşitul anului 1459, în oraşul

Moulins.

„Hei, drace, îşi zise el, parcă mă simt mai liniştit".

Ajunse la castel spunând oricui voia să-l asculte, că venea de la

Blois şi că era foarte mulţumit să vadă o cetate aşa de plăcută şi de frumoasă, cu ziduri înalte şi crenelate, cu porţi grele legate în fier şi cu case de piatră. Totul era frumos, totul îi dădea încredere, până şi deviza ducelui, care era „Speranţă”, îl umplea de bucurie. După ce Jean de Bourbon îl primi şi-i dărui o pungă cu şase scuzi, bucuria lui François nu mai cunoscu margini: se proclamă supusul unui om atât de nobil şi milos, amintind că, după tată, era originar din Bourbonnais şi convins poate că aici i „Havea altceva de făcut decât să trăiască liniştit, nu neglija nimic din ce-ar fi putut să-i schimbe hotărârea.

Însă oriunde s-ar fi aflat, la Blois sau la Mouljns, viaţa printre cei mari impunea anumite îndatoriri, ou care Villon se împăca anevoie şi în curând constată că în locul lui Fredet, trebuia să-l rabde pe Jean Robert, sfetnicul intim al ducelui, pe d’Usson, majordomul, pe Guiilaume Cadier, vistiernicul, şi altv. minţi luminate care-l tratau de sus.

— Dumneata eşti autorul baladei pe care stăpân ui nostru a primit-o de la ducele Cliarlos d’Orléans? întrebau ei într-o doară.

— Da, răspundea François.

Jean de Bourbon îi adresă cuvinte de laudă, dar pentru că era tânăr şi nu se prăpădea după poezii, pentru, că François avea o înfăţişare păcătoasă şi vicleană şi fiindcă-i displăcea prefăcătoria lui Villon nu se mai preocupă de el.

„Va trebui să mă gândesc la simbria mea1, cugetă poetul cu amărăciune.

Vai! Ar fi dorit să nu se gândească numai el, căci după o lună de gânduri posomorâte, se găsea în aceeaşi tristă situaţie.

Din cei şase scuzi primiţi de la duce nu-i mai rămăsese nimic. Un croitor îi luase trei ca să-l îmbrace, doi îi dăduse pe la cârciumi, iar unul îl dăruise unei pramatii de muieri de care se îndrăgostise.

Cum ar fi putut trăi la Moulins fără bani? Nenorocitul nici nu îndrăznea să se gândească. Petrecu zile întregi închis în camera lui, măsurând-o cu paşii în lung şi-n lat, visând, bătându-şi capul cu un poem. Toate astea erau distracţii meschine, chiar după părerea lui Villon însuşi, care, tot aşteptând să se desfete ca şi la Blois, ducea o viaţă păcătoasă, străduindu-se în fiecare seară să atragă atenţia ducelui asupra sa. Purta în buzunar o jalbă în versuri, adresată acestuia şi pândea mereu momentul prielnic ca să i-o citească:

„Al meu stăpân…”

Începea el în şoaptă, cu ochii aţintiţi asupra ducelui Jean de Bourbon:

„Al meu stăpân şi prinţ lemut...

Dar acesta vorbea de dragoste, de vânătoare. de călătorii, de întreceri cavalereşti, şi curtenii săi nu mai ştiau ce să inventeze, cum să-i răspundă, cum să-l linguşească, să-l distreze, să-l facă să râdă, când François, ajuns la capătul răbdării, înainta şi grăi cu îndrăzneală:

— Dacă îngăduiţi vă voi recita o baladă.

— Privitoare la ce? întrebă ducele.

— La un anume Villon care vrea să vă explice situaţia lui. Şi citi:

„Al meu stăpân şi prinţ temut, Boboc de crin, regal vlăstar, François Villon, de soarta lui bălut Fără de milă, ţi chinuit de-atât amar, Vă roagă prin această prea umilă jalbă să-i daţi ceva parale cu-mprumut.

235

— Înţeleg! zise ducele.

După o scurtă şovăire François reluă:

„De la alt prinţ nicio leţcae n-am împrumutat...”

şi-n timp ce, încet, încet, vocea-i devenea mai sigură, iar Jean de Bourbon găsea foarte spirituală ciudata lui cerere de bani, recită întreaga-i baladă, se înclină şi se retrase.

— Unde e? A fugit? întrebară doamnele.

Ducele trimise să-l cheme.

— Magistre François Villon, pentru o cerere aşa de dibaci ticluită, îmi face plăcere să-ţi vin în ajutor.

— Mi-e ruşine, îngăimă François.

— Haide! Ţine-ţi firea! zise ducele... Sunt surd doar pentru versuri proaste.

A doua zi poetul primi zece scuzi. Nici nu-i venea să-şi creadă ochilor; îi numără de mai multe ori, îi vârî în pungă şi răsucindu-se pe călcâie, alergă să-şi plece genunchii în faţa stăpânului său şi să-i mulţumească. Jean de Bourbon îl ridică şi pentru că François îi luase mâna şi i-o săruta, îl ciupi de obraz şi zise:

— Îţi place aici?

— Domnule duce, crucile cu care sunt însemnate drumurile nu au valoarea celor de pe monede.

— Poate.

— Nu. Nu. Puneţi-mă la încercare, zise el.

— Vom \redea, răspunse ducele. Şi adăugă: – Ştiu de la vărul meu Charles d'Orléans, că pe timp de iarnă se poate conta pe tine, dar că odată cu venirea primăverii nimic nu te mai poate ţine în loc…

— Depinde.

— Ia gândeşte-te, Peste trei luni…

— E adevărat! Vom fi în aprilie, răspunse François…

— Şi vei pleca?

— Sunt sigur că nu.

— Să zicem patru luni, zise ducele.

În adevăr, când se făcu vreme frumoasă, François, care se plictisea la Moulins, plecă spre Orléans. Nădăjduia să-l întâlnească acolo pe Picior Alb, să capete ştiri despre Colin, poate chiar să-l şi vadă şi să afle din gura lui dacă se va putea întoarce la Paris. După patru ani, furtul de la Colegiul Navarei trebuia să fi fost uitat. Dorea din tot sufletul. Nu mai avea răbdare deloc şi socotea că timpul care trecuse era de ajuns ca să-şi poată regăsi prietenii fără primejdie şi să nu-i mai părăsească.

Nu cumva el era de vină că se despărţise de ei? Nesiguranţa în care se găsea îl făcea să neglijeze price prudenţă. Slăbea văzând cu ochii, îi era dor să se simtă din nou alături de tovarăşii lui, să li se încredinţeze şi să împărtăşească soarta lor. Ce făcuse el în aceşti patru ani? Era sătul. Îşi vedea viaţa irosită în zadar şi-l cuprindea un dezgust fără margini. De teama Frăţiei Scoicarilor ajunsese un biet golan, o haimana oarecare, ba ceva şi mai rău, un fel de curtean, de versificator plătit, pentru că dacă Colin l-ar fi întrebat cu ce se ocupase în acest timp n-ar fi putut să-i spună nimic demn de laudă.

Totuşi, la Orléans, când trecu pe poarta cetăţii, Villon îşi recapătă curajul. Poposi la hanul lui Picior Alb, ceru o cameră, îşi dădu un nume de împrumut; şi când văzu că hanul nu mai avea acelaşi ipatron de altă dată nu mai ştiu ce hotărâre să ia. În oraş îi cuprinse, pe neaşteptate, frica din cauza felului în care era privit. De mai multe ori se crezu urmă

236

rit, clar nu întoarse capul şi spre seară, necăjit că era atât de lipsit de curaj, porni spre casa femeii unde odinioară îşi petrecuse noaptea, îi deschise un bărbat.

— Ce doriţi? întrebă acesta politicos. Villon dădu să iasă, dar celălalt îl opri.

— Stai! Nu pleca! Ce s-a întâmplat?

— Mi se pare că m-am înşelat, bolborosi François.

— Pe cine voiai să vezi?

— Pe nimeni...

— Nu cumva e vorl>a de Jacqueline, aceea care locuia aici iarna trecută?

— Nu ştiu.

— ...

— O blondă, zise omul râzând. Aşa e? Blondă şi drăguţă... Niţel cam voinică... Stai să-ţi explic. A murit.

Şi celelalte? întrebă François fără voie.

— Celelalte?

— Au plecat?

— La închisoare.

— Cum la închisoare? Râzi de mine?

— Ei, drace! Aveau legături cu oameni ciudaţi, nu-i aşa? Puşlamale. Bandiţi. Bandiţi de seamă... Au fost arestate cu toatele...

Villon se uită lung la omul din faţa lui, dădu din cap în semn de îndoială, apoi, în tăcere, coborî scările în fugă şi nu se mai opri până în stradă.

— Doamne-ajută! oftă el, furişându-se pe lângă zidurile prăvăliilor, fără să observe că de data asta era urmărit pe faţă. Am căzut într-un viespar şi-acum trebuie să ies!

La ban mâncă fără poftă, se culcă devreme, dormi rău şi hotărî s-o tulească de cum s-o face ziuă, plăti şi o întinse cu toată iuţeala. I se părea rău ce datora fă merge pe marginea unei prăpăstii. Picioarele! tremurau. Nu îndrăznea să se uite la nimeni şi urechile îi vâjâiau.

„Ar fi mai bine să mă duc la Montpipeau” „socoti el.

Cunoştea drumul şi, fără să şovăie, ajunsese aproape de poarta cetăţii, când, ca din întâmplare îi ieşi înainte omul care în ajun îl informase că Jacqueline murise. îl recunoscu pe François, se îndreptă spre el, cu mâna întinsă, dar François se feri de el aşa de prosteşte că celălalt, /fără nicio vorbă, se luă pe urmele lui.

„Ah! De data aceasta e o minune dacă mai scap”, gândi înfuriat poetul.

— N*

Omul care-l urmărea se ţinea după el ca o umbră. Villon îl simţea în spatele lui şi o groază ticăloasă puse stăpânire pe el. Cu toate

acestea, dincolo de ped şi de bolta umedă a turnului, se vedea câmpia şi mai ales drumul care se desfăşura până departe, în lumina puternică a soarelui. Mai înainte însă trebuia să treacă pe sub această boltă şi peste pod. François se înfiora. Se strecură printre femeile care duceau coşurile pe cap, printre meşteşugari şi printre ţăranii care conduceau carele, când un sergent, căruia cineva îi făcuse semn, îl opri şi-l întrebă unde se duce.

— La Blois, zise el.

— Aşteaptă puţin, se auzi o voce care-l îngheţă de spaimă pe François.

I. Se întoarse. Era omul care-l urmărise şi care-i porunci sergentului să-l înhaţe pe François şi săi, urmeze.

IHp™

— Nu vreau, protestă nefericitul. N-aveţi dreptul... Nu... Nu... Ce v-am făcut?... Răspundeţi-mi... N-am făcut nimic... U}nde mă duceţi?

Îndată apăru Piaţa de Păsări cu forfoteala şi tarabele ei, şi cu zidurile sinistre ale înaltei clădiri ce ocupa o întreagă latură. Villon înţelese. Se zbătu, se rugă de sergent, strigă, se trânti la pământ. îl târâră până la poarta temniţei, îl băgară într-o celulă scundă şi pentru că nu înceta să strige, fu înhăţat de doi temniceri care-l snopiră în bătaie.

— S-a potolit? Veni să întrebe un alt zdrahon.

— Fie-vă milă! se rugă François.

— Milă! De ce? Nici nu l-am atins. Face pe prostul! Haide! Acu mişcă-te!

Temnicerul îl conduse în altă celulă subterană, îl sili să intre cu forţa şi, din dosul uşii, îi strigă să se liniştească, dacă nu voia să mai capete o porţie.

— Fie-vă milă! gemu poetul. Fie-vă milă! Spune-ţi-mi de ce m-aţi adus aici? De ce? Ce-aveţi cu mine? Ce vreţi să faceţi cu mine?

François se tângui timp de trei zile; nu cunoştea motivul pentru care-l încinseseră, dar după ce-l puseră de faţă cu tovarăşele Jacquelinei, care-l recunoscură de îndată şi care declarară că l-au primit împreună cu Picior Alb şi cu un alt bărbat, îl cuprinse o atât de mare deznădejde, încât crezu că i-a sunat ceasul din urmă. *H*

Era în ziua de 19 iunie 1460. A doua zi i s-a luat interogatoriul în privinţa declaraţiilor celor două femei; l-au confruntat din nou cu ele şi amândouă şi-au menţinut declaraţiile, tăcând la toate tăgăduie-lile lui.

Şi pentru că nu voia să recunoască nimic, l-au supus la tortura apei şi a mărturisit. Era adevărat: petrecuse noaptea în casa lor, dar după „aceea s-a câespărţit şi de Picior Alb şi ide celălalt pe care nu-l cunoştea. În timp ce făcea aceste mărturisiri, plângea cu lacrimi fierbinţi. Îşi cerea mereu iertare şi grefierul, care scria la lumina unui opaiţ păcătos, trebuia să se oprească în fiecare clipă, pentru ca să poată redacta declaraţia după dictarea lui. I-au citit actul şi François a fost nevoit să-l semneze. Dar în zilele de 23 iunie şi 2 iulie l-au torturat din nou, în privinţa lui Picior Alb până când a povestit tot ce ştia despre el. „Sunt pierdut, cugeta îndurerat poetul. Dumnezeu m-a părăsit. Mă vor spânzura, orice aş face. Ah! Ei, micul meu François, n-ai să atârni prea greu de funie. Mort sau viu… niţel mai greu… un pic mai înţelept…”

Uneori era cuprins de spaime grozave care-l scăldau în sudori reci, frigurile îl scuturau nopţi de-a rândul, iar alteori începea să strige, să se târască pe jos; gemea, vorbea cu persoane nevăzute, era cuprins de exaltare, aştepta sosirea călăului. În unele momente se ruga Fecioarei să-l ajute în ceasul morţii şi atunci i se cobora în suflet o pace nemărginită, în alte clipe se pornea pe înjurături şi când auzea zgomotul înăbuşit al paşilor care răsunau în strâmtul gang ce ducea la carcere, înspăimântat, striga:

— Mi-a venit rândul?

— Da, răspunse într-o bună zi temnicerul. Hai, François Villon, vino. O să fii mulţumit.

— Pentru numele lui Dumnezeu, nu-ţi bate joc de mine! zise François. – Hai! Vino încoace!

— Cum?

— Eşti liber, îl lămuri temnicerul. Ducele Charles d'Orléans, ducesa şi mica prinţesă Maria au sosit ieri aici şi i-au graţiat pe toţi cei din închisori.

241

Atât de mult îl tulbură această ştire, că fu nevoit să se sprijine de zid ca să nu cadă; porni, în tăcere, după temnicer şi în tot timpul cât durară formalităţile de eliberare, stând în picioare, foarte palid, i se păru că visează. Ajuns afară, văzu oraşul împodobit, auzi dangătul clopotelor, se lăsă dus de mulţimea care striga în cor, în cinstea ducelui Charles: „Ura! Ura!” Rebegit de frigul temniţei, se pomeni într-o piaţă unde fete tinere aruncau flori, arcaşii rânduiau oamenii care veneau din toate părţile, se înghesuiau cu nădejdea că vor putea vedea

cortegiul. François se lăsă târât de mulţime până seara şi de câteva ori o zări pe mica prinţesă Maria, care, foarte serioasă, îmbrăcată într-o rochie de mătase cu fir de aur, trimitea sărutări mulţimii. Era un copil de trei ani, François îşi aduse aminte că se născuse chiar în ziua în care sosise el la Blois şi cugeta că era a doua oară când îi scăpa viaţa. La acest gând, fu năpădit de veselie, începu să joace şi să strige şi el „ura", ca toată lumea şi pentru că acum era sigur că Providenţa i se arăta prin chipul acestei copile, compuse în cinstea ei un poem în care arăta ce ştia şi-i cerea s-o slujească.

— Vouă şi domnului duce, prea nobilul vostru tată, vă datorez fericirea de a mai vedea lumina zilei, bolborosi el a doua zi, prosternându-se în faţa ei. Vă rog deci să mă luaţi în slujba voastră şi vă asigur că nu veţi avea slujitor mai devotat ca mine.

— Dar, prietene Villon, te-aş fi ţinut cu plăcere, zise ducele.

François se ridică şi zise:

— Am fost nebun, domnule duce. Nu puteam să stau pe loc.

— Şi acum?

— Vedeţi în ce hal am ajuns, răspunse el cu amârdiharles d'Orléans se uită la el, clătină din caR şi luându-l deoparte îi dărui cinci scuzi; apoi, pentru S François îi mulţumea şi-l întreba respectuos ce hotărâse, grăi domol:

— Du-te la Blois. Într-o săptămâna vom fi şi noi acolo şi de s-o mai putea, jur că te voi ajuta, pentru, că mi mai e timp de pierdut.

CAPITOLUL XVIII

Din păcate, două luni mai târziu, nu la Blois printre curtenii ducelui, în bogatul palat, aprecia Villon plăcei de vieţii, ci la Meung, în fiare, pe lespezile unei celule. Nu-şi putuse înfrânge ispita şi se dusese la Montpipeau, unde Colin, care stăpânea ţinutul, îl recunoscuse cel dintâi. François îşi aducea aminte că omul acesta atât de neînduplecat, văzându-l, se repezise să-l întâmpine, apoi îl informase de moartea lui Régnier, care fusese prins, judecat, spânzurat acum trei ani deşi surorile lui se străduiseră să obţină ordinul de graţiere.

La venirea lor, Régnier se şi legăna în spânzurătoare; se gx-ăbiseră să-l dea pe mâna călăului şi a doua zi, când nenorocitele reveniră, aducând ordinul de graţiere, li se răspunse că ar face bine să se ducă să vadă dacă acel care se bălăbănea în noua spânzurătoare de la Montigny nu era cumva fratele lor.

— Ah! izbucnise cu ura Colin. Nu-i mare lucru să crăpi, dar când

ai putea să scapi, să fii trimis pe lumea cealaltă, cu lașitate, ucis pe la spate… *By Good*!

Fii ancois își aminti de modul în care își rânduia Colin oamenii, seara, ca să-i atace pe călători. Luase parte la mai multe atacuri și chiar el însuşi într-o noapte își luase sarcina de a târî două cadavre într-un mic hăţiş. Apoi rătăcind de colo până colo, prin ţinutul acela, la Baccon, pe drumul Parisului, dăduse peste o biserică, intrase în ea… Doamne Sfinte! Cum mai blestema François această biserică! Dacă nu l-ar fi momit potirele, vasele de aur, sfitele și scrinurile pline, n-ar fi fost aruncat în gropniţa asta de la Meung şi fără îndoială că nici Colin n-ar fi fost înhăţat. Spre nefericirea lor au spart uşa bisericii şi chiar dacă el scăpase atunci cu fuga, era încredinţat că până la urmă tot va fi prins. Opt zile de-a rândul fugise, fără să ştie unde să se ascundă, în ţinutul acela pe care nu-l cunoştea. Hăituit din toate părţile, se năpustise în păduri, nemaiîndrăznind să iasă din ele, până în seara în care, întâlnindu-l pe unul din cei cu care dăduse lovitura, la Baccon, îl opri și-i ceru să-i arate pe unde s-o apuce.

— Pe-acolo te poţi duce la Meung, zise omul.

— Şi pe urmă?

— Stai niţel… Podul e păzit.

— Şi dincolo de Meung?

— Dai de Orléans… François se strâmbă.

— După ce-ai trecut de oraş, reluă omul cu care vorbea, dacă priveşti în lungul drumului ce coboară spre Loara, ai să vezi spânzurătoarea…

— Cum? Ce spânzurătoare?

— Colin!

— Ce vrei să spui?

— Ah! El e, sunt sigur. Poţi să te duci să-l vezi. Dar dacă ţii la pielea ta, fii cu băgare de seamă. Nu te opri…

Villon porni, în goană, spre Meung şi la căderea nopţii îl recunoscu, în spânzurătoare, pe Colin, ţeapăn, învineţit, cu unghi etura gâtului ruptă. Atârna în ştreang, printre alţi cinci-şase, cu ochii ieşiţi din orbite, putreziţi, cu gura plină de muşte, cu nările dilatate şi pântecele, iacoperit de cămaşă, [umflat să crape. François se apropiase de el; îi vorbise ca şi cum ar fi putut să-l audă, îl pipăise, apoi pe neaşteptate, deoarece nu-i văzuse pe cei doi oşteni care se apropiaseră, se simţise înhăţat, trântit la pământ, legat cobză şi târât la castel.

Ah! De câte ori, în ceasul acela tragic, Villon nu retrăise în minte clipa în care-l zărise pe Colin! se gândea la el fără încetare. Era mereu în prada unei emoţii groaznice! Colin spânzurat, Régnier spânzurat, mai rămăsese doar el, al treilea, căruia trebuia să-i vină rândul să piară în ştreang.

De câte ori se deschidea uşa celulei, şi apărea călugărul care, din două în două zile, îi aducea un dumicat de pâine şi vin ulcior cu apă, François întreba:

— Mai e mult?

Dar călugărul nu răspundea. Pleca fără să scoată un cuvânt, închidea o a doua uşă, la capătul de sus al scărilor şi raza de lumină care pătrundea un moment între zidurile temniţei se stingea. Villon se apuca să mănânce. Ghemuit peste fiarele care-i înlănţuiau picioarele, mesteca domol plinea şi se gândea.

Nu se mai temea de moarte. Era pregătit. Se gândea la cei doi prieteni. Şi cu toate astea… Nu. Nu. Nu frica, ci viaţa pe care o ducea, nesiguranţa, îl făcea uneori să se zbuciume, să-şi piardă curajul, să strige călugărului că, dacă episcopul d'Aussigny voia să-l istovească, n-avea să izbutească. Ah! Ştia

24G

n el ce fel de om era! I se spusese: o fiinţă mârşavă, un monstru, un laş şi când călugărul, în astfel de momente, îl poftea să se roage lui Dumnezeu ca să aibă milă de el, răspundea:

— Pleacă! Dacă Dumnezeu ar face dreptate, ar începe eu episcopul tău. Nenorocirea mea e că depind de el…

Într-o dimineaţă l-au dus într-o sală mare, pentru ca judecătorul să-i ia interogatoriul în privinţa furtului de la biserica din Baccon şi să stabilească partea lui de vină la acest furt. François mărturisi cinstit adevărul. Dar când fu întrebat dacă face parte clin tagma scoicarilor, tăgădui cu atâta înverşunare, încât judecătorul îl soma să spună adevărul, dacă nu voia să-şi înrăutăţească situaţia. Villon declară că habar n-avea despre ce era vorba.

— Gândeşte-te bine, zise încet judecătorul. În situaţia în care te găseşti asta nu mai are importantă! Așadar?

— Nu, zise François.

— Greşeşti, reluă judecătorul Étienne Plaisance, pe acelaşi ton. Poţi fi făcut să vorbeşti…

— Vă jur…

— Nu jura!

Apoi schimbând tonul:

— Te-ai hotărât, da ori ba? François își plecă. ochii în pământ.

— Dacă trebuie, șopti el, să mărturisesc pentru că așa vă place, sunt gata. Dar, fie-vă milă, mai întâi spuneţi-mi despre ce este vorba?

— În sfârşit, ţi-a venit mintea la cap, zise judecătorul, scoţând dintr-un dosar o anumită declaraţie

făcută în iulie trecut, la Orléans, și semnată de Villon. Vrem să ştim unde-l putem găsi pe acest

Picior Alb, pomenit aici de tine – şi-n acelaşi timp făcu semn călăilor să se apropie.

— Domnule judecător! bolborosi François.

— Nu ştii?

— Ah! Fie-vă milă, gemu nenorocitul, nu veţi. face una ca asta!… Pe Picior Alb l-am întâlnit doar o singură dată, într-o seară, la Orléans, împreună cu Colin. Ne-am întâlnit la un han, arătat în declaraţie şi apoi ne-am dus la un tractir, de asemenea arătat în declaraţie… Asta-i totul! Ah! Ah! Vă implor… Pentru numele lui Dumnezeu, spuneţi oamenilor ăstora să se depărteze… nu ştiu nimic… n-aş putea să vă dau nicio informaţie…

Era atât de înspăimântat de ce-l aştepta, încât voi să se arunce la picioarele judecătorului Étienne Plai-sance, dar la un gest al acestuia, călăii se şi năpustiseră asupra lui, cât ai clipi din ochi, îl trântiră jos, îl cetluiră de mâini şi de picioare cu funia scripte-telui.

— Pentru Dumnezeu! implora el. Domnule judecător…

Încheieturile începură să-i pârâie, trupul i se întinse, i se lungi, făcându-l să scoată strigăte de durere. Era îngrozitor! Pe măsură ce se ridica de la pământ, avea senzaţia că se rupe, că se sfărâmă. Şi muşchii şi oasele. De picioare avea legată o greutate care-l ţinea şi totuşi această greutate se înălţa încet, odată cu el.

— Mă doare… mă doare… suspină el. Mă doare… atât de rău… Ajutor!

Mâinile, legate la încheieturi cu funia care-l ridica încet, îl ardeau ca şi cum le-ar fi ţinut în foc; i se părea că degetele îi stăteau gata să-i plesnească. Capul, de asemenea. Avea impresia că sângele îi va

(j prin pori. Se înăbuşea: pe ochi i se pusese un ici de pânză; în urechi îi răsuna un ciocănit surd care se înteţea, iar în gură parcă avea

pământ. Îşi mai dădea oare seama de ceva? Suferea, îi venea i; a urle, necontenit, diji tot trupul întins de scripete, dislocat fibră cu fibră, nerv cu nerv. Nu mai era decât chin, carne sfâşiată, torturată până în adâncul fiinţei sale, năprasnic, cu migală; din gâtlej izbucni un ultim ţipăt cumplit, îşi pierdu cunoştinţa, îşi veni în fire în celulă, cu cineva alăturea.

— Cine eşti? Era călugărul.

— Mi-e sete, abia şopti François.

Nevoit să bea din ulcior, îşi aduse aminte de cele întâmplate, se uită lung la mâini, şi le pipăi, închise ochii şi recăzu pe paie.

— Dacă ai fi răspuns la întrebarea judecătorului fitienne Plaisance, grăi liniştit călugărul, nu te-ai afla în halul ăsta.

— Lasă-mă…

— Ce era dacă spuneai? Vezi în ce hal ai ajuns? Te-au supus la tortura scripetelui şi vor reîncepe, pentru că n-ai vrut să mărturiseşti nimic…

— E frig, se plânse François.

— Bine, bine, mormăi călugărul. Fă cum vrei. Săptămâna asta te vor lăsa în pace, dar pe urmă ai să te urci iar sus.

— Pleacă! zise François. Pleacă odată! Du-te!

A doua zi, când călugărul îi aduse pâinea şi apa, îl întrebă, pe neaşteptate, dacă vremea era frumoasă.

— Mai bine gândeşte-te la judecătorul Étienne Plaisance, îl sfătui călugărul.

— Ah! Fără îndoială că iar mă vor chinui, zise François.

— Ai putea să scapi.

Drept orice răspuns François se întoarse cu faţa la perete şi socotind că mai avea patru zile până când trebuia să se înfăţişeze judecătorului, îşi zise că, cel puţin, până atunci va trăi. După atâta suferinţă se produsese în el o schimbare completă. Nu se mai gândea la moarte. Dimpotrivă. îl susţinea o speranţă nelămurită. Se gândea că fiind mereu supus la tortură, va ajunge poate, de la o săptămână la alta, să scape de ştreang, dacă judecătorii se vor mai încăpăţâna. Ar fi fost de ajuns să nu cedeze cu una cu două pentru ca apoi judecătorii nemaiavând ce-i face, să-l pună în libertate ca să afle unde se ascundea Picior AII). Tot felul de idei ciudate îi treceau prin minte, îl obsedau, dar când îl duseră a doua oară la caznă, îi dădu sângele pe gură, pe nas şi pe urechi… şi crezu că o gata să-şi dea duhul. A treia oară, rămase

mai mult de nouă ceasuri fără cunoştinţă, singur, în bezna groaznicei lui celule, scuturat de friguri, cu trupul zdrobit, mai mult mort decât viu. Era de nerecunoscut. Întins pe lespezi, plânse toată noaptea, cuprint de ură şi deznădejde; după aceea nu l-au mai chinuit zadarnic, se părea că l-au uitat, l-au lăsat în pace cinci zile, fără hrană, fără un cuvânt şi el, care numai printr-o minune mai era în viaţă, mulţumea Cerului că-i dăduse putere să reziste. În curând ajunse o umbră, dar umbra aceasta se mişca, se târa, respira. Umbra aceasta nu. voia să moară; se lupta, se agăţa de viaţă şi în anumite momente, când era stăpânit de o speranţă nebună, spunea în poemul său:

„KJe-vă milă, fie-vă milă de mine”.

Niciodată până atunci, nici la Orléans urfde cunoscuse cele mai fioroase spaime, nu se simţise mai nefericit ca acum. Cu toate acestea, aici, în beciul în care era pus la popreală de judecătorul Étienne Plaisance, cu scopul de a-i smulge într-o bună zi, preţioasa informaţie pe care se bănuia că o putea da, Villon începea să învingă. Delirul provocat de foame, frigurile, lipsurile îi inspirau versuri pe care le recita cu glas tare, de zece, de douăzeci de ori, unul după altul, ca să şi le amintească mai uşor. Şi acest delir se manifesta printr-o înclinare spre zeflemea, fără frâu, capricioasă, care-i dicta, la această, neplăcută întrebare:

„— De unde vine acest rău?”

următorul răspuns plin de fantezie: „— Do la ursita-imi rea Saturn, atunci când zodia mi-a întocmit şi-aceste rele cred că mi le-a sorocit – Aiurea!”

Sufletul i se răzvrătea în această curioasă discuţie, pe care poetul o imaginase între spirit şi materie, sub forma unei balade:

„Îi eşti stăpân şi slugă-i eşti oric-ul Vezi Solomon ce scrie-n cartea lui, Că înţeleptul, peste oştii-i mare, Puterea sa e făr’ de asemănare

— Nu cred nimic, voi fi cum m-au zidit;

— Ce spui?

— E crezu-mi, pe cât parc…

— Atâta-ţi zic…

— Do asta, precum vezi, m-aş Ci lipsit! ™

Ironia muşcătoare, cuvântul care trebuie, vioiciunea răspunsului, ritm, caracter, găseai totul în aceste versuri. Ele purtau pecetea lui Villon şi uneori în clipele în care era mai chinuit, datorită

lor, simţea că i se răspândeşte în vine o căldură vie, care-l smulgea din realitate. Da, în versurile astea era el, întreg, fără prefăcătorie sau făţărnicie, cu replica potrivită pe buze, râzând de sfaturile care i se dădeau şi răspunzând totdeauna la fel, la sfârşitul fiecărei strofe:

„Do asta, precum vezi, m-aş fi lipsit…”

Să fi fost sigur de ceva? Spânzurătoarea îşi aştepta prada şi orice-ar fi făcut, nu se putea împiedica să nu cugete cu amărăciune, că într-o zi tot va trebui să-şi vâre gâtul în groaznicul zbilţ pentru ca apoi, dintr-o lovitură dată de călău să fie aruncat în gol, să zvâcnească şi să se zgârcească la fel ca şi ceilalţi înainte de ultima zvârcolire. Dumnezeule atotputernic! mai ales de asta s-ar fi lipsit el! Nu se mai. temea de nimic altceva, când într-o dimineaţă fu trezit de zgomotul unor paşi. Înfiorat de spaimă, stătea cu urechea la pândă. Se auzea cum se deschid uşile celulelor vecine, cum zornăiau lanţurile care se desfăceau şi înlemnit de groază căzu în genunchi, ascultând cum răsunau paşii călugărului, care le striga să înainteze:

— Grăbiţi-vă! bombănea el strigându-i pe nume pe deţinuţii pe care-i îndrepta spre ieşire. Firmin Mahaut! Antoine şi Nicolas Carnuse! Lemercier!

— Haide şi tu! îi zise călugărul pătrunzând în celulă. Ridică-te! Dumnezeu s-a îndurat de tine!

— Cum?

— A călăuzit la Meung pe regele Franţei.

— Cum?

— A călăuzit la Meung pe regele Franţei.

— Pe regele Charles?

— Ba nu! Regele Ludovic al unsprezecelea, grăi bălugărul, pentru că regele Charles a murit şi Ludo-jvic îi urmează la tron. Haide! Vino! Mulţumeşte cerului!

François ajunse în curtea temniţei, unde sergenţii îi rânduiau într-un colţ pe nenorociţii re-Beluşi la lumina zilei şi care, neîndrăznind să se încurc prea mult, se uitau unii la alţii, fără să-şi izorbească.

— Dumnezeu este milostiv! grăi atunci unul dintre deţinuţi.

Toţi împreună repetară maşinaliceşte această frază, jjpoi, cum călugărul, după ce golise toate celulele, veni lângă ei şi recitea lista pe care o ţinea în mână, se aranjară în rânduri, aşteptând să fie eliberaţi.

Villon stătea în mijlocul curţii. Se înăbuşea. Pricea năuc la cele

două turnuri scurte şi rotunde, la S: lopotniţa ascuţită şi cu turle în cele patru coluri, la zidurile groase ale temniţei, la poarta ei, la podul mişcător lăsat pe tălpile lui şi trebui ca un jsergent mirat că-l mai vedea acolo să se apropie le el şi să-i spună:

— Hei! Omule! Ce mai aştepţi?

CAPITOLUL XIX

Frâneois ieşi din închisoare înfricoşat. Era adevărat. Era liber. I se dăduse o dovadă de eliberare care-i îngăduia, fără teamă de judecător, să meargă domol, ca un bătrân, pe drum, să geamă încetişor şi să se oprească pentru a privi cerul, crângul şi păsările, Vremea era frumoasă. Un strălucitor soare de toamnă aurea ramurile şi vârfurile copacilor pe jumătate desfrunziţi şi-n aer plutea o puternică mireasmă de muşchi, de licheni şi de pământ reavăn, Uneori, câte o frunză se desprindea de pe ramuri şi cădea agale, legănându-se; castanele cădeau ca nişte pietre, se loveau de pământ, săreau în sus şi se rostogoleau apoi până departe…

Villon trecu prin marginea unei păduri, o lăsă în urmă şi pe câmpuri văzu ţăranii care începeau să lucreze pământul. Dumnezeule! Ce rău îi era! Bietele lui picioare, înfăşurate în zdrenţe murdare, găsite în gunoaie, abia îl mai duceau. Încheieturile ţepene, îi trosneau. În sfârşit! Au pus capăt chinurilor sale! Câtă generozitate! îl înhăţaseră acum trei luni, în plină putere şi-i dădeau drumul distrus, sfârşit, ruinat, scuturat de friguri. Mai era oare bun de ceva? Tuşea. Îl lua când cu cald, când cu frig. Trupul îi nu scăldat în sudori. Clănţănea din dinţi şi dorul d (< Paris, care ar fi trebuit să-l însufleţească, nu-i mnt provoca nici plăcere, nici necaz, îl frământa uuiiuil gândul depărtării la care se găsea.

Totuşi spre Paris îl călăuzeau paşii; toate sforţările dureroase, care după fiecare zi de mers, seara, îl lăsau sfârşit de oboseală şi de foame, erau făcute cu acelaşi scop unic. Ar fi murit pe drum, dacă oamenii n-ar fi fost milostivi. Toţi îi dădeau de pomană. Se găsea într-o asemenea stare de mizerie, încât chiar înainte de a întinde mina, prin sate, femeii/1 îi clădeau, fie o bucată de pline, fie câte un gologan şi după ce-l întrebau încotro merge, clătinau din cap cu milă.

— Încă n-ai ajuns! socoteau ele.

Unele, cărora François le cerea să-i arate drumul, i-l arătau c-un gest larg, în tăcere, apoi îl priveau cum se depărtează, împietrite, pentru că le îngrozea.

Seara se culca fie prin hambare, sau pe prispele caselor, fie prin culcuşurile făcute de vagabonzi în clăile ele fân. Acolo era cald. şi bine. François dormea împărăteşte şi dimineaţa, când se trezea în rânteeul ciocârliilor, pornea iar la drum şi se mira că nu mai era atât de abătut.

Credea că asta se datora influenţei Parisului, la care se gândea în fiecare clipă, ca la singurul său refugiu; în adevăr, pe nesimţite îşi recăpăta puterea, în şapte zile străbătuse o distanţă la care nu s-ar fi aşteptat. Isprava aceasta îi dădu curaj. Le zâmbea oamenilor de pe câmp, le dădea bineţe şi după ce primea pomana, le mulţumea şi striga:

— Să vă ferească Dumnezeu să aveţi de-a face cu episcopul d'Aussigny. Credeţi-mă! Nu l-aţi mai uita niciodată!

Şi fără să mai dea alte lămuriri, îşi vedea de drum, vorbind singur, oftând şi gemând, pentru ca, pe neaşteptate, să uite de necazuri şi să constate că, mulţumită lui Dumnezeu, aceste necazuri luaseră sfârşit.

„Hei! François! François! îşi spunea el. Ai treizeci de ani şi ştii mai multe despre nebuniile şi păcatele oamenilor, decât aceia care au citit prin cărţi. Eşti bogat în experienţă. Umblă încet, prietene! Umblă cu grijă!”

Într-o seară, tot vorbind aşa cu el însuşi, îl cuprinse necazul la gândul că nu realizase nimic, nu avea nimic, că Régnier şi Colin erau morţi. Gândul acesta îl deznădăjduia. Fără prieteni, la ce plăceri mai putea nădăjdui de acum înainte? Pentru ce să mai trăiască? îşi aminti de spânzurătoarea de la Meung, de Colin şi de pântecele lui umflat, de celula din turn, de judecător, de chinurile pe care le îndurase şi-n loc să se socotească fericit că era în viaţă, căzu pradă descurajării. La ce bun să se mai întoarcă la Paris, unde viaţa care-l aştepta îl întrista de pe acum? Ce mai putea să spere? Unchiul său îl va primi fără plăcere. Mama lui avea să-l mustre pentru tot ce făcuse. îl vor plictisi. La ce bun să se mai grăbească? începu să se tânguie. Ce aducea după cinci ani de absenţă? Nimic. Doar pielea şi oasele. Şi pielea nu mai făcea multe parale. El, căruia i-ar fi plăcut să se întoarcă cel puţin c-un prestigiu oarecare, nu avea niciunul nici măcar în ochii lui. Vai! Acesta era blestemul vieţii sale. Toate păcatele, toate greşelile, slăbiciunile se ridicau împotriva lui, îl acuzau ca în faţa unui tribunal, îl (zdrobeau sub greutatea probelor, îl mustrau că se lăsase târât de firea sa rea şi în sinea lui le dădea dreptate. În clipele acelea îi veni ideea să scrie un lung poem, prin care să-şi justifice viaţa, să dovedească cum că nu

degeaba bătuse drumurile, că nu [în zadar suferise, iubise, gemuse şi poate că meritase iertarea de ştreangul de care se apropiase. *Testamentul* nu era decât o fantezie şi pe bună dreptate nimeni nu-şi mai amintea de el.

— Voi face ceva mai bun, îşi luă Villon angajamentul. Cu sângele şi carnea mea. Aşa cum mă aflu, amintindu-mi de toate…

Şi imediat începu să caute cuvintele şi cadenţa:

„Când ani treizeci am împlinit şi tot amarul vieţii l-am băut: Nu prea-nţelept, nu prea smintit.

Deşi destule cazne-am cunoscut. Şi toate de la ei le-am suferit, De la d'Aussigny, şi neamul lui popesc De e vlădică, şi de toţi recunoscut, l-ar Îi şi-al meu, eu îl tăgăduiesc".

Versurile cântau, îi veneau pe buze, îşi găseau rima şi forma într-un zbor neaşteptat, măsurat, calculat, ca şi cum ar fi aşteptat această clipă minunată, pentru a se chema unul pe altul, ca să trăiască în vis şi de foarte departe să-şi facă semn că se recunoşteau.

— Ah! Ticălosul ăsta d'Aussigny! continuă François.

„Stăpân nu-mi este mie, nici vlădică şi de la el n-am nicio moşioară.

17 – Romanul lui François Villon

Nu-i datorez credinţă, supunere adică, Nu-i sunt nici şerb, nici căprioară, Cu pâine mucedă şi apă chioară, O vară-ntreagă m-a ţinut neîncetat. Zgârcit ori darnic, fosta ca o fiară. Să-i deie Domnul precum şi ei mi-a dat…

Poemul se modela, căpăta fiinţă. Era străbătut de un fior nebănuit, ca tălăzuirea mării în ghioc, fior care-l însufleţea, îi dădea viaţă şi François nu făcea decât să-i imprime mişcarea subtilă de care fremăta sufletul său, s-o accentueze, s-o strunească, pentru ca apoi, dus de versuri, din strofă în strofă, ca şi de concepţia de ansamblu, să-i stabilească mărimea.

În timp ce-şi vedea de drum, prin contrast *cu* Thibault d'Aussigny care-l adăpase cu apă chioară în celula de la Meung, îi veni în minte chipul unui adevărat beţiv, acela al răposatului Jean Cotard. François îl evocă, îl ridică în slavă, numai ca să opună vinul apei şi deodată se simţi înveselit. Dar unde naiba se afla? Cât vedeai cu ochii, de jur-împrejur, numai crânguri, livezi şi câmpuri de bucate. Se făcea seară. Prin scorburi ceaţa ţesea scânteietoare pânze de păianjen şi pe cer strălucea o stea, cea dintâi în frumoasele nopţi de toamnă. Villon

grăbi pasul. Era vesel. Simţea în suflet o uşurare binefăcătoare, mintea îi era niţel înflăcărată.

— Numaidecât am să scriu acest început! Nu e rău.

„Când ani treizeci am împlinit şi tot amarul vieţii l-am băut...

Îi băuse zău fără sete, în cămaşa chinurilor, nu... Niti... Să lăsăm astea. Mi-o foame”.

„Dar

Când se întunecase de-a binelea, ajunse la un han păcătos, unde trebui să stea în picioare, la tujn, pentru că masa era ocupată de un nobil de scornii, care mânca împreună cu oamenii săi.

— Fiecare după punga lui, fu nevoit să constnli: François, privind cu poftă la mâncăruri şi sorbiiidu-le mirosul. Dacă mai rămâne ceva, o să-mi vinii şi mie rândul...

Aşteptă aşa, mai mult de-o oră, fără să se plângă, apoi hangiul adună într-o strachină un pic de pâine, slănină şi brânză, i le zvârli, ca la câini, ceru banii şi-l lăsă pe poet să mănânce.

— Pot căpăta picătura asta de vin? întrebă el văzând că unul din comeseni nu-şi terminase de băut paharul.

I se întinse paharul fără nicio vorbă.

— Oh! Vă mulţumesc, vă mulţumesc mult! zise

François.

Ce noroc! Era mai mult decât nădăjduise. Şi vin! Strachina plină de resturi! Primise atât cât plătise. Dumnezeu nu-l părăsise cu totul. Oare nu-i datora tot Lui începutul poemului la care medita, cu coatele pe masă, acum când se săturase şi când în vatra uriaşă pâlpâiau flăcări care luminau tavanul ca un incendiu? Poet fiind trebuia să simtă cea mai desăvârşită mulţumire numai compunând versuri. Şi-n adevăr, gusta din plin această mulţumire. Părea că-i beat de poezie, cu toate că, gândindu-se la nobilul de la masa căruia căpătase fărâmiturile pe care abiii le terminase de înfulecat, în sinea lui îşi spunea că dacă cei mari nu ar pune o distanţă atât de mare între preţioasele lor persoane şi cei flămânzi, poate că aceştia din urmă nu ar fi nevoiţi, de multe ori.

25»

17*

I

p să ia cu forţa ceea ce le era necesar ca să aibă ce mânca.

O mică poveste pe care o auzise cândva despre Alexandru Cel Mare, care ajutase pe un pirat să ajungă om cumsecade, dăruindu-i tot

ce-i trebuia ca să poată trăi, îl cufundă în gânduri. O comentă în trei strofe, apoi cu ochii închişi din cauza flăcăprilor din vatră, începu să şopocăiască.

„De-ar fi vrut Domnul să-ntâlnesc
Vreun Alexandru nou, cu sufletul milos
Şi m-ar fi ajutat pe-o cale bună să pornesc.
De *raaş* fi dat la rele şi ponos.
Să ard ca cel din urmă păcătos!
Astfel eu singur m-aş fi judecat;
Pe orice om nevoia-l face ticălos.
Foamea, pe lşp, să iasă la prădat…"

Era adevărat. În fond nu era om rău, dar el ţinuse seamă totdeauna numai de noroc şi-l silise adesea să-l ajute. Oftă. Îşi aminti de tinereţea lui, de timpul pierdut, de prietenii stricaţi care-l îndemnaseră la rele şi reluă cu melancolie:

„Jelesc amarnic vremea tinereţii, Ce-am risipit mai rău ca orişicare chiar până-n pragul bătrâneţii Ce mi-a ascuns a ei plecare. Şi n-a plecat nici de-a călare, Dar nici pe jos. Cum? N-am habar… A şters-o aşa deodată, mi se pare, Fără să-mi lase-n locui niciun dar". Dusă-i pe veci şi m-a lăsat sărman îmbătrânit şi făr-de-învăţătură, Calic şi trist, mai negru ca o mură…"

Da. Şi din vina cui? se întreba el. Nu putea face altceva decât să constate sfâşietdrul rezultat al nenumăratelor lui nebunii şi să se pocăiască. François nu uitase nimic şi nici inimă împietrită nu avea, pentru că după o lungă pauză, continuă:

„Ah! Doamne dac-aş fi învăţat în tinereţea mea nebună
Şi însuşiri alese de-aş fi căpătat.
Aş fi avut acum culcuş şi casă bună.
La şcoală însă, dam o zi pe lună.
Ca cel mai deşuchiat şcolar.
Scriind acum voroava asta bună.
Simt inima-mi topindu-se de-amar…"

Ceru hârtie şi cerneală şi – singur la masa pe care o curăţise o slujnică – lăsă pana să alerge, scârţâind.

— Destul! Ce scrii? zise hangiul.

— Nimic, răspunse François.

— Atunci du-te în altă parte.

Poetul băgă în buzunar foile pe care le înnegrise, se sculă, ieşi

din han, porni pe drumul care şerpuia printre. câmpuri şi stăpânit de o nestăvilită dorinţă de a se destinde şi de a respira aerul curat, până-n adâncul plămânilor, merse necontenit o parte din noapte, ca o umbră fericită, imaterială, inspirată. Toate îi vorbeau: întinderile întunecoase, arborii răzleţi care-şi înălţau, spre cer, crengi desfrunzite, tufişurile care străluceau în lumina palidă, blândă şi rece a lunii – şi acolo sus – furnicarul de stele ce umplea bolta cerească în care privirea ţi se pierdea. François nu-şi mai dădea seama de nimic. Asculta toate aceste glasuri, care veneau de dincolo de orizontul întunecos, cufundându-l în ireal şi-n *tu* timp ce asculta glasul lăuntric ce răspundea suavei şi profundei armonii universale, revedea anii trecuţi pe care-i plângea şi multe alte mii de ani, dispăruţi în neant pentru totdeauna. Atunci îşi aminti de balada pe care o compusese ca să vândă poze ţăranilor şi fără Voie, înfiorat, porni s-o recite; o striga pietrelor, cum o strigase oamenilor, altă dată, şi, ca şi atunci, nu primi niciun răspuns…

Cu toate acestea, din adâncul sufletului, din toată fiinţa lui chinuită pornea întrebarea:

„Spuneţi-mi unde, n care ţară, Se află Flora, frumoasa doamnă Arhipiada, ca şi Thaâs Din neam cu ea, şi vară bună, Sau Echo, al cărui glas răsună şi peste iazuri şi pâraie zboară, Cu frumuseţea ei nepământeană. Unde-s zăpezile de-odinioară?”

Unde? în ce locuri? I se părea că cunoştea acele locuri dar glasul lăuntric îi spunea „NU” când îl întreba şi toate cele care-l înconjurau şi care cu o clipă mai înainte i se păruseră că-i dezvăluie taina existenţei lor, acum tăceau, erau surde, neatente, de nepătruns. Ah! îl apucau frigurile! Pentru ce nu răspundeau? Pentru ce? Se opri, plecă fruntea, aşteptă, apoi la urmă, obosit, deznădăjduit se aşeză la adăpostul unui hăţiş şi adormi, pe o grămadă de frunze moarte, gândindu-se că şi ele, a doua zi, după un răstimp de odihnă, vor fi duse de vânt departe, după capriciul acestuia, în fantastice şi jalnice vârtejuri.

Asta era soarta tuturor. El însuşi, pornind din nou la drum în zori, nu era alungat când ici, când colo.

*

W M.

de acelaşi neastâmpăr care fusese nenorocirea vieţii lui? Sigur că da! Nu putea face nimic. Trebuia să se supună celor mai fantastice fantezii, să sară, să alerge, să cadă, să se scoale şi adesea Dumnezeu ştie în ce hal. Să sară iar, iar să alerge şi iar să cadă, să cadă mereu. Ce

nenorocire! Gândurile astea îl consternau, dar pe urmă îi păru rău că se frământa aşa, zâmbi, sări într-un picior şi izbucni într-un puternic hohot de râs: ajunsese la Chartres. „Sunt pe drumul cel bun!” îşi spuse el. Aici fu nevoit să intre în slujba unui notar pontifical ca să câştige câţiva gologani şi pentru asta trebui să rămână o săptămână în acest oraş în care, din nefericire, seara, prostituatele îi făceau semne de pe-*3 pragul casei. În zadar încerca VIUon să li se împotrivească. îl rodea un rău ascuns care-l silea să-şi încetineze paşii şi să răspundă, ruşinat, chemărilor care se adresau celui dintâi venit, pentru ca apoi să-şi spună că poate nu era atât de respingător. La ce se gândea? Era nebun? Neamaiputând rezista ispitei se opri şi întrebă pe una din ele dacă voia să-l primească.

— Vino! răspunse ea în zeflemea.

Intră. Femeia închise uşa şi Villon privind în jurul său, ca şi cum într-o singură clipă înfăţişarea odăii l-ar fi transportat în trecut, pe vremea nebuniilor de altă dată, îi spuse că era din Paris, că acolo fusese cineva, că era cunoscut...

— Se poate. Ai parale? răspunse femeia. – La urmă, bombăni François.

Se apropie de ea, o cuprinse în braţe şi încercă. s-o împingă spre pat, dar ea se zbătu şi-i ceru să plătească înainte, pentru că aşa zdrenţuit cum era, nu-i inspira nicio încredere.

I

!

— Ce? S-o spui altora! zise François.

Apoi pentru că nenorocita ameninţa să strige după ajutor dacă nu-i dădea drumul, o strânşe şi mai tare, îi astupă gura cu mâna şi nemaiţinând seama nici de Dumnezeu, nici de dracu’, se căzni s-o trântească pe pat până când, muşcat la sânge, ţipă de durere.

— N-ai de gând să te astâmperi? Bădărane! Golane! Ajutor! Săriţi! Mă omoară!

François ridică braţul s-o lovească.

— O să te fac eu să urli! grăi el scrâşnind din dinţi. Stai tu, muiere! Ţi-arăt eu cine sunt!

Dar femeia porni să strige şi mai tare, îi alunecă din braţe, deschise uşa, fugi afară şi alarmă toată lumea. François se luă după ea. Era înfuriat la culme, respira greu, gâfâia, înjura şi era gata să-pună mâna pe ea, când se pomeni faţă-n faţă cu un bărbat.

— Tu ce vrei? se răsti François. Putoarea asta…

— E-a mea, zise omul.

Şi înghesuindu-l fără milă, într-un colţ, îi trase câţiva ghionti zdraveni; Villon începu să se clatine, încercă să se ţină pe picioare, dar se prăbuşi la pământ aproape mort.

— Na! zise omul. Şi să nu mai dai pe-aci! Ascultă ce-ţi spun! O să fie mai bine pentru tine!

François se lăsă păgubaş. Se sculă în picioare cum putu şi în râsetele tuturor se depărta cu capul plecat, învins, umilit; a doua zi, după ce ceru socoteala notarului la care slujise şi după ce primi modesta sumă care i se cuvenea, o şterse fără. nicio altă explicaţie.

„Te-a pedepsit Dumnezeu! îşi spuse el. Ah! François eşti nebun! Ticăloşit cum eşti, îmbătrânit, nenorocit, să te mai zbânţui cu muierile! mai întâi, ar fi trebuit să te vezi cum arăţi. S-a sfârşit! Ţi-a trecut vremea!”

Cu spinarea încovoiată, târân. du-şi picioarele, merse toată ziua, iritat, bombănind cuvinte de neînţeles şi amintindu-şi că din partea femeilor, în afară de Margot, nu primise decât batjocuri şi vorbe de ocară. Pe vremuri, Marion îşi bătuse joc de el. Caterina pusese să-l bată la spate, iar Marta, l-a întoarcerea de la Bourg-la-Reine, se purtase în aşa fel ca să-l îndepărteze de ea, încât şi astăzi îşi mai simţea inima zdrobită. Ce putea face? Ăsta era viciul lui, din cauza căruia nu avusese decât dezamăgiri, îi plăceau prea mult femeile. Întotdeauna avuseseră asupra lui o putere pe care nu şi-o explica. Le dorea chiar şi pe cele mai josnice, pe cele mai urâte. Avea nevoie de ele. Nu se putea lipsi de ele.

— Doamne! Cine sunt? se rugă el. Nu mă mai cunosc. Sufăr şi mi-e ruşine, dar trebuie să păcătuiesc…

Însă tânguielile acestea nu-l linişteau, se vedea mereu înconjurat de viciile, care, orice-ar fi făcut, îl seduceau, îl îngenuncheau. Şi viciile astea erau: lăcomia, minciuna, violenţa, desfrâul şi lenea. În zadar încerca să scape de ele. Lăcomia îi spunea: „Pe mine m-ai îndrăgit totdeauna cum se cuvine. Să bei şi să mănânci. Adică mai mult să bei. Să te îmbeţi. Adu-ţi aminte!” Şi minciuna: „François! Eu te ajutam când unchiul tău te întreba unde-ţi petreci nopţile şi când îi răspundeai mamei tale! Pentru ce ne reproşezi astăzi serviciile pe care ţi le-am făcut?”

— Vezi că… Nu mai ştiu… Eram copil… Nu… Nu…

Fie-vă milă!…

„Şi eu? întreba violenţa. Trăiam în inima ta mereu şi alergam la cea mai mică chemare. Nu-i adevărat? Când îl pândeai pe Sermoise seara, când îi urmăreai pe Caterina şi pe Noel Jolis, nu eram eu prietenă ta?”

Villon îşi astupa ochii şi urechile. Tăcea. Îşi măsura adâncimea păcatelor şi deodată, venind în fruntea tuturor viciilor, apărea desfrâul, pe un divan moale, întrupat în cea dintâi amantă, trupul acela gol care se oferea fremătând de dorinţă, cald şi încordat.

„Te-ai bucurat de mine, îi spunea cu o nuanţă de tristeţe şi de satisfacţie. Ce plăceri ai gustat sub fustele mele! Ce fericire ai cules de pe buzele mele! Nu mă poţi renega! Eu sunt mereu aceeaşi. Priveşte!”

Şi-i arăta sânii rotunzi, care se ridicau odată cu răsuflarea, mijlocul puternic şi elastic, pântecele cu acel cuib tainic, coapsele largi, gata să-l primească, braţele albe, tari, a căror strânsoare o dorea.

„François, eu sunt aleasa poftelor tale, cea mai sărbătorită şi cea mai gingaşă. Întoarce-te la mine! Lasă-mă să te uşurez de toate măruntele tale necazuri; toate dispar, toate când apar eu… Doar ştii bine! Tu eşti al meu!”

Nefericitul se dădea înapoi. Îi era frică de acest monstru cu ochii sticloşi, cu nări fine şi crispate, cu chipul palid şi tragic, care-l tulbura mai rău ca orice spaimă. Luptând cu el însuşi, i se părea că e gata să moară, când lenea începu să-i şoptească:

„Nu erai tu acela oare toată ziua, în loc să înveţi, dormeai, care hoinăreai pe străzi, care mângâiai fetele şi te trezeai căscând, în odaia lor? Lasă-i pe nebuni să se frământe. Ai destulă vreme. Mă fac să râd aceia care nu mi-au cerut ajutor, sau mă dispreţuiesc. Ce vânt ai mână? Crede-mă, nimic nu valorează cât tolăneala, visurile nelămurite ale dimr vieţii, sau cât sfârşeala aceea plăcută, atât de căutată, dar niciodată găsită!”

Toate aceste vicii, aidoma fetelor din tractirul lui Margot, care dădeau năvală pe câte un muşteriu, îl chemau, îl linguşeaţi, dar el nu voia sa le vadă, nici să le audă. Fugea din faţa lor. Se străduia să le ţină! a distanţă şi pe măsură ce-i creştea tulburarea, se ruga Fecioarei să-l ajute să se învingă, pentru că, lăsat în prada viciilor, se simţea pierdut.

Cu. cât îşi iuţea paşii – acum aproape alerga – simţea tot mai mult cum îl părăseau puterile şi atunci îşi spunea că trebuie să reziste cu orice preţ; gândul i se îndreptă, cu înflăcărare, către bătrâna lui mamă şi asta îl mai linişti puţin. Şi-o aminti cum stătea, singurică, la

Cordelicri, aşteptându-l cu ochii scăldaţi în lacrimi. Îşi aduse apoi aminte de copilăria lui, de odăiţa tristă şi scundă în care se făcuse mărişor, de biserica unde se ruga Fecioarei şi inima i se strânse. Se vedea copilaş, alături de biata femeie care-l crescuse, îl legănase, îl păzise de lupi în iarna aceea, a anului 1438, când toţi copilaşii din Paris aveau aceeaşi înfăţişare bolnăvicioasă, din cauza cumplitei sărăcii care stăpânea oraşul. Gradul acesta îl făcu să se înduioşeze. Ar fi vrut să crape acolo, pe pământ, deznădăjduit, cu aceste imagini în ghid. Să crape ca un blestemat care păcătuise şi care avea să mai păcătuiască, din cauza unei fatalităţi de care nu putea scăpa. Era prea mult. Da, să crape singur, părăsit de toţi, urât şi dispreţuit chiar de el însuşi; în acelaşi timp.

26T

soarta i se părea atât de mârşavă, încât plângea cu lacrimi care-i ardeau obrajii.

Şi era sincer. În amurgul rece care se lăsa încet, încet, peste câmpuri, adresa mulţumiri, în gura mare, şi celor buni şi celor răi, când deodată, simţindu-se parcă eliberat de toate necazurile, înălţă către Sfânta Fecioară această rugăciune în care maică-sa, tânguindu-se, îi împrumuta glasul:

„Crăiasă-n cer şi pe pământ stăpână, împărăteasa iadului întunecat, Primeşte-o pe-umilita ta creştină Printre aleşii tăi făr’ de păcat, Chiar dacă mila ta n-a meritat. Stăpâna mea şi Doamnă, a ta-ndurare Decât păcatu-mi greu – e mult mai mare. Şi nimenea, făr’ de cerescu-ţi ajutor Nu va intra în raiul făr’ de asemănare… în astă lege voi să trăiesc şi voi să mor…

Că sunt a lui, tu Fiului tău spune-i
Şi milostiv, să-mi ierte-orice păcat;
Iertare dă-mi cum egiptencei-ai dat…
Cum El pe Teofil monahul l-a iertat…
Care deşi se juruise celui necurat
Prin tine, de cumplitul iad a fost scăpat.
Fereşte-mă să nu păcătuiesc atât de-amar.
Tu, ce făr’ de prihană ai zămislit odor
Ce-i pomenit la liturghie în altar…
În astă lege voi să trăiesc şi voi să mor…
Biată bătrână sunt, muiere nevoiaşă.
Nu ştiu nimic şi slova nicicând n-am buchisit;

Cu harfe şi-alăute văd raiul zugrăvit.

În schitul vechi în care-s de mult enoriaşă

Şi văd şi iadu-n care se zbat cei ce-au greşit. Mă bucură întâiul, cel'lalt-mă-ntristează; Dar tu, Prealuminată, mă binecuvântează… La tine păcătoşii s-alerge-l alea lor şi-n slavă să te-nalţe în rugi făr' de sfârşit… În astă lege voi să trăiesc şi voi să mor… Absorbit, cu totul de nesfârşita evlavie care-l cuprinsese, îşi isprăvi balada, poate cea mai frumoasă din câte scrisese vreodată, alcătuind ultima strofă pe acrostihul numelui său:

Virgină-n trupul cărei cândva s-k zămislit Iisus cel făr' de moarte şi fără de sfârşit; Lumească-ntruchipare cerescu-ţi Fiu şi-a luat la oameni să le vină cândva-ntr-ajutor Ofrandă morţii dându-şi un trup neprihănit… Numai aşa e Domnul şi-aşa-i mărturisit… În astă lege voi să trăiesc şi voi să mor…

EPILOG

Reîntors la Paris, Villon locui la mama lui, mai bine zis se ascunse, pentru că procesul furtului de la Colegiul Navarei nu se terminase. Capelanul Guillaume veni într-o dimineaţă să-l informeze. François îl ascultă, dar deodată la numele lui Tabary izbucni:

— Ah 1 ăluia ar merita să i se smulgă limba!

— Sigur, dar pentru numele lui Dumnezeu, fereş-sle-te s-o faci tu! răspunse capelanul.

— Bine, am zis că ar merita să i se smulgă limba, nu că am să i-o smulg eu.

— Înţeleg, zise capelanul Guillaume.

— El ne-a vândut pe toţi, pe Régnier şi pe Colin.

— Pe toţi!

— Ticălosul! strigă François.

— Cum ai fi vrut să nu vă trădeze? De două ori a fost pus la cazne. În zădar ar fi tăgăduit. Se ştia că va vorbi. Tu însuţi, în poemul după care el a făcut mai multe copii, ai declarat: x

„Adio, mă duc la Angers."…

— Ei!

Unchiule, să nu confundăm…

— Copilul meu, nu vreau să te chinui, reluă blând capelanul Guillaume. Ce s-a întâmplat, s-a întâmplat şi din păcate nu se mai poate schimba nimic. Declaraţia pe care Tabary a trebuit s-o dicteze în faţa judecătorului Estienne de Montigny şi pe care mi-a adus-o François

Ferrebouc şi alte persoane respectabile, constituie o acuzaţie zdrobitoare împotriva ta.

— Cu toate acestea; Tabary a ştiut să se descurce, protestă poetul.

Capelanul înălţă fruntea.

— A scăpat plătind.

— El?

— Familia lui a trebuit să achite suma de cincizeci de scuzi de aur, la două soroace, răspunse capelanul Guillaume. Cincizeci de scuzi! Noi nu avem de unde să-i plătim!

— E adevărat! Făceam mai bine dacă rămâneam pe unde am fost! Atâţia bani!

— Şi închisoarea, nu uita închisoarea… Tu ştii ce înseamnă? Gândeşte-te, dragul meu: ar fi de ajuns să te întâlnească cineva, să te recunoască şi să te denunţe, că nimeni n-ar mai putea să te ajute.

Pronunţând aceste cuvinte. unchiul se sculă, îl în brăţişă cu drag pe nepot, care grăi în şoaptă:

— Fii liniştit, va trece multă vreme până să mă întâlnească cineva pe străzi. Îţi jur. Dacă e vorba să fiu închis, prefer să fiu închis aici.

Stătu două luni de zile la Cordelieri, culcându-se pe un mindir aşezat pe jos, fără să iasă din casă şi petrecându-şi timpul cu corectarea poemului, în vreme ce mama lui se ducea să spele rufe la oamenii care o angajau. Scria tot timpul la o măsuţă, cu spatele la foc, cu faţa spre ferestruica ce dădea în stradă şi soarta i se părea mulţumitoare. Se străduia să se simtă cât mai bine în situaţia asta şi adesea, când tuşea pe care o căpătase în temniţa de la Meung îl forţa să lase pana, se gândea că afară plouă cu găleata şi gândul ăsta îl consola.

— Hei! Am înghiţit destulă apă! Thibault d'Aussigny a făcut să-mi treacă pofta de ea…

Dar tuşea îl zdruncina, îl sfârşea, era nevoit să facă sforţări să se apuce de lucru. Se vedea atât de ticăloşit în odăiţa scundă, cu pământ pe jos şi cu pereţii goi, că pe nesimţite îl cuprinse o indispoziţie ciudată. Cu toate acestea François se ţinu bine şi într-o zi, ca să-şi înşele necazul, îşi închipui că era bogat şi că-şi dicta poemul unui secretar, cum văzuse că făcea ducele Charles, la Blois. Înşelăciunea aceasta îl distra-Se apucă de lucru cu sârguinţă:

„Fremin, eu simt că inima-mi slăbeşte şi că mai mult nu pot să

scriu. Alăturea de patul meu pofteşte...”

Fremin era el însuşi, propriul său secretar care aştepta, ascultător, să-i spună versuri, cu glas tare, ca să le copieze, să le recitească, să le corecteze şi s-o ia de la capăt până ce avea să se simtă mulţumit.

— Haide, Fremin! Nu te lenevi! mai scrie un pic, hotăra el.

Şi puţin câte puţin, recăpătându-şi buna dispoziţie, ajunse să dea un fel de replică *Testamentului*, pen-*... oQ ne-ar *fa* neglijat o mare parte din

„Întâi sărmanul Treimii Celei Bin şopti el, servindu-se cel dintâi.

272

ggjfe

— Urmează, Fremin. Eşti gata? Asta pentru suflet. Cât despre trup aşteaptă niţel... Pentru că tot trebuie să-l las cuiva iată:

„Aşijderi, trupul meu II la A Bătrânei noastre mume, glia, Nu-l vor găsi viermii prea gras, Cu foamea, cruntă-i fuse bătălia”.

Ah! Ştii şi tu. Ai putut s-o constaţi singur, Fremin. Vezi, te cuprinde şi mila... Nu spun minciuni...

„Pământ eşti şi-n pământ te-ntorci...”

Asta e... în pământ! O groapă în pământ e tot ce ne mai trebuie. Orice ai face, sfârşitul tuturor este acelaşi. Mari, mici, frumoşi sau urâţi, pe toţi îi înghite pământul... Dar să trecem la altceva...

Tot vorbind aşa, însufleţindu-se, îşi dădu deodată seama cam ce-ar trebui să fie poemul său şi-l intitula: *Testamentul*. De ce nu? îl văzu tipărit cu litere mari şi redactat după regulile timpului. Titlul acesta avea alt sens. *Testamentul lui François Villon*, sau poate *Marele testament*. El, oare nu avea nimic pe lumea asta, afară de experienţa pe care o plătise destul de scump, de pe urma nebuniilor sale, putea să îmbogăţească pe cine voia. Era dreptul lui, izbucni în râs, se scutură, apoi chemându-şi amintirile, apucă pana şi transcrise, după ce făcu o danie unchiului său, *Balada Fecioarei*, sub acest titlu: *Balada pe care a făcut-o Villon, la cererea mamei sale, pentru a se ruga Preasfintei Fecioare*.

Dar în momentul acesta, aducându-şi aminte de Caterina şi de versurile pe care le scrisese odinioară pentru ca, când era la Bourg-la Reine, buna dispoziţie îl părăsi. Cum s-o neglijeze? Nu putea. Femeia asta ocupase un loc prea însemnat în viaţa lui, ca să nu facă măcar o aluzie la ea. Totuşi, dus pe gânduri, François şovăia. Nu ştia ce să facă,

dar hotărându-se subit, scrise:

„Idem, iubitei şi preascumpei mele Nu-i las credinţă, nici inimă nu-i las, Căci i-ar plăcea cu totul alte cele…”

şi continuă, până când, eliberat de amintirea acestei creaturi făţarnice şi crude, ajunse la tovarăşii săi, îşi regăsi buna dispoziţie, inspiraţia şi se lăsă în voia ei. Slavă Domnului, aici era în elementul său şi nu se putea teme de întristare. Sigur că nu. Fiecare căpătă câte ceva: Régnier, Turgis, sergenţii de la temniţă, Casin Cholet, fratele Baude, Margot, îi pomeni, cu veselie, pe toţi şi le făcu danii caraghioase. „Asta o să le placă, îşi spunea el scriind. Tot ce am e al lor… Ba chiar şi ce n-am. Le dau din toată inima. Luaţi-le, sunt ale voastre. Vi le dăruiesc…”

În seara aceea, când mamă-sa veni acasă, François era încă la lucru, însă într-o asemenea stare de agitaţie încât biata femeie fu cuprinsă de grijă.

— Nu-i nimic! o linişti el. Am lucrat mult astăzi. Priveşte! Sunt mulţumit…

— Vai de mine! exclamă buna femeie.

François o cuprinse în braţe, o sărută, apoi, după ce-şi aranja hârtiile, o ajută să pună masa. Mâncă cu poftă, povesti o mulţime de fleacuri şi pe la ora opt, când clopotele sunau stingerea, în loc să se culce începu să se plimbe prin cameră, de colo până colo.

— Ce ai? întrebă bătrâna.

— Simt că mă înăbuş aici!

— François!

— Da, mă înăbuş. Noapte bună!

I

Ieşi trântind uşa, mai înainte ca mama lui, uluită, să-l fi putut împiedica. Nu mai putea răbda şi pe bună dreptate să trăiască fără să iasă din casă. Şi ce? La o asemenea oră nu i se putea întâmpla nimic. Cine să-l vadă? Cine să-l recunoască? Nimeni. Nu era el prost să se vâre aiurea, în foc. Aşa de tont îl credea unchiu-său? François chicoti. „Bietul om!” îşi spuse el înălţând din umeri. „Ce prostie să tremure mereu de frică pentru mine!”

Poetul trecu apa, o luă la stânga şi se îndreptă spre biserica Notredame, unde-l atrăgea tractirul lui Margot. Îi mâna o putere tainică. Mergea cu paşi mari, fără să ştie de ce se grăbeşte, dar şi fără să încerce s-o afle. Era ceva mai presus de puterile lui. Trebuia să se ducă

la această femeie, să afle ce devenise şi imediat ce zări faţada şi scările de la intrare se simţi, atât de puternic îmboldit de această dorinţă, încât nicio clipă nu-i trecu prin minte că se purta ca un zăpăcit.

— Hei! Margot! strigă el din parg.

— Se închide! Ai sosit prea târziu! zise Anton.

— Cum târziu? Eu sunt François Villon. Nu mă recunoşti?

— Ba da.

— Atunci?

Margot veni din fundul camerei şi întrebă, fără pic de prietenie:

— Pentru ce atâta gălăgie?

— Așa va să zică! Vă bateţi joc de mine? ripostă François…

— Domol! zise Anton. Nu striga. Ce mutre face! Dă buzna, crede că-i este îngăduit orice. Ce vrei?

— Nimic.

— Auzi colo!

— Nu, nimic, spuse François. Venisem cu gândul lă mă veţi primi cu plăcere, dar văd că m-am îişelat. Margot, care-l observase cu atenţie, îi zise:

— Ăsta nu-i un motiv să faci atâta gălăgie. Fii: uminte! Dacă făgăduieşti să fii de treabă, Anton o să te servească…

— Şi dacă nu?

— Dacă nu, vei avea de-a face cu mine şi te previn că vei fi servit cum trebuie, grăi un individ pământiu la faţă, apropiindu-se de el.

Întâlnirea aceasta îl dezamăgi profund, dar nu se mai putu abţine să nu iasă seara din casă şi să rătăcească pe străzi. Totuşi se întorcea devreme acasă şi mama lui, care-i pândea sosirea, nu mai îndrăznea să-i vorbească. Villon o auzea cum plângea şi cum se răsucea în pat toată noaptea. Îi era milă de ea. Îi părea rău că se purta astfel. Mai târziu căpătă obiceiul să nu mai dea pe acasă toată noaptea. La cârciuma „Carul" din strada Harpei, unde nu-l cunoştea nimeni, se înhăitase cu mai mulţi tineri care, fie că pierdeau sau câştigau la joc, plăteau ulcelele cu vin fără să se tocmească. Unul din aceştia era Robin Dogis, care locuia în strada Percheminerie, altul Hutin du Moustier şi mai ales un oarecare Pichart, a cărui forţă, viclenie şi curaj îl făcuseră vestit.

Acest Pichart îi plăcea foarte mult lui François. Nu se temea de nimeni, se ţinea după muieri, le zăpăcea cu vorba şi la urmă le fura gologanii.

Pe flăcăul acesta uimitor, care era muşteriu obişnuit al cârciumei din strada Michel le Comte, ca şi în alte părţi, Villon îl întovărăşea pretutindeni, luând exemplu de la el. Numai că lui îi lipsea îndrăzneala.

Când. şterpelea şi el câte o băncuţă, rostogolită pe sub mese, sau uitată de vreun beţiv, Pichart îi spunea în batjocură:

— Pune mâna pe ea!

Mărunţişurile acestea nu erau pe pofta lui şi de aceea concepu lin. plan foarte simplu: să pună ochii pe una din târfe, pentru o noapte şi apoi să-i fure banii. Noaptea aceasta veni. Villon, care-şi făcuse alegerea după ce se informase eu de-amănuntul, rămase în strada Michel le Comte şi urcă să se culce. Era hotărât să acţioneze fără niciun scrupul şi-n adevăr, spre ziuă, se sculă, scotoci prin cameră şi dădu peste patrusprezece scuzi de aur, rânduiţi pe fundul unei lăzi; puse mâna pe ei şi fără să mai cotrobăiască prin cameră, coborî în curte. În momentul în care ajunse la poarta care dădea în stradă, câinele începu să latre şi François fu nevoit să se întoarcă în grabă.

— Ce s-a întâmplat? bodogăni hangiul care apăruse ca din pământ şi se uita la François. Unde te duceai?

— Voiam să plec, bolborosi poetul, în clipa aceasta femeia dădu buzna peste ei, ţâpând cât o ţinea gura, pentru că, trezindu-se, băgase de seamă că i se descuiase lada şi i se furaseră banii.

— Puneţi mâna pe el! ţipă ea, arătându-l pe François. Să-mi dea banii înapoi.

— Cine? Eu?

— Trebuie să mi-i dea!

François se smuci. îl ţinură cu forţa şi doi sergenţi, chemaţi în grabă, îl iărâră la Châtelet, pentru că îi. găsiseră banii în buzunar.

Acolo François se simţi pierdut. În zadar îşi ascundea numele adevărat, pentru că îl înfundară repede şi judecătorul Laurens Poutrel îi luă interogatoriul. După ce termină cu afacerea din strada Michel le Comte în mai puţin de douăzeci de minute, îi citi declaraţia semnată de îabary şi-x ceru să răspundă dacă cele consemnate acolo erau adevărate sau nu.

— Da, recunoscu nefericitul. Dar fie-vă milă… Tabary se înşală în privinţa sumei… Eu n-am luat…

— Destul! îi tăie vorba judecătorul Laurens Poutrel. Şi afară de asta, minU-Porunci ca Villon să fie băgat la răcoare şi să fie înştiinţat

unchiul său). după care îl interogă a doua oară făcându-l să mărturisească totul şi hotărî să-l elibereze dacă-şi lua angajamentul să restituie în trei ani, suma de-o sută douăzeci de scuzi, partea lui în seara furtului de la Colegiul Navarei.

— Cum am să pot plăti? se tânguia poetul. Patruzeci de scuzi pe an!

— Cel puţin ia-ţi angajamentul, zise judecătorul Laurens Poutrel. Unchiul tău are ceva avere…

Şi pentru că Fran? ois nu voia să iscălească, îl chemară pe capelanul Guillaume care primi să plătească în locul lui suma care se cerea.

— Ah! Unchiule! suspina François. Ajută-mă! Ia-mă la tine! Altfel nu ştiu ce se va întâmpla cu mine! Mi-e frică! Apără-mă!

Vai! Era prea târziu în zadar vându capelanul Guillaume un petec de vie pe care o avea la Notre Dame des Champs şi o magherniţă din Paris, nu departe de Sfântul Benedict, pentru că nimic nu-l mai putea salva pe François.

Se lăsă din nou antrenat de Pichart; îşi pierdea nopţile, se îmbăta, colinda toate cârciumile. Pernet de la Barre, singurul dintre prietenii lui care nu făcuse nimic, veni să-l caute şi-i vorbi de Marta în termeni de batjocură. Ca şi Caterina căzuse în destrăbălare şi Pernet, care se gândise s-o ia de soţie, fusese nevoit să rupă legătura cu ea. Aşa era viaţa. François fu foarte întristat…

Într-o după-amiază, o întâlni pe Marta, se luă după ea şi văzu cum o acosta un bărbat şi cum se ducea cu el. Ce ticăloşie! Villon rămase singur. Rătăci printre mormintele din cimitir până la căderea nopţii. Se simţea împovărat, ruşinat, descurajat. De atunci căpătă obiceiul ca în fiecare zi să vină la cimitirul Inocenţilor cu nădejdea, că o va întâlni pe Marta. Aştepta însă în zadar şi ca să-şi omoare vremea se plimba pe sub arcadele bisericii, unde *Dansul Morţilor* îi inspira cele mai negre gânduri. Se uita la personajele zugrăvite pe perete, prinse în hora infernală pe care o învârteau scheletele cu coasa pe umăr, râzând şi sărind. Aşa dar moartea era pretutindeni! O vedea, o simţea dându-i târcoale ca şi câinii pe drumuri, adulmecându-l, ademenindu-l şi, nu i se mai putea împotrivi. La ce bun? Scrise aceste versuri:

„Odihnă veşnică dă-i lui, Doamne, şi-somn de veci…”

ca şi cum i-ar fi venit ceasul din urmă şi le Trecu în poem, după epitaful acesta: în glia asta-i îngropat.

De-amor ucis şi chinuit, Un biet diac neînsemnat, François Villon numit…”

280.

Uneori avea. momente când era stăpânit de nebunia de altă dată şi-n aceste momente îl înmărmurea pe Pichart cu ce povestea despre Colin de Cayeux, care ar fi putut să-i dădăcească şi pe ei şi pe alţii. Însă acea. stă veselie nu dura mult, pentru ca Villon, năpădit de amintiri, recita cui voia să-l asculte, strofa aceasta în care-l evoca pe nefericitul său prieten.: „Chipeşi flăcăi, pierdeţi şi voi Cea mai aleasă floare de la pălărie; Diecii mei cei cu lipici, dieci de soi, La Montpipeau, sau la Rueil, de-o să vă vie să mai călcaţi, prea bine n-are să vă fie, Căci dacă prin aceste locuri a păşit, Cu toată jalba lui, ce-n van a, întocmit, Colin, sărmanu-n ştreang s-a prăpădit…” Ca să poată fi suportat trebuia să i se dea de băut. Cu cât trecea timpul, cu atât mai dese îi erau momentele de proastă dispoziţie. Tuşea întruna. Era de o slăbiciune groaznică şi când recita vreuna din baladele lui, la cârciuma „Carul”, vocea-i era aşa de slabă, că abia i se mai auzea.

— Ar trebui să stai în casă, îi zise într-o seară Robin Dogis care-l invitase la masă. Crede-mă. Vom veni să te vedem şi ne vei citi *Testamentul*.

— Aş! răspundea François.

Dar Pichart şi Hutin Moustier susţinură că Dogis avea dreptate şi că-l vor întovărăşi să se culce devreme în seara aceea, chiar dacă n-ar fi vrut.

— Chiar eu te voi culca şi voi sta de veghe, grăi Pichart. La nevoie, vom merge toţi trei…

— Da. Aşa vom face. Haidem! zise imediat Dogis. Porniră spre strada Sfântului Iacov, urcară în susul ei, sosiră în dreptul cârciumei „La catârca” şi văzând că la notarul pontifical Ferrebouc era lumină, Pichart se apropie de fereastră ca să râdă de dieci.

— Uitaţi-vă la ei! se adresă el prietenilor săi. Săracii! îşi strică ochii de pomană!

Apoi bătu în geam de mai multe ori, până când unul din dieci, ridicând capul, întredeschise fereastra şi întrebă ce voiau.

— Să vă vindem niscaiva fluiere, zise Pichart izbucnind în râs.

— Aşteaptă! O să ţi le plătesc! răspunse diacul.

— Cu ce?

— Hai să plecăm, mormăi François.

Însă Pichart se distra prea btoe ca să plece, şi-n timp ce François se depărta, scuipă pe fereastră.

— Unde te duci? Stai puţin, François! îl certă Robin Dogis.

Se încăierară. Diecii se năpustiră cu toţi asupra lui Pichart, încercând să-l lege, dar el le ţinea piept, cu jungherul ridicat, când interveni Moustier, care fu înhăţat şi târât spre casă, cu ţipete asurzitoare.

Atunci se ivi şi notarul Ferrebouc şi-l pocni de câteva ori aşa de crâncen, că nenorocitul se rostogoli la pământ.

— Oh! Asta-i prea mult! zise Pichart.

Şi se repezi urlând: „Ucide!" în acest timp Hutin du Moustier se ridică furios şi apropiindu-se de Ferrebouc, îl izbi de câteva ori cu jungherul. După asta, luându-şi picioarele la spinare, dispărură şi el şi Pichart, în timp ce Robin Dogis, înnebunit, o luă la goană pe ulicioara Mathutins.

— Urâtă treabă! Şi sunt şi eu amestecat! oftă poetul. Ce vor face cu mine? Voi fi arestat…

Fireşte. Arestat şi dus la Chatelet, unde, de data asta îndură chinuri îngrozitoare; ajuns în faţa judecătorului Pierre de la Dehors, acesta, fără nicio explicaţie, îl supuse la tortura apei. Villon fu condamnat pentru o crimă pe care de data asta n-o făptuise. I se citi sentinţa din care el ţinea minte doar că trebuie „să fie spânzurat în spânzurătoarea Parisului" şi faptul acesta nu-l tulbură deloc.

„Trebuie să mă resemnez, gândi el cu stoicism. Era de prevăzut că aşa se va întâmpla într-o bună zi…" Şi pentru că temnicerul îl privea surprins, el îi recită aceste versuri pe care le compusese în chip. de discurs funebru:

„Eu sunt François şi ăsta e cusurul…

[… [

Înd sus, în ştreang, m-o atârna călăul, gâtul va şti cât cântăreşte

— Amin! încheie temnicerul.

Dar François îşi schimbă părerea. Făcu apel împotriva sentinţei în faţa Parlamentului şi la 5 ianuarie 1463 Curtea casă judecata în ce priveşte spânzurarea, însă menţinu hotărârea de a fi surghiunit pe timp de zece ani, din cauza „vieţii lui ticăloase".

— *By Good*. Înjură Villon. Asta înseamnă să te dai înapoi că să-ţi iei vânt şi să sări mai bine!

François sărea de bucurie că scăpase cu viaţă. Unchiul şi mama

lui, la care alerga să-i îmbrăţişeze, erau deznădăjduiţi. Îi îmbărbăta, le ceru câţiva bani şi plecă chiar a doua zi, pe acelaşi drum pe care plecase odinioară cu Colin.

Era cam în acelaşi anotimp, doar că nu ningea. Cădea o ploaie măruntă şi rece „biciuită de vânt, ploaie care se oprea uneori, ea să pornească iar;

I

r norii alergau pe cer ca nişte uriaşi cai – albi, sau ca nişte valuri puternice şi înspumate, care se retrăgeau cu repeziciune. Din pământ se înălţau aburi reci. Vântul zgâlţâia crengile goale ale copacilor care şiroiau de apă; când treceau, căruţele cu coviltirul umflat şi pocnind stropeau cu noroi lăptos oamenii.

Villon înainta încet, cu căciula înfundată bine pe cap, cu poalele dulamei ridicate în cingătoare, mergea singur, împotriva vântului, fără să se uite la niciunul din drumeţii ce se îndreptau spre Bourg-la-Reine şi care uneori îl întreceau. Mergea la întâmplare, socotind că poate va fi primit de stareţa de la Pourras, sau că ducele Charles nu va refuza să-l a se alte şi să-i dea adăpost. Nu-i mai avea decât pe ei în lumea asta, care ar fi putut să-l ajute. Dar ce s-o fi făcut oare cu stareţa de la Pourras? Nu ştia şi nici nu-l preocupa treaba asta, când în spatele lui cineva îl strigă pe nume.

Întorcându-se, François răspunse;

— Tu eşti, Perrot Girard?

— Chiar eu! zise bărbierul.

— Te întorci la Bourg-la-Reine? – Da.

Îşi văzu de drum fără să mai scoată o vorbă, însă bărbierul, care se uita curios la Villon, îl întrebă unde se ducea.

— Am căpătat zece ani de surghiun. Pentru un fleac. Pentru că am fost de faţă la o încăierare între Ferrebouc şi nişte prieteni. Mi-au pus un greu samar în spinare.

— Ştiu, murmură bărbierul.

François tăcu. Îşi aminti că omul acesta îşi datora scăparea numai serviciilor pe care le adusese justiţiei în procesul scoicarilor şi îl cuprinse scârba.

„Dacă Colin ar fi fost aici, laşul acesta nu m-ar mai fi strigat” se gândi, cu dezgust, François.

Bărbierul ghici gândul poetului, căci îi răspunse numaidecât:

— Ce vrei? Fiecare trăieşte cum poate. Bine sau rău…

— Domnul să ne judece, răspunse Frâncois.

— Domnul? Ehei! exclamă celălalt.

— Ce?

— Da! Ai dreptate, zise bărbierul.

Ajunşi la Bourg-la Reine, pentru că François nu se oprea, bărbierul îl apucă de mânecă, îl trase spre casa lui, propunându-i să intre cel puţin ca să-și usuce hainele și să dea de dușcă o bărdacă cu vin.

— De ce te temi? întrebă el. Stai numai crt mă duc s-aduc lemne şi să scot o oală cu vin, apoi n-ai decât să pleci. Ţi-e frică?

— Oh, nu! Sunt în regulă!

— Atunci vino, reluă bărbierul. La mine ai să dai cu ochii de cineva pe care l-ai cunoscut destul de bine şi care, săracul de el, nu mai e ce-a fost…

— Cine?

— Intră o dată! zise Perrot Girard împingmrâu-l.

Du-te în bucătărie…

— Ce surpriză! exclamă poetul.

Era Picior Alb care stătea la foc, înnoroiat de sus până jos. El îşi întoai se privirea spre noul venit, îl examina, şi fără să arate vreo umbră de mirare, cu vocea răgușită, zise *i*

— Villon! Ce-i cu tine?

— Sunt puţine de spus.

— Eu n-am nici atât, răspunse Picior Alb.

Fugise din Orléans şi oamenii săi, care ştiau că în căptușeala hainei avea cusute multe monezi de aur, t îl forţaseră şa se refugieze la cel mai înverşunat duşman al său. De patruzeci şi opt de ceasuri îl pândeau afară, păzeau drumurile satului, hotărâţi să-l jefuiască, viu sau mort. Dar el, în bucătăria aceasta, învins, dar încă de temut, se păzea de toţi, cu jungherul în mână, jungher cu care uneori se scobea în dinţi, sau îşi curăţa încălţămintea de noroi, c-un aer de nemulţumire… îi explică:

— Nu mai pot… Vezi şi tu. De când sunt urmărit, din porunca episcopului d’Aussigny, pe pământurile sale, am rezistat cum am putut, dar acum am pierdut partida…

— Da, unul după altul, zise Frâneois.

— Vor trebui să-mi pună capul la preţ, ca să mă prindă, bombăni Picior Alb.

Perrot Girard, care tocmai venea din pivniţă, aruncă un braţ de vreascuri pe foc, apoi ca un om cumsecade, râzând fals, grăi:

— Iacă şi vinul…

François nu se mişcă. Se uită la flăcările din vatră cum se înălţau şi se răsuceau, în timp ce o jale amară îi sfâşie inima. Veşmintele-i ude fumegau. Tuşi, apucă întristat ulcica pe care i-o întindea Perrot Girard, bău şi se şterse la gură.

— Am să plec. Se face seară, zise el.

— Ai destulă vreme. Poţi pleca mâine. Am unde să te culc.

— Nu, răspunse François.

Se apropie de Picior Alb, dădu mâna cu el şi-n mintea lui Picior Alb răsări deodată gândul că cerul i-l trimisese pe poet, ca scape el. Se ridică de la vatră, îi vorbi îndelung despre Régnier şi Colin, de drumul cel mai scurt pe care putea să apuce ca să ajungă la mănăstirea din Pourras şi pe urmă, pentru că se întunecase de-a binelea, îşi scoase dalama şi grăi:

— Ia-o. Ţi-o dăruiesc. Nu mă poţi refuza…

— Şi tu?

— Eu? N-avea nicio grijă. N-am nevoie de ea – Dar vezi că… plouă…

— Hai, pleacă! îi porunci Picior Alb. Pleacă repede! Du-te o dată! Dumnezeu să te apere!

Şi, în pragul uşii, aşteptă ca în noapte să răsune un strigăt de groază, urmat de zgomotul unei încăierări scurte şi cumplite, care să-l înştiinţeze că putea s-o tulească, numai că la treizeci de paşi de casă el însuşi fu înhăţat, dezarmat şi legat de trei sergenţi pe care bărbierul Girard îi adusese în mare taină de la Paris.

Lector: TEODORA POPA Tehnoredactor: IONEL GHEORGHIU

Format 700 X1.000/33. *Coli ed. 11, 65. Coli tipar 9.*

A. nr. Zi SoSJ1910. C.Z. pentru bibliotecile mari şi înici 33 – 330.

Tiparul executat sub comanda nr. 1072 la Combinatul Poligrafic „Casa

Scânteii”, Piaţa Scânteii nr. 1, Bucureşti

Republica Socialistă România

Editura Eminescu în colecţia „Clepsidra

Liviu Rebreanu CIULEANDRA Petre Sălcudeanu UN BIET BUNIC ŞI O BIATĂ CRIMĂ Victor Eftimiu KIMONOUL ÎNSTELAT Liviu Rebreanu AMIN DOI Gheorghe Buzo-ianu AGENDA CENUŞIE Rodica

Ojog-Bra-şoveanu ENIGMĂ LA MANSARDĂ Petre Sălcudeanu BUNICUL ŞI PĂCATELE LUMII Nicolae-Paul Mihail POTIRUL SFÂNTULUI PANCRAŢIU Ştefan Berciu IPOTEZE JUDICIARE Florin Andrei Ionescu UNCHIUL DUMNEAVOASTRĂ E BRUNET? Theodor Constantin ASTĂ-SEARĂ, RELACHE Francis Carco ROMANUL LUI FRANCOIS VILL-ON.

Lei 6